

SUNUŞ

Merhaba Sevgili Meslektaşlarım,

“Tarım ve Mühendislik” Dergimizin bu yeni sayısı ile sizlerle tekrar buluşurken, hepinize, şahsım ve Yönetim Kurulu Üyesi arkadaşlarım adına, içtenlikle sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Tarım sektörü ve mesleğimiz açısından hızlı bir gündem ve önemli değişikliklerin yaşandığı bir dönemi geride bıraktık.

Bu kapsamda tarım sektörü ve özlük haklarımızda yaşanan gelişmeler ile ODA'mızın bu alanda yürüttüğü çalışmalarla ilgili sizlere kısaca bilgi vermek istiyorum.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası'nın birinci derece Genel Kurulları Aralık 2009'da tüm yurt çapında hakim gözetiminde ve ilgili kurallar eksiksiz işletilerek gerçekleştirilmiştir. ODA'mızın 42. Dönem Olağan Genel Kurulu da, çoğunluklu olarak 13-14 Mart 2010 tarihlerinde Ankara'da yapılmıştır. Genel Kurulda, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Ana Yönetmelik Değişikliği, Ziraat Mühendisliği Uzmanlık Dalları Komisyonları Uygulama Yönetmeliği, Bilirkişilik Yönetmeliği ve Bilim, Hizmet, Teşvik Ve Özel Ödül Yönergesi kabul edilmiştir.

Genel Kurul'a tek liste olarak giren mevcut yönetimimiz güven tazelenmiştir. Seçimlere katılan ve en önemli üyelik haklarından birini kullanan tüm üyelerimize teşekkür ederiz.

ZMO'nun çalışmalarının ortaklaştırılması ve güçlendirilmesine hizmet eden Danışma Kurulu toplantılarımızdan, 41. Dönem IV. Danışma Kurulu, 23-25 Ekim 2009 tarihlerinde Aydın'da; 42. Dönem I. Danışma Kurulu da 30 Mayıs 2010 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. ZMO'nun çalışmalarının ortaklaştırılması ve güçlendirilmesine hizmet eden danışma kurullarında, ODA'mızın son dönemde yaptığı çalışmalar gözden geçirilmiş ve önümüzdeki dönemde yapılacaklar planlanmıştır.

ODA'mız fiziki altyapısını güçlendirme çalışmalarına tüm hızıyla devam etmektedir. Bu kapsamda, İzmir Şubemizin bir daire satın alarak, Lokal ve Eğitim tesisi olarak düzenlediği yeni bürosu, 23 Ekim 2009 tarihinde törenle hizmete açılmıştır.

Şanlıurfa Şubemizin yeni hizmet binası, 21 Kasım 2009'da geniş katılımlı bir törenle hizmete girmiştir.

Genel Merkezimiz, çalışmalarını sürdürdüğü binanın 4. katındaki dairesini, 7. kattaki daire ile takas etmiştir. Karşısında Mehmet Yüceler Meslek İçi Eğitim Merkezi Salonunun yer aldığı 7. kattaki dairede tadilat çalışmaları tamamlanmış ve burada düzenlenen Cemil Kaleli Kütüphanesi, Ali Karabulut ZMO Genç Ofisi ve Çalışma Ortamı, 22 Ocak 2010'da törenle açılmıştır.

Bursa Şubemizin tüm akademik odaların yer aldığı Bursa Akademik Odalar Birliği Yerleşkesindeki hizmet binası 13 Mayıs 2010'da törenle hizmete girmiştir.

Düzce İl Temsilciliğimiz yeni bürosunda hizmetlerine devam etmektedir. Malatya İl Temsilciliğimizin yeni hizmet bürosu da, 7 Haziran 2010 Pazartesi günü törenle açılmıştır.

Kayseri Şubemiz ve Samsun Şubemiz yeni büro satın almışlardır. Kayseri Şube hizmet binası 10 Ağustos 2010 tarihinde

düzenlenen törenle açılmış olup; halen tadilatı süren Samsun Şube hizmet binamız da yakında kullanıma açılacaktır.

Meslek İçi Eğitim Merkezimiz, çalışmalarını etkin biçimde sürdürmektedir.

Bugüne kadar Oda'mızca toplam 2.990 üyemize Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Eğitimi verilmiştir. Ancak Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'te, 31.3.2010 tarihinde yapılan değişiklikle ODA'mızın tüm itirazlarına rağmen, Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Eğitimleri kaldırılmıştır. Bunun yerine danışmanlık için Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca belirlenecek esaslar dahilinde yapılacak sınavdan 70 puan alma zorunluluğu getirilmiştir. ODA'mız bu Yönetmelik değişikliğine karşı iptal ve yürütmenin durdurulması istemiyle dava açmıştır.

ODA'mızca HACCP/ISO, GlobalGAP/İyi Tarım Uygulamaları, Damla Sulama Sistemlerinin Tasarımı, Toprak Koruma Projesi ve Tarım Makinaları eğitimlerinin yanı sıra meslektaşlarımızın istekleri doğrultusunda Kivi, Seracılık ve Bonsai gibi alanlarda da eğitimler verilmektedir. AnadoluBank ile Odamız arasında yapılan protokol doğrultusunda "Tarımsal Kredilerde Ekspertiz Kursu" açılmıştır. Ayrıca işsiz meslektaşlarımıza yönelik KPSS kursu düzenlenmiştir. Önümüzdeki dönemde tüm yurt çapında belediyeler ile işbirliği içinde Bahçivanlık kurslarının açılması planlanmaktadır.

Sevgili Üyelerimiz,

Sorumlu Yöneticilik kurumunu kaldırması nedeniyle halk sağlığının tehlikeye girmesine, 7500 ziraat mühendisi arkadaşımızın işini kaybetmesine ve aileleriyle birlikte 30 bin kişinin ekonomik sıkıntı içine düşmesine yol açacak olan 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, tüm itirazlarımıza rağmen 13.6.2010'da yürürlüğe girmiştir. ODA'mız, yasa TBMM'ye gelmeden önce ve TBMM'de komisyon aşamalarında, Gıda ve Kimya mühendisleri odaları ile birlikte etkin mücadele ederek, konuyu kamuoyunun gündemine taşımıştır. Basın açıklamaları, basın toplantıları, panel ve konferanslar ile konu anlatılmaya çalışılmış, meslektaşlarımızın Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile TBMM Komisyon üyelerine e-posta ve faks yoluyla imzalı itiraz dilekçeleri göndermeleri sağlanmıştır.

Hürriyet Gazetesi Türkiye baskısında 28 Nisan 2010 tarihinde "Gıda Güvenliğimiz Tehlikede!" başlıklı bir ilan verilmiş, ayrıca 3 Mayıs 2010'da Star TV'de Uğur Dündar'ın yönettiği Arena programında TKB Müsteşar Yardımcısı Dr. Nihat PAKDİL ile konu tartışılmıştır. Ankara'da yapılan ODA'mız Danışma Kurulu sırasında, tüm Şube ve bazı temsilciliklerimiz ile Gıda Mühendisleri Odası'nın katılımıyla TKB Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü önüne siyah çelenk bırakılmıştır. Bunun ardından 1 Haziran 2010'da tüm Türkiye genelinde ZMO, GMO ve KMO'nun birimleri tarafından saat 11.00'de Tarım İl Müdürlükleri önünde ortak basın açıklamaları yapılmıştır.

SUNUŞ

ODA'mız halk sağlığı açısından büyük zararlar doğurması beklenen bu girişim ve sonuçlarını önümüzdeki süreçte de titizlikle izleyecek ve konunun sorumlularını kamuoyu önüne çıkarmaya devam edecektir. Ayrıca yasanın iptal edilmesi amacıyla muhalefet partileri tarafından Anayasa Mahkemesi'ne başvurulması için çalışmalar yürütülecektir. ZMO'nun bu konudaki ayrıntılı dosyasını Dergimizde bulabilirsiniz.

Değerli Meslektaşlarım,

Bitki koruma ürünleri alanında 2007'den beri ODA'mızın sürdürdüğü mücadele sonucu alınan yargı kararları doğrultusunda 2010 yılında yapılacak sınav iptal edilmiştir. Danıştay 10. Dairesi, 09.06.2009 tarih ve 27253 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Bitki Koruma rnlerinin Toptan ve Perakende Satılması İle Depolanması Hakkında Yönetmeliğin sınav maddesinin yürütmesini 22.12.2009 tarihinde durdurmuştur. Bu karara rağmen hukuksuz biçimde 25.04.2010'da sınav yapmaya kalkışan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, ODA'mızın sınava karşı yeni bir dava açmasının ardından 15.3.2010 tarihinde bayilik sınavını iptal etmiştir. Nitekim Ankara 12. İdare Mahkemesi de, 21.4.2010 tarihinde TKB'nin sınavla ilgili işleminin yürütmesini durdurmuştur.

Ancak Bakanlığın bu alanda ısrar ve yeni sınav yapma girişimleri sürmektedir. Yap-boz alanına vrilen Bitki Koruma rnlerinin Toptan ve Perakende Satılması ile Depolanması Hakkında Yönetmelikte, 14.4.2010 tarihinde nc kez değişiklik yapılmıştır. Değişiklik ile Bitki Koruma Bayiliği için Bitki Koruma Bölümü mezunu olma zorunluluğu kaldırılmış, ancak sınav zorunluluğu korunmuştur. ODA'mız bu değişikliğe karşı da dava açma yoluna gitmiştir.

Bitki koruma ürünlerinin reçeteli satışı konusunda da sıkıntılar sürmektedir. Bu alanda açılan davalar titizlikle izlenmektedir.

Sevgili Arkadaşlarım,

ODA'mızın açtığı bir başka dava sonucu Danıştay 10. Dairesi, kamusal denetleme erkini özele devreden ve su yapılarının denetiminde ziraat mühendislerini devre dışı bırakan **Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliği**'nin yürütmesini 27 Nisan 2010 tarihinde durdurmuştur. Öte yandan DSİ'nin Su Yapıları Denetim Hizmetleri Uygulama Genel Tebliği de 3.2.2010 gün, 27482 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik ile aynı yanlış / kasıtlı içeriğe sahip Tebliğe karşı da dava açılmış olup, bu dava kapsamında da 28.07.2010 tarihinde Danıştay 10. Dairesi tarafından yürütmenin durdurulması kararı verilmiştir.

ZMO, **tarım topraklarının korunması** yönündeki çalışmalarını da kararlılıkla sürdürmektedir. Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun amacı doğrultusunda uygulanması, bu kapsamda toprak ve arazi varlığına ilişkin temel belirlemelerin yapılması, bu belirlemelere dayalı arazi sınıflamalarının gerçekleştirilmesi ve tarım arazilerinin korunarak amacı yönünde kullanılması konuları Toprak Koruma Kurulları'ndaki temsilcilerimiz aracılığıyla gündemde tutulmaktadır.

lke genelinde Toprak Koruma Kurullarının işleyişindeki sıkıntılar ve tarım arazilerine yönelik kamu yararına aykırı yanlış kullanım kararlarını etkinlikle izleyen ODA'mız, hukuki platformda da gerekli mücadeleyi vermektedir. Bu kapsamda ODA'mızın açtığı davalar sonucu, Adana-Pozantı, Adana-Seyhan, Antalya-Kırcami, Antalya-Kovanlık/Selimiye, Balıkesir, Bolu, Çanakkale-Biga, Çanakkale-İdaş, Çanakkale-Gelibolu, Düzce ve İstanbul'da tarım arazilerini yapılaşmaya aan Toprak Koruma Kurulu kararları mahkemeler tarafından iptal edilmiştir. ODA'mızın Bartın ve Samsun-Terme'deki verimli toprakları tarım dışına çıkartan Kurul kararlarına karşı açtığı davalar da sürmektedir.

ZMO bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da, tarım sektörü, Oda ve ye hukukunun korunması ve geliştirilmesi, özlük haklarımıza yönelik sistemli aşındırma girişimlerinin saavuşturulması konusundaki çalışmalarını etkinlik ve kararlılıkla sürdürecektir.

Bu doğrultuda İzmir'de 10 Nisan 2010'da yapılan zlk Hakları Bölge Toplantısı'nda Tarımsal Yayım ve Danışmanlık, Sorumlu Yöneticilik ve Bitki Koruma rnleri konusundaki gelişmeler ve

mevzuat ayrıntılı biçimde tartışılmış ve bundan sonra yapılacak çalışmalar planlanmıştır.

ODA'mızca Su Ürünleri-Balıkçılık Meslek Dalı Ana Komisyonu oluşturulmuş, ayrıca pek çok Şubemizde Su Ürünleri, Bitki Koruma, Sorumlu Yöneticilik, Tarımsal Yayım ve Danışmanlık alanlarında uzmanlık dalı komisyonları kurulmuştur.

Değerli Üyelerimiz,

Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar konusunda geçtiğimiz dönemde bir Yönetmelik ve Yasa çıkartılmıştır. GDO Yönetmeliği ve özellikle ithalatçı kesimlerin lobi faaliyetleri sonucu yönetmelikte bazı değişikliklere gidilmesi kamuoyunda büyük tepkilere yol açmış ve ODA'mız bu alanda basın toplantıları, basın açıklamaları, radyo ve tv programları, panel ve konferanslar ile etkin mücadele vererek, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesini sağlamıştır.

ODA'mız, Tarım ve Köyü İşleri Bakanlığı'nın 26 Ekim 2009 tarihli ilk GDO Yönetmeliğindeki kurallar nedeniyle düşen mısır ve soya ithalatının, Yönetmelik değişikliklerinin ardından olağanüstü düzeyde arttığını belgeleriyle ortaya koymuştur. Buna göre, 26 Ekim - 16 Aralık 2009 tarihleri arasında düşük seviyelerde seyreden gıda ve yemlik **mısır ithalatı**, yönetmelik değişikliklerinin ardından 18 bin tondan, 80 bin tonlara, **yemlik soya** da 10 bin tondan 294 bin tona çıkmıştır.

ZMO bu alandaki gelişmeleri izleyerek, kamuoyunu bilgilendirmeye devam edecektir.

Sevgili Meslektaşlarım,

İlki 1965 yılında olmak üzere, sırasıyla 1970, 1990, 1995, 2000 ve 2005 yıllarında gerçekleştirilen Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongrelerinin 7'ncisi 11-15 Ocak 2010 tarihleri arasında Milli Kütüphane Konferans Salonu'nda yapılmıştır. Akademik - mesleki dünya için vazgeçilmez bir başvuru kaynağı niteliği taşıyan "**Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi**"ne toplam 31 üniversite ile çok sayıda kamu kurum ve kuruluşu, dernek, vakıf ve meslek örgütü temsilcisi katılmıştır. 379 bilim insanının 80 bildiriyle katkıda bulunduğu Teknik Kongre'de, 5 gün boyunca tarım tüm yönleriyle ele alınarak, sorunlar ve çözüm yolları ortaya konulmuştur.

Ayrıca Dünya Gıda Günü ve Dünya Su Günü gibi mesleğimiz için önem taşıyan gün ve tarihlerde tarım sektörü ve sorunlarının uzmanları tarafından tartışılmasına olanak sağlayan kapsamlı etkinlikler yapılmıştır.

2005'ten bu yana gelenekselleştirilerek sürdürülen **ZMO Öğrenci Kurultayı**'nın 5 incisi, 14 Kasım 2009 tarihinde, yurt genelindeki üniversitelere bağlı 34 Ziraat Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi, Deniz Bilimleri Fakültesi ve Tütün Ekspertizliği Yüksekokulu'ndan, 250'yi aşkın öğrenci ve öğretim üyesinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Geçtiğimiz döneme damgasını vuran en önemli olaylardan biri de **TEKEL işçilerinin eylemidir**. Çalıştıkları fabrikaların kapatılmasının ardından kendilerine dayatılan 4-C statüsünü kabul etmeyen Tekel işçilerinin Aralık ayında başlattıkları direnişe ODA'mız büyük destek vermiştir. Tekel işçileri ziyaret edilmiş, basın açıklamaları yapılmış ve ülke genelindeki diğer eylemlere katılım sağlanmıştır. Ayrıca İzmir'de eylem yapan TARIŞ işçilerine de destek verilmiştir.

Değerli Arkadaşlarım,

Dergimizde, 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ile ilgili dosyanın yanı sıra buğday, bakliyat ve et ithalatı konularındaki raporlarımızı bilginize sunuyoruz.

“Su Kaynakları ve HES”ler konusunu ayrıntılı biçimde işlediğimiz dergimizde, Samsun Şube Başkanımız Murat AKAR’ın, “Bafra ve Çarşamba Ovaları Büyük Ova Koruma Alanı İlan Edilmelidir” başlıklı yazısını; Yönetim Kurulu Yedek Üyemiz Murat ASLAN’ın Çevre Direnişlerinin Buluşması ile ilgili makalesini ve Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Fuat ERCAN’ın “Su Kullanım Hakkı Anlaşması: HES’leri ve HES’ler Üzerinden Değişimi Anlamak” yazısını bulabilirsiniz.

Danıştay 10. Dairesi’nin su yapılarının denetiminde ziraat mühendislerini devre dışı bırakan Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliği ve Tebliği’nin yürütmesini durduran kararlarına da Dergimizde yer veriyoruz.

Ayrıca Dr. Necdet ORAL’ın “Türkiye Tarımında Çokuluslu Şirketlerin Hakimiyeti” konulu araştırması ve Köy Enstitülerinin Kuruluşunun 70. Yıldönümü nedeniyle Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği Ankara Şube Başkanı Alper AKÇAM’ın “Neden Köy Enstitüleri? Neden Yeni Kuşak?” başlıklı yazısını sizlerin beğenisine sunuyoruz.

Sayın Meslektaşlarım,

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, 56 yıllık birikimiyle, bilimin ışığında, mesleki – teknik bir temelde, yurtsever ve kararlı tutumunu sürdürmektedir.

Büyüyen ve gelişen bir örgüt yapısı ve giderek içselleşen örgütlülük bilinci, en büyük güvencemizdir.

ODA'mız önümüzdeki dönemde de, ülkemiz ve tarımımızın gereksinimleri doğrultusunda doğru politikaların oluşturulması ve uygulanması ile özlük haklarımızın kararlılıkla korunmasına yönelik çalışmalarını etkinlikle yerine getirecektir.

Selam ve saygılarımla,

Doç. Dr. Gökhan GÜNAYDIN

Başkan

HALK SAĞLIĞI TEHLİKEDE!

TKB'YE SİYAH ÇELENK

ODA Başkanımız Dr. Gökhan GÜNAYDIN, 3 Mayıs 2010 Pazartesi günü saat 00.30'da Star TV'de Uğur Dündar'ın yönettiği Arena programına katılarak, Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Yasa Tasarısının, halk sağlığını tehlikeye atacak içeriği hakkında açıklamalarda bulunmuştur. Programa, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Dr. Nihat PAKDİL de konuk olmuştur.

Üç Oda tarafından 29 Mayıs 2010'da da TMMOB Genel Kurulu'nun yapıldığı Kocatepe Kültür Merkezi önünde geniş katılımlı bir basın açıklaması gerçekleştirilerek tasarıya tepki gösterilmiştir.

Yasa tasarısını protesto etmek amacıyla, 30 Mayıs 2010 Pazar günü 42. Dönem I. Danışma Kurulu katılımcısı Şube ve İl Temsilciliği yöneticilerimizle birlikte Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü önüne siyah çelenk bırakılmıştır.

Bunun ardından 1 Haziran 2010'da tüm Türkiye genelinde ZMO, GMO ve KMO'nun birimleri tarafından saat 11.00'de Tarım İl Müdürlükleri önünde ortak basın açıklamaları yapılmıştır.

Konuyla ilgili basın açıklamalarını Dergimizin ilerleyen sayfalarında bulabilirsiniz.

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, 13 Haziran 2010 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. ODA'mızın Gıda ve Kimya Mühendisleri Odaları ile birlikte çıkmaması için etkin mücadele verdiği yasa, gıda üretimi üzerindeki mühendis denetimini sona erdirerek, halk sağlığı açısından büyük tehlikeler yaratacak ve binlerce mühendisin işini kaybetmesine neden olacaktır. Yasanın iptal edilmesi için muhalefet partileri tarafından Anayasa Mahkemesi'ne başvurulması planlanmaktadır.

Bilindiği üzere ülkemizde, kayıtlı yaklaşık 40 bin civarında gıda işletmesi bulunmaktadır. Diğer taraftan, gıda üreten – dağıtan – satan tüm noktalarla birlikte bu sayı 500 binin üzerine çıkmaktadır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nda gıda denetçisi konumunda çalışan 5 bin civarındaki kamu görevlisi tüm bu noktaları denetlemekle yükümlü olmakla birlikte, fiilen bunun mümkün olamayacağı da açıktır.

Bu kapsamda, 5179 sayılı Gıda Yasası, sorumlu yöneticilik müessesesi kurarak, gıda işletmelerinin, işletmelerde çalışan teknik elemanların hizmetleriyle hijyen standartlarının yükseltilmesi ve gıda güvenliğinin sağlanması;

böylelikle bir anlamda bu işletmelerin denetlenmesi hükmünü getirmiştir. Buna karşılık, 13 Haziran 2010 tarihinde yürürlüğe giren Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ile 30 beygir gücü ve 10 çalışanın altındaki büyüklükteki işyerleri, teknik eleman çalıştırma zorunluluğundan muaf kılınmıştır. Bu büyüklüğün üzerindeki işletmelerde ise, işin nevine göre, konu ile ilgili lisans eğitimi almış en az bir personel çalıştırma zorunluluğu getirilmiştir.

Türkiye'deki 40 bin gıda işletmesinin yaklaşık % 80'inin 30 beygir gücü ve 10 çalışanın altındaki işletme büyüklüklerine sahip olduğu ve gıda güvenliğine aykırı uygulamaların ağırlıkla bu işletmelerden kaynaklandığı değerlendirildiğinde; sözü edilen Tasarı'nın, hem gıda güvenliği ve halk sağlığı için ne denli tehlikeli sonuçlar yaratacağı hem de sorumlu yönetici olarak çalışan binlerce mühendisin istihdamı açısından ne ölçüde büyük sorunlar doğuracağı kolayca öngörülebilir.

HALKTAN GİZLENDİ, AB'YE GÖNDERİLDİ

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından kapalı kapılar ardında hazırlanan ve konunun taraflarından bile gizlenen yasa metninin, TBMM'ye gönderilmeden önce Avrupa Birliği'ne iletilerek görüş sorulması da büyük tepkilere yol açmıştır. Avrupa Birliği'nin onayı alındıktan sonra 15.2.2010'da TBMM'ye gönderilen yasa tasarısının komisyon toplantılarına ODA'mız, Gıda Mühendisleri Odası (GMO) ve Kimya Mühendisleri Odası (KMO) Başkan ve yöneticileri katılarak, gıda sektörüne ilişkin verileri ve somut gerçekleri ortaya koymuş ve sorumlu yöneticilik kurumunun kaldırılmaması gerektiğini belirtmişlerdir.

Bu süreçte, ZMO, GMO ve KMO temsilcilerinin katılımıyla pek çok toplantı yapılmış ve düzenlemeye karşı yürütülecek mücadelenin esasları belirlenmiştir. Tasarıyla ilgili olarak ODA'mızın hazırladığı rapor, Üç Oda Görüşü ve "Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu Tasarısı Taslağı"nın, Mühendislerin Özlük Hakları Açısından

Analizi" başlıklı raporumuzu, Dergimiz aracılığıyla sizlere iletiyoruz. Söz konusu belgeler, TBMM Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu ve ilgili makamlara da sunulmuştur.

Tasarıyla ilgili olarak TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Alt Komisyonu'nda yapılan görüşmelerde, milletvekillerinin (Adalet ve Kalkınma Partisi: Orhan KARASAYAR, Ahmet ERTÜRK, Mehmet ERDOĞAN – Cumhuriyet Halk Partisi: Ramazan Kerim ÖZKAN – Milliyetçi Hareket Partisi; Abdulkadir AKCAN) oybirliğiyle kabul ettikleri önerge ile istihdam zorunluluğu olan işletme boyutu 20 BG ve 5 çalışanın üzeri olarak belirlenmiştir. Gerçekte, bu boyutun dahi sorunlu olduğu bilinmekle birlikte; çok küçük boyutlu işletmelerde istihdam zorunluluğunun ekonomik anlamda kaldırılabilir olmaması nedeniyle bu boyutta uzlaşma oluşmuş ve böylelikle 20 BG ve 5 çalışan üzeri kapasiteye sahip işletmelerin, işin nevine göre lisans eğitimi almış bir personel çalıştırmalarına yönelik bir asgari müşterek sağlanmıştır.

ÜYELERİMİZDEN E-POSTA VE FAKS YAĞMURU

Ancak; 8 Nisan 2010'da TBMM Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu'nda yapılan toplantıda, bu kez Adalet ve Kalkınma Partisi Bursa Milletvekili Ali KOYUNCU ve Aydın Milletvekili Mehmet ERDEM tarafından verilen önerge ile maddenin bir önceki haline getirilmesi teklif edilmiştir. Teklif Tarım ve Köyişleri Bakanı Dr. Mehdi EKER tarafından da uygun bulunmuştur.

Önerge üzerindeki görüşmeler tamamlanmadan toplantıya ara verilmesi üzerine ZMO, GMO ve KMO, 9 Nisan 2010'da yapılacak komisyon toplantısından önce Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehdi EKER ve tüm komisyon üyelerine e-posta veya faks yolu ile itiraz dilekçelerinin gönderilmesi için tüm üyelerine çağrı yapmışlardır. İnternet, e-posta ve sms ile konuyu duyurduğumuz üyelerimiz, Bakanlık ve TBMM'yi faks ve e-posta yağmuruna tutmuşlardır. Tüm bunlara karşın 9 Nisan'daki toplantıda üç ODA'nın öncülüğünde verilen ve "tüm gıda ve yem işletmelerinde lisans eğitimi almış bir personelin çalıştırılması ve bu personelin maaş, özlük hakları ve sigorta primlerinin tarım bütçesine ödenek konulmak suretiyle Bakanlık tarafından ödenmesine" ilişkin önerge de kabul görmemiştir.

Söz konusu komisyon görüşmelerini, Meclis tutanaklarından özetleyerek Dergimiz aracılığıyla sizlere sunuyoruz. Böylece ODA'mızın komisyonunda dile getirdiği itirazlara karşılık, Tarım ve Köyişleri Bakanı ve milletvekillerinin söz ve tavırları hakkında bilgi edinebileceksiniz.

ODA'mızın İzmir'de 10 Nisan 2010'da yapılan Odamız Özlük Hakları Bölge Toplantısı'nda konu ayrıntılı biçimde tartışılarak, bundan sonra yapılacak çalışmalar planlanmıştır. ODA Başkanımız Dr. Gökhan GÜNAYDIN, Gıda Mühendisleri Odası Başkanı Petek ATAMAN, Kimya Mühendisleri Odası TMMOB Yönetim Kurulu Üyesi Alaeddin ARAS ve Tüketici Hakları Derneği Başkanı Turhan ÇAKAR tarafından, 11 Nisan 2010'da ODA'mızda "Gıda İşletmelerinde Mühendis Yoksa, Halk Sağlığı Tehdit Altındadır!" başlıklı bir basın toplantısı yapılmıştır. Hürriyet Gazetesi Türkiye baskısında 28 Nisan 2010 tarihinde üç oda tarafından "Gıda Güvenliğimiz Tehlikede!" başlıklı bir ilan verilerek, "milletvekilleri sorumluluk almaya ve halkın, tüketicinin mühendisin sesini duymaya, halkımız da güvenilir gıda hakkını savunmaya" davet edilmiştir.

ANAYASA MAHKEMESİ'NE BAŞVURU

Küçük işletmelerin teknik eleman olmadan çalışmasına izin verilmesi, halen var olan gıda risklerinin boyut kazanmasına ve halk sağlığına yönelik ihlallerin daha da artmasına; sorumlu yönetici olarak çalışan 8.000'i aşkın gıda mühendisi, 7.500'ü aşkın ziraat mühendisi ve 5.000'e yakın kimya mühendisi olmak üzere toplam 20 bin civarında mühendisin de işini kaybetmesine neden olacaktır.

Bu nedenle ZMO, GMO ve KMO'nun öncülüğünde, yasanın iptal edilmesi için muhalefet partileri tarafından Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasının sağlanması yönünde çalışmalar yürütülmektedir. Hatırlanacağı üzere, ODA'mızın açtığı dava üzerine Gıda ve Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeleri Üreten İş Yerleri Yönetmeliği'nin, "20 BG ve altı işletmelerde sorumlu yönetici yerine usta çalıştırılmasına" izin veren hükümleri Danıştay tarafından hukuka aykırı bulunarak iptal edilmişti. Söz konusu mahkeme kararını da Dergimizde bulabilirsiniz.

ODA'mız konuyu titizlikle takip ederek, üyelerine bilgi vermeye devam edecektir.

TBMM TUTANAKLARINDAN...YASA HAKKINDA KİM NE DEDİ?

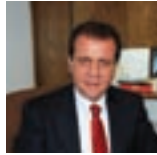
TARIM, ORMAN VE KÖYİŞLERİ KOMİSYONU – 8.4.2010

Zeki ERTUGAY (Erzurum): İşletmelerin kontrolüne dair alt komisyonda bir düzeltme yapılmış, denetime dair mevcut yapı nispeten ihtiyaca cevap verebilen bir yapı ama burada o ihtiyaç ortadan kaldırılıyor. Onaylı işletmeler

denilen bir şey getiriliyor. Sonradan bu düzeltilmiş, kapasite 20 beygire düşürülmüş ve çalışan sayısı 5 kişiye indirilmiş. Türkiye'deki işletme yapısını, gıda işletmelerinin varlığını, özelliğini dikkate aldığınız zaman bu işletmelerin her birinin yarışmaya çalıştığımız, rekabet etmeye çalıştığımız ve hatta girmeye çalıştığımız Avrupa Birliği'yle uyum sağlanabilmesi için yüzde 75'i küçük olan bu işletmelerin ayakta durabilir bir yapıya kavuşması lazım. İşletme diyemiyorum, bunlar basit belik üretim yerleri, merdiven altı denilen yerler. Bunların işletmeye, fabrikaya dönüşmesi, yine bu konuda Türkiye'de yetişmiş çok değerli elemanlar var, istihdama imkan sağlanması ve en önemlisi gıda güvenliğinin sağlanabilmesi açısından bunların gerekirse kontrol yetkisi olan tamamına görevli yönetici, görevli teknik elemanın getirilmesi mecburiyetinin olmasında sayısız fayda vardır. Elbette buna küçük esnafımız, küçük işletmeler karşı çıkar. Doğru haklı, onların da çok ciddi ekonomik sorunları var ama yüz kalemde destekleme yapıyorsunuz, varsın yüzbir kalem olsun. Bir kalem de adam gıda işletmesi kurmuşsa, halkın sağlığına gösterdiğiniz, vatandaşın sağlığına gösterdiğimiz ilginin, alakanın bir gereği olarak yüz birinci kalem olarak burada çalışacak teknik personelin aylığını vesaire... Avrupa Birliği'nde bunun örnekleri var veya gelişmiş ülkelerde bunun örnekleri var. Bir destek, bir katkı olarak istihdamına katkı sağlarsınız.

Vahap SEÇER (Mersin):

Altkomisyon çalışmalarından sonra değişik meslek gruplarından bu yasayla ilgili birçok görüş bize aktarıldı. Tabiri caizse e-mailler, fakslar yağdı. Burada sanki bir meslek grubu ön plana çıkartılıyor veya meslek şovenizmi yapıyor gibi bir intiba uyandı gerçekten bende. Tabi bunun gerekçesi yasayı yapanlarca Avrupa Birliği müktesebatına uyum şeklinde ifade ediliyor. Oysaki Avrupa Birliği'nin yayınladığı, çıkarttıkları tüzükte bunlar çok açık şekilde ifade edilmiştir. Ancak şunun yapılması gerektiğini düşünüyorum: Üretim işlemi ve dağıtım aşamalarında resmi kontrollerden sorumlu meslek mensuplarıyla ilgili ek 2 nolu listenin tekrar gözden geçirilmesini, bilimsel kriterler, Avrupa Birliği müktesebatı, mevcut ülke koşulları ve durumu göz önüne alınarak yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi EKER (Diyarbakır): Biz Avrupa Birliği'nin meri mevzuatında olduğu gibi bu konuların tamamının bir arada değerlendirilmesine, uygulanmasına ve yönetilmesine imkan

sağlayan bir genel çerçeve düzenliyoruz. Hayvan ıslahı ile ilgili zootekni konuları Avrupa Birliği mevzuatında "veteriner hizmetleri" başlığı altında zikrediliyor. Burada maksadımız ne bir mesleğin bir başka mesleğin önüne geçirilmesi veya bir mesleğin bir mesleğe olan bir derecelendirmesini yapmak. Asla böyle bir şey düşünülemez, çünkü bu çok saçma bir düşüncedir.

ZMO Yönetim Kurulu Yazman Üyesi Fatih TAŞDÖĞEN:

Veteriner hekimlerin yetkilendirilmesine ilişkin hükümler benzer şekilde, resmi denetim görevinin, Bakanlığın ihtiyaç duyduğu alanlarda "resmi mühendis" tarafından da yapılabilmesine olanak sağlayabilmek için bu tanımların içerisine "resmi mühendis" kavramının girmesi lazım.

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi EKER (Diyarbakır):

Yetkilendirilmiş veteriner hekimlik uygulaması Avrupa Birliği mevzuatında bir uygulama. Daha çok doğrudan halk sağlığını, zoonoz hastalıkları, vs. ilgilendiren, özellikle onaylı işletmelerdeki bu tür problemleri çözmeye dönük bir uygulamadır. Burada ziraat mühendislerinin yetkilendirilmesi bu tür işlerle ilgili olarak çok ihtiyaç olan bir konu değil.

KOMİSYONDA TARTIŞMA

Tasarının 15. maddesindeki, bitki hastalık ve zararlıları ile mücadelenin sadece ziraat mühendisleri tarafından yapılmasına ilişkin hükmün, AKP'li Ali İhsan MERDANOĞLU (Diyarbakır) ve Ertekin ÇOLAK (Artvin) tarafından verilen önergelerle kaldırılması ve bu sırada Komisyon Başkanı Vahit KİRİŞÇİ'nin antidemokratik bir tavırla ODA'mızın söz talebini reddetmesi üzerine tartışma çıktı.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Sayın Başkan, buralarda bizim söz talebimiz olamaz mı?

Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Başkanı Vahit KİRİŞÇİ (Adana): Ben herkese de soruyorum zaten.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Hayır, burayla ilgili söz talebi, Sayın Bakana söz verdiniz, bize söz vermediniz.

Başkan: Hayır, Bakana değil. Söz talebi var mı... Sayın Bakan gerekçesini açıkladı ona göre de çünkü burada komisyon üyesi arkadaşlarımız da var.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Türkiye'de 90 bin ziraat mühendisi var. 90 bin ziraat mühendisi neye yetmiyor ki veteriner hekimlikte her türlü ilgili düzenlemeyi ayrıntısıyla yazıyoruz da ziraat mühendisiyle ilgili olan her şeyi buradan çıkartmaya çalışıyoruz.

Başkan: Şimdi, bizim komisyon olarak böyle bir usulümüz yok. Böyle bir usulümüz olmadığı için de şu anda oylanmış, kabul edilmiş olan bir maddeye bizim geri dönüş yapmamız söz konusu değil.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: O zaman biz niye buradayız? Bizi niye buraya çağırıyorsunuz? Ben 45 bin kişilik ziraat mühendisleri camiasını temsilen geldim ve iki saattir ayakta bu görüşmeleri buralarda söz söyleyebilmek için yapıyorum. Söz söyleme hakkımız da yok ise niye buradayız?

Başkan: Biraz önceki 3'üncü maddede Fatih Bey Ziraat Mühendisleri Odası adına söz talep etti ve o sözü verdim ve konuştu. Şimdi sizin bunu bana bu şekilde ifade etmenizi esefle karşılıyorum çünkü bunu hak eden bir komisyon değil bu komisyon. Başkan olarak da benim böyle bir tutumum yok. Lütfen!

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Esefle karşılanacak bir durum yok. Ben kendi hakkımı değil, üyemin hakkını savunmak için buradayım. Neyi esefle karşılıyorsunuz?

Başkan: Lütfen! Biraz önce biz 45 bin kişiyi temsil ediyoruz, burada ayakta, burada ayakta, bize söz verilmiyor diyorsunuz. Ben de 2'inci maddede Fatih Bey'in söz talep ettiğini ve bu sözü kendisine verdiğimi bütün komisyon üyesi arkadaşlarım ve hazirununda bunu dinlediğini söylüyorsunuz.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Burada bana söz vermiyorsunuz. Bu ne anlama geliyor? Burada benim söz talebim var.

Başkan: Ben size söz talep ettiniz vermedim mi?

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Söz talep ediyorum efendim.

Başkan: Madde olandıktan sonra söz talep etmek...

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Söz talep eden var mı diye...

Başkan: Bizim böyle bir usulümüz yok. Lütfen! Burada böyle bir usulümüz yok!

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Usulünüz kanunu yaparken bir grup meslek adamını görmezden gelmek midir usul? Veteriner hekimlere yaptığınız düzenleme...

HALK SAĞLIĞI TEHLİKEDE!

TBMM TUTANAKLARINDAN...YASA HAKKINDA KİM NE DEDİ?

Başkan: Lütfen! Lütfen! Böyle bir usulümüz yok. Burası belli prensipleri, belli ilkeleri, belli usulleri, esasları uygulayarak çalışan bir komisyon. Lütfen!

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Biz ilke ve prensip bilmeyen insanlar değiliz. Bizi böyle suçlayamazsınız. Biz prensip, ilke biliyoruz ama...

Başkan: Lütfen, rica ediyorum... Böyle bir tartışmayı asla kabul etmiyorum.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Etmeyin. Ne yapabilirim kabul etmiyorsanız? Ama ben bunu üyelerimin hakkını savunmak için buradayım ve kesinlikle ziraat mühendisleri camiasının aleyhine bir maddeyi bana söz vermeden geçiriyorsunuz. Ben buna sessiz kalırsam görevimi yapmamış olurum.

Başkan: Bu konuda görüşme yapılırken söz talep etmediğiniz için ben size söz vermiyorum. Lütfen!

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Söz talep eden var mı diye sormazsanız, ben ne yapabilirim?

Zeki ERTUGAY (Erzurum): 15'inci maddeyle ilgili olarak benim de dikkatimden kaçtı. "Bitki hastalıklarıyla mücadele ziraat mühendislerince yapılır ve Bakanlıkça belirlenen ücret hizmet alanlar tarafından ödenir." Buraya önergeyle ziraat teknisyenleri de... Elbette ki onlar da bu ülkenin insanları ve bir eğitim almışlar, bir göreve memur edilebilirler ama bir yetki kanunu var, Ziraat Mühendisleri Birliği var, temsil edilen bir hizmet kuruluğu var. Bunlarla ilgili çıkardığımız yasa yarın işe yaramayacaksa, bu yetki kanununa ters düşüyorsa bunları biraz seri bir şekilde geçiyoruz, gözden kaçanlar oluyor. Mümkünse 15'inci maddenin yeniden görüşülmesini ve bunun yeniden ele alınmasını özellikle ben sözlü olarak talep ediyorum.

Nuri USLU (Uşak): Aslında belki bu şeyi tamamladıktan sonra tekrar geri dönerek 15'inci maddeyi bir daha görüşmemiz gerekir diye düşünüyorum.

"SİYASET YAPIYOR" SUÇLAMASI
ODA Başkanımız Doç. Dr. Gökhan GÜNAYDIN'ın meslektaşlarımızın özlük haklarının korunmasına yönelik sözleri, AKP'li Ali KOYUNCU tarafından "siyaset yapıyor" suçlamasıyla karşılaştı.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Saygılar sunuyorum. Yasa tasarısını inceliyoruz. Ne zaman bitki sağlığıyla ilgili bir bölüm geçse ziraat mühendisinin münhasır yetkisine ilişkin ya bir yazım yok ya da eğer bir önergeyle bu yazım eklenmişse bu komisyonlarda bu kaldırılıyor. Aynı tasarı

veteriner hekim arkadaşlarımızın çalışma alanlarını da düzenliyor. Madem bitki sağlığı alanında ziraat mühendisleri yanında, ziraat mühendislerinin özel yasasında belirtilen yetki olmasına rağmen -tekniker, teknisyen arkadaşlarımızın da hiç yetkisi olmamasına rağmen- ziraat mühendisi, ziraat teknikeri, ziraat teknisyenlerini de bu alanda yetkilendiriyor isek neden...

Başkan: Sayın Günaydın, o maddeyi geçtik biz. Siz bu madde üzerinde söz istediniz.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Evet bu madde üzerinde konuşuyorum. Neden veteriner hekimlerle ilgili herhangi bir konu geçtiğinde veteriner sağlık teknisyenlerine de veteriner hekimlerle eş yetki hiçbir yerde tanınmamıştır? Böylesine büyük bir adaletsizliğin bu yasa tasarısında bu kadar açıkça geçiriliyor olmasını tüm Ziraat Mühendisleri Odası camiası adına esefle karşıyorum ve bunun kayıtlara geçmesini talep ediyorum.

Ali KOYUNCU (Bursa): Siyaset yapıyor.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Bunun siyasetle ne alakası vardır, özlük hakkı savunmanın?

Diyorum ki sorun açık, veteriner hekime yalnızca yetki veriyorsunuz, veteriner sağlık teknisyenini yazmıyorsunuz. Ziraat mühendisini yazdığınız zaman yanına niye ziraat teknisyeni yazıyorsunuz diyorum. Neresi siyaset bunun?

Ali KOYUNCU (Bursa): Adaletsizlik yapıyorsunuz.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Buradaki adaletsizlik işte.

Ali KOYUNCU (Bursa): Siyaset yapma, önerini getir kardeşim.

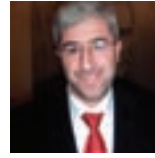
Başkan: Sayın Koyuncu...

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Önerimi getiriyorum. Özlük hakkının neresi siyaset oluyor?

Başkan: Sayın Günaydın, siz de biraz daha...

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN: Ben bu komisyonda ne zaman konuşsam Sayın Koyuncu'nun direkt tepkisi "siyaset yapıyorsunuz." Burada ben tekniker, teknisyen, mühendis dışında bir şey söylemedim ve bu iki alandaki iki farklı uygulamayı adaletsizlik olarak yorumladım.

Neresi siyaset oluyor bunun? Dolayısıyla ben bir kez daha söylüyorum. Bitki korumaıyla ilgili her türlü düzenlemenin münhasıran ziraat mühendislerinin yetkisinde olması lazım, nasıl ki veteriner hekimlikle ilgili her türlü düzenlemeyi yalnızca veteriner hekimlere münhasır hak olarak veriyorsanız. Teşekkür ederim.

20 BG ÖLÇÜTÜ 30 BG'YE ÇIKARILDI

Tasarı ile "20 Beygir üzeri motor gücü bulunan ve 5 kişiden fazla personel çalıştıran işyerleri, sorumlu yönetici istihdam etmekle yükümlü kılınırken, bu madde AKP Bursa Milletvekili Ali KOYUNCU ve Aydın Milletvekili Mehmet ERDEM tarafından verilen önergelerle, "30 Beygir motor gücü bulunan veya 10 kişiden fazla personel çalıştıran işyerleri" olarak değiştirildi. Böylece küçük işletmelerde mühendislerin çalışma olanağı yok edildi.

Zeki ERTUGAY (Erzurum): Alt komisyonda 20 beygir ve 5 işçiye düşürülmüştü. Bu önerge kabul edildiği takdirde tekrar 10 işçi ve 30 beygir gücüne çıkıyor. Böyle bir yaklaşım tarzı, kanunun özüne, ruhuna, gıda güvenliği esprisine, Türkiye'de mevcut yapıdaki sıkıntıların çözülmesi noktasında çözüm üretmek göreviyle karşı karşıya olan bu komisyonun varlık sebebine aykırı. Yani eğer biz bu ülkede merdiven altı işletmelerden şikayetçiyssek, buna bir şekilde müdahale edilmesi, sağlıklı, hijyenik şartlarda üretim yapar hale getirilmesi düşünülmüyorsa -ki düşünülmelidir- yani 5 işçi ve 20 beygire düşürülmesini memnuniyetle karşılarken bunun tekrar eski haline getirilmesi son derece yanlıştır. Elbette ki küçük esnafımız, üreticimiz veya küçük işletme sahiplerinin ekonomik sıkıntıları var. 3 işçi, 5 işçi çalıştıran yer nasıl bir gıda mühendisi veya ziraat mühendisi istihdam etsin, nasıl bir veteriner istihdam etsin diyebilirsiniz ama yüz kalem desteğiniz var. Bu ülke için eğer sağlık, gıda güvenliği önemliyse ve bu üretimin çok önemli bir kısmı da bu küçük işletmelerde üretiliyorsa ve buralarda bir sorumlu yöneticinin, teknik elemanın bulunmasının da bir manası varsa bunu yapmak zorundayız. Yapılmaması bu kanunun özüne, ruhuna aykırı. İşinize geldiği zaman Avrupa Birliği, Avrupa standartları gıda güvenliği konusundaki hassasiyetten bahsediliyor. İşine geldiği zaman bu küçük işletmeler varsa bu haliyle devam etsin yaklaşımı ortaya konuluyor. Bu son derece yanlıştır.

Ali KOYUNCU (Bursa): Vermiş olduğumuz önergede şunu söylemeye çalışıyoruz: Türkiye'de 10 işçi ve 10'un üzerinde çalıştıran işletmeler ve 20 beygir gücü değil de 30 beygir gücünde işletmeye sahip olan işletmelerde veteriner, onun akabinde ziraat mühendisi, kimyager gibi mühendis arkadaşlarımızın çalışmasını öngörüyoruz. Bu 5'e düşüğünde ciddi anlamda Türkiye'de küçük esnafımızın bitmesi ve bitirilmesiyle karşı karşıya kalacağımız bir uygulamayı gerçekleştirmek istemediğimizden dolayı bu önergeyi verdik, birincisi bu. İkincisi, 5 ve 5'in üzerinde işçi çalışan işletmelere bu uygulamayı getirdiğimizde ciddi

HALK SAĞLIĞI TEHLİKEDE!

TBMM TUTANAKLARINDAN...YASA HAKKINDA KİM NE DEDİ?

anlamda bir kayıt dışılıkla karşı karşıya kalacağız, bu da ikincisi. Üçüncüsü, siz maaşımı verdiğiniz, işletmenizde çalıştırdığımız, ücretini verdiğiniz insana kendinizi denetlettiyorsunuz. Avrupa Birliğinde böyle bir denetim mekanizması yok. Özel, tarafsız, teftiş yapan kuruluşlar var, bunlar denetim yapıyor.

Vahap SEÇER (Mersin): Olayın iki tane boyutu var. Tabii Avrupa Birliği standartları, oradaki zihniyet, oradaki mantalite, oradaki anlayış, oradaki geriden beri gelen teamüller Türkiye'yle karşılaştırılmaz. Türkiye'de 50 binden fazla gıda üreten işletme var ve bunları da tabii ki mevcut denetleme mekanizmasıyla denetlemek mümkün değil. Hijyen anlamında, sağlıklı üretim anlamında ciddi sorunlar yaşandığını biliyoruz. Dolayısıyla, ziraat mühendisi ya da gıda mühendisi, bu konuda ilim yapmış, öğrenim görmüş, bu işin tekniğini bilen, bu işte işin ehli, daha iyi yetişmiş insanların bu işletmelerde çalıştırılmalarının doğru olacağını düşünüyorum. Eğer, topluma daha sağlıklı, daha hijyen gıdalar ya da gıda ürünleri sunmak istiyorsak bunun zorunlu olduğunu düşünüyorum. Bu, olayın bir boyutu. İkinci boyutu: Tabii ki Türkiye'de özellikle küçük ya da orta ölçekli işletmelerin son günlerde ekonomik krizden etkileriyle geçirdiği dönem gerçekten üzüntü verici. Hatta devletin finansman, vergi veya diğer konularda desteği olmazsa hayatını idame ettirmelerinin bile imkansız olduğu bir dönemeler. Elbette ki 5 işçi ve üzeri eleman çalıştıranlara mühendis çalıştırma zorunluluğu, onlara ciddi anlamda ilave bir yük getirecektir ama tabii Sayın Hocam Ertugay'ın dediği gibi, bu konuda devletin devreye girip, burada çalışacak insanların en azından sosyal güvenlik primlerinin devlet tarafından karşılanması gibi bir destek modeliyle bu işin halledilebileceğini düşünüyorum.

**9 NİSAN 2010'DA
TOPLANTIYA DEVAM**

10 TOBB Hukuk Müşaviri İskender ELVERDİ: Dünkü önerge konusu 22'nci maddenin

yedinci fıkrasında işaret edilen ek 1, yani gıda ve diğer maddeleri üreten işletmelerin zorunlu olarak bulundurmaları zorunda oldukları personele ilişkin kriterlerin tekrardan tasarının ilk halinde yer aldığı şekilde dönüştürülmesine ilişkin önerge metnini Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği olarak desteklediğimizi sizlere arz etmek isterim. Zira, eğer alt komisyonda öngörülmesi şeklinde bu kriterler 30 beygir gücünden 20 beygir gücüne ve 10 işçiden 5 işçiye düşürüldüğü takdirde bu yönetmelik gereğince tarif edilen mikro işletmelerin tamamını kapsayacaktır. Bunun da çok büyük sıkıntılara yol açacağına düşünmüyoruz. Hem kayıt dışına itilmesi konusunda sektörün, hem de bazı işletmelerin bu 5 sayısına inmek için işçi çıkarma cihetine gidecekleri için istihdama da olumsuz etkileri olacağını düşünmüyoruz. Bu nedenle buradaki kriterlerin tekrardan tasarının ilk halindeki gibi olmasını arzu ediyoruz.

Türk Ziraat Yük. Mühendisleri Bir. Genel Başkan Fehmi KİRAZ:

D ü n , “ B i t k i hastalıkları ve mücadelesi ziraat mühendislerince yapılır.” maddesi bir önergeyle kaldırıldı. Şimdi veteriner hizmetlerini geliştirirken, ziraat mühendislerinin kanunen yetkisinde olan şeyleri buradan çıkarmaya çalışıyoruz. Bundan dolayı üzüntülüüz. Son yıllarda maalesef özellikle serbest çalışan ziraat mühendislerinin yetkilerinin diğer mesleklerle paylaştırılması yoluna gidilmektedir. Örnek mi? Ziraat mücadelesi ilaç bayiliği, reçeteli ilaç satışı, tarımsal yayım ve danışmanlık konusu... Şimdi mesleki taassupçuluk çerçevesinden çıkartılıp gerçekten bu tasarımı düzgün bir şekilde, Türk tarımının faydasına, Türk tarımını ilerletecek, geliştirecek şekilde yapmamız gerekiyor. Eğer bugün meslekler arası bu kin ve nefret tohumunu atarsak gerçekten yarın bir gün ne biçeceğimizi bilemiyorum.

TESK Hukuk Müşaviri Yasemin ERTEKİN: Tasarıda 22'nci maddenin ilk haliyle kalması camiamız açısından büyük önem arz etmektedir çünkü tasarımı

bu şekilde yasalarsa bunun camiamız açısından getireceği pek çok sıkıntı mevcut olacaktır. Unlu mamuller üzerine faaliyet gösteren işyerlerimizde beş kişi sayısı ve 20 beygir gücü sınırı, bu işletmeler açısından çok düşük bir sınırdır. Bu her şeyden önce kayıt dışılığa sebep olur. Örneğin, bir fırında 7 kişi çalışıyorsa tasarının yasalasmasından sonra iki kişiyi işten çıkarır, ki bunu da herhalde hiçbirimiz istemeyiz. Biz bu maddeye karşı çıkınca sanılıyor ki tüketici sağlığına, hijyene karşı çıkıyoruz. Hayır, biz Tarım ve Köyişleri Bakanlığıyla konfederasyonumuz olarak yapılan hijyen kılavuzları çalışmalarında birebir bir çalışmış bir kuruluşuz ve buna gerçekten çok önem veriyoruz ve bu anlamda yapılacak çalışmaların hepsinin de arkasındayız, takipçisiyiz. Ancak bugün burada Avrupa Birliğine uyum çerçevesinde hazırlanmış bir kanun vardır ve Avrupa Birliği'nde de mikro ölçekli işletmeler açısından hatta orada büyük ölçekli işletmeler açısından da tarzda bir sorumluluk meselesi bulunmamaktadır. Oradaki denetim bizatihi devlet eliyle bağımsız denetim kuruluşlarınca veya devletin bu konuda uzman ekipleri tarafından yürütülmektedir. Bu yüzden, yani sorumlu yöneticilikten bu kanunda beklenen fayda açıkçası sağlanmayacaktır çünkü sonuçta siz maaşını verdiğiniz bir mühendisten etkin bir denetim yapmasını bekleyemezsiniz. Bu anlamda da tasarıda bir faydanın gerçekleştirilmesi açıkçası mümkün bulunmamaktadır. Bir diğer sakınca doğuracak konu, bugün yaklaşık 52 bin tane gıda üreten iş yeri bulunmaktadır ve bu işletmelerde yaklaşık 27 bin mühendis sorumlu yönetici olarak istihdam edilmektedir. Ancak kanun bu şekilde geçerse on binlerce mikro ölçekli gıda üreten işyerleri sorumlu mühendis çalıştırmak zorunda kalacaktır. Bunun sigortası, vereceği ücret açısından düşünürsek gerçekten küçük bir işletmenin altından kalkamayacağı bir yük teşkil etmekte. Bugün eğer biz işletmeleri büyütme, istihdamı artırmayı ve özellikle kayıt dışı ekonomiyle mücadele hedefliyorsak, tasarının “30 beygir gücü ve 10 kişinin üzerinde çalışması” olarak

ilk halinde olduğu gibi yasalasması büyük önem arz etmektedir.

Türkiye Fırıncılar Federasyonu Başkanı Halil İbrahim BALCI:

Yasa tasarısının ilk haliyle olması gerekir diye düşünmüyoruz çünkü küçük esnafımız gıda mühendisliği istihdam etmekte zorluk çekmekte ve yasa bu haliyle zaten şu anda uygulanmamakta çünkü esnafımız istihdam zorluğu çektiğinden dolayı cezalarla karşı karşıya kalmakta. 30 beygir gücünün altındaki işletmelerde beygir gücü düşüğünde iş gücünün daha fazla olduğunu göz ardı etmememiz gerekiyor.

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gökhan GÜNAYDIN:

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerinin değerli başkan ve yöneticileri; hepinizi Ziraat Mühendisleri Odası adına saygıyla selamlıyorum. Şimdi, Komisyonunda görüşülmekte olan önerinin üç tane farklı yönünün olduğunu görüyoruz. Bunlardan en önemlisi, tüketici sağlığı ve halk sağlığı yani ister 100 beygir gücünün üzerinde bir işletme olsun isterse 5 beygir gücünde bir işletme olsun bunların tümünün ürettiği gıda maddelerinin kesinlikle halk sağlığı üzerinde en ufak bir tehlike yaratmayacak şekilde gerçekleştiriliyor olması herhalde bu komisyonun en temel görevi olmalıdır. Düzenlemeyi bunu en temel iş olarak, önümüze hedef olarak koymak zorundayız.

Peki, halk sağlığı ve tüketici sağlığı. Beraberinde iki tane daha özellik var, bunlardan ikincisi de halk sağlığı ve tüketici sağlığına uygun ürünler üreten işletmelerin de, küçük esnafın da yaşayabilir olması lazım yani onun üzerine konulan finansman yükünün işini kapatmasına neden olmayacak bir yük olması lazım ve nihayet meselenin üçüncü boyutu da eğer biz gıda güvenliğini sağlamaktan bahsediyor isek bunun ancak ilgili alanda yükseköğrenim

HALK SAĞLIĞI TEHLİKEDE!

TBMM TUTANAKLARINDAN...YASA HAKKINDA KİM NE DEDİ?

görmüş mühendis faaliyetiyle ortaya konulabilir bir iş kapsamı olduğundan emin olmamız gerekir yani eğer fırın ustası Bakanlığın daha evvel yaptığı düzenlemelerde olduğu gibi sorumlu yönetici olarak çalışacaksa fırın ustasının HACCP ve ISO bildiğini iddia ediyor isek o zaman bu fakültelerin hepsini kapatmanın zamanı gelmiş de geçmektedir.

Konuşmamı özetleyecek olursam, demek ki biz bu üç yararı birleştirmek zorundayız. Bu üç yararı nasıl birleştirebiliriz? Bir kere, Türkiye'deki hiçbir gıda işletmesini denetim dışına çıkarmak gibi bir lüksümüz yok. Büyük işletmelerde gıda sorunu doğabilir de küçük işletmelerde gıda sorunu doğmaz mı? Büyük işletmelerde teknik eleman çalışma zorunluluğu var da küçük işletmede teknik eleman çalışma zorunluluğu yok mu? Hepimiz biliyoruz ki hayatın gerçekleri bize gösteriyor ki asıl gıda güvenliğine aykırı uygulamalar maalesef hem finansman yetersizliği hem de bilgi yetersizliği nedeniyle küçük işletmelerde doğmaktadır. Dolayısıyla bizim bu işletmeleri denetim dışına çıkartmak ya da bu işletmelerde teknik eleman çalıştırmayı zorunlu olmaktan çıkartmak halk sağlığı ve tüketici sağlığı açısından son derece tehlikeli bir gelişime yol açmak anlamına gelmektedir. Peki, önerimiz nedir? Nihai tahlilde bunu söyleyelim. Öyle bir öneri geliştirmeliyiz ki bu üç yararı aynı anda karşılamamız gerekir; bu da şöyle olabilir: Bir kere tüm gıda işletmeleri mutlaka teknik eleman çalıştırmak zorundadır. Ancak 20 beygir gücünün altında ve 10 kişiden daha az kişi çalıştıran düşük kapasiteli gıda işletmelerinde çalışan personelin maaşı yetkilendirilmiş personel sıfatı ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığının bütçesine konulan ödenekten karşılanmalıdır.

Şimdi bu olabilecek bir öneri midir? Finansman boyutu açısından meseleyi inceleyelim: Türkiye'nin tarım bütçesinin aşağı yukarı 5,5 milyar lira civarında olduğunu düşünüyoruz. Zaten rakamların böyle olduğu da biliniyor. Bizim önerimizle gelecek finansman yükü 100 milyon lira dolayında olacaktır, eski parayla 100 trilyon lira civarında olacaktır. Özetle

Tarım ve Köyişleri Bakanlığının bütçesinin ellide l'i kadar bir kaynağı ayırmak suretiyle biz hem bu küçük işletmelerin tamamında teknik personelin çalışmasını ve böylece 20 bin mühendisin işini kaybetmemesini sağlayacağız, hem de bu işletmelerin herhangi bir finansman yüküne tabi olmadan hijyen, gıda güvenliği standartlarını yükseltmelerini sağlamış olacağız. Bunun dışındaki her türlü uygulamanın halk sağlığı ve tüketici sağlığı yerine ticaret avantajını savunmak anlamına geleceğini ve kabul edilemez olduğunun altını çiziyorum. Ziraat Mühendisleri Odasına bağlı yaklaşık 8 bin insanın yaşam standardını ilgilendiren bir konudur bu ve eğer bu düzenleme bu niteliğiyle geçerse üzüler ifade ediyorum ki bugüne kadar küçük esnafımızı korumak amacıyla dile getirmedığımız her türlü gıda güvenliğine aykırı uygulamayı en etkili bir şekilde kamuoyuna duyuracağız ve işte o zaman gıda güvenliği sorunlarının bu memlekette ne kadar önemli bir boyut kazandığını herkes görmüş olacak. Çok teşekkür ederim.

Gıda Mühendisleri Odası Başkanı Petek ATAMAN:

Öncelikle Gökhan Başkanın vurguladığı

destekleme sistemiyle birlikte tüm işletmelerin istihdam dahilinde olması gerektiğine biz de yürekten inanıyoruz ama bunu vakit kaybetmemek için bir kez daha ayrıntılandırmak istemiyorum, kayıtlara geçtiği için.

Gıda güvenliğinden konuşuyoruz. Ürettiğimiz gıdaların bizim çocuklarımıza, bizlere güvenli bir şekilde ulaştırılması için ve bu ülkenin iyiliği için hep birlikte bir ortak akıl üretmeye çalışıyoruz. Elimde birkaç rakam var, sizlerle onları paylaşmak istiyorum: 30 beygir gücü ve 10 işçinin altı mikro işletmeler midir gerçekten? Bizim sektörümüzde nasıl bir ağırlığı vardır? Bununla ilgili ufak örnekler vermek istiyorum çünkü somut üzerinden gitmek gerektiğine inanıyorum. 30 beygir gücünün üstünde -bu, on dört temel ilde yapılmış ama gıda sanayinin yoğun olduğu illerde yapılmış

bir rakam çalışması, Bakanlığın verilerinden alınmıştır- 4.800 işletme varken 30 beygir gücünün altında 19.500 işletme var. 10 çalışanın üstünde çalışan olan işletme 2.857, altında olan 21 bin küsur. Konuştuğumuz istihdamdan muaf tutmaya çalıştığımız işletme sayısı bu ülkede üretim yapan işletmelerin yüzde 80'idir ve yüzde 80'in ürettiği ürünleri de biz tüketicilerimize sunacağız.

Bir başka iki küçük örnek daha vereceğim -elimizde kapasite raporları var. Aslında bu kapasite raporları tüm kurumların elinde var diye düşünüyorum- 6 kişi çalıştıran 14 beygir gücü büyüklüğündeki bir pastacılık ürünleri işleyen iş yerinde günde 1 ton dondurma üretiliyor ve biz o 1 tonluk dondurmaya çocuklarımıza, ailemize yediriyoruz. Bunun gıda güvenliği sorununu burada konuşmayacaksak eğer nerede konuşacağımızı ben gerçekten merak ediyorum. 5 işçi çalıştıran 15 beygir gücündeki bir fırın günde 3.200 ekmek üretiyor bunlar yine federasyon tarafından düzenlenmiş ve odamızda bulunan kapasite raporları. Bunları çeşitlemek mümkündür.

Sözü uzatmak istemiyorum ama bizler gerçekten gıda güvenliğine önem veriyorsak eğer unla ilgili bizim toksin bazlı risklerimiz varsa hijyene yönelik risklerimiz

varsa lütfen bu işletmelerin güvenli gıda üretmesi için gerekeni burada yapalım. Küçük işletmelerin ekonomik sıkıntı içine girmesini hiçbirimiz istemiyoruz çünkü o işletmeler bizim meslektaşlarımızın iş yeridir aslında. Biz aynı gemideyiz, birlikte bir değer üretmeye çalışıyoruz onun için benim önerim destekleme politikalarıyla birlikte tüm işletmelerde istihdamın sağlanması. Bir kelime daha söyleyeceğim, ben sürekli anılan "kayıt dışına gider, işçiler kayıt dışına olur." ifadesini anlamakta zorluk çekiyorum. Eğer bir kamu otoritesi görevini gereği gibi yaparsa, denetimleri gereği yaparsa kayıt dışına gitmek ne demek ve birtakım meslek örgütleri bunu nasıl dile getirir bunu anlamakta zorluk çekiyorum.

Vahap SEÇER (Mersin): Türkiye'deki gıda işletmelerin yüzde 80'ini küçük işletmeler oluşturuyor. Yaklaşık olarak 20 bin adet işletme 30 HP beygir gücünün altında ve 4.800 küsur tane 30 HP motor gücünün üzerinde işletme var. Tabii haklı olarak esnaf odaları temsilcilerinin belirli rakamın altında işçi çalıştıran küçük işletmelerde bir ziraat mühendisi ya da gıda mühendisi istihdamının ilave yük getireceği, gelirlerinin bunu karşılayamayacağı, sıkıntıya girecekleri yönünde serzenişleri oldu. Onun için de bu noktada bu önergeyi verme ihtiyacı duyduk. Önergemizde 20 HP altı motor gücüne veya 5 kişiden az personel çalıştıran işletmelerde yetkilendirilmiş denetçi sıfatıyla mühendis çalıştırılmı; bu, kamu adına hizmet ve denetim yapsın ve bunun da maaşını, sosyal güvenlik primini devlet -taşın altına elini koysun- ödesin. Rakamlar da verildi, bu yıl 5,6 milyar TL gibi tarıma destek ayrıldı. Bunun rakamsal miktarı da -sanıyorum- en fazla 120-130 bin milyon gibi bir tutardır. Biz Türkiye'deki bütün gıda işletmelerini denetleyelim ama 20 beygir gücü, motor gücü altındaki işletmeler veya 5 kişiden az eleman çalıştıran işletmelerin denetim maliyetini devlet karşılasın.

Zeki ERTUGAY (Erzurum): Şu anda Türkiye'deki mevcut durum belli. Mevcut durumdan hiçbirimizin memnun olmadığı da belli. Ben gıda teknoloğuyum.

SORUMLU YÖNETİCİLİK İÇİN YENİ ÖNERGE

Ancak konuşmaların ardından AKP'li vekillerin önergesi kabul edildi. Daha sonra Ziraat Mühendisleri Odası, Gıda Mühendisleri Odası ve Kimya Mühendisleri Odası'nın öncülüğünde hazırlanan ve "Tüm gıda ve yem işletmelerinde lisans eğitimi almış bir personelin çalıştırılması ve bu personelin maaş, özlük hakları ve sigorta primlerinin tarım bütçesine ödenek konulmak suretiyle Bakanlık tarafından ödenmesine" ilişkin bir önerge sunuldu.

HALK SAĞLIĞI TEHLİKEDE!

TBMM TUTANAKLARINDAN...YASA HAKKINDA KİM NE DEDİ?

Tahıl teknolojisiyle ilgili çalıştım, un ve unlu mamuller sanayiyle ilgili çalışmalarım, araştırmalarım var. Yıllarca adı merdiven altı değil ama küçük işletmelerden, fırınlardan, bunların kontrolsüzlüğünden, denetimsizliğinden, kara fırınların varlığından, yaygın oluşundan ve kontrolsüzlüğünden, sağlık ve gıda hijyeni şartlarına uygun olmayan üretimlerinden hep şikayet edip durduk. Eğer bir işyerinde üretim aşamalarında denetim diye bir fonksiyon varsa, bu da işe yarıyorsa buna bir çözüm getirmek zorundayız. Ben kendim de esnaf çocuğuyum. Elbette ki bugün bir firmı, bir işletmesi olan insan varsa bunu devam ettirsin, kapısına kilit vurmasın, buna biz azami desteği verelim ama halkın, toplumun sağlığını da tehdit eder şekilde üretim asla yapmasın. Fırınlarda nasıl bir personelin çalıştığını hepimiz biliyoruz, yıllarca biz bundan dert yandık. Eğer bir yerde bir gıda işletmesi varsa, bir gıda üretiliyorsa yani -AB 'de vardı yoktu hiç onlara da girmeye yok- bunun mutlak suretle şu veya bu şekilde etkin bir şekilde kontrol edilmesi lazım. Bunun aksini kimse iddia edebilir mi? Bu kontrolü nasıl yapacağız? Mevcut yapı, statüko içerisinde yapabiliyor musunuz? Hayır yapamıyoruz. O halde mevcut sistemin iyi çalışmadığını da ben biliyorum. Sayın Bakan da biraz önce -sağ olsun- lütfetti bilgi verdi, dün de teknik arkadaşlardan da bilgi aldık, belki personel istihdamında çok önemli bir sayısal mağduriyet olmayacak gibi görünüyor, verilen bilgiler o ama ben olaya öyle bakmıyorum. Ben olaya biraz da çıkardığımız yasalar, vatandaşın iyiyi teşvik edici olmalı, yani eğer küçük işletmelerin varlığından mutluyuzsak, memnunsak, hep böyle gelsin, böyle gitsin diyorsak, buyurun bunları mükafatlandıralım ama ben memnun değilim açıkça söylüyorum. Ha küçük esnafın da yok olmasına karşıyım, onun için, bu esnafın cebinden para çıkmasını, belli bir geçiş süreci için, hatta mümkünse, yeni kurulacak böyle işyerlerine müsaade edilmesin.

Ertekin ÇOLAK (Artvin):

Şimdi bir konu bana göre yanlış tartışılıyor ya da gözden kaçıyor. Küçük işletmeler, sorumlu yönetici çalıştırmadığı zaman

Tarım Bakanlığı tarafından bunların denetimi yapılmıyor mu? Ya da ne bileyim yönetici çalıştıran kuruluşların denetimi yapılmıyor mu? Sadece o arkadaşlar mı yapıyor? Bana göre burada olay, yanlış tartışılıyor, isterse yönetici çalıştırsın, isterse yönetici çalıştırmassın, kesinlikle bu zaten Tarım Bakanlığı tarafından her zaman rutin bir şekilde denetimleri yapılıyor.

Ramazan Kerim ÖZKAN

(Burdur): 30 beygir

gücündeki veya 10 işçi

çalıştıran yerlerle ilgili

denetimlerde, alttaki

denetimlerde biz kamu olarak

güçlü olmak zorundayız.

Gerçekten ücretini ben veriyorsam, bir işletme

sahibi olarak, o adamdan kontrol de, hizmet de bekleyemem. Bunu değerli esnaf temsilcileri anlattılar. Bunları hep beraber yaşıyoruz. Bakanlık bürokrasisinde de yaşıyoruz.

Abdülkadir AKCAN (Afyonkarahisar):

Üzerinde tartıştığımız önergeyle ilgili konu, yapılan üretimin üretim tekniğine uygun olarak yapıp yapılmadığını denetlemek değil, üretimin tekniğine uygun olmasını sağlamak için bir istihdam yaratmak veya kişilerin istihdamını öngörmek. Burada konuya işsiz olan birine iş yaratma mantığıyla bakmak doğru değil. Diğer taraftan Sayın Vekilim Ertekin Çolak Bey'in bakış açısından sonra sanki konunun tartışması farklı bir mecraya gitti. Her hal ve şartta, ister on tane birden konu uzmanını, üretim tekniği açısından istihdam edin, devletin denetleme fonksiyonu mutlak surette icra edilecek, bu ayrı bir konu. Diyelim ki, bir ekmek fabrikasında onun sağlıklı bir şekilde milli ekonomiye zarar verilmeden, telef edilmeden, rastgele kullanılıp kullanılmaması da üretim tekniğiyle ilgili bir husustur. Orada insanı istihdam eden sorumlu, mal sahibi, bir yandan devletin öngördüğü şartları yerine getirmenin yanı sıra diğer taraftan istihdam ettiği personelden maksimum düzeyde istifade ederek karlılığını olumlu yönde etkileyecek şekilde kullanması da söz konusudur. 30 beygir gücünün üstünde olanlar o istihdamın bedelini karşılayabileceği için onu yapıyor. Onun altında olanlar ilave ekonomik külfet, ya ben zarar etme pahasına niye bunu istihdam edeyim diye düşünür hale geliyor. Biz bunu tartışıyoruz. Getirilen önergede de acaba ekonomik olarak gelen yükü devlet paylaşarak üretim fonksiyonunu rayında götürmede hedefe ulaşabilir miyiz tarzında bir önerge. Sayın Bakanla toplantı başlamadan önce yaptığımız görüşmede de bu bir Hükümet tasarısı, bu şekliyle imza koydu Bakanlar Kurulu üyeleri, konu hazine boyutlu, konu maliyet boyutlu olduğu için biz bu görüşmelere devam edelim, tasarının kanunlaşması Genel Kurul sürecinde de bu tartışmalar devam edeceği için acaba biz o sırada bir sonuca gidebilir miyiz şeklinde bir yaklaşım oldu. Ben tarafların gönlünü rahatlatmak için, istihdam yükünü kaldıramayız diyenler açısından da ya burada üretim düzgün yürütülmelidir. Hangi boyutta üretim kapasitesi olursa olsun diyenler açısından da gönüllü birazcık rahatlatma adına bu sözü söyleme ihtiyacı hissettim.

Zeki ERTUGAY (Erzurum): Genel Kurulda görüşülmesi önerisi, tabii, biraz baştan savma gibi oluyor. Yani burada karar verilmesinde fayda var. Verilemiyorsa, onu da saygıyla karşıyorum. Yani, Genel Kurulda bu önergeyle filan biraz zor düzelir. Burada düzelirse düzelir. Bu ikazı yapma ihtiyacı duydum. Takdir zatinaliniz.

Ali KOYUNCU (Bursa): Sayın Bakanım,

mevcut çalışan ziraat mühendisleri ve gıda mühendisleri bu yasa tasarısı bu şekilde olursa işsiz kalacaklar gibi bir anlatım ve anlaşılmaya mahal verilir gibi bir durum oldu. Bu ne derece gerçektir? Bugün ve gelecekte ne olacak Sayın Bakanım?

Tarım ve Köy İşleri Bakanı Mehmet Mehdi

EKER (Diyarbakır): Sayın Başkanım, değerli komisyon üyeleri, önce şunu ifade etmek istiyorum. Tabii, halk sağlığı boyutuyla ilgili bu kanun, esasen her halükarda gıda işletmecisini uygulamalardan sorumlu tutuyor. Yani sağlıkla ilgili, hijyenle ilgili buna benzer herhangi bir, yani kanunun uygulanmasından doğabilecek aksaklıklardan doğrudan işletmeciyi sorumlu tutuyor. Bir kere bunu net açık bir şekilde ortaya koyalım. Yani gıda iş yerinde bir 30 beygir üzeri, 60 beygir üzeri vesaire neyse, biri çalışsa bile işyeri sahibinin, işletmecinin sorumluluğu ortadan kalkmıyor.

İki, tabii, çok bu konu konuşuldu, ben meseleyi anlayabiliyorum, meslek odalarımızın belki bazı kaygıları var, acaba mensuplarımızın haklarını yeteri kadar korumamış mı oluruz, eğer biz bu konuları dile getirmesek veyahut acaba meslektaşlarımız işte 2004 yılında çıkarılan 5179 sayılı Kanunla kazandıkları, işyeri mühendisliği veya neyse sorumluluğu uygulamasından bir geri adım mı atılmış olur? Dolayısıyla, onlar işlerini mi kaybederler, endişeleri olabilir. Değerli milletvekillerimize, komisyon üyelerimize de bu meyanda talepler gelir. Bunların hepsini ben saygıyla, anlayışla karşılıyorum ama şunu ifade etmek istiyorum. Bizim listemizde 25 tane işkolu var. Bunların 14'ü için zaten beygir gücü şartı var, diğerlerinde beygir gücü ölçüsü yok, 11 tanesinde. Bizim Avrupa Birliğinde de onaylı işletmelerde işyeri çalıştırma mecburiyeti var, yani bu 11 başlıkla ilgili, böyle bir durum söz konusu, onun dışında söz konusu değil. Şimdi mevcut durumda yani işte merdiven altının üretimini arttıracığı veya işte küçük işletmeyi veya küçük yapıdaki işletmeciliği bu sistemin teşvik edeceği yönündeki endişeleri de ben yersiz buluyorum. Bu uygulama buna hizmet etmez, buna yol açmaz.

Şimdi, mevcut duruma göre 20 bin civarında personel, ziraat mühendisi, gıda mühendisi, veteriner hekim, kimya mühendisi, kimyager, biyolog, su ürünleri mühendisi gibi istihdam ediliyor, Yine 60 beygir gücü altındaki iş yerlerinde -mevcut uygulamayı söylüyorum- bir kişi beş işyerinde çalışabiliyor. Bu durum gerek işveren, gerekse çalışan açısından, uygulamada birtakım sıkıntılar yaratıyor. İşveren açısından da uygulama açısından da, hijyenle ilgili, toplum sağlığıyla ilgili arzu edilen, beklenen faydanın gerçekleşmediği yönünde çok bilgi var. Uygulamalarda karşılaştığımız sorunlar var, dolayısıyla, hem denetimlerde sıkıntı çıkmakta, hem arzu edilen faydayı sağlamamakta. Tasarıda getirilen düzenlemeye göre 30 beygir gücü üzeri motoru olan veya 10 ve daha fazla personel çalıştıran işyerlerinde bakanlığımız

HALK SAĞLIĞI TEHLİKEDE!

TBMM TUTANAKLARINDAN...YASA HAKKINDA KİM NE DEDİ?

kayıtlarına göre 20 binin üzerinde kişi istihdam edilecektir. Zannedildiği gibi, düşünüldüğü gibi bir yüksek düzeyde istihdam kaybına da yeni tasarı yol açmayacaktır. bizim elimizdeki bilgiler, kayıtlar ki Türkiye'deki bütün üretim izinlerini Tarım Bakanlığı veriyor. Dolayısıyla işyerlerinde eğer gıda maddesi imal ediliyorsa, üretim iznini veren biziz. buna ait tescilli yapan, kaydı yapan, buna ait bütün bilgileri bizde. bizde olduğu için de bizim arkadaşlarımızın yaptığı çalışma, bu alanda yeni, yani 30 beygir olmasıyla, 20 beygir olması arasında minimal düzeyde belki bir kayıp olabilecektir. ama işi bu yasanın esas gayesinin bir istihdam olmadığı, yani bir istihdam yasası değil bu. bu tüketici sağlığını öngören, birinci önceliği tüketici sağlığı olan ve bunu yaparken de daha etkin, daha pratik, uygulamada kolaylık getiren, uygulanabilirlik bir yasa olmasını bir öngördüğümüzden dolayı, tasarının bu şekliyle yasallaşmasının toplum sağlığı açısından da iş verimi açısından da daha etkin sonuç üreteceğini düşünüyoruz.

Vahap SEÇER (Mersin): Sayın Bakan, sektörde yaklaşık 20 bin mühendis istihdam edildiğini söyledi. ama yeni düzenleme yapıldığı takdirde bu rakamda çok ciddi bir değişim olmayacağını, minimal düzeyde bir değişimin olacağını söyledi. bu mantığa aykırı bir durum. geçmiş düzenleme ile bu düzenleme arasında fark var. daha önceden 5 tane işletmeye 1 mühendis bakabiliyordu. şimdi bu yeni düzenlemede bu ortadan kalkıyor. bu değişiklikle tabi ki doğal olarak bir azalma söz konusu olması gerekiyor. dolayısıyla verdiği rakamların ben doğru olduğunu düşünmüyorum sayın Başkanım.

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi EKER (Diyarbakır): Bir ithamda bulundu Sayın Vekilimiz "Bakanımızın verdiği rakamlar doğru değildir." dedi. Bunu söylemek doğru değil. Şunun için...

Vahap SEÇER (Mersin): "Doğru olduğunu düşünmüyorum." dedim, yani...

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi EKER (Diyarbakır): Müsaade edin. "Doğru değil." dediniz. Siz yazı yazarsınız, ben size resmen bu rakamları veririm, devletin kayıtları. Bilgi Edinme Yasası da var. Siz bir milletvekilisiniz. Benden resmen bu rakamı istersiniz, ben de size...

Vahap SEÇER (Mersin): Siz bana görevimi öğretemezsiniz ki Sayın Bakan. Ben müzakerede seviyeli davranmaya çalışıyorum.

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi EKER (Diyarbakır): Müsaade eder misiniz. Ben sizi dinledim, siz de beni dinleyin.

Vahap SEÇER (Mersin): Ben size böyle davranmıyorum ki.

BAŞKAN: Sayın Seçer...

Vahap SEÇER (Mersin): Ben çocuk değilim, azarlar gibi...

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi EKER (Diyarbakır): Ben sizi azarlamıyorum. Soru sorarsınız, ben söylerim yani.

Vahap SEÇER (Mersin): Siz bana görevimi öğretmeye çalışıyorsunuz.

BAŞKAN: Sayın Seçer...

Vahap SEÇER (Mersin): Olur mu böyle bir şey? Çocuk azarlar gibi olur mu Sayın Başkan?

BAŞKAN: Sayın Seçer, şimdi, Sayın Bakanın verdiği bilgilerin doğru olmadığını, yanlış bilgiler olduğunu söyleyince Sayın Bakanın da bunu açıklama mecburiyeti var.

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi EKER (Diyarbakır): Ben bunu açıklamak zorundayım yani.

Vahap SEÇER (Mersin): Tamam da yani "Doğru değil bu rakamlar, bir yanlışlık var." demek istiyorum. Ben size "yalancı" mı diyorum Sayın Bakan? Böyle bir üslubum yok benim yani.

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi EKER (Diyarbakır): Bakın, ben size doğru rakamları söylüyorum. Benim elimdeki rakamlar bunlar. İsterseniz size bunları yazılı olarak da veririm. Ben size bunu söyledim. İstedığınız takdirde ben size bunu yazılı olarak da veririm Vahap Bey.

Vahap SEÇER (Mersin): Daha önce de böyle sözleriniz olmuştu ama vermemiştiniz.

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi EKER (Diyarbakır): Veririm, hiç merak etmeyin. Siz hiç merak etmeyin, isterseniz size yazılı olarak da bunları veririm. Biz verdiğimiz sözlerin arkasındayız.

Vahap SEÇER (Mersin): Çocuk azarlar gibi bir milletvekiline böyle davranamazsınız. Böyle şey olur mu?

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi EKER (Diyarbakır): Estağfurullah. Benim kimseyi azarlamak gibi bir haddim yok, hakkım da yok, böyle bir şey yok.

Vahap SEÇER (Mersin): Üç yıldır ben bu komisyonda çalışıyorum, hiç böyle bir üslup kullanmadım ama siz beni mecbur ettiniz şimdi.

ÖNERGE REDDEDİLDİ

BAŞKAN: Teşekkür ediyorum arkadaşlar. Hükümet önergeye katılmıyor, anladım konuşmalardan. Dolayısıyla, onun için

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi EKER (Diyarbakır): Ben onu söyledim. Özür dilerim, oylama...

BAŞKAN: O birinci önergedeydi. İkinci önergede..

Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehmet Mehdi EKER (Diyarbakır): Evet, ikinci önergeye katılmadığımızı söyledim.

BAŞKAN: İkinci önergeye katılmıyorsunuz. Hükümetin katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum arkadaşlar: Hükümetin katılmadığı önergeyi kabul edenler, Hükümetin katılmadığı önergeyi reddedenler... Önerge reddedilmiştir.

Zeki ERTUGAY (Erzurum): Sayın Başkan, bu yasaya ve bu ilgili maddeye muhalefet şerhimiz olacaktır. Onun kayıtlara geçmesi bakımından söylüyorum. Ama bu oylama sanki sağlıklı yapılmadı.

BAŞKAN: Arkadaşlar, Hükümetin katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...6. Reddedenler...10 üyemiz de aleyhinde oy kullanmış oluyor. Dolayısıyla önerge reddedilmiştir.

ODAMIZIN “VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU TASARISI TASLAĞI” HAKKINDA RAPORU

Yetki karmaşası ve tutarsızlıklar olduğu, merkezi otorite ve buna bağlı yerel otoriteler tarafından gıda denetim ve kontrol hizmetlerinin etkin ve verimli olarak gerçekleştirilemediği, Bakanlığın bu yönde yeniden yapılandırılması gerektiği yönüyle eleştirilen 5179 sayılı Kanun yerine geçmek üzere, Bakanlık yetkilileri ile AB Komisyon yetkilileri arasında yapılan görüşme ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca 2006 yılında “Gıda Kanunu”, “Yem Kanunu”, “Gıda Hijyeni ile Gıda ve yemin Resmî Kontrolleri”, “Veteriner Hizmetleri Kanun” Taslakları hazırlanarak 4'lü hijyen paketi adı altında kamuoyunun görüşüne açılmıştır. Kanun taslakları kamuoyunun, Oda'mızın da içinde bulunduğu, meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarının karşı çıkmaları üzerine geri çekilmiştir. Bu defa taslaklar birleştirilerek “Veteriner Hizmetleri, Gıda ve Yem Kanun Taslağı” olarak tek bir kanun adı altında tekrar kamuoyunun görüşüne açılmıştır. Bu Kanun taslağı da kamuoyunu baskısı üzerine geri çekilmiş ve 2009 yılı başında ise öngörülen Kanun'da yukarıdaki konulara “bitki sağlığı” ve “Zootekni- hayvan yetiştirme ve ıslahı” konuları ilave edilmiştir. Tarladan sofraya gıda konsepti gerekçesi ile “Bitki Sağlığı” kanun taslağına dahil edilirken gıda güvenliğini doğrudan etkileyen “Su Ürünleri” ve “Bitki Yetiştirme ve Islahı” konuları taslağa dahil edilmemiştir. Taslak metin “Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu Tasarısı Taslağı” adı altında yeniden şekillendirilmiştir.

Kanun taslağında ana şemsiye gıda güvenilirliği olması ve bunun altında bitki, hayvan sağlığı ve su ürünleri olması gerekirken hayvan sağlığı ve refahı, hayvanların korunması, veteriner hizmetleri, veteriner sağlık ürünleri, zootekni ana unsur olarak ele alınmış bunun altında gıda güvenilirliği işlenmiştir.

KANUN TASARISI;

- * Genel Hükümler,
- * Hayvan Sağlığı,
- * Hayvan Refahı ve Zootekni,
- * Veteriner Sağlık Ürünleri,
- * Bitki Sağlığı,
- * Gıda ve Yem,
- * Hijyen,
- * Resmî Kontroller,
- * Cezaî Hükümler
- * Çeşitli Hükümler

olmak üzere dokuz kısım, 42 madde ve 1 geçici maddeden oluşmaktadır.

Kanun Tasarı Taslağı'nın 5179 sayılı “Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun” a göre farklılıkları ve değişiklikleri şunlardır.

1) Amaç ve kapsam bölümü, AB mevzuat hükümleri açısından yetersiz olduğu gibi 5179 sayılı kanunun amaç ve kapsam bölümüne göre

de çok daha geridir. Amaç ve kapsamda, halkın beslenmesi konularına yer verilmemekle birlikte gıda ile temas eden madde ve malzemeleri ise yer verilmektedir.

2) Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanun Tasarısı Taslağı metninde hayvan sağlığı alanında görev alacak personelin tanımları net olarak belirlenmişken gıda, yem ve bitki sağlığı alanında görev alacak personelin tanımlarına yer verilmemektedir. Bununla birlikte gıda sektöründe EK:1 ile hangi iş yerlerinde hangi meslek mensubunun çalışabileceği, EK:2 ile de hangi işyerlerini hangi meslek mensuplarının denetleyebileceği belirlenmiştir. Bu durumu olumlu bir gelişme olarak görülmele birlikte Sorumlu Yönetici müessesesinin kaldırılıyor olması, işletmeler için 30 beygir veya 10 işçi çalıştırma sınırına bağlı olarak üretimin nevine göre hangi meslek mensuplarının çalıştırılacağına ilişkin sınır konulması kabul edilebilir değildir. Zira 30 beygir veya 10 işçi çalıştırma koşulunun altında faaliyetlerini sürdüren işletmeler asıl uzman bilgisine ihtiyaç duyan ve çeşitli nedenlerle gıda güvenilirliğinin en çok ihlal edildiği işletmelerdir.

3) Kanun taslağı'nın ikinci ve üçüncü kısmı, hayvan sağlığı, hayvan refahı ve zootekni ile veteriner sağlık ürünleri konusunu esas alarak hazırlanmış olduğu görülmekte, diğer konular sanki hayvan sağlığı ve veteriner hizmetlerinin bir parçasıymış gibi ele alınmaktadır. Hayvansal ürün tanımlarına hayvansal kökenli gıdalar da eklenerek, hem kanun içinde mükerrerlik oluşturulmuş hem de canlı hayvanlarla aynı madde içine konularak bu konudaki yetkiler tek bir meslek grubunun çalışma alanı içine aktarılmaya çalışılmıştır. Dolayısı ile hayvansal kökenli ürünler gıda bölümünden ayrılmaya çalışılmıştır. Oysa gıda alanında bilimsel sınıflama itibarıyla diğer gıdalarda olduğu gibi, hayvansal ürünler de gıda tanımı içine girmektedir ve hayvansal ürünler bütün dünya da gıda mevzuatı hükümlerine tabi ürünlerdir.

4) Kanun taslağı'nın beşinci kısmında, gıda ve yem güvenliği şartlarında eksiklik ve yetersizlikler vardır. 5179 sayılı Gıda Kanunu, hazırlanan maddeden çok daha ileri durumdadır. Metinde geçen güvenli gıda, güvensiz gıda, şüpheli gıda, tüketime uygun olmayan gıda gibi terimler açıklanmamıştır. Bu terimlerin tartışmaya ve yoruma ihtiyaç duymaksızın açık ve net olması gereklidir.

5) Sorumluluklar kısmında eksiklik ve yetersizlikler bulunmaktadır. Onaya tabi işletmelerin bakanlıkça belirleneceği ifade edilmektedir. AB mevzuatına göre, onaya tabi olan işletmeler hayvansal kökenli ürün işleyen gıda ve yem işletmeleridir. Hâlbuki ülkemizde, bütün gıda maddeleri üreten işyerleri gıda siciline kaydedilmekte ve her bir üretilen gıda maddesi için üretim izni verilmektedir. Bu uygulama, işletmelerin teknik ve hijyenik kapasitesinin yükseltilmesini sağlanmakta, haksız rekabete sebep olan kayıt dışı ile

mücadele de önemli bir role sahiptir. Kaldı ki aynı Kanun Taslağı'nın içinde yer alan üç faaliyet alanında “onay” anlayışının ve uygulama alanının bulunmasını anlamak mümkün değildir. Veteriner sağlık ürünleri biyolojik ürünler ile bitki sağlık ürünlerinin üretimi, ihracatı, ithalatı ve piyasaya arzı tamamen onaya tabiyken (bitki koruma ürünlerinin onay işlemlerinin kimlere verileceği de belli değildir. Yani bu alanda herkesin üretim, ithalat, ihracat ve satış yapacağı anlaşılmaktadır.), gıda ve yemde hangi ürünlerin onaya tabii olacağını Bakanlık belirleyecektir. Veteriner biyolojik ürünlerin tamamının onayının bir veteriner hekime ya da çalıştırana verileceği, veteriner sağlık ürünlerinin ise kimya mühendisi, kimyager, eczacı yada veteriner hekime verileceği kesin hükme bağlanmışken, insan sağlığının ana ögesi olan gıda alanında isteyen herkese onay verileceği anlaşılmaktadır ki böylesine mesleki taassup içinde olunması gıda alanına bakışı yansıtmaktadır.

6) Sorumlu Yönetici istihdam zorunluluğu kaldırılmış olup EK:1'de verilen gıda ve yem işyerleri için konu ile ilgili meslek mensupları çalıştırma mecburiyeti getirilmiştir. Bu durum Sorumlu Yöneticilik müessesesiyle yetersiz olan gıda denetim sistemine katkı sağlayan düzenlemeyi ortadan kaldırarak, babadan oğla geçen gıda üretim sürecine mühendislik bilgisini, atölyeden işletmeye, işletmeden fabrikaya dönüşüm zincirine katkı sağlayacak mühendislik yetkinliğini ve mühendislerin sahada istihdamını yok eden bir dönüşümü ifade etmektedir.

6) Ulusal Gıda Kodeks Komisyonu muhafaza edilmekte ancak yapısı ve çalışma şekli çıkarılacak yönetmeliğe bırakılmaktadır. Ayrıca, 5179 sayılı kanunda bulunan ulusal gıda meclisi ve gıda bankaları birliği, bilimsel komitelerle ilgili maddelere de bu taslakta yer verilmemiştir. Gıda Kodeksi bölümünde, ulusal gıda kodeks komisyonunun yapısı ve çalışma usulünün Bakanlıkça belirleneceği ifade edilmektedir. Öyle anlaşılıyor ki Bakanlık Komisyonun bugünkü yapısından rahatsızdır. Komisyon, meslek örgütlerinin sürece katkı sağlama olanağı sağlanmadığı için eksiklik taşısa da bakanlık, özel sektör ve üniversiteyi bir araya getirerek tarafların görüşlerini ortaya koymalarına ve kodekslerin daha kısa zamanda hazırlanmasına olanak sağlamıştır.

5179 sayılı kanunda bulunan ulusal gıda meclisi ve gıda bankaları birliği, bilimsel komitelerle ilgili maddeler bu taslakta yer verilmemiştir. Gıda bankaları birliğinin bu taslakta çıkarılması olumlu görülmele birlikte tarafların bir araya gelmesini sağlayan ve ulusal gıda politikalarının oluşturulmasında önemli görev üstlenmesi gereken ulusal gıda meclisinin ve risk değerlendirmesini bilimsel bir şekilde yapacak olan bilimsel komitelere taslakta yer verilmemesi ise anlaşılabilir bir eksikliklerdir.

7) Tüketici hakları, madde başlığında yer almasına rağmen madde içeriğinde

tüketici hakları ile ilgili herhangi bir husus bulunmamaktadır. Ayrıca tüketicinin aldatılmasında ve yanıltılmasında önemli olan sunum ve reklam konusunda 5179 sayılı Kanun daha geniş tanımlar içerirken taslakta çok genel ifadeler kullanılmıştır.

8)Risk değerlendirme biriminin bağımsız, tarafsız ve şeffaflık esaslarına ve bilimsel kanıtlara göre Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca oluşturulacağı ifade edilmektedir. Uygulamayı da Bakanlık yapacağına göre burada ifade edilen ilkeler nasıl uygulanacak, bağımsızlık ve tarafsızlık nasıl sağlanacaktır şüpheye bakmak gerekir. Kaldı ki bu yönde herhangi bir hüküm de bulunmamaktadır.

10)Mevzuatta belirlenen şartları sürdürmediğini belirlenen işletmelerin kayıt ve onayı bir yıl süre ile askıya alınmaktadır. Bu çok uzun bir süre olup gıda güvenliği tehdit edebilecek bir süredir. Bu sürenin kısaltılarak makul bir süreye indirilmesi gerekir.

11)Mahalli idarelere bırakılan yetkilerin iptal edilerek Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bünyesinde toplanmış olması denetim ve kontrol görevinin tek elde toplanıyor olması olumlu bir gelişmedir.

12)Kontrol görevlisinin kontrol sonucu her türlü karar almaya ve uygulamaya yetkili olduğu ifade edilmektedir. Kontrol görevlisinin geniş yetki ile donatılması olumlu bir gelişme olmakla birlikte bu yetkiler çok iyi tanımlanmadığı takdirde hakim durumun kötüye kullanması tehlikesini de taşımaktadır. Görev, yetki ve sorumlulukların kişinin algı, deneyim ve eğitim niteliğine bağlı olmasına izin vermeyecek şekilde açıkça tanımlanmasına gerek vardır. Denetçiler, kanunda öngörülen cezalara uygulamaya yetkili kılınmakta ancak denetçinin yetkinliği ile ilgili hükümler kanun tasarısında bulunmamaktadır. Avrupa Birliği'nde gıda denetçilerinin ISO 17020 'ye göre akredite edilmesi zorunludur ve gıda denetçilerinin kolluk gücü gibi ceza verme yetkisi bulunmamaktadır. Denetim biriminin ve denetçilerin ISO 17020 şartlarını karşılama ile ilgili hususlara kanun tasarısında yer verilmelidir. Taslakta, hangi meslek mensuplarının hangi işlerinde denetleme görevi görecekları Ek:2'de verilmekle birlikte son yıllarda Fakültelerin mezun ettiği kişilere "..... Fakültesinden mezun olmuştur" diye diploma verdiği bilinmektedir, Mühendislik ya da mesleki formasyonu belirlenmemiş meslek mensuplarının Ek: 2'de tanımlanmış mesleki sınıflamalara nasıl intibak ettireceği bir sorun alanı olarak görülmelidir.

13) İthalatta, ithalata uygun olmayan ürünler ithalatçının bilgisi dahilinde ne yapılacağı konusunda idareye yetki vermesi, bunun için uygun olmayan ürünün;

- Geri gönderilecek,
- Özel işleme tabi tutulacak,
- Başka amaçla kullanılmasına izin verilecek
- İmha edilecek, hükmü getirilmiş olması olumlu bir gelişmedir.

14)Bakanlığın yapacağı resmi kontroller karşılığında ücret alacağı hüküm altına alınmaktadır. Oysa Gıda güvenliği hizmeti bir kamu hizmetidir. Kamu örgütünün kamu sağlığı adına yürüttüğü bir denetim hizmeti

için ücret alması Türk hukuk sisteminde yer alan bir husus değildir. Dolayısıyla resmi kontrollerden ücret alınmaz. Bu hususun tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Denetim sisteminin etkin verimliliği ölçütünde halkın sağlığının korunacağı amacından uzaklaşarak denetimlerden ücret alınacak olması çok tehlikeli bir gelişme olup Bakanlığın paraya ihtiyacı olduğu zamanlarda resmi kontrolleri artırmayacağı ve deli dumrul misali gelen geçenden ücret almak için bu yola başvurmayacağı kimse garanti edemez.

15) Cezai hükümlerin daha önce hazırlanmış 3 taslağa göre daha anlaşılabilir ve uygulanabilir hale getirilmeye çaba gösterildiği anlaşılmakla birlikte cezalarla ilgili olarak aynı Kanun metninde farklı cezai uygulamaların amaçlandığı görülmektedir ki bu durum hem Kanun yapma tekniğine hem de Kanun'un ruhuna uygun düşmemektedir. Bir örnek olarak; onay alınmaması durumunda uygulanacak cezai müeyyidelere veteriner ürünleri ve bitki koruma ürünleri için otuz bin TL ama gıda için on bin YTL ceza öngörülmüş olması durumu ilginçtir. Bununla birlikte gıda güvenilirliği tehlikesi bulunan birincil üretim aşamasındaki ürünlere ilişkin ne yapılacağına dair bir hüküm bulunmamaktadır. Oysa sorunların büyük bir kısmı birincil üretimden kaynaklanmaktadır. Konunun taraflarıyla bir araya gelinip hükmün yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

16)Birinci üretim, kişisel tüketim ve geleneksel üretim, av hayvanları ilgili istisnalar getirilmesi olumlu bir gelişmedir. Ayrıca kurbanlık hayvan kesimleri ve kesim yerleri ile ilgili Bakanlığa istisnai hükümler getirme yetkisi verilmektedir.

17) Taslak metin kanun yapma tekniğine aykırı olarak birden fazla birbiri ile ilintili ama bağımsız çalışma alanını aynı metin içine zoraki olarak bir araya getirmeye çalışmaktadır. Konuların birbirinden bağımsız olarak kendi alanını düzenlemesi gerekirken özellikle veteriner hizmetlerinin ilgili meslek grubu için kendi menfaat ve beklentilerini metne hakim kılma anlayışının ürünüdür. Gıda alanındaki düzenlemeler veteriner hizmetlerinin altında kaybolmuştur. Oysa veteriner hizmetleri gıda güvenliğini temin eden unsurların sadece bir alt grubunu temsil etmektedir. Kanun taslağındaki gıda bölümü halen yürürlükte bulunan 5179 sayılı Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un teknik ve içerik olarak oldukça gerisindedir. Dünyanın hiçbir yerinde bu şekilde bir Kanun bulunmamaktadır.

18)Halk sağlığı ve koruyucu sağlık hizmetlerinin tam anlamıyla uygulanması, insan tüketimine sunulan her türlü gıda maddesinin gıda yasası kapsamında yer alması ile mümkündür. Taslakta, gıda değeri olmayan ev ve süt hayvanları, veteriner sağlık ürünleri, hayvansal yan ürünler yer alırken, gıda ile temas eden madde ve malzemeler, yeni gıdalar, fonksiyonel gıdalar, GDO lu ürünlerin kapsamda yer bulmaması, önemli bir çelişkidir.

19) Resmi Veteriner Hekim, Yetkilendirilmiş Veteriner Hekim gibi bir mesleğe işaret eden tanımların yapılması, denetim, resmi kontrol vb. tüm görevlerin Veteriner Hekimler üzerinden gerçekleştirilmesi anlamına

gelmekte, bu durum gıda güvenliği sürecinde görev alan diğer mesleklerin yok sayıldığı ve Bakanlığın konuya nesnel yaklaşmadığını göstermektedir. Resmi Veteriner Hekim tanımıyla kamuda, Yetkilendirilmiş Veteriner Hekim tanımıyla ise özel sektörde veteriner hekimlere alan genişletme ve istihdam yaratma çabalarının yasa aracılığıyla zorlandığı açıkça görülmektedir. Taslağın Hayvan sağlığı vs. ile ilgili bölümlerinde resmi Veteriner hekime işaret eden vurgulamalar varken, bitki sağlığı, gıda ve yem bölümlerinde, resmi mühendislerin ve bu anlayışla yetkilendirilmiş mühendislerin yer almaması anlamlıdır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME:

* Taslak metin Kanun yapma tekniğine aykırı olarak birden fazla birbiri ile ilintili ama bağımsız çalışma alanını aynı metin içine zoraki olarak sokma girişiminin varlığını yansıtmaktadır ve geleneksel olarak ülkemiz Kanun yapma tekniğinden uzak bir metindir.

*AB ülkelerinin üretim koşulları ile şekillenmiş yaygın tüketim anlayışı gereği hayvansal ürünler % 70 oranında tüketilmektedir. Oysa, ülkemizdeki tüketim anlayışı bunun tam tersi bir seyir izlemektedir. AB uyum sürecinde, aday olan ülkelerin kendi tüketim profiline ve geleneksel ürünlerinin korunması, çeşitli belgelerde ya da raporlarda yer almaktadır. Ayrıca, AB'nin yayımladığı mevzuat hükümlerine göre (hayvansal hammaddeler dışındaki) tüm gıda maddelerinin üretim ve dış ticaretinde resmi kontrolör adı altında mühendisler imza yetkisine sahiptir. Dolayısıyla, AB ülkelerinde denetim ve kontrol hizmetlerinin tek bir meslek tarafından yürütüldüğü doğru değildir.

*TBMM'ye sunulan taslakta sorumlu yöneticilik uygulamasının kaldırılması öngörülmektedir. Özellikle kayıt ve denetim dışı ile merdiven altı gıda maddesi üretiminin yoğun olduğu Türkiye'de, hem işyerlerinin oto kontrolü, hem de kalitenin yükselmesi açısından büyük yararlar sağlayan, sorumlu yöneticilik uygulamasının kaldırılması, tüketici sağlığına yönelik önemli sorunlara yol açacaktır. Taslakta gıda ve yem üreten işyerlerinin onayı ve sorumlu yönetici çalıştırılması uygulamasına net ifadelerle yer verilmeli, belirsizlik giderilerek, konu yönetmelik ya da Bakanlık inisiyatifine bırakılmamalıdır.

*Taslakta, "Bakanlık, bu Kanun kapsamındaki cezaî yaptırımların uygulanması ile ilgili yetkiler hariç olmak üzere, uygun göreceği görev ve yetkiler için kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri, birlikler, kooperatifler, vakıf ve üniversiteler ile işbirliği yapabilir. Bunlardan, Bakanlıkça belirlenen şartlara sahip olanlara, bu görev ve yetkilerin tamamı veya bir kısmı tamamen veya kısmen devredilebilir veya hizmet alımı yolu ile yerine getirebilir. Bakanlık, devir yaptığı kuruluşları denetler" denilmektedir. Bu durum; uyumlaştırıldığı belirtilen 882/2004 regülasyonunun, resmi kontrol yetkisinin (akredite olmuş analiz laboratuvarlarında yapılacak analiz işlemleri dışında) özel kişi, kurum ve kuruluşlara aktarılmayacağı hükmü ile çelişmekte ve sonuç olarak bu durum, devletin asli görevi ve sorumluluğu

olan gıda güvenliğinin sağlanması hususunun devredilmesi anlamını taşımaktadır.

* Resmi kontroller sosyal devlet anlayışı içinde merkezi hükümetin yapması gereken görevlerinden biridir ve Devlet olmanın gereğidir. Bu bağlamda, denetim ve kontrol hizmetlerin etkin ve yaygın şekilde devlet eliyle yerine getirilmesi gerekmektedir. Yapılacak denetim ve kontrol görevlerinin ücretlendirilmesi alanın birilerinin menfaat sağlama isteminin dışı vurumudur. Bu durum hizmetlerin özelleştirilmesi ve yandaş sermayeye kaynak transfer etme anlayışına hizmet edecektir. Bununla birlikte sorumlu yöneticilik uygulamasının işletmeye-vatandaşa yük olduğunu ifade eden anlayışın, işletmeyi-vatandaşı müşteri gibi göreyerek hizmetleri özelleştirme düşüncesinin işletmeler için büyük bir mali yük getireceği de açıkken bu konudaki gerçek düşüncesi de açığa çıkmaktadır.

*Gıda alanındaki düzenlemeler veteriner hizmetlerinin altında kaybolmuştur. Oysa veteriner hizmetleri gıda güvenliğini temin eden unsurların sadece bir alt grubunu temsil etmektedir. Gıda güvenliği kavramı, bilimsel içeriğinin ötesinde bir meslek gurubunun bütün gıda alanına hakim olma anlayışına kurban edilmek istenmektedir.

* Taslak metin ülkemiz gerçeklerinden uzak, üretim yapımız, ekolojik faktörlerimiz, mikroklima özelliklerimiz ve genetik zenginliğimiz dikkate alınmadan hazırlanmış bir metindir.

* Bitki koruma alanında da bu düşünce net bir şekilde görülmekte olup, Bakanlıkça bu güne değin ve halen hızla yürütülmekte olan mevzuat çalışmalarıyla çelişkiler metne hakimdir.

* Kanun taslağındaki gıda bölümü halen yürürlükte bulunan 5179 sayılı Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un teknik ve içerik olarak oldukça gerisindedir.

* Sorumlu Yöneticilik müessesesi ülkemiz gıda sektörüne bütün olumsuzluklara rağmen 1995 yılından itibaren önemli hizmetler görmektedir. Yetersiz gıda denetim kontrol sistemine etken olarak katkı koyan bir yapı kurgulamak gerekirken, işletmelere yol gösteren ve ülkemiz tarım ve gıda sektörüne teknik olarak katkı koyan ve de istihdam yaratan güçlü bir yapıya evrilmesi beklentimizi korurken sistemin bir meslek grubunun istemleri doğrultusunda yok edilmesi girişimini anlayışla karşılamak mümkün değildir.

* Ulusal programda yer alan ve yürürlükteki

AB mevzuatına uyum sağlanması gerekliliği uyarınca, AB'ne uyum çerçevesinde 178/2002 sayılı AB direktifine göre 5179 sayılı kanunun eksik olan hususlarının giderilerek

1-Gıda, Yem Hizmetleri ve Resmi Kontrol,

2-Veteriner Hizmetleri,

3-Bitki Sağlığı Hizmetleri 3 ayrı Kanun olarak düzenlenmelidir.

* Gıda konusu tüm dünya devletlerinde olduğu gibi ülkemizde de olmazsa olmaz bir olgudur. Gıda güvenilirliğinin halen TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonunda görüşüldüğü üzere, Tarım ve Gıda Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısında yer aldığı şekilde Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü örgütsel yapısı içinde etkin olması mümkün değildir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bünyesinde ayrı bir **GIDA GÜVENLİĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ** kurulmalıdır. Avrupa Birliği'nde olduğu gibi bilimsel ölçekte çalışan, gıdada risk faktörünü esas alarak metinler oluşturan ve tavsiye kararı üreten EFSA (Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi) benzeri TÜRKİYE GIDA GÜVENLİĞİ OTORİTESİ kurulmalı ve bağımsız olmalıdır. Bu iki kurum birbiri ile ilişkili çalışmalı ve siyasi otoritenin baskısından uzak olmalıdır.

TASLAK KANUNUN MADDELERİNİN İNCELENMESİ

BİRİNCİ KISIM:Genel Hükümler Birinci Bölüm:Amaç, Kapsam, Tanımlar

Madde 1 - Amaç:

•Gıda güvenliği şemsiyesi altında yer alsalar dahi bitki sağlığı, hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı, hayvan refahı, hayvan hareketleri, veteriner sağlık ürünleri, su ürünleri işleme, gıda ve yem gibi birbirinden farklı disiplinlerin tek bir Kanun bünyesinde toplanmıştır. Bununla birlikte "halkın beslenmesi" hususunun amaç kısmına dahil edilmesi gerekir.

Madde 2 - Kapsam:

•Mevcut Taslak, gıda ve yem maddeleri yanında insan tüketimi amaçlı olmayan bitkisel ürünler, hayvansal ürünler, embriyo, semen ve veteriner sağlık ürünleri gibi çok farklı yaklaşımlara ve bu tür ürünlere yer vermesi nedeniyle uygulanabilirlikten uzak bulunmaktadır. Gıda güvenliği şemsiyesi altında yer alsalar dahi birbirinden farklı (*bitki sağlığı, hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı, hayvan refahı, hayvan hareketleri, veteriner sağlık ürünleri, gıda ve yem gibi*) disiplinler tek bir Kanun kapsamında toplanmıştır. Birbirinden farklı disiplinlere **dörtlü ya da beşli paket olarak tek bir** Kanun kapsamında yer verilmesi, konular bazında bütünlüğün kaybolmasına, **ilgili bölümlerin kısaltılmasına ve yeterince işlenememesine yol açmıştır.**

•Taslak bünyesinde yer alan farklı konular arasındaki hükümlerin yürütülmesi sırasında Bakanlık birimleri arasında dahi yetki paylaşımında sorunlar yaşanacaktır. Bu da, başta gıda ve yem sanayi olmak üzere tüm sektörün sıkıntı yaşamasına sebep olacak ve gelişmesine engel olacaktır.

•Taslağın birincil üretim aşamasını da kapsamaması, denetim ve kontrol hizmetlerinin Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bünyesinde toplanması, izlenebilirlik gibi gıda güvenliği prensiplerinin birincil üretim aşamasında uygulanmasını sağlayarak ürün güvenliğinin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bitkisel üretim kayıtları ve kimyasal kullanımın kontrol ve izlenebilirliğin sağlanması açısından da yeni düzenlemeler getirdiği de görülmektedir.

Madde 3 - Tanımlar:

•Halen diğer Kanunlarda yer alan tanımlar taslakta farklı bir şekilde tanımlanmıştır. Örneğin; halen 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununda yer alan "su ürünleri" tanımı ile Taslakta yer alan "hayvansal ürün" "Balıkçılık ürünleri" tanımları birbirinden farklıdır. Bu da ileride uygulamada sorun yaratacaktır.

•Hayvansal ürün tanımı ile gıda tanımının sınırları net olarak çizilmeli ve birbirinin alanlarını kapsamamalıdır.

•Taslakta kimi yerde ürün kimi yerde mal ifadeleri kullanılmaktadır. Tanımlarda ürün tanım var mal tanımı bulunmamaktadır. İfade birliği açısından tek bir terim kullanılmalıdır.

•Taslakta, tanımlarda "Bitki Sağlık Sertifikası" verilmekte ancak taslağın 17. Maddesinde bitki pasaportundan bahsedilmektedir. Halbuki uluslar arası terminolojide bitki pasaportu değil biki sağlık sertifikası ifadesi kullanılmaktadır.

İKİNCİ KISIM:Hayvan Sağlığı, Hayvan Refahı ve Zootekni

Birinci Bölüm:Bulaşıcı hayvan hastalıklarının kontrolü ve yükümlülükler, İnsanlar Tarafından Tüketilmesi Amaçlanmayan Hayvansal Yan Ürünler ve Hayvan Hastalık Tazminatı

Madde 4-Bulaşıcı hayvan hastalıklarının kontrolü ve yükümlülükler

Madde 5-İnsanlar tarafından tüketilmesi amaçlanmayan hayvansal yan ürünler

Madde 6 - Hayvan hastalık tazminatı

İkinci Bölüm:Hayvanların Tanımlanması ve Kayıt Altına Alınması, Canlı Hayvanlar ve Hayvansal Ürünlerin Sevkleri ile Hayvan Satış Yerleri ve Satışa İlişkin Sağlık Koşulları

Madde7-Hayvanların tanımlanması, hayvanların, hayvan işletmelerinin kayıt altına alınması

Madde8 - Canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerin sevkleri ile hayvan satış yerleri ve satışa ilişkin sağlık koşulları

Üçüncü Bölüm:Hayvan Refahı ve Zootekni

Madde 9 - Hayvan refahı

Madde 10 - Zootekni

Dördüncü Bölüm: Veteriner Hizmetleri ile ilgili Faaliyet Onayları

Madde 11 - Veteriner hizmetleri ile ilgili faaliyet onayları

ÜÇÜNCÜ KISIM: Veteriner Sağlık Ürünleri

Birinci Bölüm: Veteriner Sağlık Ürünlerinin Onayı, Üretimi ve Sahibinin Sorumlulukları, Toptan ve Perakende Satışı, Tanıtımı, Uygulanması

Madde 12 - Veteriner sağlık ürünlerinin onayı, üretimi ve sahibinin sorumlulukları

Madde 13 - Veteriner sağlık ürünlerinin toptan ve perakende satışı, tanıtımı

Madde 14 - Veteriner tıbbi ürünlerin uygulanması

•Kanun taslağının ikinci ve üçüncü kısmı, hayvan sağlığı, hayvan refahı, hayvan hareketleri ve zootekni ile veteriner sağlık ürünleri konuları esas olmak üzere veteriner konularını detaylı bir şekilde içeren bir “Veteriner Hizmetleri Kanunu” görüntüsündedir. Hayvansal kökenli gıdalara “hayvansal ürün” tanımı içinde yer verilerek, kanun içinde mükerrerlikler oluşturulmuş ve hayvansal ürünler, veteriner hekimliği disiplini yetkisinde toplanmıştır. Oysa, hasadı takip eden bitkisel ürünlerde olduğu gibi kesim ve sağıım sonrasındaki et ve süt birer hammadde olup “gıda bilimi” konusunda eğitim almış personel tarafından çeşitli teknolojik işlemler uygulanarak farklı bileşim ve şekillerde katma değer katılarak yeni ürünlere işlenebilmektedir. AB mevzuatında hayvanların kesim öncesi ve kesim sonrası kontrolü hayvan sağlığı kontrolü resmi veteriner hekim tarafından yapılmakta olup bu aşamada hayvan sağlığı kontrolü bitmektedir. Taze et ve et ürünleri, süt ürünleri, su ürünleri ve bal, yumurta gibi hayvansal orijinli ürünlerini işleme tesislerinde yapılan resmi kontroller ise bir hayvan sağlığı kontrolü olmayıp gıda hijyeni ve işleme teknolojisi kontrolüdür. Ülkemizde bu konularda üniversite eğitimi alan Ziraat, Gıda, Kimya, Su Ürünleri, Balıkçılık Teknolojisi gibi Mühendisliklerin bu yasal yetkiye sahip olması gerekir. Halbuki, bu tip ürünler, gerek işleme teknolojisi gerekse ürünün taşınması gereken teknik özellikleri açısından bütün dünyada gıda mevzuatı hükümlerine tabidir. Bu durum yetki karmaşasına yol açacaktır.

•Yetkilendirilmiş veteriner hekim eliyle resmi veteriner hekim alanının rant ve yetki aktarımı yapılarak veteriner hekimlere özel imtiyazlar sağlama istemi metne hakimken neden resmi mühendis ve yetkilendirilmiş mühendis kavramının metinde yer almadığı ayrı bir sorgulama alınırdır. AB ile uyum adı altında mesleki taassubun ön plana çıktığı, ülkemiz koşulları ve menfaatleri göz ardı edilen metinde mesleki çatışmalara yol açacak ve kurumsal uyumu yok edecek çabaların metne yansımaları anlamak mümkün değildir.

DÖRDÜNCÜ KISIM: Bitki Sağlığı

Birinci Bölüm: Zararlı Organizmaların Kontrolü ve Yükümlülükler, Bitki Hastalık ve Zararlıları Tazminatı, Kayıt ve Bitki Pasaportu

Madde 15 - Zararlı organizmaların kontrolü ve yükümlülükler

Madde 16 - Bitki hastalık ve zararlıları tazminatı

Madde 17 - Kayıt ve bitki pasaportu

İkinci Bölüm: Bitki Koruma Ürünlerinin Onayı, Üretimi ve Sahibinin Sorumlulukları, Toptan ve Perakende Satışı, tanıtımı, Uygulanması

Madde 18 - Bitki koruma ürünlerinin onayı, üretimi ve sahibinin sorumlulukları

Madde 19 - Bitki koruma ürünlerinin toptan ve perakende satışı, tanıtımı

Madde 20 - Bitki koruma ürünlerinin uygulanması

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafınca bir taraftan bitki sağlığı konusunda müstakil mevzuat çıkarma yönünde çalışmalara yürütülürken diğer taraftan genel hüküm mahiyetinde bazı hususların Kanun Tasarı Taslağına ilave edilmesi zorlama bir düzenlemedir. Bitki hastalık ve zararlılarıyla ilgili hususları ve mücadeleyi kapsayan bitki sağlığı alanında yaşanan reçeteli satıştan tutun, zirai mücadele ilaçlarının satışı ve kontrolüne kadar bir sürü soruna rağmen hususun metne zoraki olarak sokulma isteği sorunları çözmek yerine daha da derinleştirecektir. Gıda alanına veteriner hekim hakimiyeti sağlamak için taslak metne veteriner hizmetlerinin sokulmasına karşı duruşun önüne geçmek amacıyla zorlama bir şekilde taslak metne bitki sağlığı alanının taşındığı düşünülmelidir.

BEŞİNCİ KISIM: GIDA ve YEM

Birinci Bölüm: Gıda ve Yem Güvenliği, Sorumluluklar, Gıda Kodeksi, Etiketleme ve İzlenebilirlik, Sunum ve Reklâm, Tüketici Haklarının Korunması

Madde 21 - Gıda ve yem güvenliği şartları

•Taslakta gıda maddelerinin Gıda Kodeksine uygun olarak türetilip tüketime sunulması belirlenmiş iken yem maddelerinin uyması gereken kriterler belirlenmemiştir.

Madde 22 - Sorumluluklar

Taslakta sorumlu yöneticilik müessesesi kaldırılmakta, gıda ve yem işletmelerinin işin nevine meslek mensuplarının çalıştırmak mecburiyeti olduğu EK:1de tanımlanmaktadır. Ancak son yıllarda Fakülteler mezunlarına unvan vermemekte sadece “.....Fakültesinden mezun olmuştur.” Şeklinde diploma verilmektedir. Dolayısıyla herhangi bir unvan almadan mezun olan bu fakülte mezunlarının gıda denetim sisteminde durumu ne olacaktır ve nasıl sorumluluk verilecektir bilinmemektedir. Bununla birlikte bir çok alt sektör için sadece 30 beygir güç kullanımı veya 10 işçi çalıştıran işletmeler için ilgi meslek mensuplarının çalıştırılma zorunluluğu asıl olarak denetlenmesi ve mühendislik bilgi ve birikimin sürece dahil olarak halkımızın gıda güvenliğini sağlama gerekliliğine karşıt bir durumdur. Zira zaten büyük işletmelerin gıda güvenliği konusundaki hassasiyetleri çok daha yüksek seviyededir. Kaldı ki 1995 yılından beri uygulanmakta olan Sorumlu Yöneticilik müessesesi Tarım ve Köyişleri Bakanlığının sürece sahip çıkmaması ve sahada yaşanan sorunlara rağmen gıda sektörüne ve halkımızın gıda güvenliğine katkı sağlamıştır. Asıl olan Sorumlu Yöneticiliği ortadan kaldırmak değil sorunlarını çözerek çok daha etkin bir yapıya kavuşturmak olmalıdır. Sorumlu Yöneticilik müessesesinin kaldırılmasıyla sektörde hizmet verip ekme yiyen 15 000 civarında Ziraat, Gıda ve Kimya Mühendisi işsizler ordusuna karışacaktır.

Madde 23 - Gıda Kodeksi

•Ulusal Gıda Kodeks Komisyonu(UGKK) muhafaza edilmekte ancak yapısı ve çalışma şekli çıkarılacak yönetmeliğe bırakılmaktadır. UGKK'nın yapısının Bakanlığa bırakılması bir takım sıkıntıları da beraberinde getirecektir. Ayrıca, 5179 sayılı kanunda bulunan Ulusal Gıda Meclisi ve Gıda Bankaları Birliği, bilimsel komitelerle ilgili maddelere de bu taslakta yer verilmemiştir.

Madde 24 - Gıda ve yemlerde etiketleme ve izlenebilirlik, sunum ve reklâm, tüketici haklarının korunması

•“Tüketici Haklarının Korunması” konusu madde başlığında yer almasına rağmen madde içeriğinde herhangi bir husus bulunmamaktadır.

•Sunum ve reklâm konusu, 5179 sayılı Kanun'da daha geniş ve kapsamlı hükümler yer alırken; yeni taslakta amaca hizmet etmeyen çok genel ifadelerle geçiştirilmiştir.

İkinci Bölüm: Hızlı Uyarı Sistemi, Acil Durumlar, Kriz Yönetimi, Risk Analizi, Kamuoyunun Bilgilendirilmesi, İhtiyati Tedbirler

Madde 25 - Hızlı uyarı sistemi, acil durumlar, kriz yönetimi

Madde 26 - Risk analizi, risk durumunda kamuoyunun bilgilendirilmesi, ihtiyati tedbirler

•Risk değerlendirmesi konusunda AB'de olduğu gibi ayrı bir otorite kurulması gerekirken taslakta risk değerlendirme biriminin bağımsız, tarafsız ve şeffaflık esaslarına ve bilimsel kanıtlara göre Tarım Bakanlığınca oluşturulacağı ifade edilmektedir. Burada ifade edilen ilkelerin nasıl uygulanacağı,

bağımsızlık ve tarafsızlığın nasıl sağlanacağı konusunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

•Risk analizi prensiplerinden “risk değerlendirmesi” ve “risk iletişimi”nin uygulanması Bakanlığa bırakılmaktadır. Oysaki 178/2002/EC sayılı temel AB mevzuatında bu konular şeffaf, bilimsel çalışan bağımsız bir kurum tarafından yürütülmektedir.

Üçüncü Bölüm:Sularla İlgili Hükümler, Takviye Edici Gıdalar, Özel Tıbbi Amaçlı Diyet Gıdalar

Madde 27 - Sularla ilgili hükümler

Madde 28 - Takviye edici gıdalar, özel tıbbi amaçlı diyet gıdalar

- Sular ve özel tıbbi amaçlı gıdalar ile ilgili hükümler, doğrudan 5179 sayılı Kanundaki hükümler taşınarak belirlenmiştir.
- Taslakta, halen Sağlık Bakanlığı yetkisinde yürütülen tıbbi amaçlı bebek mamaları konusu yer almamıştır.

ALTINCI KISIM:HİJYEN

Birinci Bölüm:Hijyen Kuralları, İyi Uygulama Kılavuzları, İşletmelerin Kayıt ve Onayı

Madde 29 - Hijyen kuralları, iyi uygulama kılavuzları

Madde 30 - İşletmelerin kayıt ve onayı

•Taslakta, onaya tabi işletme kavramı getirilmektedir. AB mevzuatına göre, Onaya tabi olan işletmeler hayvansal kökenli ürün işleyen gıda ve yem işletmeleridir. Hâlbuki ülkemizde, bütün gıda maddeleri üreten işyerleri gıda siciline kaydedilmekte ve her bir üretilen gıda maddesi için üretim izni verilmektedir. Bu uygulama işletmelerin teknik ve hijyenik kapasitesinin yükseltilmesini sağlamıştır. Halbuki AB kendi iç pazarında tüketime sunulan ürünlerin serbestçe pazarlanmasından kaynaklanan çeşitli sıkıntılar yaşamaması nedeniyle etkin bir izin-tescil prosedürü getirmek için çeşitli çalışmalar yapmaktadır.

•Halen var olan üretim izni uygulaması, ülkemizde kayıt dışılığın önlenmesi ve mevzuata uygun üretim bazında izin-tescil işlemleri yapılarak gıda güvenliğinin sağlanması açısından önemli bir işleve sahip bulunmaktadır.

•Mevzuatta belirlenen şartları sürdürmediğini belirlenen işletmelerin kayıt ve onayı bir yıl süre ile askıya alınmamaktadır. Bu çok uzun bir süre olup gıda güvenliğini tehdit edebilecek bir süredir. Bu sürenin kısaltılarak makul bir süreye indirilmesi gerekir.

•Taslakta onay prosedürü gerektiren işyerleri belirtilmelidir.

YEDİNCİ KISIM:RESMİ KONTROLLER

Birinci Bölüm:Resmi Kontroller, İtiraz Hakkı, Resmi Sertifikalar, Kontrol Sonucu Uygun Olmayan Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünler, Laboratuvarlar

Madde 31 - Resmi kontroller, itiraz hakkı, resmi sertifikalar

•Mahalli idarelere bırakılan yetkiler iptal edilerek tüm yetkiler Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bünyesinde toplanmaktadır. Kontrol görevlisinin Kontrol sonucu her türlü karar almaya ve uygulamaya yetkili olduğu ifade edilmektedir. Verilen bu geniş yetki çok iyi tanımlanmalıdır.

Hangi meslek mensuplarının hangi işlerinde denetleme görevi görecekleri EK 2’de verilmektedir. Ancak, kanunda öngörülen cezaları uygulamaya yetkili kılınan denetçinin yetkinliği ile ilgili hükümler bulunmamaktadır.

•Bakanlık kanun kapsamındaki cezai yetkiler hariç olmak üzere uygun göreceği görev ve yetkileri devredebilmektedir.

Gıda güvenilirliği, tüm dünya’da olduğu gibi AB’de de en önemli gündem maddesi haline gelmiştir. Tüketicilerin gıda güvenilirliği konusunda süregelen endişelerine Birliğin mevcut tepkisinin bir yönü, gıda güvenilirliği konularından sorumlu olan tüm hizmetleri Sağlık ve Tüketiciyi Koruma Genel Müdürlüğünde 1999’da bir araya getirmek olmuştur. Bu şekilde, tüm mevcut kaynaklar birleştirilerek etkin gıda güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır. AB genelinde meydana gelen çeşitli krizlerin de etkisiyle Bakanlıklar yeniden kurulmuş ve gıda ve tüketici boyutu dikkate alınarak yeni birimler oluşturulmuştur. Devletlerin kendi sektörel yapıları ve ülke ihtiyaçlarını (tüketici alışkanlıkları ve üretim potansiyeli) göz önünde tutarak gıda konusunda farklı uygulamalarda buldukları gözlenmektedir.

AB merkezi ve üye ülkeler itibarıyla 178/2002/EC Tüzüğü’nün 2002 yılında yayımlanmasını müteakip değişik kurumlar tarafından yürütülen gıda kontrol sistemi, tüketicinin korunması ve gıda güvenliği odaklı bir yaklaşım içinde yeniden oluşturmuş ve hizmetler belirli bir birimde toplanmıştır. AB üyesi ülkelerde yapısal farklılıklar bulunmakla birlikte, gıda konusunda resmi kontrol ve denetimler resmi kurumlar tarafından yürütülmektedir.

AB’nin Resmi Kontrollere Dair 882/2004/EC Yönetmeliği uyarınca:

Belirli kontrol görevleri, bir ya da daha fazla kontrol organına devredilebilmektedir. Bu durum, özellikle resmi numunelerin laboratuvarında incelenmesinde için geçerlidir.

Üye Devletlerin böyle bir yetki devrinde bulunması halinde, resmi kontrolleri yerine getirme görevinin devredildiği organların, yetkinlik ve bağımsızlıklarını sağlayacak, kesin biçimde tanımlanmış koşullara ve uluslararası tanınmış kurallara (EN 45004-Akreditasyon) uygun hareket etmesi gerekmektedir.

Belirli bir kontrol görevini bir kontrol organına devretmek isteyen bir Üye Devlet, diğer Üye Devletleri ve Komisyonu undan haberdar etmek zorundadır. Bu bildirim, Komisyonca değerlendirmeye alınarak uygulanıp uygulanmayacağı konusunda karar verilmektedir.

Yetkili otoritenin resmi kontroller ile ilgili belirli görevleri eyalet/il/ilçe teşkilatına devredebilmesi için;

•Denetim birimlerinin “Denetim yapan çeşitli tipteki kuruluşların işleyişi ile ilgili genel kriterler” EN 45004 (= ISO 17020) Avrupa Standardına uygun olarak çalışıyor olması ve buna göre akredite olmuş olması gerekmektedir.

•Yetkili otorite, resmi kontroller esasında alınan örneklerin analizini yürütebilecek olan laboratuvarları belirlemelidir. Bu laboratuvarlar, “Test ve kalibrasyon laboratuvarları için genel şartlara” ilişkin EN ISO/IEC 17025 şartlarını yerine getirmelidir.

•Yetkili otorite ile denetim birimi arasında etkin koordinasyonun olması gerekmektedir.

•Yürütülecek görevler ve koşullar tanımlanmış olmalıdır. Bu yetki devrinde “deli dana” hastalığının çıkmasının nedeninin laboratuvarlardaki dikkatsiz çalışmalar olduğu belirlendiğinden bu yetkinin geri alınması AB ülkelerinde tartışılmaktadır.

Denetim Birimleri :

•Devredilen görevleri yürütebilmek için gerekli olan uzmanlık, donanım ve altyapıya sahip olmalı,

•Yeterli sayıda uygun bir şekilde nitelikli ve tecrübeli personele sahip olmalı,

Sonuç olarak;

•Devredilen yetkilerin gerçekleştirilmesi ile ilgili olarak tarafsız olmalı ve herhangi bir çıkar çatışması bulunmamalıdır.

•AB’de özel sektöre devredilen denetim yetkisi bulunmamaktadır. Denetim kamu tarafından gerçekleştirilmektedir.

•İngiltere, Belçika ve Hollanda’da özel laboratuvarlara analiz görevi devredilmiştir.

•Hemen her üye ülkede bağımsız bir “Gıda Otoritesi” bulunmaktadır.

18 •Denetimler, ülkenin idari yapısına bağlı olarak Bakanlıklar, bağımsız otorite ve işbirliği halinde yerel idarelerce yapılmaktadır.

•AB’de denetçiler daha geniş yetkilere sahiptir.

•Risk değerlendirmesi ve risk yönetiminin kurumsal olarak birbirinden mutlak ayrılması gerekmektedir.

AB 27 Üye Ülkede;

- Kamu Denetimi : 100%
- Kamu ve Yerel Otorite denetimi : 44% (11/25)
- Bağımsız Gıda Otoritesi : 84% (21/25)
- Özel Sektöre Görev Devreden : 12%(3/25)

(Hollanda, Belçika ve İngiltere’de özel laboratuvarlara analiz görevi devredilmiştir)

Denetimlerden sorumlu birim*:

- Gıda Otoritesi : 63 % (12/19)
- Bakanlıklar : 26 % (5/19)
- Bakanlık ve Gıda Otoritesi : 10% (2/19)

* Üye ülkelerde, Hollanda hariç olmak üzere resmi kontrol ve denetim görevi herhangi bir kuruluşa devredilmemiştir. Ancak ülkemizde olduğu gibi özel laboratuvarlar akredite olmak koşuluyla resmi numunelerin analizlerini yapabilmektedir. Hollanda gıda güvenliği kurumu kendi alanında uzmanlaşana kadar, beş yıllığına geçici olarak çiğ süt denetimi görevini, uzun yıllardır bu görevi yürüten alanında uzmanlaşmış Hollanda Süt ve Süt Ürünleri Kontrol İdaresine (COKZ) vermiştir. Beş yıl içerisinde görevi yeniden bünyesinde toplaması beklenmektedir.

Madde 32 - Resmi kontrol sonucu uygun olmayan canlı hayvan ve ürünler

•Resmi kontroller sonucunda uygun olmayan canlı hayvan ve ürünlere hangi işlemlerin yapılacağı tanımlanmakta ancak uygun olmayan ürün açık olarak tanımlanmamaktadır Uygun olmayan gıda ve yem maddelerinin “mevzuata uygun hale getirilmesi koşuluyla piyasaya arzı” gibi içeriği belli olmayan ifadeler sektörde haksız rekabeti doğuracak ve tüketici güvenliğini olumsuz etkileyecektir.

Madde 33 - Laboratuvarlar

•Laboratuvarların çalışma usul ve esasları belirlenmektedir.

İkinci Bölüm:İthalat ve İhracatta Resmi Kontroller, Gümrükler ve Sınır Kontrol Noktaları

Madde 34 - İthalat ve ihracatta resmi kontroller, giriş ve çıkış gümrükleri ve sınır kontrol noktaları

•İthalat ve ihracat resmi kontrollerinde mevzuata aykırı bulunan ürünlerin “özel işleme tabi tutulması” ve “esas kullanım amacı dışında başka bir amaçla kullanımına izin verilmesi” gibi hükümler gıda güvenliği açısından bir risk oluşturmaktadır.

•Transit geçiş hükümlerinin ne şekilde yürütüleceğine net olarak yer verilmemiştir.

Üçüncü Bölüm:Resmi Kontrollerin, Veteriner ve Bitki sağlığı Hizmetlerinin Finansmanı ve Harcamalar

Madde 35 - Resmi kontrollerin, veteriner ve bitki sağlığı hizmetlerinin finansmanı ve harcamalar

•Bakanlık yapacağı resmi kontroller karşılığında ücret almaktadır. Halbuki Gıda güvenliği hizmeti bir kamu hizmetidir ve ücret alınmaz.

SEKİZİNCİ KISIM:CEZAI HÜKÜMLER

Birinci Bölüm:Cezai Hükümler, Cezaların Uygulanması, Tahsili, İtirazlar

Madde 36 - Cezai hükümler, cezaların uygulanması, tahsili, itirazlar

•Cezai hükümler daha önceki taslaklara göre daha anlaşılabilir ve uygulanabilir hale getirilmeye çalışılmış olmakla birlikte birincil üretimden kaynaklanan olumsuzluklar için cezai hükümler getirilmemiştir. Gereğinden fazla Veteriner ilaç ve pestisit kullanılması ve kalıntı limitlerinin belirlenen sınırların ötesinde tespiti halinde kim sorumlu olacak ve cezası ne olacaktır bilinmemektedir. Cezalar arasında orantılı olmalı, örneğin yasak bitki koruma ilacı ve veteriner ilacı kullananın cezası aynı olmalıdır.

Örnek:

2.c)“Gıda değeri bulunan hayvanlara uygulanması yasaklanan veya bu yönde uyarılar taşıyan maddeleri ihtiva eden veteriner tıbbî ürünlerini, gıda değeri bulunan hayvanlara uygulayanlara beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Yasaklı maddeler ve yasaklı maddelerin uygulandığı hayvanlardan elde edilen ürünler hakkında mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir” denilirken

4.i) “Bakanlıkça kullanımı yasaklanan bitki koruma ürünlerini reçeteye yazanlara bin Türk Lirası idarî para cezası verilir.” Denilmektedir ki bu durum bile Kanun yapma tekniğine aykırılık içermektedir.

DOKUZUNCU

KISIM:ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Birinci Bölüm:Komisyonlar ve İlgili Kuruluşlarla İşbirliği, İstisnai Uygulamalar

Madde 37 - Komisyonlar ve ilgili kuruluşlarla işbirliği

Madde 38 - İstisnai uygulamalar

•Birinci üretim, kişisel tüketim ve geleneksel üretim, av hayvanları ilgili istisnalar getirilebilmektedir. Ayrıca kurbanlık hayvan kesimleri ve kesim yerleri ile ilgili Bakanlığa istisnai hükümler getirme yetkisi verilmektedir.

Madde 39- Yetki

31. madde devredilebilecek yetkiler için burada tekrar düzenleme yapılmaktadır.

İkinci Bölüm:Uygulanmayacak Hükümler, Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat ve Hükümler

Madde 40 - Uygulanmayacak hükümler, Yürürlükten kaldırılan mevzuat ve hükümler

Tasarıyla, Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu, Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun, Ziraî Mücadele ve Ziraî Karantina Kanunu, Yem Kanunu, Hayvan Islahı Kanunu ile İspençiyarı ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu yürürlükten kaldırılıyor. Su ürünleri Kanunu, Hayvanları Koruma Kanunu, Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimler Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanunun da bazı maddeleri yürürlükten kaldırılıyor. 5393 sayılı Belediye Kanunu 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunların yer alan gıda ile ilgili hizmetler çıkarılmaktadır.

Geçici Madde 1:

•Taslakta yayımlanması öngörülen Yönetmeliklerin hazırlama süreleri belirtilmemiştir.

Geçici Madde 2:

Geçici Madde 3:

Madde 41 - Yetki

Madde 42 - Yürürlük

Madde 43 - Yürütme

VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU TASLAĞI HAKKINDA GIDA, KİMYA VE ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASININ ORTAK GÖRÜŞÜ

11 Mart 2009

Gıda güvenliği, halk sağlığı ve koruyucu sağlık hizmetlerindeki rolü nedeniyle tüm dünyada gelişmişlik düzeyinin önemli bir göstergesi olarak görülmekte, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde önemli bir hedef olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gıda güvenliğinin sağlanmasında yeterli hukuki ve teknik alt yapıya, bu alanda çalışmakta olan personelin sayısı ve niteliğinin iyileştirilmesine, bununla birlikte süreci iyi yönetebilecek siyasi ve bürokratik irade ve anlayışa gereksinim vardır. Bunun gerçekleştirilmesinde, nesnel, bilimsel ve ülke gerçekleriyle uyumlu, halkımızın ve ülkemizin çıkarlarını koruyan bir mevzuat temel gerekliliktir.

Gümrük Birliği anlaşması uyarınca 1995 yılında yürürlüğe giren 560 sayılı KHK ile başlayan gıda güvenliğini sağlamaya yönelik çabalar anlaşılma ile birlikte bu konuda yeterli başarının elde edildiğini söylemek zordur.

5179 sayılı Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair KHK'nın Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun yerine, yaklaşık 3 yıl önce 4 lü paket adı altında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan yasa taslakları, kısa süre sonra tek bir taslak haline getirilerek, "Veteriner Hizmetleri, Gıda ve Yem Kanunu Taslağı" adıyla, kamuoyu görüşüne sunulmuştur.

Odalarımızca; söz konusu taslak metne ilişkin görüşler ilgili Bakanlığa gönderilmiş ve kamuoyuyla da paylaşılmıştır. Ancak görüş almak amacıyla kamuoyuyla paylaşılan taslak metin daha sonra bitki sağlığı bölümü de ilave edilerek değiştirilmiştir. "Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu taslağı" adıyla hazırlanmış olan yeni taslak, görüş sunulmamış olup, daha önceki metne ilişkin Odalarımızca Bakanlığa gönderilen görüş, öneri ve eleştirilerin de dikkate alınmadığı anlaşılmıştır.

Yeni yasa taslağı, ülkemiz kanun yapma tekniğine aykırı olarak birden fazla birbiri ile ilintili ama bağımsız çalışma alanını aynı metin içine zoraki olarak sokma girişiminin ruhsuzluğunu taşımaktadır.

Taslak; hem içeriği, hem hukuk tekniği, hem de AB mevzuatına uyumu anlamında, birçok yetersizlik içermektedir. Gıda güvenliğini sağlamaya yönelik çözüm üretmek yerine, gıda alanı, hayvansal ürünlere indirgenmekte ve taslağın tek bir mesleğin öne çıkarılması kaygısıyla hazırlandığı izlenimini vermektedir.

Gıda güvenliği kavramı, bilimsel içeriğinin ötesinde bir meslek gurubunun bütün gıda alanına hakim olma anlayışına kurban edilmek istenmektedir. Gıda alanındaki düzenlemeler veteriner hizmetlerinin

altında kaybolmuştur. Oysa veteriner hizmetleri gıda güvenliğini temin eden unsurların sadece bir alt grubunu temsil etmektedir.

Sürecin tek bir meslek üzerinden tanımlanması, gıda güvenliğinin sağlanması amacını daha da güçleştirecek, halkımız yeni tehditlerle karşı karşıya kalacaktır. Taslağın bu şekli ile yasallaşması durumunda; gıda güvenliği işlevinin azalmasına bağlı olarak halk sağlığını olumsuz yönde etkileyecek sorunlar oluşacaktır.

Taslakta, gıda değeri olmayan ev ve süs hayvanları, veteriner sağlık ürünleri, hayvansal yan ürünler yer alırken, gıda ile temas eden madde ve malzemeler, yeni gıdalar, fonksiyonel gıdalar, GDO lu ürünlerin kapsamında yer bulmaması, önemli bir çelişkidir.

Halk sağlığı ve koruyucu sağlık hizmetlerinin tam anlamıyla uygulanması, insan tüketimine sunulan her türlü gıda maddesinin gıda yasası kapsamında yer alması ile mümkündür.

Taslağın tanımlar kısmında Resmi Veteriner Hekim, Yetkilendirilmiş Veteriner Hekim gibi bir mesleğe işaret eden tanımların yapılması, denetim, resmi kontrol vb. tüm görevlerin Veteriner Hekimler üzerinden gerçekleştirilmesi anlamına gelmekte, bu durum gıda güvenliği sürecinde görev alan diğer mesleklerin yok sayıldığı ve Bakanlığın konuya nesnel yaklaşmadığını göstermektedir.

Resmi Veteriner Hekim tanımıyla kamuda, Yetkilendirilmiş Veteriner Hekim tanımıyla ise özel sektörde veteriner hekimlere alan genişletme ve istihdam yaratma çabalarının yasa aracılığıyla zorlandığı açıkça görülmektedir.

Hayvan sağlığı, hayvan refahı ve zootekni, veteriner sağlık ürünleri, veteriner tıbbi ürünler gibi bölümlerinde sadece Veteriner Hekime işaret eden vurgulamalar varken, hem yukarıdaki çalışma alanlarında hem de bitki sağlığı, gıda ve yem bölümlerinde, eşdeğer yetkiye sahip mühendislerin yer almaması, özellikle gıda bölümünde mühendislerin adının bile geçmemesi düşündürücüdür.

Taslak, veteriner hekim ile yardımcı sağlık personeli arasında doğal bir görev ayrımı tanımlaması yaparken, aynı yaklaşımı mühendis ve yardımcı personel için göstermeyerek, mühendislik meslek disiplinlerini görmezden gelme anlayışını sürdürmektedir.

Veteriner sağlık ürünlerinin toptan satışının eczacı ve veteriner hekim sorumluluğunda yapılabileceği ifade edilirken, bitki koruma ürünlerinin neredeyse herkes tarafından satılmasına izin verilerek, bu alanda da mühendislik meslek disiplinleri görmezden gelinmektedir.

Taslak, veteriner tıbbi ürünleri için reçete yazma ve bunu uygulama yetkisini yalnızca veteriner hekimlere tanıırken, bitki koruma ürünlerinde reçete yazma yetkisi kamuda çalışan tekniker- teknisyenlere de verilmekte, zirai mücadele ilaç bayilerine reçete yazma yetkisi tanınmaktadır.

Taslak, hayvansal üretimle ilgili olarak, genelde konuya ilişkin eğitim almış mühendislerin, özelde ise zootekni bölümü mezunu mühendislerin özlük haklarını görmezden gelerek, bu alanda geçerli mevzuatı tanımayı adeta reddetmektedir.

AB ülkelerinde üretim koşulları ile şekillenmiş yaygın tüketim anlayışı gereği hayvansal ürünler % 70 oranında tüketilmektedir. Oysa, ülkemizin üretim yapısı ve tüketim anlayışı bunun tam tersi bir seyir izlemektedir. AB uyum sürecinde, aday olan ülkelerin kendi tüketim profiline ve geleneksel ürünlerinin korunması, çeşitli belgelerde ya da raporlarda yer almaktadır. Ayrıca, AB'nin yayımladığı mevzuat hükümlerine göre (hayvansal hammaddeler dışındaki) tüm gıda maddelerinin üretim ve dış ticaretinde resmi kontrolör adı altında mühendisler imza yetkisine sahiptir. Dolayısıyla, AB ülkelerinde denetim ve kontrol hizmetlerinin tek bir meslek tarafından yürütüldüğü doğru değildir.

Yasa taslağının sorumluluklar bölümünde, "piyasaya arz edilecek gıda ve yemlerden hangilerinin onay alacağı", "onaya tabi gıda ve yem işyerlerinin işin nevine göre konuyla ilgili en az lisans eğitimi almış personel çalıştırmak zorundadır." hükümleri yer almaktadır. Veteriner Ürünleri ile ilgili bölümde veteriner hekimlerin görevi net biçimde tanımlanırken, gıda ve yem üretim yerlerinin hangisinin onaya tabi olacağına ilişkin yetki Bakanlığa bırakılmaktadır.

Söz konusu taslakta sorumlu yöneticilik uygulamasının tamamen kaldırıldığı görülmektedir. Özellikle kayıt ve denetim dışı ile merdiven altı gıda maddesi üretiminin yoğun olduğu Türkiye'de, hem işyerlerinin

VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU TASLAĞI HAKKINDA GIDA, KİMYA VE ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASININ ORTAK GÖRÜŞÜ

özdenetimi, hem de kalitenin yükselmesi açısından büyük yararlar sağlayan sorumlu yöneticilik uygulamasının kaldırılması, tüketici sağlığına yönelik önemli sorunlara yol açacaktır. Taslakta gıda ve yem üreten işyerlerinin onayı ve sorumlu yönetici çalıştırılması uygulamasına net ifadelerle yer verilmeli, belirsizlik giderilerek, konu yönetmelik ya da Bakanlık yetkisine bırakılmamalıdır.

Taslakta, Bakanlığın kontroller ve mücadele hizmetleri ile ilgili uygun göreceği görevler için kurum ve kuruluşları görevlendirebileceği hükmüne yer verilmektedir. Uyumlaştırıldığı belirtilen 882/2004 regülasyonunun, resmi kontrol yetkisinin (akredite olmuş analiz laboratuvarlarında yapılacak analiz işlemleri dışında) özel kişi, kurum ve kuruluşlara aktarılamayacağı hükmü ile çelişmektedir. Bu durum, gıda güvenliğinin sağlanmasında devletin asli görevinin ve sorumluluğunun devredilmesi anlamını taşımaktadır.

Resmi kontroller sosyal devlet anlayışı içinde merkezi hükümetin yapması gereken görevlerden biridir ve Devlet olmanın gereğidir. Bu bağlamda, denetim ve kontrol hizmetlerinin etkin ve yaygın şekilde devlet eliyle yerine getirilmesi gerekmektedir. Yapılacak denetim ve kontrol görevlerinin ücretlendirilmesi, birilerinin çıkar sağlama eğiliminin dışı vurumudur. Sorumlu yöneticilik uygulamasının, sektöre yük olduğunu ve kaldırılması gerektiğini savunan anlayışın, hizmetlerin özelleştirilmesi durumunda işletmelerin çok daha büyük bir mali yükü karşı karşıya kalacağını göstermektedir.

Risk analizi kapsamında yer alan Risk Değerlendirmesi, Risk Yönetimi ve Risk İletimi gibi görev ve işlevler, birbirinden ayrı kurumlar tarafından gerçekleştirilmesi gerekirken, taslağa göre bu görevlerin tümünü Bakanlık üstlenmektedir. Bu anlayış, Bakanlığın hem savcı hem de yargıç olma isteğini açığa çıkarmakta, AB uygulamalarına ters düşmektedir. AB’de risk değerlendirmesi bağımsız kurumlarda yapılmakta, risk yönetimi sorumlu kamu kurumları tarafından gerçekleştirilmektedir.

Taslağa göre veteriner sağlık ürünleri, biyolojik ürünler ile bitki sağlık ürünlerinin üretimi, ihracatı, ithalatı ve piyasaya arzı konularında onay gerekirken, gıda ve yemde hangi ürünlerin onaya tabi olacağını Bakanlıkça belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Veteriner biyolojik ürünlerin tamamının onayının bir veteriner hekime ya da veteriner hekim çalıştırana verileceği, veteriner sağlık ürünlerinde ise kimya mühendisi, kimyager, eczacı ya da veteriner hekime sorumluluk verileceği kesin hükme bağlanmışken, insan yaşamının sürdürülmesinin temel ögesi olan gıda maddelerinin üretildiği iş yerlerinden hangisine onay verileceği belli değildir. Sadece onaya tabi işletmelerde “işin nevine göre konu ile ilgili en az lisans eğitimi almış personel çalıştırmak zorundadır.” hükmü ciddiye alınmaz ve sorumsuz bir anlayışı yansıtmaktadır.

Cezalarla ilgili olarak taslakta farklı uygulamalar olduğu görülmektedir ki, bu hem Kanun yapma tekniğine, hem de cezaların eşit uygulanması anlamında Kanun’un ruhuna uygun düşmemektedir. Örneğin, onay alınmaması durumunda uygulanacak cezalarda veteriner ürünleri ve bitki koruma ürünleri için otuz bin, gıda maddeleri için on bin TL ceza öngörülmektedir. Bu örnek, gıda güvenliği bağlamında insan sağlığına verilen önemin ne denli hafife alındığının göstergelerinden biridir.

Taslak, tarım sektörü ve ziraat mühendisliği / su ürünleri mühendisliği mesleği ile ilgili düzenlemeler getiren birçok Yasayı yürürlükten kaldırarak, içeriğindeki yanlış hükümlere toplumu ve mesleğimizi mahkûm etmektedir. Taslak, üretim yapımız, ekolojik faktörlerimiz, mikroklima özelliklerimiz ve genetik zenginliğimiz dikkate alınmadan ülkemiz gerçeklerinden uzak bir şekilde hazırlanmıştır.

Kanun taslağındaki gıda bölümü halen yürürlükte bulunan 5179 sayılı Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair KHK’nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun’un teknik ve içerik olarak oldukça gerisindedir.

Taslağın, ilgili tarafların katılımı ve işin uzmanları ile birlikte yeniden ele alınarak düzenlenmesi büyük bir önem taşımaktadır.

Bu kapsamda odalarımızca:

- 1- Gıda, Yem Hizmetleri ve Resmi Kontrol,
- 2- Veteriner Hizmetleri,
- 3- Bitki Sağlığı Hizmetleri,

olmak üzere üç ayrı Kanun olarak düzenlenmesi önerilmektedir.

“VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU TASARISI TASLAĞI”NIN MÜHENDİSLERİN ÖZLÜK HAKLARI AÇISINDAN ANALİZİ

Toplumsal yaşamı, üreticiyi, tüketiciyi ve tüm sektörü doğrudan ilgilendiren gıda alanında ilk bütünlüklü düzenleme, 1995 yılında 560 sayılı kanun Hükümünde Kararname ile getirilmiştir.

İzleyen süreçte, 2004 yılında, 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiştir.

Meslek Odalarının tüm katkı sağlamaya yönelik eleştirileri değerlendirilmeksizin çıkarılan 5179 sayılı Yasa'nın Avrupa Birliği tarafından da eleştirilmesi üzerine, değişiklik çalışmaları başlatılmış ve 4'lü paket olarak 4 yıl evvel görüşe açılmıştır.

Ziraat Mühendisleri Odası olarak yıllar evvel görüş verdiğimiz bu taslaklar, daha sonra Bakanlık içinde yapılan çalışmalarla birleştirilmiş ve içeriği neredeyse tümüyle değiştirilmiştir. Kamuoyundan adeta saklanarak yapılan bu çalışmalarda, taslakların son hali, meslek odalarından bile saklanmış, hatta maddeler halinde düzenlendiğinden, ilgili Bakanlık çalışanlarının bile Taslağın tümünü görme olanakları bulunmamıştır.

Bu tümüyle anti demokratik yaklaşım, sonuçlarını, bir kez daha vahim yanlışlar içeren bir Taslak ile kendisini göstermiştir.

Ziraat Mühendisleri Odası, Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu Tasarısı Taslağı'na ilişkin görüşünü, Bakanlıktan elde ettiği resmi taslak üzerine kurmuş değildir. Çeşitli yollarla kamuoyuna sızan taslaklar üzerine görüş oluşturuyor olmamız, yaşanan traji-komik yönetim sürecini olanca açıklığı ile gözler önüne sermektedir.

Bütün bunlara karşın, Anayasal bir meslek kuruluşu olmanın sorumluluğuyla, Ziraat Mühendisleri Odası, Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu Tasarısı Taslağı'nın Ziraat Mühendisleri Odası'na üye ziraat / su ürünleri / Tütün teknolojisi / balıkçılık teknolojisi mühendislerin in özlük hakları açısından getirdiği haksız – hukuksuz düzenlemeleri bir rapor niteliğine dönüştürmüş olup, aşağıda sunmaktadır.

1-TASLAK, VETERİNER HEKİM ODAKLI BİR ÇALIŞMA DÜZENİ KURARKEN, ZİRAAT MÜHENDİSLERİNDEN SÖZ BİLE EDİLMEMEKTEDİR.

Taslağın “tanımlar” başlıklı 3 üncü maddesinde, aşağıda verilen beş tanım maddesinde, veteriner hekimler tanımlanmaktadır;

oo) **Resmi veteriner hekim:** Bu Kanun kapsamında verilen görevleri Bakanlık adına yapan Bakanlık personeli veteriner hekimi, uu) **Veteriner ecza deposu:** Sadece veteriner sağlık ürünlerinin toptan satışının yapıldığı, eczacı veya veteriner hekim sorumluluğunda faaliyet gösteren ecza depolarını, jjj) **Veteriner sağlık sertifikası:** Hayvan ve hayvansal ürünlerin bu Kanunda belirlenen sağlık şartlarına uygun olduğunu gösteren, resmi veteriner hekim tarafından düzenlenen belgeyi, mmm) **Yardımcı sağlık personeli:** Veteriner hekim sorumluluğunda görev yapan veteriner sağlık teknikeri, veteriner sağlık teknisyeni, laborant ve sağlık eğitimi almış diğer benzeri personeli, ppp) **Yetkilendirilmiş veteriner hekim:** Bazı resmi görevleri yürütmek üzere, Bakanlık tarafından yetki verilen, Bakanlıkta görevli veteriner hekimler dışındaki veteriner hekimi, Buna karşılık, ziraat mühendisliği mesleğine ilişkin hiçbir tanıma, taslak kapsamında yer verilmediği görülmektedir.

Sadece bu saptama bile, taslağın bilime ve disiplinler arası ortak çalışma ilkesine ne denli aykırı bir yaklaşımla ve açık bir mesleki taassupla hazırlandığını ortaya koymaya yeterlidir. Bu Kanun kapsamında verilen görevleri Bakanlık adına yapmak için resmi veteriner hekim vardır da, neden aynı görevi yapmak üzere tanımlanan resmi ziraat mühendisi yoktur? Bazı resmi görevleri yürütmek üzere, Bakanlık tarafından yetki verilen, Bakanlıkta görevli veteriner hekimler dışındaki yetkilendirilmiş veteriner hekim vardır da, neden aynı görevleri yapmak üzere yetkilendirilmiş ziraat mühendisi yoktur? Bu sorunların, bilim ve meslek etiğine uygun yanıtlarını bulmak olanaksızdır. Buna karşılık aynı Bakanlıkta en üst düzeyden yürütülen veteriner hekim lobisinin yarattığı meslek taassubu, gıda sektörünün disiplinler arası bir çalışma alanı olduğunu görmezden gelebilmekte, Bakanlıkta görevli – yetkili ziraat mühendisi bürokratlar ise bu durumu sadece seyirci kalmaktadırlar.

2-TASLAK, VETERİNER HEKİM İLE YARDIMCI SAĞLIK PERSONELİ ARASINDA DOĞAL BİR GÖREV AYRIMI TANIMLAMASI YAPARKEN, AYNI YAKLAŞIMI ZİRAAT MÜHENDİSİ VE YARDIMCI PERSONEL ARASINDA GÖSTERMEYEREK, ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ MESLEĞİNE İLİŞKİN SÜREGELEN SAYGISIZ TUTUMU SÜRDÜRMEKTEDİR.

Yukarıda da belirtildiği gibi, taslağın “tanımlar” başlıklı 3 üncü maddesinin “yardımcı sağlık personeli” başlıklı (mmm) fıkrası; “Veteriner hekim sorumluluğunda görev yapan veteriner sağlık teknikeri, veteriner sağlık teknisyeni, laborant ve sağlık eğitimi almış diğer benzeri personel” tanımlaması yaparak, veteriner hekimler ile veteriner sağlık teknikeri ve teknisyenleri arasında görev ve yetki farklılığını haklı olarak belirlemektedir.

Buna karşılık, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, ziraat mühendisi ve ziraat teknisyeni – teknikleri arasında bir fark görmeyen tavrını, bu Taslakta da sürdürmektedir. Nitekim Bakanlık, tüm ziraat teknikeri ve teknisyenlerine zirai mücadele bayii açma hak ve yetkisi ile kamuda çalışan ziraat teknikeri ve teknisyenlerine bitki koruma ürünlerinin reçete yazma yetkisini, ziraat mühendisleri ile eş bir düzeyde vermiştir. Şüphesiz Taslağın bu haliyle ortaya çıkmasında, Tarım ve Köyişleri Bakanlığında çalışan veteriner hekimlerin mesleklerine duyduğu saygıyı duymayan, bu alanda gerekli dirayeti gösteremeyen ziraat mühendisi yöneticilerin, en baştan en sona kadar, değişik derecelerde olmak üzere sorumluluk ve kusurları bulunmaktadır.

“VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU TASARISI TASLAĞI”NIN MÜHENDİSLERİN ÖZLÜK HAKLARI AÇISINDAN ANALİZİ

3-TASLAK, VETERİNER SAĞLIK ÜRÜNLERİNİN TOPTAN SATIŞININ ECZACI VE VETERİNER HEKİM SORUMLULUĞUNDA YAPILABİLECEĞİNİ İFADE EDERKEN, BİTKİ KORUMA ÜRÜNLERİNİN NEREDEYSE HERKES TARAFINDAN SATILMASINA İZİN VEREREK, BU ALANDA DA ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ MESLEĞİNE İLİŞKİN SAYGISIZ TUTUMUNU TEYİT ETMEKTEDİR.

Yukarıda da belirtildiği gibi, taslağın “tanımlar” başlıklı 3 üncü maddesinin “veteriner ecza deposu” başlıklı (ıı) fıkrası; “sadece veteriner sağlık ürünlerinin toptan satışının yapıldığı, eczacı veya veteriner hekim sorumluluğunda faaliyet gösteren ecza depoları” tanımlaması yaparak, veteriner sağlık ürünlerinin yalnızca veteriner hekimler ya da eczacılar tarafından satılabileceğini düzenlemektedir. Buna karşılık Taslağın “bitki koruma ürünlerinin toptan ve perakende satışı, tanıtımı” başlıklı 19 uncu maddesinde, ziraat mühendisi yetkisinden hiçbir yerde söz edilmemektedir. İlgili Yönetmeliklere dayalı olarak ise, uygulamada, aynı Bakanlık, bitki koruma ürünlerinin okuryazarlar, ilkökul mezunları, ortaokul mezunları, lise mezunları ve tekniker – teknisyenler tarafından satılmasında bir sakınca görmemektedir. Oysa bu alandaki ziraat mühendislerinin görev ve yetkileri, Yasa ve Tüzükten ileri gelmektedir. 7472 sayılı Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanun’un 2 inci maddesi ziraat mühendislerini yetkili kılarken; Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük’ün “Zirai Mücadele, Zirai Karantina ve Tarım İlaçları” başlıklı 5 inci maddesi; her türlü hastalık ve zararlı konusunda teşhis, ilaç ve metot önerisi, mücadele, planlama, ithal, ihraç, depolama, pazarlama, dağıtım, karantina vb. alanlarda ziraat mühendislerinin münhasır görev ve yetkilerini açıklamaktadır. Veteriner ilaçlarında veteriner hekimleri yetkili sayan Bakanlığın, bitki koruma ürünlerinde ziraat mühendislerinin Yasa ve Tüzük’ten ileri gelen yetkilerini yok saymaya çalışması, izah edilebilir bir nitelik taşımamaktadır. Bu çifte standart dahi, Türkiye’de gıda güvenliğini korumakla görevli Bakanlığın, bu alanı doğru bir şekilde düzenleme gereğinden ne denli geriye düşmüş olduğunu açıklamaya yeter bir göstergedir.

4-TASLAK, VETERİNER TIBBİ ÜRÜNLERİ İÇİN REÇETE YAZMA VE BUNU UYGULAMA YETKİSİNİ YALNIZCA VETERİNER HEKİMLERE TANIRKEN, BİTKİ KORUMA ÜRÜNLERİNDE REÇETEYAZMA YETKİSİNİ KAMUDA ÇALIŞAN TEKNİKER–TEKNİSYENLERE DE TANIMAKTA, ZİRAİ MÜCADELE İLAÇ BAYİLERİNE REÇETE YAZMA YETKİSİ TANIMAMAKTADIR.

Taslağın “veteriner tıbbi ürünlerin uygulanması” başlıklı 14 üncü maddesi; “veteriner hekim, uygulayacağı veya tavsiye edeceği, reçeteye tabi veteriner tıbbi ürünler ve terkipleri için, reçete düzenlemek, ilgisine vermek, ilgili kayıtları tutmak ve talep edildiğinde Bakanlığa sunmak zorundadır” hükmünü taşımaktadır. Görüldüğü gibi veteriner tıbbi ürünlerinde tavsiyede bulunmak, reçete yazmak, uygulama yapmak yetkilerinin tamamı yalnızca veteriner hekimlere verilmektedir. Buna karşılık, Taslağın “Bitki Koruma Ürünlerinin Uygulanması” başlıklı 20 inci maddesinde, ziraat mühendislerinin yetkisinden söz edilmemekte, bunun yerine, “Bakanlıkça bitki koruma ürünleri için reçete düzenleme yetkisi verilenler” deyimini kullanılmaktadır. Oysa yukarıda da söz edildiği üzere, 7472 sayılı Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanun’un 2 inci maddesi

v e Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük’ün 5 inci maddesi hükümleri uyarınca, ziraat mühendisleri, her türlü hastalık ve zararlı konusunda teşhis, ilaç ve metot önerisi konusunda münhasır yetkilidirler. Buna karşılık Bakanlık, çıkarttığı Reçeteli Satış Yönetmeliği ile bitki koruma ürünlerinde reçete yazma yetkisini kamuda çalışan ziraat teknikeri – teknisyenlerine vermiş, zirai mücadele bayii ziraat mühendislerine ise reçete yazma yetkisi tanımamıştır. Bu açık çifte standart, mutlaka düzeltilmeli ve meslekler arası uygulamada tek düzenlik ve eşitlik sağlanmalıdır. Bununla da kalmıyarak, Taslağın cezalarla ilgili 37 inci maddesinin (h) fıkrası ile; “Bakanlıkça reçeteli olarak satılması istenen bitki koruma ürünlerini reçetesiz olarak alıp uygulayanlara bin Türk Lirası, reçetesiz olarak satanlara ve Bakanlıkça istenen kayıtları tutmayanlara beş bin Türk Lirası idari para cezası verilir” hükmünün getirilmesi, acele bir kararla tüm yurtta 12 Şubat 2009 tarihinde uygulamaya sokulan, bununla birlikte reçete yazma yetkisi (halen) yalnızca kamu görevlilerine tanındığı için fiili olarak etkinlikle uygulanamayan reçete yazımı konusunda ortaya çıkan kaosu daha da derinleştirmektedir, uygulamanın etkinleştirilmesi önlemlerini almak yerine, her zamanki kolaycılığın ile ceza uygulamasına girişmektedir.

5- TASLAK, HAYVANSAL ÜRETİMLE İLGİLİ KONULARDA, GENELDE ZİRAAT MÜHENDİSLERİNİN, ÖZELDE İSE ZOOTEKNİ BÖLÜMÜ MEZUNU ZİRAAT MÜHENDİSLERİNİN ÖZLÜK HAKLARINI GÖRMEZDEN GELEREK, BU ALANDA GEÇERLİ MEVZUATI TANIMAYI ADETA REDDETMEKTEDİR.

Taslağın “Canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerin sevkleri ile hayvan satış yerleri ve satışa ilişkin sağlık koşulları” başlıklı 8 inci maddesi, ticari veya değil, tüm hayvansal ürünler, sperma, ova ve embriyo gibi üreme ürünlerinin sevkine ilişkin hususların Bakanlıkça belirleneceği hükmünü taşımaktadır. Kendisi bir idare olan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, geçerli mevzuata uymakla yükümlüdür. Adeva bu mevzuatı by pass etmeye yönelik olarak, her türlü yetkiyi Bakanlığın tasarrufuna bırakarak düzenleme, gelecekte yapılacak yanlış işler için adeta şimdiden zemin hazırlamaktadır. Oysa bu alandaki ziraat mühendislerinin görev ve yetkileri, Yasa ve Tüzükten ileri gelmektedir. 7472 sayılı Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanun’un 2 inci maddesi zootekni alanında ziraat mühendislerini yetkili kılarken; Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük’ün “Zootekni” başlıklı 21 inci maddesi; zootekni alanında öğrenim görmüş ziraat mühendislerini, hayvan neslinin ıslahı, geliştirilmesi, çoğaltılması, ithal ve ihracı, hayvan ürünleri üretimi ve pazarlanmasıyla ilgili konularda faaliyette bulunmaya yetkili saymaktadır. Bakanlık, bu Yasa ve Tüzük hükümlerine uyarlı işlem tesis etmek ve düzenleme yapmak yerine, her alanda olduğu gibi bu alanda da, her şeyi belirlemeyi kendi yetki alanında göreyerek, bilim ve hukuk yerine keyfiliği egemen kılmaya çalışmaktadır. Bunların yanında; a) Taslağın “Zootekni” başlıklı 10 uncu maddesinin hiçbir yerinde ziraat mühendislerine hiçbir atf yapılmaması, b) Taslağın 11 inci maddesinde ev ve süs hayvanı satış yerleri, hayvan pazar ve borsaları, damızlık kümes ve kuluçkahaneler, deney hayvanı üreticiler, kullanıcılar ve tedarikçi faaliyetlerin tümünün veteriner hizmetleri faaliyeti olarak sayılması, bu alanda ortaya çıkan veteriner meslek taassubunun ne denli ileri gittiğinin açık göstergeleri niteliğindedir.

“VETERİNER HİZMETLERİ, BİTKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU TASARISI TASLAĞI”NIN MÜHENDİSLERİN ÖZLÜK HAKLARI AÇISINDAN ANALİZİ

6-TASLAK, GIDA İŞLETMELERİNDE SORUMLU YÖNETİCİLİK MÜESSESİNİ KALDIRARAK, TOPLAM 6300 ZİRAAT MÜHENDİSİ / SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSİ / BALIKÇILIK TEKNOLOJİSİ MÜHENDİSİNİN İŞİNİ KAYBETMESİNE NEDEN OLACAK BİR DÜZENLEMeye İMZA ATMAKTA; BUNUN YANINDA HALK SAĞLIĞINI DA RİSKE ETMEKTEN ÇEKİNMEMEKTEDİR.

Taslağın “Gıda ve Yem” başlıklı 5 inci bölümünün “Sorumluluklar” başlıklı 22 inci maddesinin 4 üncü fıkrası; “piyasaya arz edilecek gıda ve yemlerden hangilerinin onay alacağı ve bu ürünlerin onayı ile ilgili hususlar Bakanlıkça belirlenir”, 8 inci fıkrası ise; “Onaya tabi gıda ve yem işyerleri, işin nevine göre konu ile ilgili en az lisans eğitimi almış personel çalıştırmak zorundadır” hükümlerini taşımaktadır.

Görüldüğü gibi Taslak, hem 560 sayılı KHK, hem de halen geçerli olan 5179 sayılı Yasa’daki “Sorumlu Yöneticilik” kurumunu kaldırmakta; böylelikle bir taraftan Oda’mız üyesi toplam 6300 ziraat / su ürünleri mühendisi/ balıkçılık teknolojisi mühendisinin işini kaybetmesine neden olmakta, bunun yanında merdiven altı üretim – hijyen kurallarına aykırı üretimin bu denli yoğun olduğu ülkemizde gıda güvenilirliğini riske etmekte ve halk sağlığına yönelik tehdidin boyutunu artırmaktadır. Veteriner hekimler için her türlü tanımlamayı getiren ve resmi – yetkilendirilmiş veteriner hekimlerin çalışma koşullarını garanti eden taslağın, diğer tüm mühendisler yanında, ziraat, su ürünleri ve balıkçılık teknolojisi mühendislerinin çalışma alanlarını yok etmeye yönelik düzenlemesi, meslek alanlarımızda çalışma – istihdam ortamlarının ve halk sağlığının korunması açısından, kabul edilemez bir nitelik taşımaktadır.

7-TASLAK, TARIM SEKTÖRÜ VE ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ / SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLİĞİ / BALIKÇILIK TEKNOLOJİSİ MÜHENDİSLİĞİ MESLEĞİ İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER GETİREN BİRÇOK YASAYI YÜRÜRLÜKTEN KALDIRARAK, İÇERİĞİNDEKİ YANLIŞ HÜKÜMLERE TOPLUMU VE MESLEĞİMİZİ MAHKÛM ETMEKTEDİR.

Taslağın “Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat ve Hükümler” başlıklı 40 ıncı maddesinin hükümleri uyarınca, 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun, 6968 sayılı Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Kanunu, 1734 sayılı Yem Kanunu, 4631 sayılı Hayvan Islahı Kanunu ve diğer bazı kanunlar ile 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu’nun bazı hükümlerini yürürlükten kaldırmaktadır.

Yayımdan itibaren 6 ay sonra yürürlüğe gireceği belirtilen bu Kanun, birçok hükmü itibariyle, yürürlükten kaldırdığı yasal düzenlemelerden daha geri hükümler taşımaktadır. Tüm bu değerlendirmelerle, Taslağın, gerçekten katılımcı ve demokratik ortamlarda, işin uzmanları ile birlikte yeniden ele alınarak düzenlenmesinin büyük önem taşıdığı açıktır. Şunu açıkça ifade etmek isteriz ki, Ziraat Mühendisleri Odası’na üye 44 bin ziraat, su ürünleri, balıkçılık teknolojisi ve tütün teknolojisi mühendisinin özlük haklarını görmezden gelen ve gasp eden işbu Kanun’un, bu içeriğiyle yayımlanmasında ısrar edilmesi halinde, bunun engellenmesine yönelik her türlü demokratik hak, tam bir kararlılık ve etkinlikle kullanılacaktır.

BASIN TOPLANTISI: GIDA İŞLETMELERİNDE MÜHENDİS YOKSA, HALK SAĞLIĞI TEHDİT ALTINDADIR!..

11 Nisan 2010

Toplumların yaşamlarında, halk sağlığının korunmasının ve gıda güvenliğinin önemi açıktır. Ülkemizde oldukça yetersiz olan gıda denetimleri sırasında ortaya çıkan görüntüler, kamuoyunun bu alandaki kaygılarını daha da artırıcı niteliktedir.

Türkiye’de kayıtlı yaklaşık 40 bin civarında gıda işletmesi bulunmaktadır. Diğer taraftan, gıda üreten - dağıtan - satan tüm noktalarla birlikte bu sayı 500 binin üzerine çıkmaktadır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’nda gıda denetçisi konumunda çalışan 5 bin civarındaki kamu görevlisinin çalışmasıyla tüm bu noktaların denetlenmesinin fiilen mümkün olmadığı da bilinmektedir.

Bu kapsamda onbeş yıldır sürdürülmekte olan (560 sayılı KHK, ardından 5179 sayılı Gıda Yasası kapsamında) sorumlu yöneticilik müessesesi, gıda işletmelerinin, işletmelerde çalışan teknik elemanların hizmetleriyle hijyen standartlarının yükseltilmesi ve gıda güvenliğinin sağlanması; böylelikle bir anlamda bu işletmelerin içeriden denetlenmesi hükmünü getirmiştir. Bakanlığın denetim gücünün yetersiz olduğu mevcut ortamda, bu işletmelerde çalışan gıda, ziraat ve kimya mühendisleri, halklarına çıkarılan her türlü zorluğa karşın, halkın gıda güvenliğinin sağlanması için teknik hizmetlerini ortaya koymuşlar, yaşanan sorunların giderilmesi için etkin çaba göstermişlerdir. Bu yaklaşımdan atılacak geri adımın yaratacağı toplum sağlığı sorunları ürkütücü boyutta olacaktır.

Buna karşılık, halen TBMM’de görüşülmekte olan Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanun Tasarısı, sorumlu yöneticilik müessesesini kaldırmakta, 30 beygir gücü ve 10 çalışanın altındaki büyüklükteki işyerlerini teknik eleman çalıştırma zorunluluğundan muaf kılmaktadır. Türkiye’deki 40 bin gıda işletmesinin yaklaşık % 80’inin 30 beygir gücü ve 10 çalışanın altında kapasiteye sahip oldukları ve gıda güvenliğine aykırı uygulamaların ağırlıklı bu işletmelerden kaynaklandığı değerlendirildiğinde; sözü edilen Tasarı’nın, gıda güvenliği ve halk sağlığı için ne denli tehlikeli sonuçlar yaratacağı kolayca öngörülebilir.

Bir Hükümet Tasarısı niteliğinde olan düzenleme, 30 beygir gücü ve 10 çalışanın altındaki büyüklükteki işyerlerini mikro işletme olarak saymakta ve adeta gıda güvenliği açısından risk yaratmadıkları kabulü ile bu işletmeleri kapsam

dışında bırakmaktadır. Oysa gerçek, Tasarı’nın bu genel kabulünün tam tersinedir. Kapasite raporları incelendiğinde görülecektir ki, **örneğin günde bin kg dondurma üreten veya günde 4 bin adet ekmeğin çıkarılan işletmeler, Tasarı’nın iddiasının aksine mikro işletmeler değildirlir.** Bunlar, halk ve tüketici sağlığı açısından büyük riskler yaratabilecek ölçüde üretim gücüne sahiptirler. **Bu riskler, kısa vadede gıda zehirlenmesi olabileceği gibi, uzun vadede toksik ve kanserojen etkiler de olabilecektir.** Üstelik bilinmektedir ki, yalnızca işletme sahibinin bilgisine ve alışkanlıklarına terk edilmiş bu tip işletmelerin gıda üretimleri, kamunun denetim gücünün oldukça eksik ve yıpranmış olduğu günümüz koşullarında, her gün başına yansıyan bir başka gıda skandalının konusu durumundadırlar.

Üzülerek ifade ediyoruz ki, Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanun Tasarısı, yaklaşan seçim koşullarında popülist bir yaklaşımı ortaya koymakta, halk sağlığı yerine ticaret rantını tercih etmektedir. Kimi kesimler tarafından TBMM’de yürütülmekte olan lobi faaliyetleri, işletmelerin kapatılacağı ya da kayıt dışına taşacağı söylemleriyle, gıda güvenliğini hiçe sayan yaklaşımların boyut kazanmasına neden olmaktadır.

Bizler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları olan Odalar olarak, bu konuda da kamu yararına bir tavrın geliştirilmesinin ısrarlı takipçileriyiz. Bu çerçevede içinde diyoruz ki; gıda güvenliğinin vazgeçilmezliği ilkesi çerçevesinde, doğru üretim yapma gayreti içinde olan esnafı da koruyan çözümler bulunmalı ve yaşama geçirilmelidir. Bu doğrultuda, gıda güvenliğini sağlama amaçlı mevcut düzenlemeden geri adım atarak halk sağlığını riske etmek yerine; hem işletmelerin teknik ve hijyenik standartlarının yükseltildiği ve hem de personel çalıştırmanın küçük işletmeler üzerine bir yük oluşturmayacağı ara çözümler, sorunun halk, esnaf ve mühendis ortak yararına olacak biçimde çözümlenmesi için en doğru yol olarak görülmektedir.

Bu sonucun ortaya çıkması, tüm gıda işletmelerinin eksiksiz bir biçimde teknik eleman çalıştırma zorunluluğuna tabi tutulması, 20 BG ve beş kişiden daha az kapasiteye sahip işyerlerinde görev yapacak, işin nevine göre konusuyla ilgili lisans eğitimi almış personelin yetkilendirilmiş denetçi niteliğiyle kamu adına çalışması ve bir anlamda denetim yapması, hizmetinin karşılığı olan ücret ve sosyal güvenlik

primlerinin ise tarım bütçesine konulacak ödenek ile karşılanması ile mümkündür.

Böylece küçük esnaf, işyerinde kamu finansmanı ile çalışacak ve niteliği madde kapsamında sayılmış olan personelin hizmet ve denetimine kendi işyerini açık tutmak ve bundan yarar sağlamak suretiyle, bir taraftan işyerinin standartlarını yükseltecek, diğer taraftan herhangi bir finansman yükü altına girmeyecektir.

Bu yöntemde, aynı zamanda, konu ile ilgili lisans eğitimi almış personel işyeri sahibinin çalışanı konumundan çıkarılmakta, böylelikle mevcut sistemin aksayan en önemli kısmı da yeniden ve uygun biçimde düzenlenmiş olmaktadır.

Sözü edilen yöntemin tarım bütçesinde doğuracağı finansman yükünün, yıllık 100 milyon TL düzeyinde olacağı, tarafımızdan hesaplanmaktadır. Bu rakam, 5.5 milyar lira olan toplam tarım bütçesinin 50’de 1’inden daha azdır. Üstelik bilinmektedir ki, gıda güvenliğine bütçe ayırmayan toplumlar, çok daha fazlasını sağlık harcamalarına ayırmak zorunda kalmaktadırlar. Bunun da yanında, ilk üretim ve işleme süreçlerinde önleyici yaklaşım sergilenmediği sürece, son ürün kayıpları ve imhaları nedeniyle finansman yükünün ağırlaştığı da bilinmektedir.

Bu finansmanın sağlanması yanında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, meslek Odaları ve esnaf odalarının işbirliği içinde çalışması, gıda sektörünün gelişimine ve çağdaş standartlara kavuşmasına neden olacak, böylelikle gıda güvenliği de sağlanmış olacaktır. Ayrıca, alanında yüksek öğrenim görmüş gıda, kimya ve ziraat mühendislerinin, sahip oldukları bilgi ve deneyimi, gıda işletmelerinde değerlendirmelerine olanak tanıyan ve ülkenin en önemli sorunu olan istihdam alanında da olumlu bir adım atılmış olacaktır.

Bizler, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri olarak, halk ve kamu yararına olan bu teklifin yaşama geçirilmesi için, TBMM’yi göreve davet ediyoruz. Bunu yapmak yerine mühendisi üretim süreçlerinden dışlayıp halk sağlığını hiçe sayan bir tutumun geliştirilmesi tercih edilirse, bilinmelidir ki, tüketici dernekleri ve meslek odaları olarak, karşılıklı çıkara dayalı bu temiz olmayan ilişki biçimini deşifre etmek için, üyelerimiz ile birlikte her türlü meşru mücadeleyi yürütmek kararlıyız.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.

Gıda Mühendisleri Odası
Petek ATAMAN
Başkan

Kimya Mühendisleri Odası
Mehmet BESLEME
Başkan

Ziraat Mühendisleri Odası
Gökhan GÜNAYDIN
Başkan

Tüketici Hakları Derneği
Turhan ÇAKAR
Başkan

BASIN AÇIKLAMASI: HALK SAĞLIĞI TEHDİT ALTINDA, İŞSİZLİK ARTIYOR; İKTİDAR ÇÖZÜM DEĞİL SORUN YARATIYOR!..

29 Mayıs 2010

Son günlerin en yoğun tartışmasının işsizlik ve yoksulluk olduğu açıktır. Türkiye’de TÜİK istatistiklerine göre 3.5 milyon kişi işsizdir. İş aramaktan vazgeçenlerle birlikte bu sayı 5.9 milyona yükselmekte ve işsizlik oranı % 22’yi bulmaktadır.

İşsizlik olgusunun tahammül edilemez boyutlara ulaşması ve halkın gündeminin en öncelikli konusunun istihdam sorunları olması üzerine, Başbakan, yıl sonuna kadar işsizlik oranının % 10 düzeyine çekileceğini ifade etmiştir.

Bu vaadin inandırıcılığı yoktur. Çünkü ülkemizde üretim çökmekte, var olan üretim yapıları da istihdam dostu olmaktan uzak görünmektedir. Bütün bunlardan öte, bir taraftan istihdam yapması için TOBB’a baskı yapan Hükümet, diğer taraftan TBMM’den geçirmek üzere olduğu bir Yasa ile 20 bin Gıda, Kimya, Ziraat, Su Ürünleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendisi’ni işsiz bırakmaya hazırlanmaktadır.

Muhtemelen 1 Haziran 2010 günü TBMM Genel Kurulu’nda görüşülmeye başlanacak olan Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanun Tasarısı, sorumlu yöneticilik müessesini kaldırmakta, 30 beygir gücü ve 10 çalışanın altındaki büyüklükteki işyerlerini “mikro işletme” olarak tanımlamakta ve teknik eleman çalıştırma zorunluluğundan muaf kılmaktadır. Sözü edilen boyut; Türkiye’deki 40 bin gıda işletmesinin yaklaşık % 80’ini ifade etmektedir. Gıda güvenliğine aykırı uygulamaların ağırlıkla bu işletmelerden kaynaklandığı değerlendirildiğinde; sözü edilen Tasarı’nın, gıda güvenliği ve halk sağlığı için ne denli tehlikeli sonuçlar yaratacağı kolayca öngörülebilir.

Günde 20 ton süt işleyen veya günde 8 bin adet ekmek üreten işletmeler, mikro işletmeler değildirler. Bunlar, halk ve tüketici sağlığı açısından büyük riskler yaratabilecek ölçüde üretim gücüne sahiptirler. **Bu riskler, kısa vadede gıda zehirlenmesi olabileceği gibi, uzun vadede toksik ve kanserojen etkiler de olabilecektir.** Üstelik bilinmektedir ki, yalnızca işletme sahibinin bilgisine ve alışkanlıklarına terk edilmiş bu tip işletmelerin gıda üretimleri, kamunun denetim gücünün oldukça eksik ve yıpranmış olduğu günümüz koşullarında, her gün basına yansıyan bir başka gıda skandalının konusu durumundadırlar.

Üzülerek ifade ediyoruz ki, Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanun Tasarısı, yaklaşan seçim koşullarında, halk sağlığı yerine ticaret rantını tercih etmektedir. Kimi kesimler tarafından TBMM’de yürütülmekte olan lobi faaliyetleri, işletmelerin kapatılacağı ya da kayıt dışına taşacağı söylemleriyle, gıda güvenliğini hiçe sayan yaklaşımların boyut kazanmasına neden olmaktadır.

Bizler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları olan Odalar olarak, bu konuda da kamu yararına bir tavır geliştirilmesinin ısrarlı takipçileriyiz. Bu çerçevede içinde diyoruz ki; gıda güvenliğinin vazgeçilmezliği ilkesi çerçevesinde, doğru üretim yapma gayreti içinde olan esnafı da koruyan çözümler bulunmalı ve yaşama geçirilmelidir. Bu doğrultuda, gıda güvenliğini sağlama amaçlı mevcut düzenlemelerden geri adım atarak halk sağlığını riske etmek yerine; hem işletmelerin teknik ve hijyenik standartlarının yükseltildiği ve hem de personel çalıştırmanın küçük işletmeler üzerine bir yük oluşturmayacağı ara çözümler, sorunun halk, esnaf ve mühendis ortak yararına olacak biçimde çözümlenmesi için en doğru yol olarak görülmektedir.

Bu sonucun ortaya çıkması, tüm gıda işletmelerinin eksiksiz bir biçimde teknik eleman çalıştırma zorunluluğuna tabi tutulması, küçük işletmelerde görev yapacak, işin nevine göre konuyla ilgili lisans eğitimi almış personelin yetkilendirilmiş denetçi niteliğiyle kamu adına çalışması ve bir anlamda denetim yapması, hizmetinin karşılığı olan ücret ve sosyal güvenlik primlerinin ise tarım bütçesine konulacak ödenek ile karşılanması ile mümkündür.

Böylece küçük esnaf, işyerinde kamu finansmanı ile çalışacak ve niteliği madde kapsamında sayılmış olan personelin hizmet ve denetimine kendi işyerini açık tutmak ve bundan yarar sağlamak suretiyle, bir taraftan işyerinin standartlarını yükseltecek, diğer taraftan herhangi bir finansman yükü altına girmeyecektir.

Bu yöntemde, aynı zamanda, konu ile ilgili lisans eğitimi almış personel işyeri sahibinin çalışanı konumundan çıkarılmakta, böylelikle mevcut sistemin aksayan en önemli kısmı da yeniden ve uygun biçimde düzenlenmiş olmaktadır.

Sözü edilen yöntemin tarım bütçesinde doğuracağı finansman yükünün, yıllık 100 milyon TL düzeyinde olacağı, tarafımızdan hesaplanmaktadır. Bu rakam, 5.5 milyar lira olan toplam tarım bütçesinin 50’de 1’inden daha azdır. Üstelik bilinmektedir ki, gıda güvenliğine bütçe ayırmayan toplumlar, çok daha fazlasını sağlık harcamalarına ayırmak zorunda kalmaktadırlar. Bunun da yanında, ilk üretim ve işleme süreçlerinde önleyici yaklaşım sergilenmediği sürece, son ürün kayıpları ve imhaları nedeniyle finansman yükünün ağırlaştığı da bilinmektedir.

Bu finansmanın sağlanması yanında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, meslek Odaları ve esnaf odalarının işbirliği içinde çalışması, gıda sektörünün gelişimine ve çağdaş standartlara kavuşmasına neden olacak, böylelikle gıda güvenliği de sağlanmış olacaktır. Ayrıca, alanında yükseköğrenim görmüş gıda, kimya ve ziraat mühendislerinin, sahip oldukları bilgi ve deneyimi, gıda işletmelerinde değerlendirmelerine olanak tanınmış ve ülkenin en önemli sorunu olan istihdam alanında da olumlu bir adım atılmış olacaktır.

Bizler, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri olarak, halk ve kamu yararına olan bu teklifin yaşama geçirilmesi için, TBMM’yi göreve davet ediyoruz. Bunu yapmak yerine mühendisi üretim süreçlerinden dışlayıp halk sağlığını hiçe sayan bir tutumun geliştirilmesi tercih edilirse, bilinmelidir ki, tüketici dernekleri ve meslek odaları olarak, karşılıklı çıkara dayalı bu temiz olmayan ilişki biçimini deşifre etmek için, üyelerimiz ile birlikte her türlü meşru mücadeleyi yürütmek kararlıyız.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.

Gıda Mühendisleri Odası

Petek ATAMAN
Başkan

Kimya Mühendisleri Odası

Mehmet BESLEME
Başkan

Ziraat Mühendisleri Odası

Gökhan GÜNAYDIN
Başkan

DANIŞTAY 8. DAİRESİ'NİN, USTALARIN SORUMLU YÖNETİCİLİK YAPMALARINA İLİŞKİN DÜZENLEMeye YÖNELİK İPTAL KARARI

T.C. DANIŞTAY SEKİZİNCİ DAİRE

Esas No : 2008/4616

Karar No : 2008/4550

Davacı : TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası

Vekili : Av. Zühal Dönmez

Davalı : Tarım ve Köyişleri Bakanlığı

Davalı İdare Yanında Davaya Katılanlar : 1- TESK (Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Federasyonu) - **Vekilleri :** Av. Yasemin Ertekin, Av. Elif Güliz Bayram - (Aynı Yerde) 2- Türkiye Lokantacılar, Kebapçılar, Pastacılar ve Tatlıcılar Federasyonu Başkanlığı

Vekil : Av. N. Müge Bahçekapılı

Davanın Özeti : Dava 24.02.2006 tarih ve 26090 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Gıda ve Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeleri Üreten İş Yerlerinin Çalışma İzni ve Gıda Sicili ve Üretim İzni İşlemleri ile Sorumlu Yönetici İstihdamı Hakkında Yönetmeliğin 29. maddesinin (a) ve (c) bentlerinin iptali istemidir.

Savunmanın Özeti : Usul yönünden, davanın süresinde açılmadığı, esastan ise, bazı küçük kapasiteli işletmelerin sorumlu yönetici temin etmede güçlük çektikleri, böylece bu işyerlerinde ustalık belgesine sahip kişilerin istihdamına olanak sağlandığı; Yasanın buna izin verdiği, bu itibarla haksız açılan davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hakimi Halil YÜKSEL'in Düşüncesi : Davanın, Yönetmeliğin 29. maddesinin (a) bendinin iptali isteminin süreaşımı yönünden reddine, (c) bendinin ise iptaline karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı Hacı Ünal KARA'nın Düşüncesi : Dava, 24.2.2006 tarih ve 26090 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Gıda ve Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeleri Üreten İş Yerlerinin Çalışma İzni ve Gıda Sicili ve Üretim İzni İşlemleri ile Sorumlu Yönetici İstihdamı Hakkında Yönetmeliğin 29. maddesinin (a) ve (c) bentlerinin iptali istemiyle açılmıştır.

Dava konusu Yönetmelik 27.8.2004 tarih ve 25566 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş, 15.2.2005 tarih ve 25728 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan değişiklikle Yönetmeliğin 29. maddesinin (a) ve (c) bentleri değiştirilmiş. 7/B numaralı ekinde değişiklik ve ekleme yapılmış. 10.9.2005 tarih ve 25728 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan değişiklikle Yönetmeliğin 27. maddesinin (c) bendi değiştirilmiş, 28. maddesine (j)) bendi eklenmiş, 29. maddesinin (a) bendi yeniden değiştirilmiş, Yönetmeliğin 7/A ve 7/B ekleri değiştirilmiştir. 24.2.2006 tarih ve 26090 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan değişiklik ise sadece 29. maddenin (c) bendinin yeniden değiştirilmesine ilişkindir.

Bu durumda 29. maddenin (a) bendi, 10.9.2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan değişiklikle son şeklini almış olup dava açma süresi geçirildikten sonra 21.4.2006 tarihinde açılan davada uyumsuzluğun esası incelenemeyeceğinden bu bende yönelik iptal isteminin incelenmesine hukuksal olanak bulunmamaktadır.

Yönetmeliğin 29. maddesinin (c) bendine gelince;

5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun, kanunun amacını açıklayan 1. maddesi ile 3. ve 6. maddesinin ve Yönetmeliğin ilgili maddelerin ve sorumlu yöneticinin tanımı görev, yetki ve sorumlulukları ile sorumlu yönetici olabilme esasları bir bütün olarak değerlendirildiğinde; sorumlu yönetici müessesesiyle üretim faaliyetinin mevzuata ve hijyenik koşullara uygun yürütülmesinden işverenle birlikte sorumlu tutulacak ve üretim sürecinde çalışan ustalar da dahil olmak üzere işyerinin faaliyetlerinin gıda bilimi konusunda eğitim almış başka kişilerin gözetiminde yürütülmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda Yönetmeliğin 29. maddesinin (c) bendinde yer alan; kurslardan sorumlu yöneticilik usta eğitim belgesi almış ustaların sorumlu yönetici olarak istihdam edilmesine olanak sağlayan dava konusu düzenlemede sorumlu yöneticilik müessesesinin amacına ve kamu yararına uygunluk bulunmadığı açıktır.

Açıklanan nedenlerle, 24.2.2006 tarih ve 26090 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Gıda ve Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeleri Üreten İş Yerlerinin Çalışma İzni ve Gıda Sicili ve Üretim İzni İşlemleri ile Sorumlu Yönetici İstihdamı Hakkında Yönetmeliğin 29. maddesinin (a) bendine yönelik istemin incelenmeksizin reddine, Yönetmeliğin 29. maddesinin (c) bendinin iptali isteminin ise kabulü ile iptali gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüldü:

Dava, 24.02.2006 tarih ve 26090 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Gıda ve Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeleri Üreten İş Yerlerinin Çalışma İzni ve Gıda Sicili ve Üretim İzni İşlemleri ile Sorumlu Yönetici İstihdamı Hakkında Yönetmeliğin 29. maddesinin (a) ve (c) bentlerinin iptali istemiyle açılmıştır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının "Dava açma süresi" başlıklı 7. maddesinde, dava açma süresinin, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştay'da ve İdare Mahkemelerinde altmış gün olduğu, ilanı gereken düzenleyici işlemlerde ise, dava açma süresinin ilan tarihini izleyen günden itibaren başlayacağı, ancak bu işlemlerin uygulanması üzerine ilgililerin, düzenleyici işlem veya uygulanan işlem yahut her ikisi aleyhine birden dava açabilecekleri kurala bağlanmıştır.

Dosyanın incelenmesinden dava konusu Gıda ve Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeleri Üreten İş Yerlerinin Çalışma İzni ve Gıda Sicili ve Üretim İzni İşlemleri ile Sorumlu Yönetici İstihdamı Hakkında Yönetmeliğin 29. maddesinin (a) bendinin, 10.09.2005 günlü Resmi Gazete'de yayımlanan değişiklikle son şeklini aldığı ve davanın ise; dava açma süresi geçirildikten sonra 21.04.2006 tarihinde açıldığı anlaşıldığından, yönetmeliğin bu hükmünün süreaşımı nedeniyle esasının incelenmesine olanak bulunmamaktadır.

Öte yandan Yönetmeliğin 29. maddesinin (c) bendine gelince;

5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi Ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un 1 inci maddesinde, "Bu kanunun amacı, gıda güvenliğinin temini, her türlü gıda maddesinin ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerin teknik ve hijyenik şekilde üretim, işleme, muhafaza, depolama, pazarlama ve halkın gereği gibi beslenmesini sağlamak, üretici ve tüketici menfaatleriyle halk sağlığını korumak üzere gıda maddelerinin üretiminde kullanılan her türlü ham ve yarı mamül ve mamül gıda maddeleri ile gıda işleme yardımcı maddeler ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerin güvenliğine ilişkin özelliklerin tespit edilmesi, gıda maddeleri üreten ve satan işyerlerinin asgari teknik ve hijyenik şartlarının belirlenmesi, gıda maddeleri ile ilgili hizmetler ile denetimine dair usul ve esasları belirlemek" olduğu hükmüne yer verilmiş, 3 üncü maddesinde sorumlu yöneticinin gıda mevzuatına uygun üretim yapmaktan işverenle birlikte sorumlu olan yöneticiyi ifade edeceği hükme bağlanmıştır.

Anılan Kanunun 6. maddesinde ise; "Gıda maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemeleri üreten iş yerlerinde, üretimin niteliğine göre sorumlu yönetici istihdamı zorunludur.

Sorumlu yönetici olabilmeye ve sorumlu yöneticilerin yetki, sorumluluk ve çalıştırılmalarına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir." hükmü yer almaktadır.

Gıda ve Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeleri Üreten İş Yerlerinin Çalışma İzni ve Gıda Sicili ve Üretim İzni İşlemleri ile Sorumlu Yönetici İstihdamı Hakkında Yönetmelik'in 1 inci maddesinde; bu yönetmeliğin amacının, gıda ve gıda ile temas eden madde ve malzemeleri üreten, işleyen, ambalajlayan, depolayan, nakleden, pazarlayan işyerlerinin çalışma izni, gıda sicili ve üretim izni işlemlerini, bu iş yerlerinin taşınması gereken asgari ve teknik şartlar ile sorumlu yönetici istihdamına dair usul ve esasları düzenlemek olduğu belirtilmiş, 4 üncü maddesinde, sorumlu yönetici kanundakine paralel şekilde tanımlanmış, 29 uncu maddesinde, sorumlu yönetici olabilme ve istihdam esasları, 30 uncu maddesinde sorumlu yöneticilerin yetki ve sorumlulukları düzenlenmiştir.

24.2.2006 günlü Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelik değişikliğine dair Yönetmeliğin 1 inci maddesinde, söz konusu Yönetmeliğin 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirildiği belirtilerek;

"c) (a) bendi dışında kalan iş yerlerinden yılda en çok 3 ay faaliyet gösteren mevsimlik iş yerleri ile 20 beygir gücü ve altında motor gücü bulunan; ekmek ve ekmek çeşitleri üreten iş yerleri, pastacılık ürünleri üreten iş yerleri, mantı, simit, yufka, bazlama, pide, galeta, kadayıf gibi unlu mamül ürünleri üreten iş yerleri, leblebi üreten iş yerleri, ürettiği ürünleri sadece ürettiği mekanda satan diğer iş yerleri; yetkili makamlarca verilmiş ustalık belgesi almış elemanlar, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği / Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu veya

bu kurumlarca yetkilendirilmiş bağlı mesleki birimlerinin birlikte açtığı kurslardan sorumlu yöneticilik usta eğitim belgesi almış olmaları halinde sorumlu yönetici olarak istihdam edilebilirler." kuralına yer verilmiştir.

Öte yandan, dava konusu (c) bendinde değinilen, Yönetmeliğin 10.9.2005 günlü Resmi Gazete'de yayımlanan değişik 29/ (a) bendinde ise, "a) Gıda üreten ve 60 beygir gücünün üzerinde motor gücü bulunan veya 10 ve üzerinde işçi çalıştıran veya et ve et ürünleri üreten veya su ürünlerini işleyen veya hazır yemek üreten iş yerleri veya yemek fabrikaları veya her türlü gıda katkı karışımları üreten iş yerlerinde; en az 4 yıllık lisans eğitimi almış ziraat, gıda, kimya mühendisleri, veteriner hekimler, kimyagerler, su ürünleri mühendisleri ve biyologlar ile gıda bilimi konusunda en az yüksek lisans yapmış diğer meslek gruplarına mensup kişilerin eğitim dallarına ve üretimin niteliğine göre sorumlu yönetici olarak istihdam edilmeleri her bir iş yeri için zorunludur.

En az 4 yıllık lisans eğitimi almış Ev Ekonomisi Yüksekokulu Beslenme Bölümü mezunları ve diyetisyenler yemek fabrikasında her bir işyeri için sorumlu yönetici olarak istihdam edilebilirler." kuralı yer almıştır.

Yönetmeliğin 29 uncu maddesinin herhangi bir değişikliğe uğramadan aynen yürürlüğünü sürdüren (b) bendinde; "(a) bendi dışında kalan iş yerleri; (a) bendindeki meslek gruplarına uygun olarak azami 5 iş yeri için tek sorumlu yönetici istihdam edebilecekleri gibi gıda bilimi konusunda eğitim görmüş tekniker ve teknisyen seviyesindeki elemanlar üretimin niteliğine göre en fazla iki işyerinden sorumlu olacak şekilde istihdam edilebilirler". (h) bendinde de, "sorumlu yöneticiler EK- 7/A ve Ek -7/B'de belirtilen işkollarına göre istihdam edilirler" kuralları bulunmaktadır.

Yönetmeliğin 10.9.2005 günlü Resmi Gazetede yayımlanan değişik 7/A Ekinde, gıda işletmelerinde sorumlu yönetici olarak istihdam edilecek meslek mensupları sayılmış, bu listenin 7 inci maddesinde, "unlu mamüller (simit,yufka, kadayıf,galeta,...vb), Ekmek ve Ekmek Çeşitleri, Pastacılık Ürünleri ,Un, Bulgur ve Makama Üreten İş Yerleri ile Hububat ve Bakliyat İşleyen İş Yerleri : Ziraat mühendisi (tüm bölümler) Gıda Mühendisi, Kimya Mühendisi, Kimyager, Biyolog." yer almıştır.

Davacı tarafından, Yönetmeliğin 29 uncu maddesinin (c) bendi uyarınca sorumlu yönetici olacak ustaların zaten o iş yerinde üretim yapan ustalar olmasının, bu düzenlemenin amacına aykırı olduğu, ekmek ve ekmek çeşidi üreten iş yerleriyle diğer unlu mamül üreten işyerlerinin çoğunun "ustaların" aynı zamanda sorumlu yönetici olacak şekilde faaliyette bulunmalarının halkın sağlığını tehlikeye attığı, Yönetmeliğin 7/A Ekinde sorumlu yönetici olarak istihdam edilecek meslek mensupları ziraat mühendisi, gıda mühendisi, kimya mühendisi, kimyager, biyolog olarak belirtilmiş iken, bunların yapmaları öngörülen sorumlu yöneticiliği kısa süreli eğitimle "ustaların" yapmalarının öngörülmesinin çelişkili olduğu ileri sürülerek düzenlemenin iptali istenilmektedir.

Davalı idare tarafından ise, ekmek ve ekmek çeşidi üreten iş yerleri ile diğer unlu mamuller üreten iş yerlerinin küçük kapasiteli işletmeler olduğu, 5179 sayılı Kanun gereği çalışma izni ve gıda sicil belgesi ile ürettikleri ürüne üretim izni alabilmeleri için sorumlu yönetici istihdamının gerektiği, ancak bu işletmelerin sorumlu yönetici temininde dolayısıyla söz konusu izinleri almakta zorlandıkları, bu işletmelerin kayıt altına alınması, üretimlerinin kontrol edilmesi ve sorumlu yönetici istihdamının kolaylaştırılması amacıyla (c) bendindeki düzenlemenin yapıldığı, "Leblebi üreten iş yerleri"nin de, anılan maddede sayılan iş yerleri ile aynı durumda değerlendirildiğinden bu iş yerlerinde ustalık belgesine haiz kişilerin sorumlu yönetici olarak istihdamına olanak sağlandığı belirtilmektedir.

Yukarıda yer verilen Kanun ve Yönetmelik hükümlerindeki sorumlu yöneticinin tanımı görev, yetki ve sorumlulukları ile sorumlu yönetici olabilme esasları bir bütün olarak değerlendirildiğinde; sorumlu yönetici müessesesiyle üretim faaliyetinin mevzuata ve hijyenik koşul/ara uygun yürütülmesinden işverenle birlikte sorumlu tutulacak ve üretim sürecinde çalışan ustalar da dahil olmak üzere işyerinin faaliyetlerinin gıda bilimi konusunda eğitim almış başka kişilerin gözetiminde yürütülmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda Yönetmeliğin 29 uncu maddesinin (c) bendinde yer alan; kurslardan sorumlu yöneticilik usta eğitim belgesi almış ustaların sorumlu yönetici olarak istihdam edilmesine olanak sağlayan dava konusu düzenleme de, sorumlu yöneticilik müessesesinin amacına ve kamu yararına uyarlık bulunmamaktadır.

Davalı idare tarafından bu tür işyerlerinin küçük çaplı olmaları nedeniyle Kanunda ve Yönetmelikte aranılan koşulu gerçekleştirmekte zorlandıklarından bu düzenlemenin yapıldığı ileri sürülmekte ise de, bu iddia, Yönetmeliğin 25 inci maddesinin (b) bendinde yer alan 5 işyeri için tek sorumlu yönetici istihdam edilebileceğine ilişkin düzenleme dikkate alındığında yerinde görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu 24.2.2006 gün ve 26090 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Gıda ve Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeleri Üreten İş Yerlerinin Çalışma İzni ve Gıda Sicili ve Üretim izni İşlemleri ile Sorumlu Yönetici İstihdamı Hakkında Yönetmeliğin 29 uncu maddesinin; (a) bendinin iptali isteminin süre aşımı yönünden reddine, (c) bendinin ise iptaline, dava kısmen iptal kısmen redle sonuçlandığından 124,00 YTL yargılama giderin yarısı olan 62,00 YTL'nin davacı üzerinde bırakılmasına, diğer yarısı olan 62,00 YTL ile uyuşmazlığın karara bağlandığı tarihte yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi Uyarınca 500,00 YTL vekalet ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 18.06.2008 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan Ayla ALKIVILCIM
Üye Yeniay KAYA
Üye Cem ERBÜK
Üye Sıddık YILDIZ
Üye Atıl ÜZELGÜN

VETERİNER HİZMETLERİ, BITKİ SAĞLIĞI, GIDA VE YEM KANUNU

Kanun No. 5996
Kabul Tarihi: 11/6/2010

BİRİNCİ KISIM: Genel Hükümler BİRİNCİ BÖLÜM Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, gıda ve yem güvenilirliğini, halk sağlığı, bitki ve hayvan sağlığı ile hayvan ıslahı ve refahını, tüketici menfaatleri ile çevrenin korunması da dikkate alınarak korumak ve sağlamaktır.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Kanun, gıda, gıda ile temas eden madde ve malzeme ile yemlerin üretim, işleme ve dağıtımının tüm aşamalarını, bitki koruma ürünü ve veteriner tıbbî ürün kalıntıları ile diğer kalıntılar ve bulaşanların kontrollerini, salgın veya bulaşıcı hayvan hastalıkları, bitki ve bitkisel ürünlerdeki zararlı organizmalar ile mücadeleyi, çiftlik ve deney hayvanları ile ev ve süs hayvanlarının refahını, zootekni konularını, veteriner sağlık ve bitki koruma ürünlerini, veteriner ve bitki sağlığı hizmetlerini, canlı hayvan ve ürünlerin ülkeye giriş ve çıkış işlemlerini ve bu konulara ilişkin resmî kontrolleri ve yaptırımları kapsar.

(2) Kişisel tüketim amaçlı birincil üretim ile kişisel tüketim amacıyla hazırlanan gıdalar bu Kanunun kapsamı dışındadır.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- 1) Ahşap ambalaj malzemesi: Ambalaj destek malzemesi dâhil bir malın korunması ya da taşınmasında kullanılan, kâğıt ürünleri hariç ahşap veya ahşap ürünlerini,
- 2) Alıkoyma: Canlı hayvan ve ürünler ile ilgili bir karar verilmeye kadar, kontrol görevlisinin vereceği talimatlar doğrultusunda ürünlerin işletmecisi tarafından depolanması ve sahibi tarafından hayvanların muhafazası dâhil, hareketinin veya bunlara dokunulmasının kısıtlanması veya engellenmesini,
- 3) Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığını,
- 4) Balıkçılık ürünleri: Canlı çift kabuklu yumuşakçalar, canlı denizkestaneleri, canlı gömlekliler ve canlı deniz karından bacaklıları ve bütün deniz memelileri, sürüngenler ve kurbağalar dışında kalan, doğadan veya yetiştiricilik yoluyla elde edilen, bütün deniz ve tatlı su hayvanlarının yenilebilir tüm biçimlerini, kısımlarını ve ürünlerini,
- 5) Birincil üretim: Kesimine kadar çiftlik hayvanlarının üretilmesi, sağımı, bitkisel ürünlerin hasadı da dâhil olmak üzere birincil ürünlerin üretilmesi, yetiştirilmesi, avlanma, balıkçılık ve yabani ürünlerin toplanmasını,
- 6) Birincil ürünler: Topraktan ve hayvan yetiştiriciliğinden elde edilen ürünler ile avlanma ve balıkçılık yoluyla elde edilen ürünler dâhil birincil üretim ürünlerini,
- 7) Bitki: Canlı bitkiler ile bunların derin dondurulmamış meyve ve sebzeleri, yumrular, soğansılar, soğanlar ve rizomlar, kesme çiçekler, yapraklı dallar, budama artığı yapraklar, yapraklar, bitki doku kültürleri, canlı polen, göz, kalem ve çelik gibi canlılığını koruyan belirli parçaları ile dikim amaçlı olan botanik tohumlarını,
- 8) Bitki koruma ürünü: Kullanıcıya farklı formlarda sunulan, bitki ve bitkisel ürünleri zararlı organizmalara karşı koruyan veya bu organizmaların etkilerini önleyen, bitki besleme amaçlı olanlar dışında bitki gelişimini etkileyen, koruyuculara ilişkin özel bir düzenleme kapsamında bulunmayan ancak bitkisel ürünleri koruyucu olarak kullanılan, bitki ve bitki kısımlarının istenmeyen gelişmelerini kontrol eden veya önleyen, istenmeyen bitkileri yok eden, bir veya daha fazla aktif maddeyi veya aktif madde, sinerji yaratan veya güvenilirliği artıran maddeler gibi bileşenleri içeren preparatları,
- 9) Bitki pasaportu: Bitki sağlığı ile ilgili bu Kanun ve diğer ilgili mevzuat ile belirlenen bitki sağlığı standartlarının ve özel şartların karşılandığını gösteren, çeşitli bitki ve bitkisel ürünler için standart hâle getirilmiş, Bakanlıkça belirlenen usullere uygun olarak hazırlanan ve Bakanlık veya Bakanlıkça yetkilendirilenler tarafından düzenlenen resmî etiketi veya belirli ürünler için Bakanlıkça kabul edilen etiket dışındaki işareti,
- 10) Bitki sağlık sertifikası: Bitki ve bitkisel ürünlerin bu Kanunda belirtilen bitki sağlığı şartlarına uygun olduğunu gösteren belgeyi,
- 11) Bitkisel ürün: Bitkisel orijinli, işlem görmemiş veya basit bir işlemde geçmiş, bitki tanımına girmeyen ürünleri,
- 12) Bulaşan: Gıdaya kasten ilave edilmeyen ancak, gıdanın birincil üretim aşaması dâhil üretimi, imalatı, işlenmesi, hazırlanması, işleme tâbi tutulması, ambalajlanması, paketlenmesi, nakliyesi veya muhafazası ya da çevresel bulaşma sonucu gıdada bulunan, hayvan tüyü, böcek parçası gibi yabancı maddeler hariç olmak üzere her tür maddeyi,
- 13) Çıkış: Malların Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkışı ile ihracatı ve geçici ihracatı,
- 14) Çiftlik hayvanı: Et, süt, yumurta da dâhil olmak üzere gıda, deri, kürk, yün, tüy veya diğer ürünlerin temini için veya işgücü amacıyla insanlar tarafından yetiştirilen ve beslenen hayvanları,
- 15) Damızlık: Irkına, tipine ve verimine özgü özellikleri gösteren vasıflı ve belgeli hayvanları,
- 16) Denetim: Yem, gıda, hayvan refahı ve ıslahı, bitki ve hayvan sağlığı ile ilgili faaliyetlerin bu Kanun hükümlerine uygunluğunun tespiti amacıyla Bakanlık tarafından yapılan veya yaptırılan tüm işlemleri,

- 17)Doğrulama: İnceleme yapılarak ve objektif bulgular dikkate alınarak belirlenen şartların karşılanıp karşılanmadığının tespiti için yapılan kontrolü,
- 18)Don: At ve diğer memelilerde vücudu örten kıllara hâkim olan veya bu kıllardan çoğunluğa yakın kısmının müşterek olarak gösterdiği rengi,
- 19) Diğer maddeler: Bitki sağlığı açısından zararlı organizma taşıma riski bulunan, bitki ve bitkisel ürünler dışında kalan maddeleri,
- 20)Dikim: Bitkilerin büyümesi, üremesi ve çoğaltımını teminen bir ortama yerleştirilmesi işlemini,
- 21)Dikim amaçlı bitki: Dikili olan ve dikili olarak kalacak bitkiler veya şaşırtma işlemi yapılacak bitkiler ile dikili olmayan fakat sonrasında dikilecek olan bitkileri,
- 22)Ev ve süs hayvanı: Sahiplerinin ya da sahipleri adına sorumluluğunu almış kişilerin yanında bulunan, üçüncü bir şahsa satışı ya da devredilmesi amaçlanmayan arılar, kabuklu hayvanlar ve kümes hayvanları haricindeki omurgasızlar, amfibik hayvanlar, köpek, kedi, gelincik, süs balıkları, sürüngen, kemirgen, evcil tavşan ve tüm kuşları,
- 23)Faydalı organizma: Biyolojik evresinin herhangi bir dönemini zararlı organizma üzerinde geçiren ve bu organizmanın popülasyonunu sınırlayabilen parazitoit, parazit, predatör ve patojenleri,
- 24)Gıda:Doğrudan insan tüketimine sunulmayan canlı hayvanlar, yem, hasat edilmemiş bitkiler, tedavi amaçlı kullanılan tıbbi ürünler, kozmetikler, tütün ve tütün mamulleri, narkotik veya psikotropik maddeler ile kalıntı ve bulaşanlar hariç, insanlar tarafından yenilen, içilen veya yenilmesi, içilmesi beklenen işlenmiş, kısmen işlenmiş veya işlenmemiş her türlü madde veya ürün, içki, sakız ile gıdanın üretimi, hazırlanması veya muameleye tâbi tutulması sırasında kullanılan su veya herhangi bir maddeyi,
- 25)Gıda ile temas eden madde ve malzeme: Gıda maddeleri ile temasta bulunan veya bulunmak üzere üretilen her türlü madde ve malzemeyi,
- 26)Gıda işletmecisi: Kâr amaçlı olsun veya olmasın kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişiler tarafından gıdanın üretimi, işlenmesi ve dağıtımının herhangi bir aşamasında kontrolü altında yürütülen faaliyetlerin, mevzuat hükümlerine uygunluğundan sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi,
- 27)Gıda kodeksi: Türk Gıda Kodeksini,
- 28)Giriş: Malların Türkiye Gümrük Bölgesine ve serbest bölgelere girişi, ithalatı ve transit rejimine tâbi tutulmasını,
- 29)Gözetim: Herhangi bir gıda veya yem işletmesinin, işletmecisinin veya bunların faaliyetlerinin dikkatli bir şekilde gözlemlenmesini,
- 30)Gözetim bölgesi: Hastalık çevresinde, koruma bölgesini de içine alacak biçimde, koruma bölgesi dışında hastalığın yayılmasını önlemek için gerekli ön tedbirlerin uygulandığı ve hastalığın etkileyebileceği tüm türlerin sağlık durumunun dikkatlice izlendiği bölgeyi,
- 31)Hayvan: Suda yaşayan hayvanlar, sürüngenler ve amfibik hayvanlar dâhil omurgalı ve omurgasız canlıları,
- 32)Hayvan sahibi: Hayvanların mülkiyet hakkını üzerinde bulunduran gerçek veya tüzel kişiyi,
- 33)Hayvansal ürün: İnsan tüketimine sunulan hayvansal gıda, hayvansal yan ürün ve üreme ürünleri dâhil tüm hayvansal ürünleri,
- 34)Hayvansal yan ürün: Yetiştiricilikte kullanılmayacak olan sperma, ovum, embriyo dâhil, insanlar tarafından tüketimi amaçlanmayan hayvan kökenli ürünler veya hayvanların bütün vücut veya parçaları ile artıklarını,
- 35)Hijyen: Tehlikenin kontrol altına alınması ve gıda ve yemlerin kullanım amacı dikkate alınarak, insan ve hayvan tüketimine uygunluğunun sağlanması için gerekli her türlü önlem ve koşulu,
- 36)İstenmeyen etki: Bir veteriner sağlık veya bitki koruma ürününün, etiket ve tanıtıcı bilgilerine uygun olarak kullanımı sonucu, hayvanlarda, insanlarda, bitkilerde veya çevrede görülen zararlı etkileri veya istenmeyen durumları,
- 37)İthalat: Malların, serbest dolaşıma giriş rejimi, gümrük antrepo rejimi, dâhilde işleme rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi ve geçici ithalat rejimi prosedürlerine tâbi tutulmasını,
- 38)İzleme: Bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerin, bu Kanunla belirlenen esaslara uygunluk durumu hakkında genel bir görüş edinmeye yönelik, planlanmış bir dizi gözlem ve ölçümlerin yürütülmesini,
- 39)İzlenebilirlik: Üretim, işleme ve dağıtımın tüm aşamaları boyunca bitkisel ürünlerin, gıda ve yemin, gıdanın elde edildiği hayvanın veya bitkinin gıda ve yemde bulunması amaçlanan veya beklenen bir maddenin izinin sürülebilmesi ve takip edilebilmesini,
- 40)Kalıntı: Bitki koruma ürünü kullanımı sonucu, bitki, bitkisel ürünler ile yenilebilir hayvansal ürünlerin içinde, üzerinde veya çevrede bulunan, metabolitler ile yıkılma veya reaksiyon sonucunda oluşan ürünler dâhil bir ve birden fazla maddeyi veya hayvansal ürünlere geçerek insan sağlığı üzerinde olumsuz etki yaratma ihtimali bulunan farmakolojik etkili maddeler ve bunların metabolitleri veya diğer maddelerini,
- 41)Karantina: Hastalık veya zararlı organizmaların ülkeye girişini veya ülke içinde yayılmasını önlemek amacıyla, hayvan, hayvansal ürün, bitki, bitkisel ürün ve diğer maddeler ile bulaşma ihtimali bulunan madde ve malzemelerin kontrol altına alınmasını,
- 42)Kontrol görevlisi: Bakanlık tarafından resmî kontrol yetkisi verilen kişiyi,
- 43)Kordon: Hayvan hastalığı görülen alanın gözetim altında tutulması, giriş ve çıkışların kontrol altına alınmasını,
- 44)Koruma bölgesi: Hayvan hastalığının ve zararlı organizmanın yayılmasını önlemek amacıyla hastalık görülen alanın çevresinde oluşturulan ve gerektiğinde insan hareketlerinin kısıtlanması dâhil, canlı hayvan, bitki, hayvansal ve bitkisel ürünlerin hareketlerinin kısıtlandığı bölgeyi,
- 45)Korunmuş bölgeler: Bu Kanun kapsamında yer alan, bir veya birden fazla bölgede yerleşik olan, bir veya birden fazla zararlı organizmanın o bölge için endemik olmadığı, çevre koşulları söz konusu zararlı organizmanın yerleşmesine uygun olmasına rağmen, o bölgede yerleşmemesi için korunan veya bu bölgelerde bulunmalarına rağmen eradikasyona tâbi tutulan ve bu koşulların sağlandığı Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara göre uygun sörvey sonuçları ile kanıtlanarak tanınan, düzenli ve sistematik olarak izlenen, söz konusu organizmanın o bölgede ortaya çıkması durumunda bildirim zorunlu olan ve özel önlem alınan bölgeleri,
- 30 46)Numune alma: Ürünün, ortamdaki alınanlar da dâhil üretim, işleme ve dağıtım aşamalarına ve hayvan ve bitki sağlığına ilişkin her tür maddenin mevzuata uygunluğunun doğrulanması amacıyla alınmasını,

- 47)Onay: Bu Kanun kapsamında onayı zorunlu olan faaliyetler ve ürünler için Bakanlıkça verilen izin veya ruhsatı,
- 48)Özel tıbbî amaçlı diyet gıdalar: Belli beslenme uygulamaları için hastaların diyetlerini düzenlemek amacıyla, özel olarak üretilmiş veya formüle edilmiş ve tıbbî gözetim altında kullanılacak olan alışılmış gıda maddelerini veya bu gıda maddelerinin içinde bulunan belirli besin öğelerini veya metabolitlerini vücuda alma, sindirme, absorbe etme, metabolize etme veya vücuttan atma kapasitesi sınırlı, zayıflamış veya bozulmuş olan hastalar ya da diyet yönetimleri, yalnızca normal diyetin modifikasyonu ile veya diğer gıdalarla ya da her ikisinin de birlikte kullanımı ile sağlanmayan kişiler için hazırlanmış gıda maddelerini,
- 49)Pedigri: Soy kütüğüne kayıt edilen damızlıklarla safkan atların numara, isim, orijin, ırk, renk, eşkâl, cinsiyet, doğum tarihi, verim kayıtları, yetiştirici ve sahibi ile hayvanın cetlerine ait bilgileri ve verimlerini belirten belgeyi,
- 50)Perakende: Ana dağıtım merkezleri, hazır yemek hizmeti, işyeri ve kurum yemekhaneleri, restoranlar ve diğer benzeri gıda hizmetlerinin sunulduğu yerler, dükkânlar, toptan satış yerleri, süpermarket dağıtım merkezleri dâhil olmak üzere son tüketiciye satış ya da dağıtım noktasında gıdanın işlenmesi veya muameleye tâbi tutulması veya depolanmasını,
- 51)Piyasaya arz: Bu Kanun kapsamındaki her türlü ürünün, bedelli veya bedelsiz, piyasaya sunulmasını,
- 52)Resmî kontrol: Bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerin bu Kanun hükümlerine uygunluğunun doğrulanması için, kontrol görevlilerinin, verilen yetki çerçevesinde gerçekleştirdikleri izleme, gözetim, denetim, muayene, karantina, numune alma, analiz ve benzeri kontrolleri,
- 53)Resmî veteriner hekim: Bu Kanun kapsamında verilen görevleri Bakanlık adına yapan Bakanlık personeli veteriner hekimi,
- 54)Risk: Sağlık üzerinde olumsuz etki yaratma ihtimali bulunan tehlike ile şiddeti arasındaki fonksiyonel ilişkiyi,
- 55)Risk analizi: Risk değerlendirmesi, risk yönetimi ve risk iletişimi olarak birbirleriyle bağlantılı üç bileşenden oluşan süreci,
- 56)Risk değerlendirmesi: Bilimsel olarak tehlikenin tanımlanması, tehlikenin niteliklerinin belirlenmesi, tehlikeye maruz kalmanın değerlendirilmesi ve risk unsurlarının belirlenmesini kapsayan süreci,
- 57)Risk iletişimi: Risk analizi sürecinde risk değerlendiricileri, risk yöneticileri ve diğer ilgili tarafların, tehlike, risk, riskle ilgili faktörler ve riskin algılanmasına ilişkin bilgi ve görüşler ile risk değerlendirmesi bulguları ve risk yönetimi kararlarının açıklamalarını da kapsayan bilgi ve düşüncelerin paylaşımını,
- 58)Risk yönetimi: Risk değerlendirmesi ve yasal faktörler göz önünde tutularak ilgili taraflarla istişare ile uygun olabilecek kontrol önlemlerine ilişkin alternatiflerin değerlendirilmesi, tercih edilmesi ve uygulanması sürecini,
- 59)Sağlık işareti: Sağlık işareti aranan ürünlerde resmî kontrollerin yapıldığını belirten işareti,
- 60)Sağlık koruma bandı: Dış ortama verilebilecek veya dış ortamdan gelebilecek olumsuz etkileri önlemek amacıyla ayrılan bölgeyi veya mesafeyi,
- 61)Sınır kontrol noktası: Sınır gümrük kapılarında yer alan gümrüklü yer ve sahalarda canlı hayvan ve hayvansal ürünler ile bitki ve bitkisel ürünlerin ülkeye girişinde kontrollerinin yapıldığı yeri,
- 62)Soy kütüğü: Pedigri düzenlemeye esas olacak bilgilerin düzenli olarak toplandığı veri tabanını,
- 63)Tağşiş: Bu Kanun kapsamındaki ürünlere temel özelliğini veren öğelerin ve besin değerlerinin tamamının veya bir bölümünün mevzuata aykırı olarak çıkarılması veya miktarının değiştirilmesini veya aynı değeri taşımayan başka bir maddenin, o madde yerine aynı maddeymiş gibi katılmasını,
- 64) Taklit: Bu Kanun kapsamındaki ürünlerin, şekil, bileşim ve nitelikleri itibarıyla yapısında bulunmayan özelliklere sahip gibi veya başka bir ürünün aynısıymış gibi göstermeyi,
- 65) Takviye edici gıdalar: Normal beslenmeyi takviye etmek amacıyla, vitamin, mineral, protein, karbonhidrat, lif, yağ asidi, amino asit gibi besin öğelerinin veya bunların dışında besleyici veya fizyolojik etkileri bulunan bitki, bitkisel ve hayvansal kaynaklı maddeler, biyoaktif maddeler ve benzeri maddelerin konsantre veya ekstraktlarının tek başına veya karışımlarının, kapsül, tablet, pastil, tek kullanımlık toz paket, sıvı ampul, damlalıklı şişe ve diğer benzeri sıvı veya toz formlarda hazırlanarak günlük alım dozu belirlenmiş ürünleri,
- 66)Tazminat: Tazminatlı hastalıklar ve zararlı organizmalar listesinde yer alan hastalık ve zararlı organizmalar nedeniyle tazminat ödenmesine karar verilen bitki ve hayvanlar ile zararlı organizma ve hastalığa bağlı olarak imhasına karar verilen ürün ve ekipmanların imha ve dezenfeksiyonu için ödenecek bedeli,
- 67)Tehlike: Sağlık bakımından olumsuz etki yaratma potansiyeli bulunan, gıda ve yemdeki biyolojik, kimyasal veya fiziksel etmenler ile gıda ve yemin durumu,
- 68)Tetkik: Faaliyetlerin ve ilgili sonuçların, planlanan düzenlemelere ve bu düzenlemelerin amaçlara ulaşmak için uygun olup olmadıklarını ve bu düzenlemelerin etkin bir şekilde uygulamaya konulup konulmadıklarını belirlemek için yapılan sistematik ve tarafsız incelemeyi,
- 69)Tıbbî olmayan veteriner sağlık ürünleri: Hayvana uygulanmak ya da hayvan için kullanılmak amacıyla tüm üretim aşamalarından geçerek kullanıma hazır hâle getirilmiş ilaç niteliğinde olmayan ürünleri,
- 70)Transit: Serbest dolaşımda bulunmayan canlı hayvan ve ürünlerin Türkiye Gümrük Bölgesi üzerinden geçerek yabancı bir ülkeden yabancı bir ülkeye, yabancı bir ülkeden Türkiye'ye, Türkiye'den yabancı bir ülkeye, bir iç gümrükten diğer bir iç gümrüğe sevkini,
- 71) Üreme ürünleri: Hayvanların üremesinde kullanılan sperma, ovum, embriyo ve kuluçkalık yumurtayı,
- 72) Üretim, işleme ve dağıtımın aşamaları: İthalat ve birincil üretim dahil, ürünün üretim, işleme, depolama, nakliye, nihai tüketiciye satışı veya arzını içeren herhangi bir aşamayı,
- 73)Ürün: Bitki, bitkisel ürün, gıda, gıda ile temas eden madde ve malzemeler, yem, hayvansal ürün, veteriner sağlık ürünü, bitki koruma ürünü ile ziraî mücadele alet ve makineleri ile ahşap ambalaj malzemesini,
- 74)Veteriner biyolojik ürünleri: Hayvanlarda aktif veya pasif bağışıklık oluşturmak, bağışıklığın seviyesini ölçmek veya hastalık teşhisi için hazırlanmış aşısı, serum gibi ürünler ile teşhis kitlerini,
- 75)Veteriner ecza deposu: Sadece veteriner sağlık ürünlerinin toptan satışının yapıldığı, eczacı veya veteriner hekim sorumluluğunda faaliyet gösteren ecza depolarını,

76)Veteriner sağlık sertifikası: Hayvan ve hayvansal ürünlerin bu Kanunda belirlenen sağlık şartlarına uygun olduğunu gösteren, resmi veteriner hekim tarafından düzenlenen belgeyi,

77)Veteriner sağlık ürünleri: Veteriner tıbbi ürünleri ve tıbbi olmayan veteriner ürünlerini,

78)Veteriner tıbbi ürünleri: Hayvana uygulanmak ya da hayvan için kullanılmak amacıyla tüm üretim aşamalarından geçerek kullanıma hazır hâle getirilmiş etkin madde ihtiva eden ürünleri ve veteriner biyolojik ürünleri,

79)Yem: Hayvanların ağız yoluyla beslenmesi amacıyla kullanılan işlenmiş, kısmen işlenmiş veya işlenmemiş, yem katkı maddeleri dâhil her tür madde veya ürünü,

80)Yem işletmecisi: Kendi işletmesindeki hayvanlar için yemlerin üretimi, işlenmesi ve depolanması dâhil, kâr amaçlı olsun veya olmasın kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişiler tarafından yemin üretimi, ithalatı, ihracatı, işlenmesi, depolanması, nakliyesi ve pazarlanması ile ilgili kontrolü altında yürütülen faaliyetlerin mevzuat hükümlerine uygunluğundan sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi,

81)Yetkilendirilmiş veteriner hekim: Bakanlıkta görevli veteriner hekimler dışında, verilecek resmî görevleri yürütmek üzere Bakanlık tarafından yetki verilen veteriner hekimi,

82) Zararlı organizma: Bitki veya bitkisel ürünlere zarar veren bitki, hayvan veya patojenik ajanların tür, streyn veya biyotiplerini,

83)Ziraî mücadele alet ve makineleri: Bitki koruma ürünlerinin uygulanmasında kullanılacak her türlü alet, araç-gereç, makine, cihaz, ekipman ile bunların aksam, parça ve teferruatını,

84)Zootekni:Hayvanların yetiştirilmesi, ıslahı, bakımı ve beslenmesi, üreme ve çoğalması ve belgelendirme ile ilgili uygulamaları, ifade eder.

İKİNCİ KISIM:Hayvan Sağlığı, Hayvan Refahı ve Zootekni

BİRİNCİ BÖLÜM:Bulaşıcı Hayvan Hastalıklarının Kontrolü ve Yükümlülükler, Hayvan Hastalık

Tazminatı ve İnsanlar Tarafından Tüketilmesi Amaçlanmayan Hayvansal Yan Ürünler

Bulaşıcı hayvan hastalıklarının kontrolü ve yükümlülükler

MADDE 4- (1) Bulaşıcı hayvan hastalıklarının kontrolünde aşağıdaki esaslar uygulanır:

a)Bakanlık, ihbarı mecburî bir hastalığın varlığı veya şüphesi ya da yeni bir salgın durumunda, inceleme yapmak, teşhis etmek, gerekli kontrol ve koruma tedbirlerini almakla yükümlüdür.

b)Bakanlık, ihbarı mecburî bir hastalığın ortaya çıkması veya ortaya çıkma şüphesinin varlığı hâlinde, koruma ve gözetim bölgelerinin oluşturulması, hastalığın araştırılması ve hastalığın yayılmasının önlenmesi için gerekli kontrol, numune alma, teşhis ve diğer incelemeleri yapmaya, aşılama, hayvanların izole edilmesi veya itlaf ve imha edilmesi, hayvanların veya insanların hareketlerinin kısıtlanması veya yasaklanması amacıyla kordon konulması, suni tohumlama ve ıslah çalışmalarının durdurulması,hastalığın yayılmasına sebep olabilecek hayvansal ürün, yem, alet, ekipman ve bunun gibi bulaşık materyalin imhası da dâhil her türlü tedbiri almaya yetkilidir.

c)Bakanlık, (b) bendinde belirtilen tedbirlerin uygulanabilmesi için her türlü acil eylem planlarının hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlar.

ç)İhbarı mecburî hayvan hastalıkları Bakanlıkça, tazminatlı hayvan hastalıkları ve tazminat oranları Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir.

32 d)Bakanlık, yabancı bir ülkede hastalık çıkması durumunda, hastalığın türüne göre bu ülkenin tamamından veya belirli bir bölgesinden, canlı hayvanlar ile hayvansal ürünlerin ülkeye girişine ve transit geçişine

tamamen veya kısmen sınırlama ve yasak getirebilir. Yasağın kapsamı, hastalığın seyrine göre daraltılabilir veya genişletilebilir.

(2)Bakanlık, hayvan hastalıkları ile ilgili ulusal veya bölgesel düzeyde kontrol ve eradikasyon programı uygulayabilir veya uygulatır.

(3)Bakanlık, hayvan hastalıkları bildirim sistemini kurar ve sistemin işletilmesini sağlar.

(4) Bakanlık, bazı hayvan türleri için özel izole bölgeler oluşturabilir, oluşturulan izole bölgelere bazı hayvan türlerinin girişine ve yetiştirilmesine yasaklama veya kısıtlama getirebilir.

(5)Bakanlık, Sağlık Bakanlığı ve konu ile ilgili diğer kurum ve kuruluşlar, işbirliği içerisinde, insan ve hayvan sağlığını korumak amacıyla, belirlenen zoonoz hastalık ve zoonotik etkenler ile antimikrobiyal direnç izlenmesi veya gıda yoluyla bulaşan zoonoz hastalıkların araştırılması için epidemiyolojik incelemeler yapılmasını, izleme planlarının hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlar.

(6)Bir yerde bulaşıcı hayvan hastalığı ya da sebebi belli olmayan hayvan ölümlerinden haberdar olan ilgililer, durumu Bakanlığa ihbar etmekle yükümlüdür.

(7)Canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin sahipleri, ithalatçıları, nakliyecileri ve satıcıları, Bakanlık tarafından istenen kayıtları tutmak, istendiğinde her türlü bilgi ve belgeyi vermek, kontrol ve denetim sırasında her türlü kolaylığı göstermekle yükümlüdür.

(8)İl özel idareleri ve belediyeler, hayvan hastalıkları ile mücadele ve kontrollerde Bakanlığa yardımcı olmakla yükümlüdür.

(9)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Hayvan hastalık tazminatı

MADDE 5- (1) Hayvanlarda herhangi bir tazminatlı hastalık tespit edilmesi sonucu resmî veteriner hekim veya yetkilendirilmiş veteriner hekim gözetiminde mecburî kesime tâbi tutulan veya itlaf edilen hayvanlar ile mezbahalarda tespit edilen tazminatlı hastalık nedeniyle imha edilen hayvanların bedelleri Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen oranlarda, hastalık nedeniyle imha edilen hayvansal ürünlerin, yem, madde ve malzemelerin bedelleri ile imha, nakliye ve dezenfeksiyon masrafları Bakanlık tarafından sahiplerine tazminat olarak ödenir. Bakanlık her yıl, bütçe imkânları, hastalıklarla ilgili bilimsel veriler ile eradikasyon ve kontrol programlarına göre, tazminatlı hastalıklardan hangilerine tazminat ödemesi yapacağını, ödeme yapılacak yerleri ve uygulama zamanını belirler.

(2)İhbarı mecburî bir hastalığa karşı koruma sağlamak amacıyla, resmî veteriner hekim veya sorumluluğundaki yardımcı sağlık personeli ile yetkilendirilmiş veteriner hekim tarafından yapılan aşı ve serum uygulaması nedeniyle öldüğü resmî veteriner hekim raporu ile tespit edilen hayvanların bedelleri hayvan sahiplerine tazminat olarak ödenir.

(3)Sahipleri tarafından hasta oldukları Bakanlıkça belirlenen usullere göre bildirilmeyen veya hasta olduğu bilinerek satın alındığı tespit edilen hayvanlar, Bakanlıkça belirlenen belgeler bulunmaksızın nakledilen hayvanlar, Bakanlıkça uygulanması istenen test, tedavi ve aşıları yaptırılmayan hayvanlar ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait hayvanlar için tazminat ödenmez.

(4)Tazminatlar, işletmenin bulunduğu mahallin rayiç bedelleri dikkate alınarak yerel kıymet takdir komisyonu tarafından belirlenir. Yerel kıymet takdir komisyonu, bir Bakanlık temsilcisi, mahallin mülkî idare amirinin belirlediği bir üye ile hayvan sahibinin konuyla ilgili sivil toplum kuruluşları temsilcileri arasından seçeceği bir üye olmak üzere üç kişiden oluşur.

(5)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Tazminatların ödenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesinde Maliye Bakanlığının görüşü alınır.

İnsanlar tarafından tüketilmesi amaçlanmayan hayvansal yan ürünler

MADDE 6- (1) İnsanlar tarafından tüketilmesi amaçlanmayan hayvansal yan ürünlerin toplanması, taşınması, depolanması, muamele edilmesi, işlenmesi, imha edilmesi, piyasaya arz edilmesi, ithal veya ihraç edilmesi, transit taşınması ve kullanılması aşamalarında, insan ve hayvan sağlığına yönelik tehdit ve çevresel zararların önlenmesine ilişkin tedbirler Bakanlıkça ve mevzuatı gereği bu hususta yetki ve sorumlulukları bulunan Sağlık Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığınca alınır.

(2)İnsanlar tarafından tüketilmesi amaçlanmayan hayvansal yan ürünlerin depolanması, muamele edilmesi, işlenmesi ve bertaraf edilmesi yalnızca Bakanlık tarafından onay verilen işletmelerde yapılır.

(3)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM:Hayvanların Tanımlanması ve Kayıt Altına Alınması, Canlı Hayvanlar ve Hayvansal Ürünlerin Sevkleri ile Hayvan Satış Yerleri ve Satışa İlişkin Sağlık Koşulları

Hayvanların tanımlanması ve kayıt altına alınması

MADDE 7- (1) Hayvan sahipleri ya da hayvan sahibi adına bakıcısı, Bakanlık tarafından tanımlatılması istenen hayvanları tanımlatmak, bu hayvanlarının ve işletmelerinin kayıtlarını yaptırmak, işletmelerine giren veya işletmelerinden çıkan, yeni doğan, ölen veya kesilen hayvanları Bakanlığa bildirmek ve bunlara ilişkin kayıtları muhafaza etmekle yükümlüdür.

(2)Hayvanların tanımlanmasında kullanılan kulak küpesi, mikroçip ve benzeri tanımlama araçlarının bedelleri ile Bakanlıkça belirlenen uygulama ücreti hayvan sahipleri veya bakıcıları tarafından uygulayıcılara ödenir.

(3)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerin sevkleri ile hayvan satış yerleri ve satışa ilişkin sağlık koşulları

MADDE 8- (1) Canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin sevklerine ilişkin hususlar ile canlı hayvan ticareti yapanlar, nakliyeciler ve nakil ile ilgili şartlar ve bunlara ilişkin işlemler Bakanlıkça belirlenir. Bu hususlarla ilgili Bakanlıkça belirlenen şartlara uyulması zorunludur.

(2)Hayvancılık işletmelerinden doğrudan yapılan satışlar hariç hayvanların alım ve satımları, ruhsatlı hayvan pazarı, borsalar ve Bakanlıktan izinli hayvan panayırırlarında, ev ve süs hayvanlarının alım ve satımları ise, ruhsatlı ev ve süs hayvanı satış yerlerinde yapılır.

(3)Hayvan satış yerleri ve satışa ilişkin sağlık koşulları ile kurbanlık hayvan satış yerlerine ilişkin hususlar Bakanlıkça belirlenir.

(4)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:Hayvan Refahı ve Zootekni

Hayvan refahı

MADDE 9- (1) Hayvan sahipleri veya bakımından sorumlu kişiler, hayvan refahının sağlanması amacıyla, hayvanların barınma, bakım, beslenme, sağlık ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak, sorumluluklarındaki hayvanların insan, hayvan ve çevre sağlığı üzerinde oluşturabilecekleri olumsuz etkilere karşı gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

(2)Hayvanların kesimi ve hastalık kontrolü amacıyla itlafi, hayvanlarda heyecan, acı ve ıstırap oluşturmadan, uygun araçlar kullanılarak yerine getirilir.

(3)Hayvanlara ötenazi yapmak yasaktır. Ancak,

a)Hayvanlara acı ve ıstırap çektiren veya iyileşme durumu bulunmayan hastalık durumlarında,

b)Akut bulaşıcı bir hayvan hastalığının önlenmesi ya da eradikasyonu amacıyla veya insan sağlığı için risk oluşturan durumlarda,

c)Davranışları insan ve hayvanların hayatı ve sağlığı için tehlike teşkil eden ve olumsuz davranışları kontrol edilemeyen durumlarda,

veteriner hekim tarafından ötenazi yapılmasına karar verilebilir. Ötenazi işlemi veteriner hekim tarafından veya veteriner hekim gözetiminde yapılır.

(4)Hayvanların barınma, nakil, kesim öncesi ve kesimi sırasındaki hayvan refahı esasları Bakanlıkça belirlenir. Hayvan kesimlerinin Bakanlıktan onaylı kesim yerlerinde yapılması zorunludur.

(5)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Zootekni

MADDE 10- (1) Bakanlık, hayvan ıslahı, hayvan gen kaynaklarının korunması, geliştirilmesi, damızlık amaçlı hayvanların yetiştirilmesi, kayıt altına alınması, ön soy kütüğü ve soy kütüklerinin oluşturulması ve belgelendirilmesi gibi zootekni konularında düzenleme yapmaya, hayvan yarışları düzenlemeye, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen hayvan yarışları üzerine yurt içinden ve yurt dışından müşterek bahis kabul etmeye yetkilidir.

(2)Damızlık hayvan yetiştiricileri, damızlık hayvanlar ile ilgili Bakanlıkça talep edilen kayıtları tutmak ve istenildiğinde Bakanlığa bildirmek zorundadır.

(3)Hayvanların üremesinde kullanılan sperma, ovum, embriyo, damızlık yumurta, ipek böceği tohumu, larva ve oğul gibi ürünleri üretenler, depolayanlar ve dağıtanlar Bakanlıktan izin almak zorundadır. Üreme ürünlerinin uygulanmasına ilişkin esaslar Bakanlıkça belirlenir.

(4)Bakanlık, damızlık hayvanların ve üreme ürünlerinin genetik özelliklerinin değerlendirilmesi, performanslarının izlenmesi ve sağlık şartları ile ilgili usul ve esasları belirler.

(5)Bakanlık, hayvan gen kaynaklarının korunmasına yönelik tedbirleri alır, uygular veya uygulatır.

(6)Gerçek veya tüzel kişiler, hayvan gen kaynaklarının korunması, ıslahı, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve pazarlama amacına yönelik özel hukuk hükümlerine tabi birlikler şeklinde organizasyonlar kurabilir. Bu organizasyonlar, 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulan kooperatiflere sağlanan her türlü vergi ve harç muafiyetinden aynı koşullarla yararlanır. Bakanlık, hayvan gen kaynaklarının korunması, ıslahı, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve belgelendirme gibi konularda bu organizasyonlarla işbirliği yapabilir ve bunların bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerini kontrol eder. Birlikler; merkez birliği şeklinde örgütlenebilir ve ihtiyaç duyduğu yerlerde şube açabilir, asli görevlerini yürütmek üzere

teknik ve sağlık personeli çalıştırabilir. Bakanlık; birliklere teknik hizmetler, sağlık hizmetleri ve eğitim konusunda gerektiğinde aynı ve nakdđ destek verebilir, birliklerin personel ve tesislerinden yararlanma talebinde bulunabilir.

(7)Bakanlık, hayvan ırklarının tescili ile ilgili iş ve işlemleri belirler ve yururur. Tescil edilen hayvanların sınağ mülkiyet hakları bunları tescil ettiren gerçek ve tuzel kişilere veya onların kanunđ temsilcilerine aittir.

(8)Damızlık, yarış ve gosteri amaçlı hayvanların belgelendirilmesi zorunludur. Belgelen-dirmeye ilişkin esaslar, iş ve işlemler ile belge modelleri Bakanlıkça belirlenir. Yarış ve gosteri belgesi bulunmayan hayvanlar yarışlara katılamaz ve gosteri amaçlı kullanılamaz.

(9)Damızlık belgesi ve soy kütüğü kaydı bulunan ve yetiştirmede kullanılan hayvanlar damızlık özelliğini sürdürdüğü sürece amaı dışında kullanılamaz. Bu hayvanlar gerektiğinde kurulan komisyon marifetiyle bedeli ödenmek üzere Bakanlıkça satın alınır.

(10)Gebe olarak ithal edilen safkan kısraklardan doğan tayların soy kütüğüne kaydı için, gebe kısrakın kendi ırkından bir ağırla tohumlandığını gosteren menşe ulke yetkili makamlarınca verilmiş bir aşım sertifikası istenir. Safkan olmayan atlar, soy kütüğüne kayıt edilmemiş safkan Arap ve İngiliz ana ve babadan doğan taylar, kendi ırkının özelliklerini gostermeyeceği anlaşılan iyi gelişmemiş ve safkan özelliklerinden önemli sapma gosteren taylar ile Bakanlıkça belirlenen diğer özellikler ve şartları taşımayan taylar soy kütüğüne kayıt edilmez ve bunlara pedigri verilmaz.

(11)Soy kütüğüne kayıt edilip damızlık belgesi ya da pedigrisi verilen atların, lüzum görüldüğünde Bakanlıkça görevlendirilen uzman heyetçe kan grubu ve/veya DNA testleri ile ana-baba doğrulması ve morfolojik yönden muayeneleri yapılabilir. Test ve muayeneler neticesinde, safkan olmadıkları tespit edilenlerin ve yavrularının soy kütüğü kayıtları iptal edilir ve pedigrileri geri alınır. Bu hayvanlardan doğacak yavrulara damızlık belgesi ya da pedigri verilmaz.

(12)Türkiye soy kütüklerine kayıtlı ve pedigrili safkan Arap veya İngiliz ana ve babadan Türkiye'de doğan kendi ırk vasıflarını haiz tayların, doğum gününden itibaren üç ay içinde, yabancı ulkelerden ithal edilen safkan Arap ve safkan İngiliz atların gümrük girişlerinden itibaren iki ay içinde soy kütüğüne kaydedilmesi, Bakanlıkça müracaat edilerek, Bakanlıkça belirlenen evraklarının teslimi ve muayene ettirilmesi şarttır.

(13)Soy kütüğüne kayıtlı atların sahip değişiklikleri bir ay, don değişiklikleri oniki ay içinde ilgili makamlara bildirilerek pedigrilerine işletilir. Ölen atların pedigrilerinin, sahipleri tarafından iki ay içinde Bakanlıkça iade edilmesi zorunludur.

(14)Hayvan sahibinin, ölen hayvanına ait damızlık belgesini ölüm tarihinden itibaren iki ay içinde iade etmesi ve hayvanın başka bir şahsa satılması hâlinde satış tarihinden itibaren bir ay içinde alıcı tarafından değişikliğin soy kütüğüne ve pedigrisine işletilmesi zorunludur.

(15)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça ıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:Veteriner Hizmetleri ile İlgili Faaliyet Onayları

Veteriner hizmetleri ile ilgili faaliyet onayları

MADDE 11- (1) Bu Kanun kapsamında faaliyet gosteren muayenehane, klinik, poliklinik, hayvan hastanesi, ev ve süs hayvanı satış yerleri, hayvan eğitim ve barınma yerleri, otel hizmeti veren hayvan bakımevleri, hayvan pazar ve borsaları, damızlık kümesi ve kuluçkahaneler, hayvan hastalıkları teşhis, analiz ve üretim laboratuvarları ile deney hayvanı üretici ve tedarikçileri Bakanlıktan onay almak ve istenen kayıtları tutmakla yükümlüdür.

34 (2) Birinci fıkrada kapsamındaki muayenehane, klinik ve polikliniklerin açılması için yalnızca veteriner hekimlere onay verilir.

(3) Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça ıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM:Veteriner Sağlık Ürünleri

BİRİNCİ BÖLÜM:Veteriner Sağlık Ürünlerinin Onayı, Üretimi ve Sahibinin

Sorumlulukları, Toptan ve Perakende Satışı, Tanıtımı ve Uygulanması

Veteriner sağlık ürünlerinin onayı, üretimi ve sahibinin sorumlulukları

MADDE 12- (1) Veteriner sağlık ürünlerinin üretimi, ithalatı, ihracatı, kullanımı, ambalajlanması, etiketlenmesi, tanıtımı, nakliyesi, depolanması, reçeteli ya da reçetesiz satışı, onayı, kontrolü ve teminine ilişkin işlemler Bakanlık tarafından belirlenir.

(2)Veteriner tıbbđ ürünlerinin üretimi, ithalatı, ihracatı ve piyasaya arzı için Bakanlıktan onay alınması zorunludur. Onaya ilişkin bilgilerin gizliliği esastır.

(3)Veteriner sağlık ürünlerinin onayını, kimyager, kimya mühendisi, eczacı veya veteriner hekim olan gerçek kişiler veya bu kişilerden birini istihdam eden tuzel kişiler alabilir. Bunlardan, veteriner biyolojik ürünlerin onayını, sadece veteriner hekimler ve veteriner hekim istihdam eden tuzel kişiler alabilir.

(4)Bakanlık, insan, hayvan ve çevreye olan olumsuz etkileri sebebiyle, bazı maddelerin veteriner sağlık ürünleri üretiminde kullanılmalarını veya hayvanlara uygulanmalarını tamamen veya kısmen yasaklayabilir, kısıtlayabilir ya da kullanımını belirli esaslara bağlayabilir.

(5)Orijinal veteriner tıbbđ ürünlerinin ilk onayı tarihinde belirlenen geçerlilik süresi dolmadan veya hak sahibinden izin alınmadan jenerik veteriner tıbbđ ürünler piyasaya arz edilemez.

(6)Bakanlık, hayvan sağlığını tehdit eden bir hastalığın ortaya çıkması durumunda, bu hastalığı karşı kullanılan onaylı veteriner tıbbđ ürünleri bulunmadığında veya ihtiyacın karşılanamadığı durumlarda, uygun görüldüğü tıbbđ ürünlerin kullanımına geçici olarak izin verebilir.

(7)Veteriner tıbbđ ürünlerinin üretimi, onay verilen üretim yerlerinde, onaya esas şartlara ve farmasötik şekil ve yöntemlere göre yapılır. Ancak, Sağlık Bakanlıkından onaylı üretim yerlerinde, Bakanlıkça bildirimde bulunmak şartıyla, verilen onay doğrultusunda veteriner biyolojik ürünler hariç veteriner tıbbđ ürün üretimi yapılabilir.

(8)Veteriner sağlık ürünleri, veteriner hekimler, eczacılar, kimya mühendisleri veya kimyagerlerin sorumluluğunda üretilir. Bu ürünlerin kalite kontrolü, Bakanlık tarafından uygun görülen laboratuvarlarda bu fıkrada belirtilen meslek mensupları tarafından yapılır. Veteriner biyolojik ürünlerin üretim ve kalite kontrolleri ile veteriner sağlık ürünlerinin etkinlik ve güvenlik değerlendirme çalışmaları veteriner hekimler tarafından yapılır.

(9)Veteriner biyolojik ürün üretilen yerlerde, sağlık koruma bandı uygulanır.

(10)Bakanlıkça, üretim koşullarına ve onaya esas dosyasındaki ürün standartlarına uymadığı tespit edilen veteriner tıbbđ ürünleri hatalı kabul edilir. Hatalı veya son kullanma tarihi geçen veteriner tıbbđ ürünlerin piyasaya arz edilmesi ve kullanımı yasaktır. Piyasaya arz edilmiş, hatalı veteriner tıbbđ ürünleri, onay sahipleri tarafından piyasadadan toplanmak zorundadır. Hatası giderilemeyecek ürünler, masrafi sahibine ait olmak üzere derhal imha ettirilir. Veteriner biyolojik ürünler dışındaki hatalı veteriner tıbbđ ürünlerin, hatası giderilebildiği takdirde, piyasaya yeniden arzına izin verilebilir.

(11)Onay koşullarının değişmesi, ürünün beklenen etkiyi gostermemesi veya istenmeyen etkilerin görülmesi, onaya esas formül ve spesifikasyonlarına uyulmaması gibi hususların tespiti hâlinde, veteriner tıbbđ ürünlerinin onayı askıya alınabilir veya iptal edilebilir.

(12) Veteriner tıbbî ürün onay sahibi, ürününün etkin, güvenilir ve öngörülen kalitede olması ile uygun şartlarla dağıtımından sorumludur. Onay verilmiş veteriner tıbbî ürünün kullanımında istenmeyen etkilerinin ortaya çıkması durumunda, onay sahibinin sorumluluğu ortadan kalkmaz.

(13) Veteriner tıbbî ürün onay sahibi, belirlenen kayıtları tutmak, her türlü değişikliği bildirmek, talep edilen bilgi ve belgeyi zamanında Bakanlığa vermek zorundadır.

(14) İthal edilecek veteriner tıbbî ürünlere ilişkin şartlar Bakanlıkça belirlenir.

(15) Yurt dışından bağışlanan veya araştırma, test ve onay işlemlerinde kullanılacak veteriner sağlık ürünleri ve ham maddelerinin yurda girişine ilişkin şartlar Bakanlıkça belirlenir. Bu ürünler hiç bir şekilde ticarete konu olamaz.

(16) Ülkemizdeki hayvanlara uygulanmak üzere ithal edilecek veteriner biyolojik ürünlerdeki suşlar, ülkemizde bulunan hastalık yapan antijenik suşlarla uyumlu olmak zorundadır.

(17) Tıbbî olmayan veteriner sağlık ürünlerinin üretimi, ithalatı, ihracatı, kullanımı, ambalajlanması, etiketlenmesi, tanıtıcı bilgileri, tanıtımı, depolanması, piyasaya arzı, reçeteli ya da reçetesiz satışı ve kontrolü Bakanlıkça belirlenir.

(18) Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Veteriner tıbbî ürünlerinin toptan ve perakende satışı, tanıtımı

MADDE 13- (1) Veteriner biyolojik ürünler dışındaki veteriner tıbbî ürünlerinin toptan satışı, ecza depoları veya veteriner ecza depoları kanalıyla, perakende satışları ise eczaneler, veteriner muayenehane, klinik, poliklinik ve hayvan hastaneleri kanalıyla yapılır. Ancak, Bakanlıkça izin verilmiş süs kuşları ile akvaryum ve egzotik süs hayvanlarını satan işyerlerinde, veteriner biyolojik ürünler dışındaki sadece bu hayvanlara mahsus olan veteriner tıbbî ürünler satılabilir. Veteriner biyolojik ürünlerin satışına ilişkin hususlar Bakanlıkça belirlenir.

(2) Veteriner tıbbî ürünlerini depolayanlar, toptan ve perakende ticaretini yapanlar, alış ve satış ile ilgili kayıtları tutmak, Bakanlığın belirlediği uygun şartlarda muhafaza etmek ve denetimlerde her türlü kolaylığı göstermek zorundadır.

(3) Psikotropik ve narkotik veteriner tıbbî ürünleri, bu Kanun hükümlerine ilave olarak uyuşturucularla ilgili özel kanunlara da tâbidir. Bu ürünler sadece klinisyen veteriner hekimlere, veteriner fakültelerinin ilgili birimlerine satılabilir, sadece veteriner hekimler tarafından uygulanır ve Bakanlığın izni olmadıkça devredilemez ve satılamaz. Bu ürünler için azaltılmış olsa dahi tanıtım numunesi hazırlanamaz.

(4) Veteriner sağlık ürünlerinin tanıtımına ilişkin düzenlemeler Bakanlıkça belirlenir. Ancak, psikotropik ve narkotik etkili veteriner tıbbî ürünlerinin kitlesel iletişim vasıtalarıyla hatırlatıcı ya da bilgilendirici tanıtımı yapılamaz.

(5) Veteriner sağlık ürünlerinin ambalajında satış fiyatının belirtilmesi zorunludur. Bakanlık, ülke ihtiyaçları, piyasa koşulları, kamu yararı ve hizmetin gereklerini dikkate alarak gerektiğinde satış fiyatlarını belirleyebilir.

(6) Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Veteriner tıbbî ürünlerin uygulanması

MADDE 14- (1) Veteriner hekim, uygulayacağı veya tavsiye edeceği, reçeteye tâbi veteriner tıbbî ürünler ve terkipler için, reçete düzenlemek, belirlenen kayıtları tutmak ve talep edildiğinde Bakanlığa sunmak zorundadır.

(2) Veteriner tıbbî ürünler, kullanıma arz edilen hâliyle, etiket ve prospektüs bilgilerine göre uygulanır. Buna aykırı uygulamalarda sorumluluk, uygulayana ve uygulanmasına izin verene aittir.

(3) Veteriner biyolojik ürünleri, veteriner hekim veya yardımcı sağlık personeli tarafından uygulanır. Bakanlığın programlı veya projeli çalışmaları için uygulayıcılara, hayvan sahipleri tarafından Bakanlıkça belirlenen uygulama ücreti ödenir.

(4) Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

DÖRDÜNCÜ KISIM: Bitki Sağlığı BİRİNCİ BÖLÜM: Zararlı Organizmaların Kontrolü ve Yükümlülükler,

Bitki Hastalık ve Zararlıları Tazminatı,

Kayıt ve Bitki Pasaportu

Zararlı organizmaların kontrolü ve yükümlülükler

MADDE 15- (1) Bitki ve bitkisel ürünlerde zarar yapan organizmaların yurt içine girişi veya yurt içinde yayılmasını engellemek için aşağıdaki esaslar uygulanır:

a) Bakanlık, bitki ve bitkisel ürünler ile zararlı organizma taşıma ihtimali bulunan diğer maddeler ile ilgili inceleme, teşhis, gerekli kontrol ve koruma tedbirlerini almakla yükümlüdür.

b) Bakanlık, herhangi bir bölgede zararlı organizma şüphesi veya zararlı organizmanın salgın hâlinde ortaya çıkması durumunda, zararlı organizmaların yayılmasının önlenmesi için, ekim ve dikimin yasaklanması veya sınırlandırılması, bitki, bitkisel ürün ve diğer maddelerin naklinin ve satışının yasaklanması ile imhası dâhil her türlü tedbiri almaya, uygulamaya veya uygulamaya yetkilidir.

c) Bakanlık, zararlı organizmalarla ilgili olarak ulusal ve bölgesel düzeyde yıllık kontrol ve mücadele programı ile acil eylem planı hazırlanması ve uygulanmasını sağlar. Karantinaya tâbi zararlı organizmalar listesi Bakanlıkça belirlenir.

ç) Bakanlık yabancı bir ülkede herhangi bir zararlı organizma görülmesi ve ülkemiz için risk teşkil etmesi durumunda, zararlı organizmanın türüne göre bu ülkenin tamamından veya belirli bir bölgesinden, bulaşmaya neden olabilecek bitki ve bitkisel ürünlerin ülkeye girişine ve transit geçişine, tamamen veya kısmen sınırlama veya yasak getirebilir. Sınırlama ve yasak kapsamı daraltılabilir veya genişletilebilir.

(2) Zararlı organizmalara karşı yapılacak mücadelenin esasları Bakanlıkça belirlenir. Mücadelenin Bakanlıkça belirlenen esaslara göre yapılması zorunludur.

(3) Devlet ormanlarında bulunan zararlı organizmalarla yapılacak mücadele hizmetleri Bakanlıkça belirlenen esaslara göre, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yapılır. Zararlı organizmalarla yapılacak mücadelenin hem orman hem tarım sahalarını ilgilendirmesi hâlinde, mücadele bu Kanun hükümleri çerçevesinde Bakanlık ile Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından işbirliği hâlinde yürütülür.

(4) Bakanlık zararlı organizmalarla ilgili bildirim sistemini kurar ve işletilmesini sağlar.

(5) Bir yerde zararlı organizmanın salgın hâlinde ortaya çıkmasından haberdar olanlar Bakanlığa ihbar etmekle yükümlüdür.

(6) Bakanlık, bazı zararlı organizmalar için özel koruma veya karantina bölgeleri oluşturabilir, oluşturulan bu bölgelerde bazı zararlı organizmalarla bulaşık bitki ve bitkisel ürünlerin giriş ve çıkışına yasaklama veya kısıtlama getirebilir, temiz alanlar için korunmuş bölgeler ilan edebilir ve bu bölgelerle ilgili izleme yapabilir.

(7) Bakanlık, işlenmiş olsa dahi bitki ve bitkisel ürünler dışında kalan, bünyesinde zararlı organizma taşıma riski bulunan diğer maddeler için de bitki sağlığı ile ilgili önlemleri almaya, uygulamaya ve uygulamaya yetkilidir.

(8) Zararlı organizma mücadelesinde kullanılacak faydalı organizmaları üretenler, ithalatını yapanlar, piyasaya arz edenler ve kullananlar

Bakanlıkça belirlenen esaslara uymak zorundadır.

(9)Ambalaj malzemesi olarak kullanılacak ahşap ambalaj malzemelerinden onay alınması gerekenler Bakanlıkça belirlenir. Belirlenen ahşap ambalaj malzemelerini üretecekler Bakanlıktan onay almak zorundadır.

(10)Ticarî olarak fidan, fide, çelik, tohum, yumru, soğan gibi üretimde kullanılacak her türlü bitki yetiştiriciliğini yapanlar Bakanlıktan onay almak ve yetiştirme süresince Bakanlıkça belirlenen esaslara uymak zorundadır.

(11)Bakanlıkça mücadelesi istenen zararlı organizmaların tespit edildiği yerlerde, ilgililerin Bakanlıkça talep edilen önlemleri almaları ve mücadeleyi yapmaları zorunludur.

(12)Zararlı organizma ile mücadeleyi, ticarî amaçla yapmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler Bakanlıktan onay almak zorundadır.

(13)Belediyeler ve il özel idareleri zararlı organizmalara karşı yapılacak mücadele ve kontrollerde Bakanlığa yardımcı olmak zorundadır.

(14) Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Bitki hastalık ve zararlıları tazminatı

MADDE 16- (1) Bitki ve bitkisel ürünlerde tazminata tâbi hastalık ve zararlıları ile tazminat oranları Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir.

(2)Bakanlık tarafından ekim ve dikimin kısıtlandığı veya yasaklandığı alanlarda üretim yapanlar, Bakanlık tarafından belirlenmiş esaslara aykırı olarak üretim yapanlar, gerçeğe aykırı beyanda bulunanlar ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait ürünler için tazminat ödenmez.

(3)Bitki hastalık ve zararlıları nedeniyle imha edilen ürünlerin tazminata esas değerleri, mahallin rayiç bedelleri dikkate alınarak yerel kıymet takdir komisyonu tarafından belirlenir. Yerel kıymet takdir komisyonu, bir Bakanlık temsilcisi, mahallin mülkî idare amirinin belirlediği bir üye ile ürün sahibinin konuyla ilgili sivil toplum kuruluşları temsilcileri arasından seçeceği bir üye olmak üzere üç üyeden oluşur.

Kayıt ve bitki pasaportu

MADDE 17- (1) Bakanlıkça belirlenen zararlı organizma taşıyıcısı olabilecek bitki, bitkisel ürün ve diğer maddeleri üreten, ithal eden, depolayan ve ticaretini yapanlar, kayıt ile ilgili Bakanlıkça belirlenen esaslara uymak ve kayıtlarını yaptırmak zorundadır. (2)Bakanlıkça belirlenen bitki, bitkisel ürün ve diğer maddelerin dolaşımında bitki pasaportu bulundurulması zorunludur. Bitki pasaportu ile ilgili her türlü düzenlemeyi yapmaya Bakanlık yetkilidir. (3)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM:Bitki Koruma Ürünleri ile Ziraî Mücadele Alet ve Makinelerinin Onayı, Üretimi ve Sahibinin Sorumlulukları, Toptan ve Perakende Satışı, Tanıtımı ve Uygulanması

Bitki koruma ürünleri ile ziraî mücadele alet ve makinelerinin onayı ve üretimi

MADDE 18- (1) Bitki koruma ürünleri, ziraî mücadele alet ve makineleri ile zararlı organizma mücadelesinde kullanılan diğer ürünlerin üretimi, ithalatı, kullanımı, ambalajlanması, etiketlenmesi, tanıtımı, nakliyesi, depolanması, reçeteli ya da reçetesiz satışı, onayı, kontrolü ve teminine ilişkin işlemler Bakanlık tarafından belirlenir.

(2)Bitki koruma ürünleri ile ziraî mücadele alet ve makinelerinin üretimi, ithalatı ve piyasaya arzı için Bakanlıktan onay alınması zorunludur. Bitki koruma ürünlerinin onaylanmasına ilişkin esaslar Bakanlıkça belirlenir. Onaya ilişkin bilgilerin gizliliği esastır.

(3)Bakanlık, insan, hayvan, bitki ve çevreye olan olumsuz etkileri sebebiyle, bazı maddelerin bitki koruma ürünleri üretiminde kullanılmalarını, tüm bitkilere ya da belli bir bitki grubuna uygulanmalarını yasaklayabilir, kısıtlayabilir ya da kullanımına ancak belli esaslara bağlı olarak izin verebilir.

(4)Orijinal bitki koruma ürünlerinin ilk onayı tarihinde belirlenen geçerlilik süresi dolmadan veya hak sahibinden izin alınmadan jenerik bitki koruma ürünleri piyasaya arz edilemez.

(5)Bakanlık, bitkisel üretimi tehdit eden bir zararlı organizmanın ortaya çıkması durumunda, bu zararlı organizmaya karşı kullanılan onaylı bitki koruma ürünleri bulunmadığında veya ihtiyacın karşılanamadığı durumlarda, uygun gördüğü bitki koruma ürünleri kullanımına geçici olarak izin verebilir.

(6)Bitki koruma ürünlerinin üretimi, onay verilen üretim yerlerinde, onaya esas şartlara ve formülasyon şekil ve yöntemlerine göre yapılır.

(7)Bitki koruma ürünleri, ziraat mühendisleri, kimya mühendisleri veya kimyagerlerin sorumluluğunda üretilir. Bu ürünlerin kalite kontrolü, Bakanlık tarafından uygun görülen laboratuvarlarda bu fıkrafta belirtilen meslek mensupları tarafından yapılır.

(8)Bakanlıkça, üretim koşullarına ve onaya esas dosyasındaki ürün standartlarına uymadığı tespit edilen bitki koruma ürünleri hatalı kabul edilir. Hatalı veya son kullanma tarihi geçen bitki koruma ürünlerinin piyasaya arz edilmesi ve kullanımı yasaktır. Piyasaya arz edilmiş, hatalı bitki koruma ürünleri, onay sahipleri tarafından piyasadan toplanmak zorundadır. Hatası giderilemeyecek ürünler, masrafi sahibine ait olmak üzere derhal imha ettirilir. Hatalı bitki koruma ürünlerinin, hatası giderilebildiği takdirde, piyasaya yeniden arzına izin verilebilir.

(9)Onay koşullarının değişmesi, ürünün beklenen etkiyi göstermemesi veya istenmeyen etkilerin görülmesi, onaya esas spesifikasyonuna uyulmaması gibi hususların tespiti hâlinde bitki koruma ürünlerinin onayı askıya alınabilir veya iptal edilebilir.

(10)Bitki koruma ürünü onay sahibi, ürünün etkin, güvenilir ve öngörülen kalitede olması ile uygun şartlarla dağıtımından sorumludur. Onay verilmiş bitki koruma ürününün kullanımında istenmeyen etkilerinin ortaya çıkması durumunda, onay sahibinin sorumluluğu ortadan kalkmaz.

(11)Bitki koruma ürününün onay sahibi, belirlenen kayıtları tutmak, her türlü değişikliği bildirmek, talep edilen bilgi ve belgeyi zamanında Bakanlığa vermek zorundadır.

(12)Yurt dışından bağışlanan veya araştırma, test ve onay işlemlerinde kullanılacak bitki koruma ürünleri ve ham maddeleri ile ziraî mücadele alet ve makinelerinin yurda girişine ilişkin şartlar Bakanlıkça belirlenir. Bu ürünler hiç bir şekilde ticarete konu olamaz.

(13)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Bitki koruma ürünlerinin toptan ve perakende satışı ile tanıtımı

MADDE 19- (1) Bitki koruma ürünleri ile zararlı organizma mücadelesinde kullanılan diğer ürünlerin toptan satışı, toptancı bayiler, perakende satışlar ise perakendeci bayiler tarafından yapılır. Ziraî mücadele alet ve makinelerinin satışına ilişkin hususlar Bakanlıkça belirlenir.

(2)Bitki koruma ürünlerini depolayanlar, toptan ve perakende ticaretini yapanlar, alış ve satış ile ilgili kayıtları tutmak, Bakanlığın belirlediği uygun şartlarda muhafaza etmek ve denetimlerde her türlü kolaylığı göstermek zorundadır.

(3)Onaylı bitki koruma ürünlerinin tanıtımına ilişkin düzenlemeler Bakanlıkça belirlenir.

(4)Bitki koruma ürünlerinin ambalajında satış fiyatının belirtilmesi zorunludur. Bakanlık, ülke ihtiyaçları, piyasa koşulları, kamu yararı ve hizmetin gereklerini dikkate alarak gerektiğinde satış fiyatlarını belirleyebilir.

(5)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Bitki koruma ürünlerinin uygulanması

MADDE 20- (1) Bakanlıkça bitki koruma ürünleri için reçete düzenleme

yetkisi verilenler, uygulayacağı veya tavsiye edeceği, reçeteye tâbi bitki koruma ürünleri için, reçete düzenlemek, belirlenen kayıtları tutmak ve talep edildiğinde Bakanlığa sunmak zorundadır.

(2)Bitki koruma ürünlerini kullananlar Bakanlıkça istenen kayıtları tutmak ve istendiğinde Bakanlığa sunmak zorundadır.

(3)Bitki koruma ürünleri, kullanıma arz edilen hâliyle ve etiketinde belirtilen tavsiyelere göre uygulanır. Buna aykırı uygulamalarda sorumluluk uygulayana ve uygulanmasına izin verene aittir.

(4)Kullanılan bitki koruma ürünlerinin artık ve ambalajları kullanıcıları tarafından uygun şekilde imha edilmek zorundadır.

(5)Zararlı organizma mücadelesi yapılan alanlarda yapılan kontroller sonucunda, ürünlerde tavsiye dışı bitki koruma ürünlerinin kullanılması ve belirlenen limitlerin üzerinde kalıntı bulunması hâlinde, Bakanlık, ürünlerin hasadını geciktirebilir veya ürünleri imha ettirebilir. Bu maddenin uygulanması hâlinde üreticilere herhangi bir tazminat ödenmez.

(6)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

BEŞİNCİ KISIM:Gıda ve Yem

BİRİNCİ BÖLÜM:Gıda ve Yem Güvenilirliği, Sorumluluklar, Gıda Kodeksi,

Etiketleme ve İzlenebilirlik, Sunum ve Reklâm, Tüketici Haklarının Korunması

Gıda ve yem güvenilirliği şartları

MADDE 21- (1) Gıda güvenilirliği şartları aşağıda belirtilmiştir:

a)Güvenilir olmayan gıda, gıda ile temas eden madde ve malzeme piyasaya arz edilemez. İnsan sağlığı için tehlike oluşturan ve tüketime uygun olmayan gıda, güvenilir olmayan gıda kabul edilir.

b)Gıdanın güvenilir olup olmadığının belirlenmesinde, üretim, işleme ve dağıtım aşamaları, etiket bilgileri ve sağlıkla ilgili uyarı niteliğindeki bilgiler ile insanlar tarafından günlük normal kullanım koşulları dikkate alınır.

c)Gıdanın insan sağlığına zararlı olup olmadığının belirlenmesinde; tüketenin sağlığı üzerinde ani, kısa veya uzun vadede oluşturabileceği muhtemel etkileri yanında, gelecek nesiller üzerindeki etkileri, birikerek artan muhtemel toksik etkileri ve belirli tüketici gruplarının özel sağlık hassasiyetleri de dikkate alınır.

ç)Herhangi bir gıdanın insan tüketimi için uygun olmadığının belirlenmesinde, gıdanın yabancı madde karışması da dâhil olmak üzere her tür bulaşıklığı veya çürüme, bozulma veya kokuşma nedeniyle kullanım amacına uygun olmaması dikkate alınır.

d)Bir seri, parti veya sevkiyattaki aynı sınıf veya çeşit gıdanın bir bölümünün güvenilir olmadığının tespiti durumunda, geri kalanı ile ilgili daha kapsamlı yapılan değerlendirme sonucunda güvenilir olduğu ispat edilemez ise, o seri, parti veya sevkiyattaki aynı sınıf veya çeşidin tamamının güvenilir olmadığı kabul edilir.

e)Gıda, Bakanlıkça belirlenen şartlara uygun olsa bile, gıdanın güvenilir olmadığına dair yeterli şüphe veya sebebin oluşması durumunda, Bakanlık söz konusu gıdanın piyasaya arzını kısıtlayabilir veya piyasaya arz edilen gıdayı toplatabilir.

(2)Yem güvenilirliği şartları aşağıda belirtilmiştir:

a)Güvenilir olmayan yem, piyasaya arz edilemez ve hayvanlara yedirilemez.

b)Yemin, kullanım amacına göre, insan ve hayvan sağlığına olumsuz etkilerinin bulunması veya hayvanlardan elde edilen gıdaların insan tüketimi için güvenilir olmamasına neden olması durumunda, güvenilir olmadığı kabul edilir.

c)Bozulmuş ve çürümüş yem, tüketime uygun olmayan yem olarak değerlendirilir.

ç)Bir seri, parti veya sevkiyattaki aynı sınıf veya çeşit yemin bir bölümünün güvenilir olmadığına tespiti durumunda, geri kalanı ile ilgili daha kapsamlı yapılan değerlendirme sonucunda güvenilir olduğu ispat edilemez ise, o seri, parti veya sevkiyattaki aynı sınıf veya çeşidin tamamının güvenilir olmadığı kabul edilir.

d)Yem, Bakanlıkça belirlenen şartlara uygun olsa bile, yemin güvenilir olmadığına dair yeterli şüphe veya sebebin oluşması durumunda, Bakanlık söz konusu yemin piyasaya arzını kısıtlayabilir veya piyasaya arz edilen yemi toplatabilir.

(3)Yem katkıları, karma yemler, yem maddeleri, yemlerde istenmeyen maddeler, özel beslenme amaçlı yemler, ilaçlı yemler, hayvan beslemede kullanılan belirli ürünler, hayvan beslemede kullanılması veya yemlere katılması yasak olan maddeler ile yemlere ilişkin diğer hususlar Bakanlıkça belirlenir.

(4)Yeni gıdalar ile yemlere ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

(5)Gıda kodeksine aykırı gıda ve gıda ile temas eden madde ve malzeme üretilemez, işleme tâbi tutulamaz ve piyasaya arz edilemez.

(6)Bakanlık, insan sağlığını göz önünde bulundurarak bazı madde ve ürünlerin, gıda olarak veya gıda üretiminde kullanılmalarını kısıtlayabilir, yasaklayabilir ya da kullanımını belirli esaslara bağlayabilir.

(7)Gıda ve yem mevzuatındaki gıda ve yem güvenilirliğine ilişkin hükümlerine uygun olan ürün, bu mevzuat hükümlerinin kapsadığı ölçüde güvenilir kabul edilir.

Sorumluluklar

MADDE 22- (1) Gıda, gıda ile temas eden madde ve malzeme ve yem ile ilgili faaliyet gösteren işletmeciler, kendi faaliyet alanının her aşamasında bu Kanunda belirtilen şartları sağlamak ve bunu doğrulamakla yükümlüdür.

(2)Gıda ve yem işletmecisi ürettiği, işlediği, ithal ettiği, satışını veya dağıtımını yaptığı bir ürünün, gıda ve yem güvenilirliği şartlarına uymadığını değerlendirmesi veya buna ilişkin makul gerekçelerinin olması durumunda, söz konusu ürünü kendi kontrolünden çıkarttığı aşamadan başlamak üzere, toplanması için gerekli işlemleri derhal başlatmak ve konu ile ilgili Bakanlıkça bilgilendirmek zorundadır. Gıda ve yem işletmecisi, ürünün toplanması gerektiğinde, toplanma nedeni hakkında tüketiciyi veya kullanıcıyı doğru ve etkin olarak bilgilendirmek ve gerekli hâllerde, insan sağlığını korumaya yönelik alınacak tedbirlerin yeterli olmaması durumunda, tüketiciye veya kullanıcıya ürünün iadesi için çağrıda bulunmak zorundadır.

(3)Gıda ve yem işletmecisi, faaliyeti ile ilgili istenen kayıtları güncel tutmak, istendiğinde Bakanlığa sunmak zorundadır.

(4)Piyasaya arz edilecek gıda ve yemlerden onay alınması zorunlu olanlar Bakanlıkça belirlenir. Ürün sahibi, onay için Bakanlıkça talep edilen bilgi ve belgeleri sunmak zorundadır. Bu ürünlerin, onay alınmadan üretimi, ithalatı ve piyasaya arzı yasaktır.

(5)Bakanlık, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasını sağlamak için, gıda ve yem işletmecilerinin üretim, işleme ve dağıtımın tüm aşamalarında resmî kontrolleri yapar, gıda ve yem işletmeleri ile ilgili kayıtları tutar.

(6)Gıda ve yem işletmecisi, ürünle ilgili riskin önlenmesi, azaltılması veya ortadan kaldırılmasından sorumlu olup, bu gibi tedbirlerin alınmasında Bakanlıkla işbirliği yapar. İlgililer, Bakanlıkça alınan önlemlerin uygulanması sırasında hiçbir şekilde engelleme yapamaz.

(7)Ek-1'de belirlenen gıda ve yem işletmeleri, işin nevine göre, konu ile ilgili lisans eğitimi almış en az bir personel çalıştırmak zorundadır. Bilimsel gelişmeler ve günün koşullarına göre, Ek-1'de Bakanlıkça değişiklik yapılabilir. Bu değişiklikler Bakanlıkça çıkarılacak bir tebliğ ile ilan edilir.

(8)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Gıda kodeksi

MADDE 23- (1)Bakanlık, gıda ve gıda ile temas eden madde ve malzemelerle ilgili asgarî teknik ve hijyen kriterleri, bitki koruma ürünü ve veteriner ilaç kalıntıları, katkı maddeleri, bulaşanları, numune alma, ambalajlama, etiketleme, nakliye, depolama esasları ve analiz metotlarını belirleyen gıda kodeksini hazırlar ve yayımlar. Bakanlık, kodeksin hazırlanmasında ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapabilir ve bu amaçla komisyonlar kurabilir. Bakanlık, uluslararası Kodeks Alimentarius Komisyonunun temas noktasıdır ve konu ile ilgili çalışmaları yürütür. Bakanlık gıda kodeksini hazırlamak üzere Ulusal Gıda Kodeks Komisyonu oluşturur. Komisyonun üye seçimi, görev süresi, alt komisyon oluşturulması, Ulusal Gıda Kodeks Komisyonu ve alt komisyonların çalışma usul ve esaslarını belirlemeye Bakanlık yetkilidir. Komisyonun sekretarya hizmetleri Bakanlıkça yürütülür.

(2)Bakanlık, tarım ve gıda ile ilgili coğrafi işaret veya geleneksel ürün adlarının kullanımının tescilde belirtilen özelliklere uygunluğunu denetler.

(3)Bakanlık, gıda güvenilirliği ile ilgili her türlü araştırma ve projeleri yapar veya hizmet satın alma yoluyla yaptırabilir.

(4)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Gıda ve yemde izlenebilirlik ve etiketleme, sunum ve reklâm ile tüketici haklarının korunması

MADDE 24- (1)Gıda veya yem işletmecileri izlenebilirliği sağlamak amacıyla, üretim, işleme ve dağıtımın tüm aşamalarında, sorumluluğundaki gıda veya yemin, gıda veya yeme ilave edilecek her türlü maddenin ve gıdanın elde edildiği hayvanın takibinin yapılabilmesi için, bir sistem oluşturmak ve talep hâlinde bu bilgileri Bakanlığa sunmak zorundadır.

(2)Piyasaya arz edilecek gıda ve yem, izlenebilirliği sağlamak amacıyla, uygun şekilde etiketlenmek veya Bakanlıkça belirlenecek bilgi ve belgelerle uygun şekilde tanımlanmak zorundadır.

(3)Gıda ile ilgili özel mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla, gıdanın ve yemin şekli, görünümü, ambalajı, kullanılan ambalaj malzemesi, tasarlanma ve sergilenme şekli, her tür yazılı veya görsel basın aracılığı ile sunulan bilgi dâhil, etiketlenmesi, tanıtımı, reklâmı ve sunumu tüketiciyi yanıltıcı şekilde yapılamaz.

(4) Gıda ve yemde taklit ve tağşiş yapılamaz.

(5)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM:Hızlı Uyarı Sistemi, Acil Durumlar, Kriz Yönetimi, Risk Analizi, Kamuoyunun Bilgilendirilmesi ve İhtiyati Tedbirler

Hızlı uyarı sistemi, acil durumlar ve kriz yönetimi

MADDE 25- (1) İnsan, hayvan ve bitki sağlığını korumak, gıda ve yem güvenilirliğini sağlamak üzere, doğrudan veya dolaylı bir riskin bildirimine ilişkin sistemler Bakanlık tarafından kurulur. Bakanlık bu hususla ilgili temas noktası olarak ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapar.

(2)Bakanlık, hayvan ve bitki sağlığı, gıda ve yem ile ilgili, doğrudan veya dolaylı risk bulunduğu ilişkin bir bildirim aldığı anda, gerekli tedbirleri alır veya alınmasını sağlar. Hayvan sahibi ya da hayvan sahibi adına bakıcısı, bitki ve bitkisel ürün sahibi, gıda ve yem işletmecisi Bakanlık tarafından alınan tedbirleri ve verilen kararları uygulamak zorundadır.

(3)Bakanlık, üretilen, işlenen ve dağıtılan ürünler ve canlı hayvanlar ile ilgili, insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre için ciddi bir riskin belirlenmesi ve mevcut tedbirlerin yetersiz kalması durumunda, söz konusu canlı hayvan veya ürünün piyasaya arzı, kullanımı ve ülkeye girişini kısıtlayıcı ve yasaklayıcı her türlü idarî tedbiri almaya ve uygulamaya yetkilidir. Bu gibi durumlarda, hayvan sahibi ya da hayvan sahibi adına bakıcısı, bitki ve bitkisel ürün sahibi, gıda ve yem işletmecisi ile Bakanlıkça belirlenen diğer ilgililer, bu idarî tedbirlere uymakla yükümlüdür.

(4)Bakanlık, mevcut mevzuat hükümleriyle önlenemeyen, giderilemeyen veya kabul edilebilir sınırlara çekilemeyen ya da sadece idarî tedbirlerin uygulanmasıyla kontrol altına alınamayan insan, hayvan ve bitki sağlığına doğrudan veya dolaylı risk teşkil eden kriz durumlarında uygulanmak üzere ilgili taraflar ile işbirliği hâlinde acil durumlarda uygulamaya girecek acil durum planını uygulamaya koyar ve kriz birimini oluşturur. Taraflar acil durumlar ile kriz durumlarında Bakanlıkça alınan her türlü tedbire uymakla yükümlüdür.

(5)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Risk analizi, kamuoyunun bilgilendirilmesi ve ihtiyati tedbirler

MADDE 26- (1) Gıda, yem ve bitki sağlığı ile ilgili işlemlerde, insan sağlığı ve yaşamının azamî düzeyde korunmasının sağlanabilmesi için, risk analizine dayanılması zorunludur. Risk analizi yapılmasına uygun olmayan ya da tedbirin niteliğine göre risk analizi uygulanamayan durumlarda bu hüküm uygulanmaz.

(2)Bağımsız, tarafsız, şeffaf ve bilimsel esaslara göre risk değerlendirmesi yapmak üzere; araştırma kurumları, araştırma enstitüleri, üniversitelerin konu ile ilgili fakültelerinin temsilcileri ile gerektiğinde diğer uzman kişilerin katılabileceği, konularına göre risk değerlendirme komisyonları oluşturulur. Komisyonların yapacağı risk değerlendirme sonuçları tavsiye niteliğindedir. Bu komisyonların sekretaryasını yürütmek üzere Bakanlıkça risk değerlendirme birimi kurulur. Risk değerlendirme birimi ulusal ve uluslararası benzeri kuruluşlarla işbirliği yapabilir.

(3)Risk yönetimi ve risk iletişimi, risk değerlendirme sonuçları ve bilimsel veriler, tartışılan konu ile ilgili diğer faktörler ve ihtiyatlılık ilkesi dikkate alınarak Bakanlık tarafından yapılır.

(4)Bakanlık, belgelere erişim konusundaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, bir gıda ve yemin insan ve hayvan sağlığı açısından risk oluşturabileceğinden şüphe duyulması üzerine, riskin mahiyeti, ciddiyeti ve büyüklüğüne göre, riski önlemek, azaltmak veya yok etmek için alınan ya da alınması öngörülen önlemleri belirler; riskin mahiyeti ve alınan tedbirler hakkında kamuoyunu bilgilendirir.

(5)Elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi sonucunda, herhangi bir gıda veya yemin insan ve hayvan sağlığı üzerinde zararlı bir etkisinin olması ihtimali belirlenmesine rağmen, bilimsel belirsizliklerin devam etmesi durumunda, kapsamlı bir risk değerlendirmesine imkân sağlayacak daha fazla bilimsel veri elde edilinceye kadar, Bakanlık geçici olarak üretimin durdurulması, piyasaya arz, tüketimi engelleme, toplatma ve benzeri ihtiyati tedbirlere başvurabilir. İlgililerin, Bakanlığın belirlediği ihtiyati tedbirlere uyması zorunludur. Bu ihtiyati tedbirlerin uygulanması sonucu Bakanlığa herhangi bir sorumluluk yüklenemez, Bakanlıktan herhangi bir tazminat talep edilemez.

(6)Bakanlık, bitki, bitkisel ürün, gıda, yem ve canlı hayvanlarda pestisit, farmakolojik etkili maddeler, ağır metaller, mikotoksinler ve mikroorganizmalar gibi istenmeyen maddelerin kontrolü amacıyla, numune almak, gözlem, ölçüm ve değerlendirme yapmak suretiyle izleme yapar. Elde edilen veriler risk değerlendirmesi ve risk iletişiminde kullanılır.

(7)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:Sularla İlgili Hükümler, Takviye Edici Gıdalar ve Özel Tıbbî Amaçlı Diyet Gıdalar

Sularla ilgili hükümler

MADDE 27- (1) Herhangi bir katkı, aroma veya zenginleştirme amaçlı madde ilave edilen kaynak suları, içme suları, doğal mineralli sular ve yapay sodaların üretimi, ambalajlanması, satışı, ithalat ve ihracatına ilişkin esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Ancak; kaynak suları, içme suları, doğal mineralli sular ve tıbbî amaçlı suların üretimi, uygun şekilde ambalajlanması, satışı, ithalat ve ihracatına ilişkin usul ve

esaslar ile içme-kullanma sularının teknik ve hijyenik şartlara uygunluğu, kalite standartlarının sağlanması, kalite standartlarının izlenmesi ve denetimi ile ilgili usul ve esaslar Sağlık Bakanlığınca belirlenir.

Takviye edici gıdalar ve özel tıbbî amaçlı diyet gıdalar

MADDE 28- (1) Takviye edici gıdaların üretim, ithalat, ihracat ve kontrolüne ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir. Ancak, özel tıbbî amaçlı diyet gıdaların üretim, ithalat, ihracat ve kontrolüne ilişkin usul ve esaslar Sağlık Bakanlığınca belirlenir.

ALTINCI KISIM :Hijyen

BİRİNCİ BÖLÜM:Hijyen Esasları, İyi Uygulama Kılavuzları, İşletmelerin Kayıt ve Onayı Hijyen esasları ve iyi uygulama kılavuzları

MADDE 29-(1) Bakanlık, tüketicilerin azamî seviyede korunması amacıyla, gıda ve yem ile ilgili genel ve özel hijyen esasları ile tehlike analizi ve kritik kontrol noktaları ilkelerine dayalı düzenlemeleri, resmî kontrollerin yapıldığını belirten sağlık işareti, tanımlamaya ilişkin işaretlemeler ve izlenebilirlikle ilgili diğer özel düzenlemeleri kapsayan hijyen esaslarını belirler.(2) Birincil üretim yapanlar, perakende işyerleri ile gıda ve yem işletmecileri, kendi kontrolleri altındaki faaliyet alanı ile ilgili Bakanlıkça belirlenen genel ve özel hijyen esaslarına uymak zorundadır.

(3) Birincil üretim hariç olmak üzere, gıda ve yem işletmecisi, tehlike analizi ve kritik kontrol noktaları ilkelerine dayanan gıda ve yem güvenilirliği sistemini kurmak ve uygulamakla yükümlüdür. Gıda ve yem işletmecisi üründe veya ürünün üretim, işleme veya dağıtım aşamalarında değişiklik olması hâlinde, tehlike analizi ve kritik kontrol noktaları ilkelerine dayanan sistemin uygulanmasını gözden geçirmek, sistemde gerekli değişiklikleri yapmak ve bu değişiklikleri kayıt altına almak zorundadır. (4) Bakanlık iyi uygulama kılavuzlarının hazırlanmasını, yaygınlaştırılmasını ve uygulanmasını teşvik eder.(5) Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

İşletmelerin kayıt ve onayı

MADDE 30- (1) Bu Kanun kapsamındaki gıda ve yem işletmelerinden onaya veya kayıt işlemine tâbi olanlar ile onay ve kayıt işlemlerine ilişkin hususlar Bakanlıkça belirlenir. Onaya tâbi işletmeler için, faaliyete geçmeden önce Bakanlıktan onay alınması zorunludur. Kayıt işlemine tâbi işletmeler, faaliyetleri ile ilgili işletme kayıtlarını Bakanlığa yaptırmak zorundadır.(2) Bakanlık, onaya tâbi bir işletmenin ilgili mevzuatta belirlenen şartlara uygun faaliyette bulunmadığının belirlenmesi durumunda, bu işletmenin faaliyetini durdurur, bu faaliyetle ilgili onayı geçici olarak askıya alır. Askıya alma süresi, belirlenen eksikliklerin tamamının giderilmesine kadar devam eder. Bu eksikliklerin askıya alma tarihinden itibaren bir yıl içerisinde karşılanmaması durumunda onay Bakanlıkça iptal edilir.3) Gıda ve yem işletmecisinin, faaliyetlerinin tamamını veya bir kısmını durdurması durumunda, bu durumun üç ay içerisinde Bakanlığa bildirilmesi zorunludur. Bu süre içerisinde Bakanlığa bildirimde bulunulmadığının tespit edilmesi hâlinde, faaliyetle ilgili onay veya kayıt Bakanlıkça iptal edilir.(4) Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

YEDİNCİ KISIM:Resmî Kontroller

BİRİNCİ BÖLÜM:Resmî Kontroller, İtiraz Hakkı, Resmî Sertifikalar, Resmî Kontrol Sonucu Uygun Olmayan Canlı Hayvan ve Ürünler ile Laboratuvarlar

Resmî kontroller, itiraz hakkı ve resmî sertifikalar

MADDE 31- (1) Resmî kontroller, uygun sıklıkta, tarafsız, şeffaf ve meslekî gizlilik ilkelerine uygun olarak risk esasına göre, ön bildirim gereken hâller dışında, önceden haber verilmeksizin gerçekleştirilir. Bu kontroller, izleme, gözetim, doğrulama, tetkik, denetim, numune alma ve

analiz gibi uygulamaları da kapsar. Kontroller, Bakanlıkça kontrol yetkisi verilen personel tarafından gerçekleştirilir. Üretim, işleme ve dağıtım aşamalarında hangi meslek mensuplarının hangi resmî kontrollerden sorumlu olduğu Ek-2’de belirtilmiştir.

(2) Resmî kontrollerde, ilgili meslek alanlarında eğitim alan tekniker, teknisyen ve yardımcı sağlık personeli, kontrol yetkisi verilen personele yardımcı olmak üzere görev alabilir.

(3) Kontrol görevlisi, Bakanlık adına bu Kanun hükümleri doğrultusunda resmî kontrolleri yapmak, kontrol sonucuna göre, her türlü etkidenden ve çıkar ilişkisinden uzak, tarafsız, objektif ve bağımsız olarak karar almak zorundadır. Kontrol görevlisi, bu Kanunla kendisine verilen yetkiler çerçevesinde, bu Kanunda öngörülen idarî yaptırımları uygulamaya yetkilidir. Kontrol görevlisi, bu Kanun kapsamındaki her yere kontrol amacıyla girebilir ve numune alabilir. Alınan numuneler için herhangi bir bedel ödenmez. İlgililer resmî kontroller sırasında gerekli olan her türlü yardım ve kolaylığı sağlamakla yükümlüdür.

(4) İlgililer, resmî kontrol ve denetim sonuçları hakkında, tebligat yapıldığı tarihten itibaren yedi gün içerisinde Bakanlığa itiraz etme hakkına sahiptir. Ürünün kalan raf ömrü yedi günden az olan gıdalar, mikrobiyolojik incelemeler ve ürün miktarının şahit numunenin analizinin yapılabilmesi için yetersiz olduğu durumlarda analiz sonucuna itiraz edilemez. İtirazdan kaynaklanan masraflar ilgililer tarafından karşılanır.

(5) Bu Kanun kapsamında öngörülen gıda kontrolü ile ilgili düzenlemeler, gıda ile temas eden madde ve malzemeler ile bu işle iştigal eden işyerleri için de uygulanır.

(6) Bakanlık, uygun gördüğü hâllerde yapılan kontroller sonucunda sahip olduğu bilgileri, kamuoyunun bilgisine sunabilir. Ancak, iç hukuk ve uluslararası hukuk ile güvence altına alınan, gizli soruşturma ve sürmekte olan adli ve idarî işlemler, kişisel bilgiler, meslek sırları, gizli müzakereler, uluslararası ilişkiler ve ulusal savunma ile ilgili bilgiler kamuoyuna sunulamaz.

(7) Veteriner ve bitki sağlık sertifikaları ile Bakanlıkça belirlenen diğer sertifikalara ilişkin esaslar, iş ve işlemler ile sertifika modelleri Bakanlıkça belirlenir.

(8) Bakanlık, kesimhanelerde, kesim öncesi ve sonrası muayeneler ile et parçalama işlemi yapılan yerlerde muayeneleri ve diğer resmî kontrolleri yapmak üzere, resmî veteriner hekim veya yetkilendirilmiş veteriner hekim görevlendirir.

(9) Bakanlık, yıllık ve çok yıllık ulusal kontrol planlarını hazırlar, belirlenen canlı hayvan ve hayvansal ürünler ile diğer ürünlerde, katkı, kalıntı, bulaşan veya istenmeyen maddeler için izleme programları uygular ve her yılın sonunda kontrollere ilişkin yıllık rapor düzenler.

(10) Bakanlık, bu Kanun kapsamındaki kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler hariç olmak üzere, uygun göreceği görev ve yetkiler için kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri, birlikler, kooperatifler, vakıf ve üniversiteler ile işbirliği yapabilir. Bunlardan, Bakanlıkça belirlenen şartlara sahip olanlara, bu görev ve yetkilerin tamamı veya bir kısmı tamamen veya kısmen devredebilir veya hizmet alımı yolu ile yerine getirebilir. Bakanlık, devir yaptığı kuruluşları denetler. Bakanlıkça yapılan denetim sonucunda devredilen görev ve yetkilerin yürütülmesinde yetersizlik veya eksikliğin tespiti hâlinde Bakanlık devri iptal eder veya eksikliklerin kısa bir süre içinde giderilmesini talep edebilir. Bakanlık, eksikliklerin giderilmemesi durumunda devredilen görev ve yetkileri iptal eder. Bu fıkranın uygulanmasından doğan tüm masraflar sorumlular tarafından üstlenilir.

(11) Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Resmî kontrol sonucu uygun olmayan canlı hayvan ve ürünler

MADDE 32- (1) Bakanlık, resmî kontrol sonucu, mevzuat şartlarını

taşımadığı, insan, hayvan veya bitki sağlığı açısından tehlike oluşturduğu tespit edilen canlı hayvan ve ürünlerle ilgili aşağıdaki önlemlerden bir ya da bir kaçını uygulayabilir:

a)Canlı hayvan ve ürünün piyasaya arzı, taşınması, ülkeye girişi ve çıkışının kısıtlanması veya yasaklanması.

b)Canlı hayvan ve ürün piyasaya arz edilmiş ise, satışının durdurulması, bunların sahibi veya işletmecisi tarafından piyasadan toplanması.

c)Piyasaya arz amacı dışında değerlendirilmesi mümkün olan canlı hayvan ve ürünlerin, Bakanlık ve diğer ilgili kurumların kontrolünde değerlendirilmesine izin verilmesi.

ç)Piyasaya arz amacı dışında değerlendirilmesi mümkün olmayan canlı hayvan ve ürünlerin, Bakanlığın gözetiminde sahipleri veya işletmecisi tarafından itlaf ve imha edilmesi.

(2)Resmî kontrol sonucu, mevzuat bakımından düzeltilebilecek bir eksiklik tespit edilen ancak, gıda ve yem güvenilirliği ile insan, hayvan ve bitki sağlığı açısından herhangi bir tehlike oluşturmayan ürünlerin, mevzuata uygun hâle getirilmesi koşuluyla piyasaya arzına izin verilebilir.

(3)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Laboratuvarlar

MADDE 33- (1)Bu Kanun kapsamındaki kontrollerle ilgili analizleri veya hastalık ve zararlı organizma teşhisi yapmak üzere faaliyet gösterecek gerçek ve tüzel kişilere ait laboratuvarlar için Bakanlıktan onay alınması zorunludur. Bu laboratuvarlar yapacakları analizler için de ayrıca onay almak zorundadır. Onay verilebilmesi için, laboratuvarlar aşağıda belirtilen asgari hususları sağlamalıdır:

a)Laboratuvar, imar mevzuatına uygun ve insanların ikametgâhına mahsus olmayan binalarda kurulur. Faaliyet konusu insanlar için tehlike oluşturmayan laboratuvarlar için bu şart aranmaz.

b)Laboratuvar binası, idarî ve hizmet bölümlerinden oluşur. Hizmet bölümünde numune kabul, tartım, kimyasal maddeler ve numuneler için uygun depo bölümleri ile çalışma konularına göre, fiziksel, kimyasal, mikrobiyolojik analiz gibi bölümler yer alır.

c)Laboratuvarlarda, analiz ve teşhislerle ilgili alet, ekipman, teknik altyapı ve uygun personel bulundurulur. Bakanlık, laboratuvarıda çalışacak personel ile ilgili ilave eğitim şartı arayabilir.

ç)Laboratuvarlar, faaliyetlerinden sorumlu, konu ile ilgili en az lisans düzeyinde eğitim almış sorumlu bir idarî personel çalıştırmak zorundadır.

(2)Laboratuvarlar faaliyetleri ile ilgili olarak Bakanlıkça denetlenir.

(3)Resmî kontrollerle ilgili numunelerin analizleri, Bakanlık laboratuvarlarında veya Bakanlık tarafından onay verilen diğer laboratuvarlarda yapılır. Bu laboratuvarlarda yapılamayan analizler için ya da teyit amacıyla yurt içindeki veya yurt dışındaki laboratuvarlarda analizlerin yaptırılması hususunda Bakanlık yetkilidir.

(4)Laboratuvarlar, onay almadıkları analizler için ya da analiz yapmadan rapor düzenleyemezler.

(5)Laboratuvarlar, birinci fıkranın, (c)ve(ç)bentlerinde belirtilen personel değişikliklerini, yeni bölüm ilavesini veya faaliyetine son vermesi durumunu Bakanlığa bildirmek, Bakanlıkça istenen kayıtları tutmak ve istenildiğinde sunmak zorundadır.

(6)Bakanlık, analiz metodlarını belirlemek, laboratuvarlar arasında metod birlikteliğini sağlamak, itiraz ile ilgili teşhis ve analizleri yapmak ve benzeri faaliyetleri yürütmek üzere ulusal referans laboratuvarları kurar veya belirler.

(7)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

İthalat ve İhracatta Resmî Kontroller, Gümrükler ve Sınır Kontrol Noktaları

İthalat ve ihracatta resmî kontroller, gümrükler ve sınır kontrol noktaları

MADDE 34- (1) Bakanlık bu Kanun kapsamına giren ürün ve canlı hayvanlar ile ilgili ithalat ve ülkeye giriş koşulları ile kontrol esaslarını belirler. Ülkeye girişi yapılacak ürün ve canlı hayvanlar bu Kanun hükümlerine uygun olmalıdır. Bakanlık, canlı hayvan ve ürünlerin ülkeye girişinde bu Kanun hükümlerine uygun olup olmadığı ile ilgili resmî kontrolleri yürütür. Bu Kanuna uygun olmayanların ülkeye girişine izin verilmez.

(2) İthalatçı veya maldan sorumlu yetkili temsilcisi, ülkeye giriş yapacak canlı hayvan ve hayvansal ürünler ile ilgili Bakanlığa ön bildirimde bulunmak zorundadır. Bakanlık bunların dışında kalan ürünler için de risk esasına göre ön bildirim zorunluluğu getirebilir.

(3) Gümrük ve serbest bölge müdürlüklerince, Bakanlığın izni olmaksızın canlı hayvan ve hayvansal ürünler ile bitki ve bitkisel ürünlerin ülkeye, serbest bölgelere girişine veya buralarda herhangi bir işleme tâbi tutulmasına izin verilmez. Bakanlık gümrük depolarına ve serbest bölgelere canlı hayvan ve ürünlerin girişi, çıkışı ve depolanmasında insan, bitki ve hayvan sağlığının korunmasına yönelik ilave tedbirler getirebilir. Hayvansal olmayan ürünlerle ilgili karantina tedbirlerine ilişkin bilinen veya yeni ortaya çıkan riskli durumlarda, Bakanlığın bildirim üzerine, ilgili gümrük ve serbest bölge müdürlükleri bu malların ülkeye ve serbest bölgelere girişine izin vermez. Bakanlık, ülkeye giriş yapacak canlı hayvan ve ürünlerle ilgili insan, bitki ve hayvan sağlığı yönünden herhangi bir risk görmesi durumunda, karantina, girişi veya piyasaya arzını engelleme gibi gerekli güvenlik önlemlerini almaya ve yaptırımları uygulamaya yetkilidir.

(4)Bakanlık, bu Kanun kapsamında ülkeye giriş yapacak ve kontrole tâbi tutulacak canlı hayvan ve ürünlerle ilgili bilgileri hazırlar ve Gümrük Müsteşarlığına bildirir. Gümrük Müsteşarlığı, Türkiye Gümrük Bölgesine gelen ürünlere ilişkin bilgileri Bakanlığa iletir ve her kurum kendi görev alanlarına giren konularda eşgüdüm ve işbirliği hâlinde bu Kanun kapsamındaki canlı hayvan ve ürünlerin ülkeye giriş ve çıkış işlemlerinin yapılmasını sağlar.

(5)Bakanlık, resmî kontrol sonucu ülkeye girişi uygun olmayan canlı hayvan, ürün ve diğer maddeleri alıkoyar. Bunlara, sahibinin bilgisi dâhilinde, karantina altına alma, geri gönderme, özel işleme tâbi tutma, esas kullanım amacı dışında başka bir amaçla kullanılmasına izin verme veya itlaf ve imha önlemlerinden bir veya birkaçını uygulayarak veya uygular. Bu önlemler, insan, bitki ve hayvan sağlığı ile çevre için doğrudan ya da dolaylı herhangi bir olumsuz etkiye sebep olmayacak şekilde uygulanır. Bu iş ve işlemler için yapılacak tüm masraflar sahibi tarafından karşılanır. İmha ve itlaf hâlinde Bakanlıkça herhangi bir tazminat ödenmez.

(6)Canlı hayvan ve ürünlerin ihracatında yapılan resmî kontrollerde, alıcı ülkenin farklı bir talebinin olmaması hâlinde, bu Kanun hükümleri dikkate alınır. Sağlık için tehlike oluşturanlar hariç, bu Kanun hükümlerine uygun olmayan ürünler, alıcı ülkenin mevzuatına uygun olması ya da alıcı ülkeye ürünle ilgili açıklamalar yapılması ve alıcı ülkenin kabul etmesi durumunda ihraç edilebilir. İhracatçı, Bakanlığın alacağı her türlü tedbire uymakla yükümlüdür.

(7)Ülkemizin taraf olduğu ikili veya çok taraflı uluslararası anlaşmaların varlığı hâlinde, ithalatta ve ihracatta söz konusu anlaşma hükümleri geçerli olur.

(8)İhraç edilen ancak çeşitli nedenlerle geri dönen canlı hayvan ve ürünler, geri dönme sebebi de dikkate alınarak, geri dönen canlı hayvan ve ürünün, ihraç edilenle aynı olduğuna ilişkin tespit yapıldıktan sonra, Bakanlıkça resmî kontrole tâbi tutulur. Kontrol sonucu mevzuata uygun olan canlı

hayvan ve ürünlerin girişine izin verilir. Uygun olmayan canlı hayvan ve ürünler için aşağıdaki tedbirlerden biri uygulanır:

- a) Yeniden ihraç edilir.
 - b) Karantina altına alınır.
 - c) Özel işleme tâbi tutulur.
 - ç) Esas kullanım amacı dışında başka bir kullanım amaçlı girişine izin verilir.
 - d) İtlaf ve imha edilir.
- (9)Bakanlık, canlı hayvan, hayvansal ürünler ile bitki, bitkisel ürün ve ahşap ambalaj malzemelerinin ülkeye giriş yapacağı sınır kontrol noktaları kurar. Takip ile ilgili bilgi sistemini oluşturur ve işletir. Ülkeye girişi yapılacak diğer ürünler ile ilgili gümrük giriş kapılarını Gümrük Müsteşarlığı ile birlikte belirler.
- (10) Bakanlık, ihraç edilecek canlı hayvan ve ürünlerin gümrük çıkış kapılarını Gümrük Müsteşarlığı ile birlikte belirler.
- (11) Ev ve süs hayvanlarının ticarî olmayan hareketleri ile yolcu beraberli ürünler ile ilgili hususlar Bakanlıkça belirlenir.
- (12) Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Resmî Kontrollerin, Veteriner ve Bitki Sağlığı Hizmetlerinin Finansmanı ve Harcamalar

Resmî kontrollerin, veteriner ve bitki sağlığı hizmetlerinin finansmanı ve harcamalar

MADDE 35- (1) Bakanlık, bu Kanun kapsamında yürütülen faaliyetler ve yapılan resmî kontrollerin karşılığı olarak ücret alabilir. Hangi faaliyetlerden ve resmî kontrollerden ne miktarda ücret alınacağı her yıl Aralık ayında Bakanlıkça belirlenir.

(2)Bu Kanun kapsamında elde edilecek gelirlerden 21/12/1967 tarihli ve 969 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığının Merkez ve Taşra Kuruluşlarına Döner Sermaye Verilmesi Hakkında Kanun ile ilgili olan faaliyet gelirleri, döner sermaye bütçelerine gelir olarak kaydedilir ve bu gelirler öncelikli olarak bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerin yürütülmesinde kullanılır. Diğer gelirler genel bütçeye gelir kaydedilir.

(3)Salgın ve bulaşıcı hayvan hastalıkları ile zararlı organizmaların kontrolü veya eradikasyonu, ulusal veya bölgesel düzeyde uygulanacak mücadele projelerinin hazırlanması ve uygulanması, mücadelesi, kontrolü, denetimi ve bu amaçlarla alet, malzeme, aşı, ilaç ve benzerlerinin alımı ile acil durumlardaki ihtiyaçlar için döner sermaye bütçelerinden gerekli harcamaları yaptırmaya veya bu amaçlarla bir işletmeden diğer işletmeye borç veya karşılıksız olmak üzere kaynak aktarmaya Tarım ve Köyişleri Bakanı yetkilidir.

(4)Bakanlık bütçesine, döner sermaye faaliyetleri dışında, bu Kanun kapsamındaki görevlerin yerine getirilmesi amacıyla gerekli ödenek konulur.

(5)Bu Kanun kapsamında Bakanlık tarafından gümrüklerde kontrolü zorunlu olan canlı hayvan ve ürünler ile yurt içi hayvan sevklerinde yapılan kontrollerin mesai saatleri dışında veya resmi tatillerde yapılması halinde, bu kontrolleri gerçekleştiren personele, ayda 6000 gösterge rakamını geçmemek üzere görev yaptıkları her gün için 400 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpılması sonucu bulunacak tutarı geçmemek üzere, döner sermaye bütçesinden fazla çalışma ücreti ödenir.

(6)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

SEKİZİNCİ KISIM

Cezaî Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Cezaî Hükümler, Cezaların Uygulanması, Tahsili ve İtirazlar

Hayvan sağlığı, hayvan refahı ve zootekni ile ilgili yaptırımlar

MADDE 36- (1) Hayvan sağlığı, hayvan refahı ve zootekni ile ilgili yaptırımlar aşağıda belirtilmiştir:

a)4üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine göre hastalıkların yayılmasının önlenmesi amacıyla Bakanlık tarafından alınan tedbirlere uymayanlara beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

b)4 üncü maddenin dördüncü fıkrasına göre Bakanlıkça getirilen yasaklama ve kısıtlamalara uymayanlara beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

c)4 üncü maddenin altıncı fıkrasında belirtilen, bulaşıcı hayvan hastalığını ya da sebebi belli olmayan hayvan ölümlerini Bakanlığa bildirmeyen hayvan sahipleri ve bakıcıları ile muayene eden veteriner hekimlere beşyüz Türk Lirası idarî para cezası verilir.

ç)4 üncü maddenin yedinci fıkrasında belirtilen gerçek veya tüzel kişilerden, Bakanlık tarafından istenen kayıtları tutmayanlara beşyüz Türk Lirası idarî para cezası verilir, kontrollerde gerekli kolaylığı göstermeyenlere beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

d)6 ncı maddede belirtilen işlemlerle ilgili olarak alınan tedbirlere uymayan hayvancılık işletmelerine bin Türk Lirası, diğerlerine beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

e)7 nci madde gereği Bakanlıkça belirlenen esaslara uygun olarak hayvanlarını tanımlatmayan, işletmelerini ve hayvanlarını kayıt altına aldırmayan, gerekli bildirimlerde bulunmayan, kayıt tutmayan hayvan sahiplerine beşyüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. Hayvanların tanımlanmasında kullanılan malzemelerde veya kayıtlarında tahrifat yapanlara fiil suç oluşturmadığı takdirde beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Tanımlanmamış ve belgesiz hayvan kesimi yapan yerlere onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

f) 8 inci madde gereği canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin sevklerinde Bakanlıkça belirlenen belgeleri bulundurmayan canlı hayvan ve hayvansal ürün sahiplerine sığır cinsi hayvanlar için hayvan başına üçyüz Türk Lirası, koyun ve keçi türü hayvanlar için hayvan başına elli Türk Lirası, diğer hayvan türleri ve hayvansal ürünler için araç başına bin Türk Lirası, ayrıca nakil vasıtası sahiplerine bin Türk Lirası, Bakanlıkça izin verilen yerler dışında hayvan satışı yapanlara bin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Tanımlatılmamış sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçilerin nakil sırasında yakalanması hâlinde tüm masrafları sahibi tarafından karşılanarak en yakın kesimhanede kestirilir ve sahibine teslim edilir.

g)9 uncu maddenin; birinci fıkrasında yer alan hükümlere aykırı hareket edenlere hayvan başına yüz Türk Lirası, dördüncü fıkrası gereği Bakanlıkça belirlenen barınma yerlerine ilişkin esaslara aykırı hareket edenlere hayvan başına yüz Türk Lirası, nakillerle ilgili esaslara aykırı hareket edenlere bin Türk Lirası, kesim öncesi ve kesim sırasındaki esaslara aykırı hareket edenlere ikibin Türk Lirası idarî para cezası, Bakanlıktan onaylı kesim yerleri dışında kesim yapanlara beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

ğ)10 uncu maddenin üçüncü fıkrası gereğince Bakanlıktan izin almadan faaliyette bulunanlara onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir; bunların faaliyeti durdurulur ve ürünlerin üreme amaçlı kullanımına izin verilmez.

h)10 uncu maddenin sekizinci fıkrası gereği Bakanlıkça belirlenen esaslara aykırı olarak sahte belge düzenleyenlere, sunanlara veya belgede tahrifat yaparak ilgilileri yanıltanlara hayvan başına sığırlar için beşbin Türk Lirası, atlar için yüzbin Türk Lirası, koyun, keçi ve diğer hayvanlar için beşyüz Türk Lirası idarî para cezası verilir, belgeleri iptal edilir ve bunlar hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunulur.

ı)10 uncu maddenin onikinci, onüçüncü ve ondördüncü fıkraları hükümlerine aykırı hareket edenler ile soy kütüğüne kayıtlı damızlıkların, safkan Arap ve İngiliz atlarının ölmeleri hâlinde pedigrilerini belirlenen süreler içerisinde geri vermeyen veya sahip ve don değişikliğini bildirmeyen ve pedigrisine işletmeyen hayvan sahiplerine beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Söz konusu hayvanların soy kütüğünden kaydı silinir ve pedigrileri iptal edilerek geri alınır.

i)11 inci madde gereğince Bakanlıktan onay almadan faaliyette bulunanlara beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir ve bunlar faaliyetten men edilir. İstenen kayıtları tutmayanlara bin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Veteriner sağlık ürünleri ile ilgili yaptırımlar

MADDE 37- (1) Veteriner sağlık ürünleri ile ilgili yaptırımlar aşağıda belirtilmiştir:

a)Onaylı olmayan yerlerde veteriner tıbbî ürünü üretimi yapan gerçek ve tüzel kişilere otuzbin Türk Lirası idarî para cezası verilir ve faaliyetten men edilir. Ürünler masrafları sorumlusuna ait olmak üzere piyasadan toplatılır ve imha edilmek üzere mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

b)Veteriner tıbbî ürünle ilgili onay alınmadan veteriner tıbbî ürünü ithal eden ve üretenlere otuzbin Türk Lirası, satan ve bulunduranlara yirmibin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Veteriner tıbbî ürünlerini kaçak olarak ülkeye soktuğu tespit edilenler hakkında, 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümlerine göre işlem yapılmak üzere savcılığa suç duyurusunda bulunulur. Ürünler masrafları sorumlusuna ait olmak üzere piyasadan toplatılır ve imha edilmek üzere mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir. Onaylı yerlerde onaylı olmayan veteriner tıbbî ürünlerinin üretilmesi durumunda ayrıca üretim yerinin onayı bir yıl süre ile askıya alınır. Üretilen ürün veteriner biyolojik ürün ise üretim yerinin onayı iptal edilir.

c)Gıda değeri bulunan hayvanlara uygulanması yasaklanan veya bu yönde uyarılar taşıyan maddeleri ihtiva eden veteriner tıbbî ürünlerini, gıda değeri bulunan hayvanlara uygulayanlara beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Yasaklı maddeler ve yasaklı maddelerin uygulandığı hayvanlardan elde edilen ürünler hakkında mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

ç)Veteriner biyolojik ürünlerden kullanımı belirli tür, yaş, hayvan, bölge veya kullanıcılar ile kısıtlanmış olanları, kısıtlamaları dışında uygulayanlara, hayvan başına; sığır cinsi hayvanlar için ikiyüz Türk Lirası, tek tırnaklılar için bin Türk Lirası, koyun ve keçiler için elli Türk Lirası, kanatlılar için beş Türk Lirası, kedi ve köpekler için yüz Türk Lirası, diğer hayvan türleri için işletme başına beşbin Türk Lirası idarî para cezası uygulanır.

d)Bakanlıktan onaylı veteriner sağlık ürünlerinin analizleri sonucunda, onaya esas dosyasındaki formül veya spesifikasyona uymadığının tespit edilmesi hâlinde, yirmibin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Hatalı ürünlerin ilgili serileri onay sahibi tarafından piyasadan toplatılır ve imha edilmek üzere mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir. Ürünün piyasadan toplatılmaması hâlinde, ürün sahibine ayrıca beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

e)Onaylı veteriner sağlık ürünlerinden birini taklit etmek suretiyle sahtesini üreterek piyasaya arz edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ve bin gün adli para cezası ile cezalandırılır. Bakanlıktan onaylı üretim yerlerinde, taklit veteriner sağlık ürünlerini üreten yerlerin onayı bir yıl süreyle askıya alınır, üretilen ürün taklit veteriner biyolojik ürün ise üretim yerinin onayı iptal edilir.

f)12 nci maddenin onyedinci fıkrasına göre Bakanlıkça belirlenen düzenlemelere aykırı hareket edenlere beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. İzinsiz olduğu belirlenen ürünler masrafları sorumlusuna ait olmak üzere piyasadan toplatılır ve imha edilmek üzere mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

g)13 üncü maddede belirtilen satış yerleri dışında veteriner tıbbî ürünlerin satışını yapan yer sahiplerine onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir; ürünlere el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

ğ)13 üncü maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen psicotropik ve narkotik veteriner tıbbî ürünleri ile ilgili hükümlere aykırı hareket edenlere beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir; ürünlere el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

h)13 üncü maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen hükümlere aykırı hareket edenlere onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Fiilin, ticarî reklâm ve ilân yoluyla gerçekleşmesi hâlinde 23/2/1995 tarihli ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 16 ncı maddesine aykırı hareket edenler hakkındaki ceza hükümleri uygulanır.

ı) Veteriner tıbbî ürünlerini satmak üzere onaylı satış yerlerinin, onaya esas dosya bilgilerine ve ilgili mevzuata uymadığının tespiti hâlinde, işyeri sahipleri ve sorumluları ürün güvenilirliğine ilişkin risk oluşturmayan durumlarda ikaz edilir ve düzeltilmesi için süre verilir. Risk oluşturması ve ikaz edilen hususların düzeltilmemesi hâlinde satış yerinin onayı bir aydan bir yıla kadar askıya alınır.

i)Veteriner tıbbî ürünleri ile ilgili Bakanlıkça istenen kayıtları tutmayan, veteriner tıbbî ürünlerinin toptan ve perakende satışı ile ilgili esaslara uymayan onay sahibine, üretim yerlerine ve toptan satış depolarına yirmibin Türk Lirası, perakende satış yerlerine beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

j)13 üncü maddede belirtilen yerlerde, ambalajı açılmış, bozuk veya son kullanma tarihi geçmiş veteriner sağlık ürünleri bulunduran ve satan kişilere bin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Bitki sağlığı ile ilgili yaptırımlar

MADDE 38- (1) Bitki sağlığı ile ilgili yaptırımlar aşağıda belirtilmiştir:

a)15 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde zararlı organizmaların yayılmasının önlenmesi amacıyla Bakanlık tarafından alınan tedbirlerle uymayanlara üçbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

b)15 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen zararlı organizmalarla yapılacak mücadeleyi Bakanlıkça belirlenen esaslara göre yapmayanlara üçbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

c)15 inci maddenin beşinci fıkrasında bildirim istenen zararlı organizma salgınına bildirmeyenlere bin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

ç)15 inci maddenin altıncı fıkrasında Bakanlıkça belirlenen yasaklama ve kısıtlamalara ve korunmuş bölgelerle ilgili getirilen esaslara uymayanlara beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

d)15 inci maddenin sekizinci fıkrasında belirtilen zararlı organizma mücadelesinde kullanılacak faydalı organizmaları Bakanlıkça belirlenen esaslara uyulmadan üretenlere, ithalatını yapanlara, piyasaya arz edenlere beşbin Türk Lirası, kullananlara ise bin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

e)15 inci maddenin dokuzuncu fıkrasında belirtilen Bakanlıkça belirlenen ahşap ambalaj malzemelerini onay almadan üretenlerin faaliyeti durdurulur ve yirmibin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Onaylı olduğu hâlde Bakanlıkça belirlenen esaslara aykırı üretim yapanlara birinci defa onbin Türk Lirası, bir yıl içerisinde aynı fiilin tekrarı hâlinde yirmibin Türk Lirası idarî para cezası verilir, ahşap ambalaj malzemelerinin onay şartlarını kaybeden tesislere altı ay aşmamak üzere süre verilir, bu süre zarfında üretim askıya alınır, verilen süre sonunda olumsuzlukların giderilmemesi durumunda onayı iptal edilir.

f)15 inci maddenin onuncu fıkrasında belirtilen üretim materyallerine ilişkin onay almadan üretim yapanların faaliyetine son verilir ve yirmibin Türk Lirası idarî para cezası verilir, ürüne el konular ve mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir. Onaylı olup da Bakanlıkça belirlenmiş esaslara aykırı hareket edenlere onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

g)15 inci maddenin onbirinci fıkrasında belirtilen yerlerde Bakanlıkça

mücadelesi istenen zararlı organizmalarla ilgili mücadeleyi yapmayanlara bin Türk Lirası idarî para cezası verilir, yapmayanlar adına gerekli mücadele Bakanlık tarafından yapılır veya yaptırılır. Mücadele masrafının iki katı tutarın sorumlular tarafından ödenmesi için bir aylık ödeme süresi verilir.

ğ)15 inci maddenin onikinci fıkrasına aykırı olarak Bakanlıktan onay almadan faaliyette bulunanlara beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Onay alıp da Bakanlıkça belirlenen esaslara aykırı hareket edenlere ikibin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

h) 17 nci maddenin birinci fıkrasına göre kayıtlarını yaptırmayanlara üçbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Kayıtlı olduğu hâlde Bakanlıkça belirlenen esaslara aykırı hareket edenlere ikibin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bakanlıkça belirlenen kayıt şartlarının kaybedildiğinin tespiti hâlinde kayıt iptal edilir.

ı)17 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen Bakanlıkça belirlenen bitki ve bitkisel ürün ve diğer maddeleri, bitki pasaportu olmaksızın sevkini yapanlara, ikibin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bitki pasaportuyla ilgili konulmuş esaslara uymayanlara üçbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Bitki koruma ürünleri ile ilgili yaptırımlar

MADDE 39- (1) Bitki koruma ürünleri ile ilgili yaptırımlar aşağıda belirtilmiştir:

a)Onaylı olmayan yerlerde bitki koruma ürünü üretimi yapan gerçek ve tüzel kişilere otuzbin Türk Lirası, ziraî mücadele alet ve makineleri üretimi yapan gerçek ve tüzel kişilere beşbin Türk lirası idarî para cezası verilir ve bunlar faaliyetten men edilir. Ürünler masrafları sorumlusuna ait olmak üzere piyasadan toplatılır ve imha edilmek üzere mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

b) Bitki koruma ürünleriyle ilgili onay alınmadan bitki koruma ürünü ithal eden ve üretenlere otuzbin Türk Lirası, satan ve bulunduranlara yirmibin Türk Lirası, ziraî mücadele alet ve makinelerini üretenlere beşbin Türk Lirası, satan ve bulunduranlara üçbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bitki koruma ürünleri ile ziraî mücadele alet ve makinelerini kaçak olarak ülkeye soktuğu tespit edilenler hakkında, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümlerine göre işlem yapılmak üzere savcılığa suç duyurusunda bulunulur. Ürünler masrafları sorumlusuna ait olmak üzere piyasadan toplatılır ve bitki koruma ürünlerinin imha edilmek üzere mülkiyetinin kamuya geçirilmesine, ziraî mücadele alet ve makinalarının ise mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir. Onaylı yerlerde onaylı olmayan bitki koruma ürünlerinin veya ziraî mücadele alet ve makinelerinin üretilmesi durumunda ayrıca üretim yerinin onaylı bir yıl süre ile askıya alınır.

c)Zararlı organizma mücadelesinde uygulanması yasaklanan veya bu yönde uyarılar taşıyan maddeleri ihtiva eden bitki koruma ürünlerini, piyasaya arz edilmek üzere üretilen bitki ve bitkisel ürünlere uygulayanlara dört yüz gün adlî para cezası verilir, uygulayıcı, ziraî mücadele hizmetini onaylı olarak yapıyor ise ceza iki katı uygulanır. Ürünlerin imha edilmek üzere mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

ç) Bakanlıktan onaylı bitki koruma ürünlerinin analizleri sonucunda, onaya esas dosyasındaki formülün e ve spesifikasyonuna uymadığının tespit edilmesi hâlinde, bitki koruma ürünleri için yirmibin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bakanlıktan onaylı ziraî mücadele alet ve makinelerinin test ve denemeleri sonucunda onaya esas spesifikasyonlarına uymadığının tespit edilmesi hâlinde ikibin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Hatalı ürünlerin ilgili serileri onay sahibi tarafından piyasadan toplatılır ve imha edilmek üzere mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir. Ürünün piyasadan toplatılmaması hâlinde, ürün sahibine ayrıca beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

d)Onaylı bitki koruma ürünlerinden ve ziraî mücadele alet ve makinelerinden birini taklit etmek suretiyle sahtesini üreterek piyasaya

arz edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ve bin gün adlî para cezası ile cezalandırılır.

e) Zararlı organizma mücadelesinde kullanılacak alet ve makineler ile bitki koruma ürünü dışında kalan diğer ürünlerin onayı, üretimi, ithalatı, etiketlenmesi, piyasaya arzı, kullanımı ve kontrolüne ilişkin esaslara aykırı hareket edenlere beşbin Türk lirası idarî para cezası verilir.

f)19 uncu maddenin birinci fıkrasında belirtilen satış yerleri dışında bitki koruma ürünlerinin satışını yapan yer sahiplerine onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ürünlere el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

g)Bitki koruma ürünleri ile ilgili Bakanlıkça istenen kayıtları tutmayan, bitki koruma ürünlerinin toptan ve perakende satışı ile ilgili esaslara uymayan onay sahibine, üretim yerlerine ve toptan satış depolarına yirmibin Türk Lirası, perakende satış yerlerine beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

ğ)19 uncu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen hükümlere aykırı hareket edenlere onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Fiilî, ticarî reklâm ve ilân yoluyla gerçekleşmesi hâlinde 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 16 ncı maddesine aykırı hareket edenler hakkındaki ceza hükümleri uygulanır.

h) Bitki koruma ürünlerini satmaya onaylı satış yerlerinin, onaya esas dosya bilgilerine ve ilgili mevzuata uymadığının tespiti hâlinde, işyeri sahipleri ve sorumluları ürün güvenilirliğine ilişkin risk oluşturmayan durumlarda ikaz edilir ve düzeltilmesi için süre verilir. Risk oluşturması ve ikaz edilen hususların düzeltilmemesi hâlinde satış yerinin onaylı bir aydan bir yıla kadar askıya alınır.

ı)Bakanlıkça reçeteli olarak satılması istenen bitki koruma ürünlerini reçetesiz olarak alıp uygulayanlara bin Türk Lirası, reçetesiz olarak satanlara ve Bakanlıkça istenen kayıtları tutmayanlara beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

i) Bakanlıkça kullanımı yasaklanan bitki koruma ürünlerini reçeteye yazanlara bin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

j)Bitki koruma ürünlerini etiket bilgilerine uygun şekilde kullanmayanlara bin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

k)Bitki koruma ürünlerinin artık ve ambalajlarını Bakanlıkça belirlenen esaslara göre imha etmeyenlere bin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Gıda ve yem ile ilgili yaptırımlar

MADDE 40- (1) Gıda ve yem ile ilgili yaptırımlar aşağıda belirtilmiştir:

a)İnsan tüketimine uygun olmayan gıdalar, masrafları sorumlusuna ait olmak üzere piyasadan toplatılır ve mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir. Bu ürünleri üreten veya piyasaya arz edenler hakkında kamunun sağlığına karşı suçlar kapsamında Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

b)Hayvan sağlığı için tehlike oluşturan ve tüketime uygun olmayan yemler, masrafları sorumlusuna ait olmak üzere piyasadan toplatılır ve mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir. Bu ürünleri üreten veya piyasaya arz edenlere beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

c)21 inci maddenin üçüncü fıkrası gereğince Bakanlık tarafından belirlenen esaslara aykırı hareket edenlere beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ürünlere el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

ç)21 inci maddenin dördüncü fıkrasına yönelik Bakanlıkça belirlenen düzenlemelere aykırı hareket edenlere beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ürünler masrafları sorumlusuna ait olmak üzere piyasadan toplatılır ve mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

d)21 inci maddenin beşinci fıkrasına aykırı hareket edenlere onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ürünlerin, insan sağlığı için risk oluşturması durumunda ürünler masrafları sorumlusuna ait olmak üzere piyasadan toplatılır ve mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

Aykırlık sadece etiket bilgilerinden kaynaklanıyor ise idarî para cezası beşbin Türk Lirası olarak uygulanır.

e)21 inci maddenin altıncı fıkrası gereği Bakanlıkça belirlenen kısıtlama veya yasaklamalara aykırı hareket edenlere onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

f)22 nci maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

g)22 nci maddenin üçüncü fıkrası gereği tutulması zorunlu kayıtları tutmayanlar ve Bakanlığa bildirim zorunlu olan bilgileri vermeyenler hakkında beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

ğ)22 nci maddenin dördüncü fıkrasına aykırı hareket edenlere onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ürünlere el konarak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

h)22 nci maddenin altıncı fıkrası gereği işbirliği yapmayanlara üçbin Türk Lirası idarî para cezası ve Bakanlığın aldığı önlemlerin uygulanması sırasında engelleme yapanlara beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

ı)22 nci maddenin yedinci fıkrasında belirtilen personeli çalıştırmayanlara üçbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

i)24 üncü maddenin birinci fıkrasında Bakanlık tarafından istenen bilgileri vermeyenlere ikibin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

j)24 üncü maddenin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere ikibin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Fiilin aynı üründe bir yıl içerisinde tekrarı hâlinde ceza onbin Türk Lirası olarak uygulanır. Etiket bilgileri mevzuata uygun hale getirilinceye kadar ürünlerin satışına izin verilmez.

k)24 üncü maddenin üçüncü fıkrasına aykırı hareket eden üretim yerlerine onbin Türk Lirası, perakende işyerlerine bin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Fiilin, ticarî reklâm, ilân veya etiket yoluyla gerçekleşmesi hâlinde 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Etiketteki beyan bilgileri ile içeriğinin ve analitik değerlerinin uymaması hâlinde beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

l)24 üncü maddenin dördüncü fıkrasına aykırı olarak taklit ve tağşiş yapanlara onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir, taklit ve tağşiş edilmiş ürünlere el konular ve mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

m)25 inci maddenin ikinci fıkrası gereği alınan hızlı uyarı bildirimine istinaden Bakanlık tarafından uygulamaya konulan tedbirlere uymayanlara beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Hızlı uyarıya konu olan ürün veya bu üründen elde edilen ürün mevcut ve bitki, hayvan ve insan sağlığı açısından risk teşkil ediyorsa, ürünlere el konular ve mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir. Piyasaya dağıtım yapılmış ise sahibi tarafından piyasadan toplatılır. Ürünün piyasadan toplatılmaması hâlinde ürün sahibine beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

n)25 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında belirtilen acil durumlar ve kriz yönetimi sırasında Bakanlık tarafından alınan tedbirlere uymayanlara beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

o)26 ncı maddenin beşinci fıkrası gereği Bakanlık tarafından getirilen ihtiyatî tedbirlere uymayanlara beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

ö)27 nci maddenin birinci fıkrasında belirtilen ürünlerle ilgili hükümlere aykırı hareket eden işyerlerine onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir, Bakanlıkça veya Sağlık Bakanlığınca belirlenen şartları yerine getirinceye kadar işyerleri faaliyetten men edilir.

p)28 inci maddenin birinci fıkrasında belirtilen ürünlerle ilgili hükümlere aykırı hareket eden işyerlerine onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir; ürünlere el konular ve mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

Hijyen ve resmî kontroller ile ilgili yaptırımlar

MADDE 41- (1) Hijyen ve resmî kontroller ile ilgili yaptırımlar aşağıda belirtilmiştir:

a)29 uncu maddenin ikinci fıkrası gereğince Bakanlık tarafından belirlenen hijyen esaslarına aykırı hareket eden birincil üretim yapanlara bin Türk Lirası, perakende işyerlerine ikibin Türk Lirası, diğer işyerlerine beşbin Türk Lirası idarî para cezası, üçüncü fıkrasında belirtilen esaslara uymayan yem ve gıda işletmecilerine ikibin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

b)30 uncu maddenin birinci fıkrası gereği Bakanlıktan onay alması gereken işletmelerden, onay almadan üretim yapanlara onbin Türk Lirası, depo ve satış yerlerine beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu işletmelerin faaliyetleri durdurularak ürünlerine el konular ve mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

c)30 uncu maddenin birinci fıkrası gereği kayıt yaptırmayan üretim yerlerine ikibin Türk Lirası, perakende işyerlerine bin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

ç)31 inci maddenin üçüncü fıkrasına aykırı olarak kontrollerde gerekli kolaylığı göstermeyenlere fiil suç oluşturmadığı takdirde beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

d)Resmî kontrol sonucu bozulduğu, kokuştugu, ambalajı ürüne zarar verecek şekilde hasar gördüğü, son tüketim tarihi geçtiği tespit edilen ürünlerin piyasada bulunması, satışa veya tüketime sunulması hâlinde işyeri sahiplerine bin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ürünlere el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

e)Yapılan resmî kontroller sırasında, işyerinin tamamının veya bir bölümünün insan sağlığı ve gıda güvenilirliği, hayvan sağlığı ve yem güvenilirliği açısından tehlike oluşturması ve acil tedbirleri gerektirmesi durumunda, üretimin tamamı veya tehlike oluşturan bölümünün faaliyetleri durdurulur. Üretim yerlerine beşbin Türk Lirası, perakende işyerlerine bin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bunların, eksikliklerini giderinceye kadar faaliyetine izin verilmez. İnsan sağlığı ve gıda güvenilirliği, hayvan sağlığı ve yem güvenilirliği açısından tehlike oluşturmayan ve acil tedbirleri gerektirmeyen diğer durumlarda, görülen uygunsuzlukların giderilmesi için altı ayı aşmamak üzere süre verilir. Verilen süre sonunda uygunsuzlukların giderilmemesi durumunda, üretimin tamamı veya uygunsuzluğun olduğu bölümünün faaliyetleri durdurulur, üretim yerlerine beşbin Türk Lirası, perakende işyerlerine bin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

f)31 inci maddenin onuncu fıkrasına istinaden görev verilen kurum ve kuruluşların Bakanlıkça verilen görevi yürütememesi veya belirlenen şartlara aykırı biçimde kullanıldığının tespiti hâlinde verilen görev yetkisi iptal edilir.

g)33 üncü madde gereği Bakanlıktan onay almadan faaliyette bulunan laboratuvarlar faaliyetten men edilir ve sahiplerine onbeşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Analiz yapmadan analiz raporu düzenleyen laboratuvar sahiplerine onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Fiillerin bir

yıl içinde tekrarı hâlinde ceza iki kat olarak uygulanır.

ğ)33 üncü maddenin beşinci fıkrası gereği Bakanlıkça istenilen kayıtları tutmayan ve süresi içerisinde sunmayanlar ile bildirim istenilen değişiklikleri süresi içinde bildirmeyenlere beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

h)Bakanlıktan kuruluş ve faaliyet onayı alan laboratuvarların resmî kontrolleri sırasında mevzuata uygunsuzluk tespit edilmesi durumunda, bu uygunsuzluğun giderilmesi için üç ayı aşmamak üzere süre verilir. Verilen süre sonunda uygunsuzluğun giderilmemesi hâlinde beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir ve uygunsuzluk giderilinceye kadar uygunsuzlukla ilgili faaliyetten men edilir.

ı)34 üncü maddede ithalâtla ilgili Bakanlık tarafından belirlenen esaslara aykırı olarak, kaçak getirilen canlı hayvan ve ürün sahipleri hakkında 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümlerine göre işlem yapılmak üzere savcılığa suç duyurusunda bulunulur. Canlı hayvan ve ürünlere el konulur, mülkiyeti kamuya geçirilir. Kaçak olarak yurda girdiği tespit edilen canlı sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçiler en yakın kesimhanede kestirilerek mülkiyeti kamuya geçirilir. Kaçak getirilen canlı hayvan ve ürünler piyasaya dağıtılmışsa sahibi tarafından toplanır; ürünü piyasadan toplamaması hâlinde toplamama cezası olarak sahiplerine beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

ı)44 üncü maddenin beşinci ve altıncı fıkralarında belirtilen istisnalar kapsamında yurda girişine izin verilen canlı hayvan ve ürünleri ticarî olarak piyasaya arz edenler beşbin Türk Lirası idarî para cezası ile cezalandırılır, canlı hayvan ve ürünler piyasadan toplatılarak el konulur ve mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

Cezaların uygulanması, tahsili ve itirazlar

MADDE 42- (1) Bakanlık tarafından istenen resmî evrakta tahrifat veya sahtecilik yaparak Bakanlıkça yanıltığı tespit edilenlerin işlemleri durdurulur ve savcılığa suç duyurusunda bulunulur.

(2)Bu Kanunda belirtilen idarî yaptırımları uygulamaya, il tarım müdürü yetkilidir. İl tarım müdürü bu yetkisini ilçe tarım müdürlerine yazılı olarak devredebilir. Ancak, resmî kontroller sırasında, insan sağlığı, gıda ve yem güvenilirliliği, bitki ve hayvan sağlığı açısından tehlike oluşturması ve acil tedbirleri gerektirmesi durumunda, idarî para cezaları hariç olmak üzere diğer idarî yaptırımları uygulamaya kontrol görevlisi de yetkilidir. Verilen idarî para cezaları otuz gün içinde ödenir.

(3)İtlaf ve imha işlemleri, tüm masrafları sahibi tarafından karşılanmak üzere Bakanlık gözetiminde gerçekleştirilir. Malların sahipsiz yakalanması durumunda masraflar Bakanlık

bütçesinden karşılanır.

(4)Sahipleri tarafından piyasadan toplatılması gereken canlı hayvan ve ürünlerin sahibi veya sorumlusu tarafından toplatılmaması durumunda Bakanlık tarafından toplatılır, toplatma masraflarının iki katı tutarın sorumlular tarafından ödenmesi için bir aylık ödeme süresi verilir.

(5)Bu Kanunda verilen süreler içinde ödenmeyen tutarlar ile belirlenen idarî para cezaları, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil edilir.

DOKUZUNCU KISIM:Çeşitli Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM:Komisyonlar ve İlgili Kuruluşlarla İşbirliği,

İstisnaî Uygulamalar ve Yetki

Komisyonlar ve ilgili kuruluşlarla işbirliği

MADDE 43- (1) Bakanlık, bu Kanun kapsamındaki konularla ilgili komisyonlar veya komiteler kurabilir. (2)Bakanlık, bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak, ilgili kurum ve kuruluşlar ile diğer bakanlıklarla işbirliği yapar.

(3)İçişleri Bakanlığı hayvan hastalıkları ve bitki hastalık ve zararlıları ile mücadelede, Çevre ve Orman Bakanlığı tarım alanlarına zarar veren yabanî hayvanlar ile hayvan hastalıklarına karşı yapılacak mücadelede yaban hayatını ilgilendiren hususlarda Bakanlığa yardımcı olur.

(4)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

İstisnaî uygulamalar

MADDE 44- (1)Birincil ürünlerin, çiftlikte kesilmiş kümes hayvanlarının ve tavşangillerin taze etlerinin, av hayvanları veya av hayvanlarının etlerinin, üretici veya avcı tarafından Bakanlıkça belirlenen küçük miktarlarının doğrudan son tüketiciye ya da son tüketiciye doğrudan satışını yapan yerel perakendecilere arzı ile ilgili olarak Bakanlıkça istisnaî uygulamalar getirilebilir.

(2)Bakanlık, hijyen kurallarını da dikkate alarak, gıdanın üretimi, işlenmesi veya dağıtımına ilişkin, geleneksel yöntemlerin kullanımına izin verebilir; coğrafi kısıtları bulunan bölgelerdeki gıda işletmelerinin ihtiyaçlarının çözümüne yönelik istisnaî uygulamalar getirebilir.

(3)Bakanlık, tesisler ile ilgili inşaatın tasarım ve donanımına ilişkin istisnaî uygulamalar yapabilir.

(4)Bakanlık, kurbanlık hayvanlar ve köylerdeki kişisel ihtiyaçlar için kesimlere ve kesim yerlerine ilişkin istisnaî uygulamalar getirebilir.

(5)Bakanlık, hayvan ve bitki sağlığı ile ilgili karantina hükümleri saklı kalmak kaydıyla, ticareti amaçlanmayan canlı hayvan ve ürünlerin ülkeye girişinde istisnaî uygulamalar yapabilir.

(6) Bakanlık, karantina hükümleri saklı kalmak

kaydıyla, zararlı organizma, faydalı organizma, bitki, bitkisel ürün ve bitki koruma ürünlerinin bilimsel ve deneme amaçlı ülkeye girişine istisnaî uygulamalar getirebilir.

(7)Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Yetki

MADDE 45- (1) Bu Kanun kapsamındaki faaliyetleri yürütmeye, resmî kontrolleri yapmaya, ilgili taraflara görev ve sorumluluk vermeye, koordinasyon sağlamaya Bakanlık yetkilidir.

(2)Bu Kanun kapsamındaki konularla ilgili uluslararası temas ve işbirliğini gerektiren hususlarda Bakanlık yetkilidir.

(3)Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde veteriner hizmetleri ile gıda, denetim ve kontrol faaliyetleri bu Kanun çerçevesinde Bakanlık işbirliği içerisinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin ilgili birimleri tarafından yapılır.

İKİNCİ BÖLÜM:Değiştirilen, Yürürlükten Kaldırılan ve

Uygulanmayacak Hükümler

Değiştirilen hükümler

MADDE 46- (1) 14/3/2007 tarihli ve 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alman Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanunun;

a)3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan “net hasılatı ile” ibaresi “net hasılatı ile at ıslahı faaliyetlerine ilişkin gelirleri hariç olmak üzere,” şeklinde değiştirilmiştir.

b)5 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “elde ettikleri hasılat ve” ibaresi “elde ettikleri hasılat ve at ıslahı faaliyetlerine ilişkin gelirler hariç olmak üzere,” şeklinde değiştirilmiş ve fıkranın sonuna aşağıdaki cümle eklenmiş, maddeye aşağıdaki fıkra ilave edilmiştir.

“At ıslahı faaliyetlerine ilişkin giderler yatırım ve işletme giderlerine dâhil edilmez.”

“(5)At ıslahı faaliyetlerine ilişkin gelirler, Bakanlık ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca müştereken belirlenir.”

c)Geçici 4 üncü maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 5- (1) İlgili kurum ve kuruluşlardan 6132 sayılı Kanun uyarınca şans oyunları tertip edenler için 31/3/2007 tarihi itibarıyla defter ve belgelerinde yer alan borç asıllarıyla ilgili olarak uygulanmak üzere, 5 inci maddede düzenlenen yatırım ve işletme giderleri üst sınırı; takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla hasılat ve her ne ad altında olursa olsun elde edilen diğer gelirler toplamına aynı maddeye göre belirlenen oranın uygulanması suretiyle, kamu payının ilgili olduğu dönemde bir önceki takvim yılının aynı dönemine göre hasılat ve her ne ad altında olursa olsun elde edilen diğer gelirler toplamında

artış meydana gelmiş ise, bir önceki yılın aynı döneminde elde edilen hasılat ve her ne ad altında olursa olsun elde edilen diğer gelirler toplamına 5 inci maddeye göre belirlenen oranın uygulanması suretiyle bulunan tutar ile hasılat ve her ne ad altında olursa olsun elde edilen diğer gelirler toplamında bir önceki takvim yılının aynı dönemine göre meydana gelen artış tutarının % 29'unun toplanması suretiyle bulunur. Kamu payının ilgili olduğu dönemde yatırım ve işletme giderlerinin bu suretle bulunan tutardan daha düşük gerçekleşmesi hâlinde, bu maddeye göre belirlenen üst sınıra ulaşmaya kadar, 31/3/2007 tarihi itibarıyla ilgili kurum ve kuruluşun defter ve belgelerinde yer alan borç asıllarına ilişkin ödemeleri, hesaplanan kamu payından mahsup edilebilir. Bu suretle mahsup edilecek tutar, belirtilen tarihteki borç toplamını geçemez.”

(2)10/7/1953 tarihli ve 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanunun;

a) 5 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan “nizamname” ibaresi “yönetmelik” şeklinde değiştirilmiştir.

“Tarım ve Köyişleri Bakanlığına tahsis edilmiş bulunan araziler, at yarışı düzenleme yetkisi devredilen kurum, kuruluş veya özel hukuk tüzel kişisine bedelsiz olarak kullanılabilir.”

b) 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 8- Yarışların şartlarına, tertip, icra ve inzibatına, hipodrom ve yarış yerlerinin tanzim ve idaresine, yarış programları, ikramiyeler veya müşterek bahislere dair teknik, idarî, malî ve inzibatî hususlara, Yüksek Komiserler Kurulunun teşekkül sureti, görev ve yetkilerine, görevlendirilecek 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tâbi personel ile 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki personel ve diğer personele yarış gelirlerinden karşılanmak şartıyla, 16 yaşından büyükler için tespit edilen aylık brüt asgarî ücretin dört katını geçmemek üzere yapılacak aylık net ödemeler ile harcırahlara, Jokey Kaza ve Yardım Sandığı kurulması ile yardım sandığına üye olabilecekler, yardım sandığına at binme ücretinin % 10'unu geçmemek üzere kesinti yapılması, sandığın diğer gelirlerinin tespiti, sandık gelirlerinin harcanması ile bu gelirlerin, 5 inci madde uyarınca yetkilendirilen ilgili kurum veya kuruluşa borç olarak verilmesine veya ek 1 inci madde hükmü uyarınca oluşturulan hesaba aktarılmasına, disiplin cezalarının hangi hâllerde hangi merciler tarafından verileceğine, yarışların ve yetki verilmiş dernek, belediye ve il özel idarelerinin murakabe ve teftiş tarzı ile doping muayenelerine ait usuller, bu Kanun ve uluslararası yarış esasları ile memleket ihtiyaçları ve işin icaplarına göre Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.”

c) Geçici 2 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 3- 8 inci maddede belirtilen yönetmelikler, bu maddenin yayımı tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde yürürlüğe konulur. Anılan yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar, bu Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulmuş olan tüzüklerin 8 inci maddeye aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.”

(3) 9/3/1954 tarihli ve 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanununun 27 nci maddesinin birinci fıkrasının (7) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“7. Büyük Kongreye iştirak etmek üzere, oda başkanları tabii delege kabul edilerek ilgili oda azalarından; üye sayısı (150)'ye kadar olanlardan (4), üye sayısı (151 – 300) arasında olanlardan (5), üye sayısı (301 – 600) arasında olanlardan (6), üye sayısı (601 – 1000) arasında olanlardan (8), ayrıca (1000)'den fazla üyesi olan odalardan (8) delegeye ek olarak her (500) üye için (1) delege ve aynı sayıda yedek seçmek.”

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 47- (1) 27/5/2004 tarihli ve 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 84 üncü maddesinde ve 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 70 inci maddesinde yer alan “27.05.2004 tarihli ve 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkındaki Kanun” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

(3) 8/5/1986 tarihli ve 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

(4) 15/5/1957 tarihli ve 6968 sayılı Ziraî Mücadele ve Ziraî Karantina Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

(5) 29/5/1973 tarihli ve 1734 sayılı Yem Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

(6) 28/2/2001 tarihli ve 4631 sayılı Hayvan Islahı Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

(7) 22/3/1971 tarihli ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununun 23 üncü maddesinin son fıkrası ile 36 ncı maddesinin (h) bendinin son paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır.

(8) 14/5/1928 tarihli ve 1262 sayılı İspençiyari ve Tıbbî Müstahzarlar Kanununun ek 2 nci ve ek 3 üncü maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

(9) 24/6/2004 tarihli ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun 23 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

(10) 9/3/1954 tarihli ve 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimler Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanununun 11 inci maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Uygulanmayacak hükümler ve atıflar

MADDE 48- (1)5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda, 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda ve 5393 sayılı Belediye Kanununda bu Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda bu Kanun hükümleri uygulanır.

(2) 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (c), (d), (j) ve (t) bentleri, 5393 sayılı Belediye Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (l) bentleri, ikinci fıkrası ile 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (g) bentlerinde belirtilen izin veya ruhsatlar, gıda ve gıda ile temas eden madde ve malzemeler ile ilgili işyerlerinin teknik ve hijyenik koşulları ile gıda güvenilirliği ve kalitesi konularını kapsamaz.

46 (3) Mevzuatta bu Kanun ile yürürlükten kaldırılan kanunlara yapılan atıflar bu Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler ile uygulamaya ilişkin usul ve esaslar bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç onsekiz ay içinde yürürlüğe konulur. Söz konusu usul ve esaslar ile çıkarılacak yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkındaki Kanun, 1734 sayılı Yem Kanunu, 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu, 4631 sayılı Hayvan Islahı Kanunu ve 6968 sayılı Ziraat Mücadele ve Ziraat Karantina Kanununa dayanılarak çıkartılan yönetmelik ve diğer mevzuatın, bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(2) Hâlen faaliyet gösteren işletme ve işyerleri bu Kanun ile getirilen yeni yükümlülüklerle, ilgili yönetmeliklerde belirtilen süre içerisinde uyum sağlamak zorundadır.

(3) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl süreyle bu Kanunla Bakanlığa verilen görevlerin yerine getirilmesinde, sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri sınıfı ile teknik hizmetler sınıfında uygun unvan ve derece bulunmaması hâlinde, 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesinin son fıkrası dikkate alınmaksızın boş kadrolarda unvan ve derece değişikliği yapmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

(4) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, süresi içinde soy kütüğüne kayıt için sahibi tarafından müracaat edilemeyen atlar, bir defaya mahsus olmak üzere, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde müracaat edilmesi, DNA testi ile ana-baba doğrulaması yapılması, lüzum görüldüğünde Bakanlıkça görevlendirilen uzman heyetçe morfolojik yönden muayene edilmesi ve her bir at için beşbin Türk Lirası idarî para cezasının yatırılması kaydıyla Bakanlıkça belirlenen diğer belgeleri de göz önünde bulundurularak soy kütüğüne kaydedilir.

Yürürlük

MADDE 49- (1) Bu Kanunun;

a) 46 ncı maddesinin birinci fıkrası, 1/4/2010 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

b) 31 inci maddesinin birinci fıkrası, 33 üncü maddesi, 46 ncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları ile geçici 1 inci maddesinin dördüncü fıkrası yayımı tarihinde,

c) Diğer hükümleri yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra,

yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 50- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK-1

GIDA VE YEM İŞLETMELERİNDEN ÜRETİMİN NEVİNE GÖRE PERSONEL ÇALIŞTIRMAK ZORUNDA OLAN İŞLETMELER VE BU İŞLETMELERDE ÇALIŞABİLECEK MESLEK MENSUPLARI

A. Gıda Üreten İşyerleri

İşletmeler-Meslek Unvanları

Alkollü içkiler üreten iş yerleri:Gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda bölümü), kimya mühendisi, kimyager

Alkolsüz içecek üreten iş yerleri (30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri)

Gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda ve süt bölümü), kimya mühendisi, kimyager

Baharat, kuruyemiş, cips, çerez üreten işyerleri

(30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri):Gıda mühendisi, ziraat mühendisi, kimya mühendisi, kimyager

Bal, polen, arı sütü, temel petek üreten iş yerleri

(30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri):Gıda mühendisi, veteriner hekim, ziraat mühendisi (gıda ve zootekni)

Ekmek ve unlu mamuller üreten iş yerleri:(30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri)

Gıda mühendisi, ziraat mühendisi, kimya mühendisi, kimyager

Et ve et ürünleri işleyen iş yerleri (kasaplar hariç):Veteriner hekim, gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda bölümü)

Fonksiyonel gıdalar üreten iş yerleri Gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda ve süt bölümü), kimya mühendisi, kimyager, veteriner hekim

Gıda amaçlı aromatik yağlar, bitki ekstraktları üreten iş yerleri:Gıda mühendisi, ziraat mühendisi, kimya mühendisi, kimyager

Gıda ışınlama yapan iş yerleri:Gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda), kimya mühendisi, kimyager, veteriner hekim, su ürünleri mühendisi

Gıda ile temas eden madde ve malzeme üreten iş yerleri:(30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri)

Gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda), kimya mühendisi, kimyager

Hazır yemek, tabldot yemek ve meze üreten işyerleri:Gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda ve süt bölümü), kimya mühendisi, kimyager, diyetisten, ev ekonomisi yüksek okulu beslenme bölümü, veteriner hekim

Kombinalar,kesimhaneler, parçalama ve bağırsak işleme tesisleri: Veteriner hekim

Margarin, bitkisel yağ ve zeytinyağı üreten iş yerleri:(30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri):Gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda bölümü), kimya mühendisi, kimyager

Maya, fermente ve salamura ürünler üreten iş yerleri:(30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri)

Gıda mühendisi, ziraat mühendisi, biyolog, kimya mühendisi, kimyager

Meyve ve sebze işleyen iş yerleri:(30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri):Gıda mühendisi, ziraat mühendisi, kimya mühendisi, kimyager

Özel beslenme amaçlı gıda üreten iş yerleri:Gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda ve süt bölümü), kimya mühendisi, kimyager

Siyah çay, bitki ve meyve çayları üreten iş yerleri(30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri):Gıda mühendisi, ziraat mühendisi, kimya mühendisi, kimyager

Su ürünleri işleyen iş yerleri ile balık hâlleri ve toptan balık satışı yapan yerler

Su ürünleri mühendisi, su ürünleri ve balıkçılık teknolojisi mühendisi, gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda ve su ürünleri), veteriner hekim

Süt ve süt ürünleri işleyen iş yerleri (30 beygir üzeri motor gücü bulunan iş yerleri veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri):Veteriner hekim, gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda ve süt bölümü)

Şeker ve şekerleme ürünleri üreten iş yerleri

(30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri):Gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda ve süt bölümü), kimya mühendisi, kimyager

Takviye edici gıda üreten iş yerleri:Gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda bölümü), kimya mühendisi, kimyager

Toz karışımli gıda üreten iş yerleri (30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri)

Gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda ve süt bölümü), kimya mühendisi, kimyager

Un, irmik, bulgur, pirinç, makarna, bisküvi üreten iş yerleri (30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri):Gıda mühendisi, ziraat mühendisi, kimya mühendisi, kimyager

Yumurta işleyen, depolayan veya ambalajlayan işyerleri (30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran iş yerleri):Gıda mühendisi, ziraat mühendisi, veteriner hekim, kimyager, kimya mühendisi

Yukarıda sayılan gıda iş kollarının dışında, 30 beygir üzeri motor gücü bulunan veya toplam 10 kişiden fazla personel çalıştıran gıda iş yerleri

İşin nevine göre gıda mühendisi, veteriner hekim, su ürünleri mühendisi, ziraat mühendisi, kimyager, kimya mühendisi

B. Yem İşletmeleri

İşletmeler-Meslek Unvanları

Hayvan beslemede kullanılan biyoproteinler gibi belirli bazı ürünleri üreten işletmeler:Ziraat

mühendisi(zootekni),veteriner hekim, kimyager, kimya mühendisi, biyolog

Hayvansal yan ürün kullanarak pet hayvan yemi üreten işletmeler:Veteriner hekim, ziraat mühendisi (zootekni)

Hayvansal yan ürünleri işleyen tesisler:Veteriner hekim

Onaya tâbi karma yem işletmeleri:Ziraat mühendisi (zootekni), veteriner hekim, su ürünleri mühendisi, su ürünleri ve balıkçılık teknolojileri mühendisi (balık yemi üreten işletmeler):Yem katkı maddesi ve premiks üreten işletmeler:Ziraat mühendisi (zootekni), veteriner hekim, kimyager, kimya mühendisi

EK-2

ÜRETİM, İŞLEME VE DAĞITIM AŞAMALARINDA RESMİ KONTROLLERDEN SORUMLU MESLEK MENSUPLARI

A. BİRİNCİL ÜRETİM

Hayvansal üretim:Veteriner hekim, ziraat mühendisi (zootekni), su ürünleri mühendisi ile su ürünleri ve balıkçılık teknolojileri mühendisi

Bitki ve bitkisel üretim:Ziraat mühendisi

B. ÜRETİM VE İŞLEME

Hayvan kökenli gıda ve yemler:Kesimhane, kombina ve parçalama işlemi yapılan yerler:Veteriner hekim

Et ve et ürünleri işleyen işyerleri:Veteriner hekim, gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda bölümü)

Su ürünleri işleyen iş yerleri:Veteriner hekim, su ürünleri mühendisi, su ürünleri ve balıkçılık teknolojileri mühendisi,gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda ve su ürünleri bölümü)

Süt ve süt ürünleri işleyen iş yerleri:Veteriner hekim, gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda ve süt bölümü)

Yumurta işleyen, depolayan veya ambalajlayan işyerleri:Veteriner hekim, gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda bölümü)

Bal, polen, arı sütü, temel petek üreten iş yerleri:Veteriner hekim, gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda bölümü):Hayvansal yan ürünleri işleyen tesisler: Veteriner hekim

Hayvansal yan ürün kullanarak pet hayvan yemi üreten işletmeler: Veteriner hekim

Yem işletmeleri: Ziraat mühendisi, veteriner hekim, su ürünleri mühendisi (balık yemi üreten işletmeler)

Hayvan kökenli olmayan gıdalar: Gıda mühendisi, ziraat mühendisi

Hayvan kökenli olan ve olmayan bileşenleri içeren gıdalar:Veteriner hekim, gıda mühendisi, ziraat mühendisi

Gıda ile temas eden madde ve malzeme üreten iş yerleri:Gıda mühendisi, ziraat mühendisi

(gıda bölümü), kimya mühendisi, kimyager

Veteriner sağlık ürünleri üreten işyerleri:Veteriner biyolojik ürünler:Veteriner hekim

Veteriner biyolojik ürünler dışındaki veteriner sağlık ürünleri: Veteriner hekim, kimyager, kimya mühendisi, eczacı

Bitki koruma ürünleri üreten işyerleri:Ziraat mühendisi, kimyager, kimya mühendisi

C. DAĞITIM

Perakende işyerleri

Et depolayan ve dağıtan: Veteriner hekim

Bitki ve bitkisel ürün: Ziraat mühendisi

Hayvan kökenli gıda: Veteriner hekim, gıda mühendisi, ziraat mühendisi

Hayvan kökenli olmayan gıda:Ziraat mühendisi, gıda mühendisi

Hayvan kökenli olan ve olmayan bileşenleri içeren gıda:Veteriner hekim, gıda mühendisi, ziraat mühendisi

Gıda ile temas eden madde ve malzeme:Gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda bölümü), kimya mühendisi, kimyager

Veteriner sağlık ürünleri satış yerleri:Veteriner biyolojik ürünler:Veteriner hekim

Diğer veteriner sağlık ürünleri :Veteriner hekim, kimyager, kimya mühendisi, eczacı

Bitki koruma ürünleri satış yerleri:Ziraat mühendisi, kimyager, kimya mühendisi

Yemler:Ziraat mühendisi, veteriner hekim

Ç. İTHALAT

Bitki, bitkisel ürün ve diğer maddeler:Ziraat mühendisi

Orman bitki ve bitkisel ürünleri ile ahşap ambalaj malzemeleri:Ziraat mühendisi, orman mühendisi, orman endüstri mühendisi

Canlı hayvan ve hayvansal ürünler:Veteriner hekim

Hayvansal kökenli olmayan ürünler:Ziraat mühendisi, gıda mühendisi

Hayvan kökenli olan ve olmayan bileşenleri içeren gıda: Veteriner hekim, gıda mühendisi, ziraat mühendisi

Gıda ile temas eden madde ve malzeme:Gıda mühendisi, ziraat mühendisi (gıda bölümü), kimya mühendisi, kimyager

Yemler: Ziraat mühendisi, veteriner hekim

Veteriner sağlık ürünleri:Veteriner biyolojik ürünler: Veteriner hekim

Diğer veteriner sağlık ürünleri:Veteriner hekim, kimyager, kimya mühendisi, eczacı

Bitki koruma ürünleri: Ziraat mühendisi, kimyager, kimya mühendisi

BUĞDAY ALIM FİYATI, YİNE MALİYETLERİN ALTINDA KALDI!

Türkiye topraklarının yaklaşık % 30'u (24,5 milyon hektar) tarım yapılabilir özelliktedir. Tarım arazilerinin nadas alanları hariç % 67,2'si (16,5 milyon hektar) tarla ziraatına ayrılmıştır. Bu alanın da % 72,8'inde (12 milyon hektar) hububat ekilmektedir. Hububat ekim alanı içerisinde yaklaşık % 67,5'lik pay ile ilk sırada buğday, % 24,6'lık payla ikinci sırada arpa ve % 5'lik payla üçüncü sırada mısır yer almaktadır. Bu ürünleri sırasıyla çavdar, çeltik ve yulaf izlemektedir.

Serin iklim tahılları olarak gruplandırılan buğday, arpa, çavdar ve yulaf içinde, dünyada ve Türkiye'de stratejik olarak en önemli ürün buğdaydır.

Ülkemizde 8 milyon hektarın üzerinde ekim alanına sahip buğday üretimi, yağış rejimine bağlı olarak, 16 milyon ton ile 21.5 milyon ton arasında değişmektedir. Artan nüfusa paralel olarak buğday talebi de artmaktadır. Ekmek, bulgur, makarna, irmik, bisküvi, nişasta ve diğer buğdaya dayalı unlu mamuller tüketimi dikkate alındığında buğday tüketimi gıda olarak 14-15 milyon ton seviyelerindedir. Dolayısıyla; ülkemizde kişi başına buğday tüketimi 195-207 kg seviyesinde olmaktadır.

Ülkemizde buğday üretiminde verimi etkileyen unsurlar büyük önem taşımaktadır. Adana'da sulanabilen alanlarda AR-GE desteğiyle üretilen buğdayda hektara 8 ton verim alınırken, Adana'ya 2 saat mesafedeki Konya'nın sulanamayan kırsal alanlarında verim 1.5 ton/hektara gerilemektedir. AKP döneminde Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü kapatılmış, sulama yatırımları yerine, İl Özel İdareleri aracılığıyla kolay oya tahvil edilen yöntemler tercih edilmiştir. Tarımsal çıktı fiyatlarının yerinde saydığı, gübre ve mazot başta olmak üzere girdilerin sürekli pahalandığı ortamda, üretici 2 milyon hektar alanı işlemekten vazgeçmiştir. Tarımsal araştırmaların işlevsizleştirildiği süreçte, kuraklığa dayanıklı tohumların ıslahı çalışmaları da terk edilmiştir.

Hububat piyasasını düzenleyici bir görev üstlenmesi gereken Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) ise son yıllarda gerek organizasyon, gerekse işlev açısından sürekli küçültülmüş ve tarım uzmanı olmayan yöneticiler tarafından yanlış yönetilmiştir.

2000-2010 yılları arası buğday üretimi, TMO'nun toplam alımı ve alım fiyatı ile prim destekleri aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo-1 BUĞDAY

YILLAR	ÜRETİM (Ton)	TMO ALIM (Ton)	ALIMIN ÜRETİME ORANI (%)	TMO ALIM FİYATI (TL/Ton)*	Prim Destekleri (TL/Ton)
2000	21.000.000	2.959.105	14	102	-
2001	19.000.000	1.459.434	8	164	-
2002	19.500.000	332.811	2	230	-
2003	19.000.000	544.508	3	325	-
2004	21.000.000	2.023.401	10	371	-
2005	21.500.000	4.171.303	19	350	30
2006	20.010.000	1.456.571	7	375	35
2007	17.340.000	121.92	0,7	425	45
2008**	17.782.000	9.716	0,05	500	45
2009	20.600.000	3.769.788	18	500	50
2010***	17.500.000	-	-	550	-

Kaynak: TMO Hububat Sektör Raporu

*Anadolu Kırmızı Sert Buğday **2008 yılına ait fiyatlar emanet alım fiyatı olup, müdahale alım fiyatı açıklanmamıştır. ***Tahmin

Son 10 yıldır buğday için açıklanan müdahale alım fiyatları, 2003 yılı hariç sürekli olarak üretim maliyetinin altında kalmıştır. AKP Hükümeti, 2010-2011 dönemi ekmeçlik buğday alım fiyatını Haziran-Temmuz-Ağustos ayları için ton başına 550 Lira (Kg 55 kr), Eylül ayı için 560, Ekim ayı için 570, Kasım ayı için de 580 Lira/Ton olarak açıklamıştır. Oysa meslek kuruluşlarının yaptığı hesaplamalara göre, buğdayın maliyeti kg başına 62 kuruş düzeyindedir. Üreticinin emeği ve uğraşısını da dikkate alarak, üretimin sürdürülebilmesi için, destekleme fiyatının en az 80 kuruş olması gerekmektedir. Maliyetlerin bile altında kalan bu fiyatlarla, Türk çiftçisinin asgari yaşam koşullarını sağlaması ve üretimini sürdürebilmesi mümkün değildir. Buğday fiyat ve maliyetine ilişkin veriler Tablo 2'den izlenebilir.

Tablo-2: Buğday Fiyat ve Maliyet Karşılaştırması (Kı/Kg)

YILLAR	BUĞDAY Fiyatı	BUĞDAY 1 Kg. Dane Maliyeti
2000	0,10	0,12
2001	0,16	0,20
2002	0,23	0,26
2003	0,32	0,32
2004	0,37	0,34
2005	0,35	0,40
2006	0,37	0,41
2007	0,42	0,48
2008	0,50	0,61
2009	0,50	0,61
2010	0,55	0,62

Buğday maliyetinin ayrıntılı tablosu da aşağıdadır:

Tablo-3: 2008-2010 Dönemi Buğday Maliyeti

	2008	2009	%artış	2010	%artış
Tarla Kirası	34,00	34,05	0	35,00	3
İlk Sürüm	16,40	17,68	7	18,73	6
İkileme	11,40	12,65	10	13,95	9
Üçleme	9,00	9,60	6	10,10	5
Tohum Bedeli	19,20	24,46	21	20,00	-22
Ekim	10,70	10,72	0	15,33	30
Gübre ve gübreleme İşçiliği	40,20	41,25	3	35,20	-17
İlaç ve İlaçlama İşçiliği	10,20	12,27	17	13,00	6
Hasat	13,20	15,84	17	17,00	7
Diğer Masraflar (hasat ve koruma)	9,80	11,86	17	12,00	1
Masraflar Toplamı	174,10	190,36	9	190,31	0
Mas. Top. Faizi*	14,80	16,18	9	15,22	-6
Genel İdare %3	5,22	5,71	9	5,71	0
Yan gelir saman	35,00	36,60	4	31,00	-18
Masraflar Genel Toplamı	159,12	175,65	9	180,24	3
Dekara verim (Kg.)	260,00	290,00	10	290,00	0
1 Kg. Dane Maliyeti (TL/Kg.)	0,61	0,61	0	0,62	3

Kaynak: TZOB

* Faiz oranı 2008 ve 2009 için %8,75, 2010 yılı için %8 alınmıştır.

Buğday fiyatının, maliyet, enflasyon ve girdi ile karşılaştırılmasına ilişkin Tablo-4 verilerine göre, 2000-2010 yılları arasında buğday maliyeti % 412, girdiler % 588 ve enflasyon % 352 artarken, fiyat artışı % 335'te kalmıştır. Bu durum da göstermektedir ki, tüm olumsuz koşullara rağmen toprağını ekmeğe devam eden üretici, alın terinin – emeğinin karşılığını alamamakta, üstelik zarar etmektedir.

Tablo-4: Buğday Maliyeti, Fiyatı, Enflasyon ve Girdi Karşılaştırması

	Maliyet		Fiyat		Enflasyon		Girdi	
	% Değişim	Endeks	% Değişim	Endeks	% Değişim	Endeks	% Değişim	Endeks
2000	-	100	-	100	-	100	-	100
2001	68	168	70	170	68,53	169	122	222
2002	28	215	40	238	29,75	219	13	251
2003	21	260	42	338	18,36	259	24,5	312
2004	9	283	7	362	9,32	283	20	374
2005	18	334	-22	282	7,72	305	5,4	394
2006	1	339	7	301	9,65	334	14	449
2007	17	397	13	340	8,39	362	34	601
2008	27	504	31	445	10,06	399	61,7	973
2009	0	504	-11	396	7,50	429	-39,7	583
2010	2	512	10	435	5,30	452	18	688

2008 yılı buğday fiyatı serbest piyasa fiyatıdır.(TMO fiyat açıklamamıştır.) Girdi fiyatları Mazot, DAP ve %26 nitrat'ın fiyatlarındaki artışların ortalaması.

Öte yandan 2010 yılında rekoltenin 2009'a oranla düşük olması beklenmektedir. Hasadın sürdüğü Çukurova'da verim beklenin altında oluşmaktadır. Bununla birlikte, İç Anadolu Bölgesinde ise lokal olarak gerçekleşen pas, kök çürüklüğü gibi hastalıkların verimi olumsuz yönde etkileyeceği tahmin edilmektedir. Bu nedenle primler yeniden gözden geçirilmeli ve artırılmalıdır.

Türkiye tahıl üretiminde avantajlı konumdadır. Yağış rejiminin iyi olduğu yıllarda iç tüketimin üstünde bir buğday üretimi gerçekleştirilebilmektedir. Sulama yatırımlarının yapılması, tarımda AR-GE düzeyinin yükseltilmesi ve TMO'nun yeniden eski günlerde olduğu gibi "üretici dostu" işlevine döndürülmesi durumunda, Türkiye buğdayda sorun yaşamayacaktır. Bu nedenle tarım politikalarının bu doğrultuda kurgulanarak, uygun kaynak büyüklükleri ve etkin bir kamu yönetimi anlayışı ile yaşama geçirilmesi gerekmektedir.

20 YILDA NEREDEN NEREYE?

20 YIL ÖNCE BAKLIYATTA DÜNYA İHRACAT ŞAMPİYONU OLAN TÜRKİYE, BUGÜN İKİNCİ EN BÜYÜK İTHALATÇI ÜLKE!

1990 yılında 300 milyon doların üzerine çıkan ihracat değeriyle dünyanın en büyük bakliyat ihracatçısı olan Türkiye, siyasi çıkarlar ve sadece günü kurtarmayı amaçlayan yanlış tarım politikaları sonucu bugün bakliyat alanında, Hindistan'dan sonra, ikinci en büyük ithalatçı ülke konumuna gerilemiştir.

Türkiye'de baklagil üretimine özellikle 1980'li yıllardan itibaren büyük önem verilmeye başlanmış ve ülke genelinde uygulanan çeşitli projeler sayesinde bakliyat üretimi artış göstermiştir. Türkiye'yi, özellikle mercimek ve nohut üretiminde dünyanın en büyük üretici ülkelerinden birisi haline getiren bu atılım ne yazık ki 1990'lı yıllardan itibaren yavaşlamaya başlamış ve 2000'li yıllarda yerini gerilemeye bırakmıştır. 1988-2009 dönemi bakliyat üretimi Tablo-1'de verilmektedir.

Tablo 1: Türkiye Bakliyat Üretimi (Miktar: 1000 ton)

Yıllar	Mercimek	Nohut	Kuru Fasulye	Bakla	Bezelye	Börülce
1988	1.040	778	211	78	4,5	4
1990	846	860	210	75	4,5	1,6
1995	665	730	225	49	3,9	2,5
2000	353	548	230	37	3,1	2,6
2001	520	535	225	35	2,7	2
2002	565	650	250	32	4	2,2
2003	540	600	250	33	3,5	2,4
2004	540	620	250	30	3,5	2,3
2005	570	600	210	28	3,6	2,5
2006	622	552	196	21	4,4	2,9
2007	535	505	154	21	4,1	2,7
2008	131	518	155	21	3,9	3
2009	302	563	181	21	3,6	3

Kaynak: TÜİK

1988'de 2 milyon hektar olan bakliyat ekim alanı, 2008 yılı itibariyle 970 bin hektara inmiştir. Mercimek ekiliş alanlarının %90'ından fazlasını kırmızı mercimek oluşturmaktadır. 1980'li yıllarda tek başına 350 bin hektara kadar ulaştığı görülen yeşil mercimek ekiliş alanları 1990'lı yıllardan itibaren sürekli azalma göstermiş ve bugün 28 bin hektara kadar gerilemiştir. Bakliyat üretiminde halen nohut ve mercimek başı çekmektedir.

Kırmızı mercimek ağırlıklı olarak Güneydoğu'da, yeşil mercimek, nohut ve kuru fasulye Orta Anadolu ve geçit bölgelerinde, bakla Ege ve Güney Marmara'da, bezelye ise Orta Anadolu ve Marmara'da yetiştirilmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgemizde büyük bir kuraklığın yaşandığı 2008 yılında kırmızı mercimek üretimi 508 bin tondan 106 bin tona gerilemiştir. 1986-2009 dönemi kırmızı ve yeşil mercimek üretimi Tablo-2'de verilmektedir.

Tablo 2: Türkiye Mercimek Üretiminin Gelişimi (Üretim:1000 Ton)

Yıllar	Yeşil Mercimek	Kırmızı Mercimek	Toplam
1986	200	650	850
1990	216	630	846
1995	150	515	665
2000	73	280	353
2001	60	460	520
2002	65	500	565
2003	55	485	540
2004	60	480	540
2005	50	520	570
2006	42	580	622
2007	27	508	535
2008	25	106	131
2009	27	275	302

Kaynak: TÜİK, DTM-BİM Kayıtları

ŞAMPİYONLUKTAN SONUNCULUĞA

1980 yılından itibaren üretimde görülen artışlar neticesinde bakliyat ihracatı önemli ölçüde artış göstermiş ve 1990 yılında 300 milyon doların üzerine çıkan ihracat değeriyle Türkiye dünyanın en büyük bakliyat ihracatçısı olmuştur. Ancak sonraki yıllarda düşmeye başlayan bakliyat ihracatı, 2009 yılı itibariyle 270 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3: Türkiye'nin Bakliyat İhracatı (Miktar: Ton, Değer:1000 \$)

		Nohut	Mercimek		K. Fasulye	Bakla	Diğer	Toplam
			Kırmızı	Yeşil				
2000	Miktar	50.135	93.273	1.495	12.278	364	5.709	163.254
2000	Değer	33.130	53.615	1.014	9.378	296	3.398	100.831
2001	Miktar	153.916	155.819	993	45.324	1.806	2.351	360.209
2001	Değer	75.261	83.564	591	31.809	599	1.503	193.337
2002	Miktar	107.917	133.240	2.120	20.125	488	491	264.381
2002	Değer	49.351	50.559	988	14.042	263	507	115.710
2003	Miktar	189.642	214.441	743	42.194	268	2.375	449.663
2003	Değer	82.580	86.581	796	24.162	216	1.588	195.923
2004	Miktar	133.073	169.285	1.888	31.660	168	45	323.704
2004	Değer	69.166	83.673	1.764	12.444	193	99	167.338
2005	Miktar	123.593	116.621	1.788	2.923	525	188	245.638
2005	Değer	83.026	69.380	1.623	3.599	350	190	158.168
2006	Miktar	104.684	300.020	1.308	3.973	496	223	410.704
2006	Değer	83.660	157.208	1.165	4.896	462	217	247.608
2007	Miktar	69.192	184.968	1.292	2.285	910	346	258.993
2007	Değer	57.986	125.414	943	3.209	902	932	189.386
2008	Miktar	88.538	68.659	1.686	3.500	1.942	1.034	165.359
2008	Değer	76.962	98.886	2.380	5.424	1.581	1.537	186.770
2009	Miktar	88.555	172.773	2.240	19.026	779	599	239.030
2009	Değer	75.021	125.084	1.648	17.906	1.092	832	269.863

Kaynak: DTM-BİM Kayıtları

İhracat düşerken, özellikle 1997 yılından itibaren önemli miktarlarda bakliyat ithal edilmeye başlanmıştır. 2008 yılına gelindiği ise kuraklığın da etkisiyle 333 milyon dolarla rekor düzeye yükselen ithalat, ilk kez ihracat rakamını da aşmış ve bakliyat dış ticaretinde 146 milyon dolarlık açık verilmiştir. 2008 yılı ithalatının %66,9'unu kırmızı mercimek, %16,9'unu kuru fasulye, %6,4'ünü yeşil mercimek, %2,7'sini de nohut ithalatı oluşturmuştur. 2009 yılında ise bakliyat ithalatı 207,4 milyon dolara gerilemiştir.

Tablo 4:Türkiye'nin Bakliyat İthalatı

Yıllar	Miktar (Ton)	Değer (1000\$)
1995	29.939	19.822
2000	174.052	77.677
2001	150.862	64.111
2002	81.554	36.985
2003	29.245	14.327
2004	29.529	15.201
2005	114.205	58.853
2006	110.190	66.742
2007	90.429	78.708
2008	272.995	332.831
2009	212.915	207.428

Kaynak: DTM-BİM Kayıtları

2009 yılı ithalatının 117,3 milyon dolarlık kısmını kırmızı mercimek, 56,4 milyon dolarlık kısmını kuru fasulye, 4,2 milyon dolarlık kısmını nohut ve 16,2 milyon dolarlık kısmını da yeşil mercimek oluşturmuştur. 2000-2009 dönemi kırmızı mercimek ithalatına ilişkin veriler de Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5: Türkiye'nin Kırmızı Mercimek İthalatı

Yıllar	Miktar (Ton)	Değer (1000\$)
2000	99.074	41.062
2001	79.882	30.452
2002	13.156	4.623
2003	35	15
2004	3.704	1.701
2005	56.277	25.189
2006	51.900	22.817
2007	11.222	6.861
2008	168.987	222.575
2009	124.501	117.298

Kaynak: DTM-BİM Kayıtları

Görülmektedir ki, 1990 yılına kadar dünyanın en büyük yeşil mercimek ihracatçısı olan Türkiye, yanlış tarım politikaları ve dış piyasadaki gelişmeleri takip edememesi neticesinde, üstünlüğünü kaybetmiş ve bir ithalatçı ülke konumuna gelmiştir. 2008 yılı verilerine göre dünyada en çok bakliyat ithal eden ülke yüzde 20,4'lük payı ile Hindistan'dır. Türkiye ise yüzde 4,7'lik payı ile Hindistan'dan sonra ikinci en büyük ithalatçı ülke olmuştur. Bakliyat ithalatçısı ilk 10 ülke Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6: Ülkeler İtibariyle Dünya Toplam Bakliyat İthalatı

Ülkeler	Değer (1000 ABD \$)	Miktar (Ton)	Ortalama İthal Fiyatı (Ton)	2004-2008 Dönemi İthalat Değerinin Yıllık Değişimi (%)
Hindistan	1.459.456	2.623.219	556	36
Türkiye	332.831	272.995	1.219	91
Mısır	294.451	1.989.662	148	25
ABD	286.320	311.633	919	15
Brezilya	251.726	264.113	953	50
İtalya	246.132	275.747	893	9
İngiltere	240.914	276.645	871	25
BAE	239.922	315.989	759	60
İspanya	229.657	218.243	1.052	60
Pakistan	196.826	305.590	644	20

Kaynak: ITC calculations based on COMTRADE statistics

Türkiye'nin bir zamanlar lider ülke olduğu baklagil üretimi ve ihracatında bugün geldiği nokta üzüntü vericidir. Baklagil ürünlerinin gen merkezi olan ülkemizi, kırmızı – yeşil mercimek – nohut – kuru fasulye ithalatçısı haline getiren politikalardan derhal vazgeçilmelidir. 1980'li yıllarda uygulanan Nadas Alanlarının Daraltılması Projesi'ne tekrar başlanmalı ve bu bağlamda ekim alanları ve verimlilik yükseltilecek, Türkiye tüm baklagil ürünlerinde tekrar dünya lideri konumuna getirilmelidir.

ET İTHALATINA VİZE! HAYVANCILIĞI KÖTÜ GÜNLER BEKLİYOR...

Resmi Gazete’de 30.04.2010 tarihinde yayımlanan 2010/373 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Et ve Balık Kurumu’na % 25 gümrük vergisiyle 7 bin beş yüz ton taze, soğutulmuş veya dondurulmuş sığır eti yanında, % 10 gümrük vergisiyle 16 bin ton damızlık olmayan canlı sığır eti ithalatı için yetki verilmiştir. Karara göre 23 bin 500 tonluk bu miktarın dışında İthalat Rejimi Kararı çerçevesinde tespit edilen gümrük vergileri oranları üzerinden de ithalat yapılabilmesi öngörülmüştür. Böylelikle, Türkiye’nin 1998 yılından bu yana hayvan hastalıkları gerekçesiyle izlediği et ithalatı yasağı ortadan kaldırılmıştır.

Öncelikle belirtilmelidir ki, Türkiye’de kırmızı et üretimi alanında bilinen ya da tahmin edilenin çok üzerinde bir açık söz konusudur. TÜİK’in 2009 yılı istatistiklerine göre, 412 bin ton kırmızı et üretimi ve 72.5 milyon nüfus birlikte değerlendirildiğinde, ülkemizde yılda kişi başına kırmızı et tüketimi 5,7 kg olmaktadır. Avrupa’nın 75 kg kişi başına kırmızı et tüketiminin Türkiye’de yakalanabilmesi için, üretilmesi gereken et miktarı ise 5.4 milyar tondur.

Kırmızı et üretimindeki yetersizliğin kaynağı, hayvan sayısının azalmasına karşılık genetik kapasitenin yeterince geliştirilememesidir. Nüfusun 57.2 milyon’dan 72.5 milyona yükseldiği 1991 - 2009 döneminde; büyükbaş hayvan varlığı 12.3 milyondan 10.8 milyona, küçükbaş hayvan varlığı da 51.2 milyon’dan 26.9 milyona düşmüştür.

Hayvan sayısı düşerken, kırmızı et üretimi de ağırlıklı olarak sığır etine bağlı kalmıştır. 1991 yılında 207 bin ton olan üretim, 2000’li yıllarda -2007 yılı istisnasıyla- sürekli olarak 500 bin ton’un altındadır. 2007 yılındaki 577 bin ton’luk kırmızı et üretimi ise, kuraklık ve artan yem fiyatları nedeniyle beslenemeyen süt hayvanlarının kesime gönderilmesiyle ortaya çıkan bir kriz habercisidir.

Türkiye’de kırmızı et üretici fiyatı / tüketici fiyatı makasına bakıldığında görülmektedir ki, 2005 - 2009 yıllarında karkas (üretici-toptan) fiyatları 9 - 11 TL/kg aralığında sıkışırken, et çeşitlerinin reyon fiyatları sürekli yükselmiştir. Karkas fiyatlarına % 17 kemik maliyeti ve % 8 KDV bedeli eklenerek bulunan maliyetin üzerinin normal ya da aşırı kar olduğu düşünüldüğünde, piyasadaki aracı faaliyetinin yoğunlaşmasına odaklanmak gerekmektedir. Özellikle üretim cephesinin çok sayıda üreticiden ve az sayıda büyük sürü sahiplerinden oluştuğu değerlendirildiğinde, metropol kentlerdeki büyük tedarikçilerin ve EBK’nın fiyatlar üzerindeki etkileri, üretici fiyatlarından kısmen bağımsız bir şekilde, belirleyici olmaktadır.

TL/ kg, KDV dahil	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Karkas (toptan) fiyatı	9	10	11	9	11	15
Kıyım reyon fiyatı	11	12	13	13	18	24
Kuşbaşı reyon fiyatı	12	14	15	16	20	26
Bonfile reyon fiyatı	22	23	24	25	27	38
Yem fiyatları	0,300	0,313	0,400	0,470	0,426	0,450

*2010 Nisan ayı fiyatıdır. Et ithalatı sonrasında karkas fiyatı düşmüştür.

ÜRETİCİ VE TÜKETİCİ CEZALANDIRILYOR

Yıllar boyunca süren fiyat eğilimi izlendiğinde 2010 yılı verileri piyasa spekülasyonunun kaynağını göstermektedir. Üreticiden kilosu 15 liraya alınan etin fiyatı, tüketiciye ulaşınca kadar neredeyse yüzde 100 zam görmektedir. Bu durum da göstermektedir ki; yem fiyatları başta olmak

üzere son yıllarda girdilerde yaşanan olağanüstü artışlara karşın direnerek zararlı pahasına üretime devam eden Türk çiftçisi değil, aracılar, marketler, karteller para kazanmaktadır. Bu kesim karlarından fedakarlık yapmazken, ithalat ile “*üreticinin ıslah edilmeye çalışılması*” ise kabul edilemez bir durumdur. İthalat yapılacağına ilişkin haberlerin duyulmaya başlamasıyla beraber Mayıs 2010’da besicinin elindeki hayvan fiyatı zaten 12-13 liraya inmiş, ancak bu düşüş market fiyatlarına yansımamış, dolayısıyla tüketici yine yüksek fiyatlarla karşı karşıya kalmıştır. Durum böyleyken, Et ve Balık Kurumu’na verilen et ve canlı hayvan ithalat yetkisi, öncelikle üreticiyi, ardından tüketiciyi cezalandırmaktır.

Sorunun kaynağı hayvan popülasyonundaki eksikliklerdir. Bu açığın yurtiçi sürü varlığını artırmaya yönelik önlemlerle kapatılması gerekirken, duyarlı toplum kesimlerinin sesine kulaklarını tıkayan AKP hükümeti, et ithalatı konusundaki ısrarını sürdürmüş ve yetki alındıktan sadece 4 gün sonra ilk ihale açılmıştır.

EBK tarafından 4 Mayıs 2010’da, 4 bin 25 ton canlı hayvan için yapılan ihalede 13 firma şartname almıştır. İhalede, etin Türkiye’ye sokulması için 10 günlük süre tanınması üzerine sadece 3 firma, 500 tonluk canlı hayvan için teklif vermiştir. En düşük teklif, 1 milyon 299 bin 950 euro ile Almanya Hacılar Helal Et Şirketi tarafından sunulmuştur.

İkinci ihale ise 6 Mayıs 2010’da yapılmıştır. İhalede, Ürdün kökenli Khaled Hijazi&Ghosheh Ltd. Co firması, 5 bin tonluk canlı kasaplık sığır alımı için toplam 21 milyon 307 bin 500 dolarlık teklif vermiştir.

Ancak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, 6 Mayıs 2010’da her iki ihaleyi de yeterli rekabet oluşmadığı gerekçesiyle iptal etmiştir.

ÜRDÜNLÜ KHALED HIJAZI KAZANDI

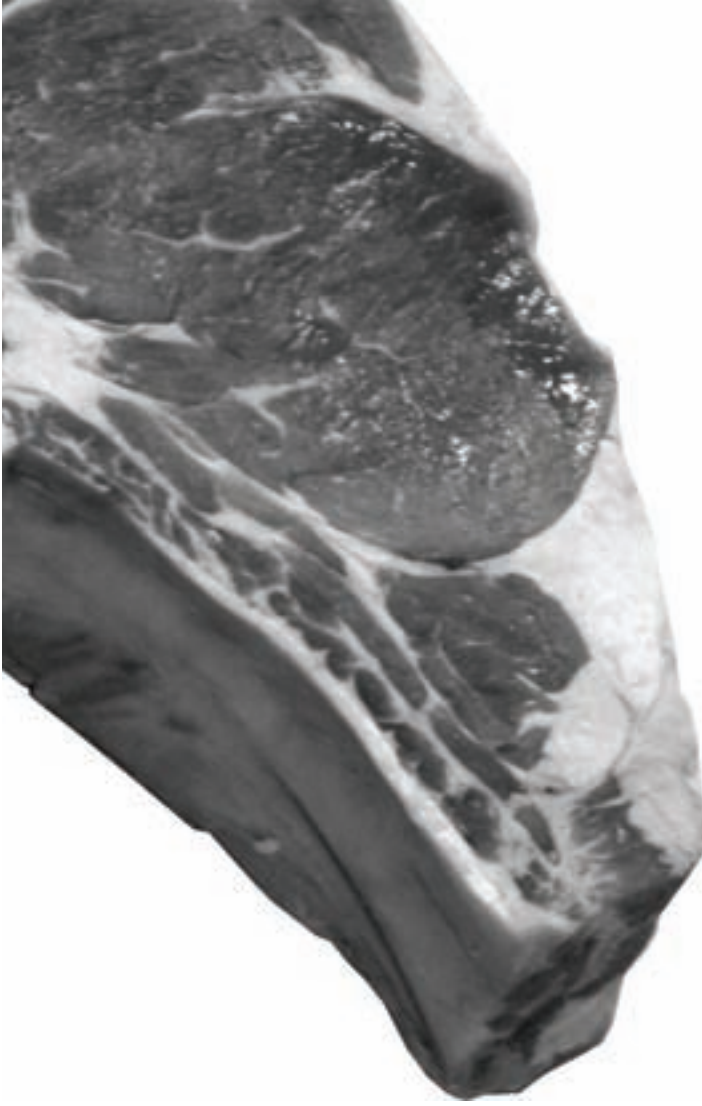
EBK’nin 20 Mayıs 2010’da açtığı yeni ihalede davetiye gönderilen 35 firmadan, 14’ü dosya almış, 6’sı teklifte bulunmuştur. 8 bin tonluk kasaplık sığır ithalatı, teslim yerlerine göre 10 partiye ayrılmıştır. EBK Yönetim Kurulu kararına göre ihaleyi şu firmalar kazanmıştır:

- Ürdün merkezli Khaled Hijazi&Ghosheh Ltd. Co firması /1, 2, 4, 6, 7, 8 ve 9’uncu kısımlar için toplam 20 milyon 75 bin dolarlık teklif.
- Slovakya merkezli Dituria-S S.R.O firması / 3’üncü kısımda 500 ton sığır için 1 milyon 272,5 bin avroluk teklif.
- Avusturya merkezli Altintern Handels GMBH firması / 5. kısımda bin ton sığır ithalatı için 2 milyon 740 bin avroluk teklif.
- Almanya merkezli Hacılar Helal Et Kombinasyonu / 10. kısımda bin ton sığır için 2,7 milyon avroluk teklif.

Böylece 8 bin ton kasaplık sığırın toplam ihale tutarı 6 milyon 712,5 avro ve 20 milyon 75 dolar olmak üzere, toplam yaklaşık 28,5 milyon dolar civarında gerçekleşmiştir.

Daha önceki ihalelerde 10 gün ve 30 gün olarak belirlenen teslim süreleri bu ihalede 50 güne çıkarılmıştır. ABD (Teksas, Alabama ve Washington eyaletleri hariç), Brezilya (Parana bölgesi hariç), Arjantin (Corrientes ve Misiones bölgeleri hariç), İzlanda, Norveç, Estonya, Litvanya, Letonya ve Macaristan bölgelerindeki sığırların alımı öngörülmüştür.

EBK’nin 14 Haziran 2010’da 4 bin ton besilik canlı sığır için yaptığı ihaleye Khaled Hijazi and Ghosheh Ltd. Co., Altintern, MB Food,

Hacılar ve Dituria firmaları katılmıştır. İhaleyi, 8 kısmın tamamına en düşük teklifi veren Khaled Hijazi firması, 4,08 dolar/kilogram (6,96 lira) fiyatla kazanmıştır.

100 BİN TONLUK YETKİ

Ancak ithalata karşın et fiyatlarında düşüş sağlanamamıştır. Bunun üzerine Resmi Gazete’de 29 Haziran 2010 tarihinde yayımlanan 2010/623 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile EBK’ya damızlık olmayan canlı sığır ithalatı için 100 bin ton tarife kontenjanı açılmıştır.

EBK’nin 1 Temmuz’da yaptığı 4 bin ton kasaplık sığır için, 14 milyon 550 bin dolar ile en düşük fiyatı Ürdünlü Khaled Hijazi firması vermiştir.

EBK tarafından 15 Temmuz 2010’da da 50 bin tonluk rekor bir ihaleye çıkmıştır. Bu ihaleyi de 200 milyon 297 bin 500 dolar ile yine Khaled Hijazi firması kazanmıştır.

ÜRETİCİ İFLAS EDECEK!

Bugüne kadar yapılan 3 ihalede, 12 bin ton kasaplık, 4 bin ton da besilik olmak üzere toplam 16 bin ton hayvan ithalatı gerçekleştirilmiştir. İthal hayvanlardan elde edilen et, kilosu 12 liradan karkas olarak isteklilere toptan satılmaktadır. Ancak toptan fiyatlar perakendeye yansımamış, tüketici yine pahalıya et yerken, kazanan araçlar olmuştur. Et fiyatlarının gelişimi aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

2009 Kasım – 2010 Haziran Dönemi Perakende Et Fiyatları

	11 2009	12 2009	01 2010	02 2010	03 2010	04 2010	05 2010	06 2010
Dana kıyma	20	22	24	24	24	26	22	22
Dana kuşbaşı	24	24	26	26	28	30	26	26
Dana biftek	24	24	28	28	30	30	28	28
Dana rosto	24	24	26	28	28	30	28	28
Dana bonfile	28	28	30	30	38	38	36	36
Kuzu gerdan	16	17	17	20	19	21	20	20
Kuzu pirzola	23	23	23	23	24	26	25	25
Kuzu but	23	23	23	23	23	26	25	25
Kuzu kol	20	20	20	21	21	25	22	22

Kaynak: Ankara Kasaplar Odası

Hayvan popülasyonundaki eksikliğin canlı hayvan ithalatı ile kapatılmaya çalışılması, Anadolu’yu kasıp kavuran hayvan hastalıklarının zirve yapmasına neden olacaktır. Özellikle, hayvan hastalıklarının erdike edilmesi için 50 milyar euro’lara yakın kaynağa gereksinim duyulduğu ve hedefin yalnızca Trakya ile sınırlı tutulabildiği mevcut durum, olabileceklerin habercisi niteliğindedir.

1998 yılından bu yana, deli dana hastalığı gerekçesiyle Avrupa’dan et ithalatı yapmayan Türkiye’nin tutumunu tarife dışı engel uygulaması olarak gören ve tüm ilerleme raporlarında bu durumu eleştiren Avrupa Birliği’nin haklılığı da, bu yanlış uygulama sonrası zımnen teyit edilmiştir. Bunun kabul edilemez olduğu ortadadır.

Üreticiyi iktisadi açıdan geri dönülemez zararlara uğratan, başlangıçta tüketici yararına gibi görünse de nihai tahlilde iç üretimin zarar görmesi ve halk sağlığı risklerinin artması çerçevesinde tüketici hak ve yararlarına da olmayan bu uygulamalar, sürdürülen yanlış politikaların bir sonucudur.

EBK’YA “MİMAR” MÜDÜR

EBK’yi 8 kombinaya daraltarak piyasa regülasyonu yapamaz hale getiren, kurumun yönetimine mimar atamakta sakınca görmeyen, son beş ayda besi hayvanı sayısını üç kez birbirinden 500 bin adet farklı olacak şekilde açıklayan (Aralık 2009’da 1 milyon 700 bin, Şubat 2010’da 2 milyon 60 bin, Nisan 2010’da 2 milyon 200 bin), daha 3 ay önce “Türkiye’de yeterince besi hayvanı olduğunu ve et ithalatını düşünmediklerini” ifade eden, üreticinin “ALAKIZ HAKKINI ARIYOR” temasıyla yaptığı mitingleri İDEOLOJİK olarak tanımlayanların, bugün de çözüm olarak ithalata sarılmaları sürpriz değildir...

Ziraat Mühendisleri Odası olarak bir kez daha ifade ediyoruz ki, Türkiye gibi dinamik nüfus yapısına sahip bir ülkenin kırmızı et tüketiminde yurtdışı üretime bağımlı kalması, iktisadi - sosyolojik - fiziksel - düşünsel kapasite kayıplarını daha da artıracak, beslenmeye dayalı sağlık sorunlarını yükseltecektir.

Çözüm ithalatta değildir. Sorunun ciddiyetine bağdaşır bir şekilde, doğru ve kararlı politikalarla ele alınması gereklidir. Çözüm kendi üretim kapasitemizi yükseltmekte, bitkisel - hayvansal üretim dengesini tesis etmekte, piyasa aksaklıklarına karşılık kamusal müdahale araçlarını kurup geliştirmekte, üretim ve işleme safhalarında teknik eleman katkısını geliştirmekte, üreticiyi emeğiyle geçinir tutarken tüketicinin dengeli ve yeterli beslenmesini sağlamaktadır...

NEDEN KÖY ENSTİTÜLERİ? NEDEN YENİ KUŞAK?

ALPER AKÇAM*

Günümüz toplumunun marka ve olgu sağanağı, televizyon baskısı altında yaşayan, kendi yaşamının edilgen bir izleyicisi durumuna getirilmiş yığınları, devrimci bir ütopya olmaksızın bugünlerine ve geleceğine ilişkin özgür bir düşünce geliştirme olanağı bulamayacaklardır.

Ortaçağ karanlığında, antikçağın yeniden bulgulanışı gibi, günümüz yeni ortaçağına karşı da, yeniden bulgulanacak bir yitirilmiş cennet gereksiniminin olduğu çok açıktır. Köy Enstitüleri, altı yıllık kısa yaşam süreci içinde ayırımına varılmış bir aydınlanma ânı olarak elimizin altındadır; bugünün devrimci ütopyası, yitirilmiş cenneti gibidir... Aradan geçen onlarca yıla karşın, Cumhuriyet eğitim ve kültür tarihi içinde çok ayrıcalıklı ve özgün bir yeri olan Köy Enstitüleri'nin değeri, yeni anlam boyutlarıyla çoğalmaktadır...

NEDEN KÖY ENSTİTÜLERİ?

I. Köy Enstitüleri, Bize Özgü, Ayağını Anadolu Toprağına Basan Kurumlardı. ABD'li uzman Fay Kirby, "Türkiye'de Köy Enstitüleri" adlı yapıtının girişinde şöyle diyor: "İkinci önemli sonuç, asıl Köy Enstitüleri'nin

Pestalozzi, Dewey, Kerschensteiner gibi Batı eğitimcilerinin düşüncelerine göre kurulmuş eğitim sistemlerinden alınarak açılmış okullar değil, onlardan (bilinmesi Türkiye için çok önemli olan) bazı temel noktalarda ve ayrıca nitelik ve nicelik bakımından da değişik bir sisteme dayandığıdır. (...) Üçüncü sonuç, Köy Enstitüleri'nin, Batılı eğitimcilerin düşün ve sistemlerinin taklidi olmadığı gibi, şu ya da bu partinin ve şu ya da bu Bakanın keyfine dayalı bir buluş da olmadığıdır. (...) Köy Enstitüleri'nin Türkiye'nin eğitim sorununun doğal ve zorunlu olarak vardığı, uzun aramalar ve deneyler sonunda kolektif çalışmalarla ortaya çıkarılmış bir eser olduğu, onda hiçbir yapaylık ve siyasal çıkar bulunmadığı, incelemede apaçık belirtilmiştir." (Fay Kirby, Türkiye'de Köy Enstitüleri, önsöz, s VII.)

Köy Enstitüleri, yalnızca bir eğitim, kültür girişimi değil, kurucusu İsmail Hakkı Tonguç'un kitabına verdiği adda anlamını bulan "Canlandırılacak Köy" kavramı ile, tüm Anadolu'un bir tür yenedendoğuşa uğratılması çabasıydı. Köy Enstitüleri hareketi, Anadolu kültüründen, halk kültüründen esin almıştı.

İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'tan;
"Karaağaç Köy Eğitmeni Yetiştirme Kursu Eğitim Şefliğine,

24 Eylül 1937

Kurslarda bulunan eğitmenler tarafından yazılmış güzel yazılar bir araya toplanarak eğitmen kursları için bir (okuma kitabı) bastırılacaktır. Onun için aşağıda saptanan esaslar göz önünde tutularak eğitmenler tarafından muhtelif vesilelerle yazılmış yazıların asılları veya kopyaları toplanarak idareimize gönderilecektir.

Tahrir derslerinde eğitmenler tarafından yazılmış güzel yazılar:

Tasvir mahiyette yazılar; b. Mektup numuneleri, c. Senet ve zabıt varakası örnekleri

Eğitmenler tarafından yazılmış destanlar;

Eğitmenler tarafından oynanan temsillerin aynen tutulmuş zabıtları (Bu piyeslere hariçten hiçbir şey ilave edilmemelidir.) Bu esaslara göre vereceğiniz yazıları 15.10.1937 tarihine kadar göndermenizi önemle dilerim." (Ferit Oğuz Bayır, Köyün Gücü, Ulusal Basımevi, Ankara 1971, s 131.)

Köy Enstitüleri girişimi, Anadolu köy ve köylüsündeki imece ruhunun, kan toplumu geleneklerinin üzerinden evrensel bilgiye, çağdaş uygarlık düzeneklerine uzanmış bir kalkışmasıydı. Tonguç Baba'nın deyişiyle, "Korkuya karşı savaşın" ışığıydı.

Tonguç, Anadolu köyünün bilinen küçük üreticilikten öte Horasan göçebe geleneklerini koruyan paylaşımcı, imececi yapısını görerek davranmış, evrensel pedagojik çalışmalarla kendi toprağının özgünlüğünü Köy Enstitüleri'nde buluşturmayı başarmıştır. Gazi Lisesi'nin, Gazi Eğitim Enstitüsü'nün ders araç gereçleri salonunda, küçük işliklerinde yıllarca emek vermiş bu çilekeş devrimcinin İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne atanmasıyla birlikte eğitim ve kültür politikaları büyük ve yeni bir ivme kazanmıştır...

II. Köy Enstitüleri'nde, hazır bilgiyi öğretme, belletme değil, özgür araştırma ve eleştirel yöntemler önde tutulmaktaydı.

Günümüz Türkiye'si'nde eğitim "bilgi" adı verilen kimi metinlerin belletilmesi, ezberletilmesi esasına dayanmakta, sınavlarda da konu ve anlam içeriğinden çok olasılıklar üzerine kurulu seçenek seçimi yaptırılmaktadır. Köy Enstitüleri'nde ise, bilgi, kaynak araştırması, doğa, beden, yaşam gözlenmesi ile, bir tür üretim olarak deneyimlenmekte, içselleştirilmektedir. "Kültür derslerinin işleniş şekline başlangıçta bir türlü alışamadık. Öğretmenler bizi gruplara

*Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Ankara Şube Başkanı, alperakcam@gmail.com

ayırarak çalıştırıyorlardı. Her nedense, konular bu gruplara dağıtılmıştı. Bir gruba verilen konuya diğer gruplar da çalışmaya mecburdu. Bize, 'dersleri artık öğretmen değil kendiniz anlatacaksınız' dediler. Biz hayret etmiştik. 'Hiç diyorduk, öğretmen dururken talebe ders anlatır mı?'" (Köy Enstitüsü bir öğretmenin anılarından, anan İ. Hakkı Tonguç, Canlandırılacak Köy, s 625.)

Köy Enstitüleri'nde günde bir saat "serbest okuma" dersi konmuştur. Bu saatte dünya klasikleri öğrenciler tarafından okunmakta, belli aralıklarla yapılan toplantılarda da kitaplar üzerinde tartışma yapılmaktadır. Yüksek Köy Enstitüsü'nde serbest ve tartışmalı okumalardan başka "yazma ve deneme" dersleri bulunmaktadır. Yüksek Köy Enstitüsü üç ayda bir Köy Enstitüsü Dergisi çıkarmakta, bunların dışında çeşitli broşürler yayınlamaktadır. Yayımlanan broşürler arasında "İpekçilik", "Halk Öyküleri Toplama Yöntemi" gibi yapıtlar vardır.

Köy Enstitüleri'nde, derslerin %50'si kültür, %25'i tarım ve uygulama, %25'i ise teknik çalışma şeklinde gruplandırılmıştır. Eğitim süresi beş yıl olan köy enstitülerinde 114 hafta kültür, fen ve öğretmenlik derslerine ayrılmışken 58 hafta ziraat, 58 hafta da teknik ders ve çalışmalarına ayrılmıştır. Ziraat ve teknik eğitime ayrılmış süre kuramsal eğitim süresinden fazladır...

III. Köy Enstitüleri, Anadolu kırsalını bugün de soyup sömüren, geri bırakan, kültürler arasındaki ayrımları kıskırtıp bundan beslenen aşiret yapısına, tefeci-bezirgân ilişkilere, toprak ağalığına karşıydı.

Dönemin canlı tanığı olarak yaşamış ozan Ceyhan Atuf Kansu şunları söylüyor: "Gerçekten köylere dağılan öğretmen adayları, gerek köy yönünden, gerek şehirdeki yönetim adamlarından bazı direnmelere uğruyorlar. Toplumsal destanın içinden çıkmış bu güçlü insan, bozuk düzen giden bir topluluğu sarıyor, uyuşmuş, köhnemiş eski bir toplumun düzeni karşısına yepyeni ilkelerle bir kahraman gibi çıkıyor. Onun ilkesi emektir. Önünde ise emeğe göre düzenlenmemiş, çoğu kez emeği sömürerek rahata kavuşmuş ortaçağ artığı bir düzen yatıp duruyor." (Ceyhan Atuf Kansu, Sayı 320,

1.3.1947, aktaran Mehmet Başaran, Özgürleşme Eylemi Köy Enstitüleri, s 94.)

IV. Köy Enstitüleri, şöven ve saldırgan bir anlayışı değil, barışçı ve insancıl ilkeleri savunuyordu,

V. Köy Enstitüleri, birey gelişiminde sanat ve estetiği önde tutmuştu

Köy Enstitüsü'nde her öğrenci bir müzik gerci çalmak zorundadır. Köy Enstitüleri'nin cumartesi eğlencelerinde enstitü öğrencileri mandolin, armonika, piyano, keman ve benzeri çalgılarla hem klasik batı müziğinden parçalar çalarlar, hem de yerel ezgileri seslendirirlerdi. Halk müziği ile evrensel çoksesli müzik harman edilirdi.

Köy Enstitüleri uygulaması, ülkenin kültür ve sanat ortamını değiştirecek güçte sonuçlar vermiştir. 17.341 öğretmen arasından 300 yazar ve şair, 400'e yakın müzik eğitmeni, ressam çıkmıştır. Bu sanat insanlarından 20 tanesi bugünkü üniversitelerimizin güzel sanatlar bölümlerinin kurucusu olacak, akademik dizgelemede profesörlük ününe ulaşacaklardır.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra, iktidarın enstitülere bakışı değişmeye başlayacak, Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi ile kırsal alandaki tefeci bezirgân zümre Köy Enstitüleri'ne karşı büyük bir saldırı başlatacaktır. "Partideki toprak ağası milletvekilleri ise daha konunun ortaya atıldığı ilk günlerden başlayarak sert tepki gösteriyorlardı. Bir yıl önce Eskişehir'de bir kahvede Rauf İnan'a (Çifteler Köy Enstitüsü Müdürü -bizim notumuz-) rastlayan Emin Sazak, 'Bu itlere toprak vereceklermiş. Versinler. Bakalım verebilecekler mi? Ben onlara hayvan, çift, çubuk, tohumluk vermedikten sonra, topraklanıp da ne olacak?' demekteydi. Adnan Menderes de bir kahvede 'sövgüler savuruyor'du.'" (Rauf İnan, Bir Ömrün Öyküsü, aktaran Engin Tonguç, Bir Eğitim Devrimcisi, s 442.)

"Kinyas Kartal, 'Baktık' diyor; 'Köy Enstitüleri geliyor. Biz ağalar toplandık. Bu Köy Enstitüleri on yıl daha sürerse, Doğuda ağalık ölecek. 1950 seçimleri öncesinde Demokrat Parti ile pazarlık yaptık ve Köy Enstitülerini kapatmaya söz verirsiniz oyumuzu size vereceğiz dedik. Söz verdiler; oyumuzu verdik. Enstitüleri de kapattırdık.'" (Dursun Kut, "Kinyas Ağa Köy Enstitülerini Nasıl Kapattırdı?", Cumhuriyet, 20 Temmuz 1996, aktaran Muzaffer İlhan Erdost, Küreselleşme ve Osmanlı "Millet" Makasında Türkiye, s 77.)

NEDEN YENİ KUŞAK?

Köy Enstitüleri'nin kuruluşun üzerinden 70, resmen kapatılışının üzerinden de 56 yıl geçti. Ülkemizin değişine koşulları, bilim ve teknik alanında o günden bu yana yaşanan değişimler nedeniyle yeni bir bakış açısıyla ele alınmaları

gerekmektedir.

Köy Enstitüleri'nin kurulduğu ve yaşama geçtiği 1930'lu, 1940'lı yılların Türkiye'si ile günümüz Türkiye'si birbirinden çok farklıdır. O dönem Türkiye nüfusunun %80'e yakını köylerde yaşamaktadır; köylü, dönem koşulları ve döneme damgasını vuran düşünceler gereği ülkenin ekonomik ve kültürel yaşamına katılması gereken bir çoğunluktur. Bugünse nüfusumuzun büyük çoğunluğu kentlerde yaşamaktadır. 1950'lerde başlayıp 1960'tan sonra hızlanan, 1980 sonrasında ekonomik politikaları ile de ülkenin tüm görüntüsüyle tersine çevrilmesini andıran göçlerle, köylü nüfusumuz kentleri çevreleyen varoşlara taşınmış, buralarda yeni ve en yaygın toplumsal öge olarak kültürel varlığımızın göbeğini oluşturmuştur. Büyük şehirler çevresinde, dün gecekondu, bugün aralarına güneş girmeyecek dercede kötü yapılaşmış apartman bozuntularında yaşayan on milyonlarca insanımız, büyük bir kültür kırılmasına uğramış bulunmaktadır. İletişim çağının, özellikle de televizyonların, tüketim toplumunun ve politik çalışmaların hedef alanıdır... Ülkemiz üzerinde geliştirilen birçok politik sembol, simge, bu alanda sınanmakta, benimsetilmekte, buradan hareketle kırsal alanlara doğru gönderilmektedir.

Günümüz kültür eğitim çalışmalarının, hatta ekonomik ve politik yönelimlerin yöneleceği kitleler de bu alanda yer almaktadır. Sendikacı ve sigortalı işçilerimizin sayısı 12 Eylül'den bu yana çok büyük düşüşler göstermiştir. Tuzla tersanelerinde yaşananlar hepimizin gözü önünde olup bitmektedir. Kent gerçekliğimiz, Tuzla'da arka arkaya yaşanan işçi ölümleriyle kendini göstermekle kalmamakta, başka alanlarda da acılı örnekler gözlenmektedir. 2008 Ocak ayının son günü yeni bir patlama haberi duyuyoruz ekranlarımızda. Davutpaşa'da kaçak çalışan işyerlerinin bulunduğu bir yapıda patlama olmuş, olayda 20 kişi ölmüş, yetmiş kişi yaralanmıştı. Ölen ve yaralananların tamamı yakını sigortasız, kaçak alıştırılan yoksul işçilerdi!

Köy Enstitülerini kuran ve yaşama geçiren anlayış, gündelikçi emeğin insancıl koşullarda yaşamını sürdürebilmesi için de harekete geçmek zorundadır. Kent varoşlarını dolduran yurttaşlarımız üzerinde oynanan tarikatlaşırma, itaatkâr, duacı kitleler yaratma politikalarına karşı halkın inançlarına ve kendi öz kültürüne saygılı, o kültürden beslenen özgür ve özgün eğitim, kültür kurumları oluşturulmalıdır.

Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği, kentlerimizi çevreleyen kardeşlerine kendi kültürleri içinde, tiyatrosuyla, müziğiyle, bilimcil alan araştırmalarıyla, yeni bir uyanış, yenedendoğuş çabasının ışığını yakmaya çalışıyor, onları yeniden imeceye çağırıyor...

TÜRKİYE TARIMINDA ÇOKULUSLU ŞİRKETLERİN HAKİMİYETİ

Dr. Necdet ORAL¹

1980 sonrasında Türkiye tarımında önemli değişim ve dönüşümler yaşanmaktadır. 1950–80 arasındaki devletin tarım sektörünü koruyan ve destekleyen politikaları büyük ölçüde değişmiş; devletin tarımda destekleme alımları, girdi ve kredi sübvansiyonları şeklinde üç ayaktan oluşan rolü küçültülmüştür. İzlenen politikalarla sermaye hayatın her alanında belirleyici hale getirilmiş; köylü ile doğrudan ilişkiye giren devletin yerini köylüyü sermaye ile yüz yüze bırakan devletin alması amaçlanmıştır. Uygulanan neoliberal politikalar küçük üreticilik üzerindeki sermaye hakimiyetini güçlendirirken, geniş bir köylü kitlesini üretimden kopartmış; 2001 krizinden sonra tarımda da hayata geçirilen IMF-Dünya Bankası patentli reformlar, köylülüğün çözülme sürecini daha da hızlandırmıştır.

Tarımdaki dönüşüm iç dinamiklerin olduğu kadar dış dinamiklerin de ürünüdür. Küreselleşme olgusuna paralel olarak çokuluslu şirketler çeşitli mekanizmalarla az gelişmiş ülkelerde tarımı kontrol altına almaktadır. Çokuluslu şirketler tarımda doğrudan yatırıma girebilmekte ya da tarımı denetim altına almak için yerli taşeronlar kullanmaktadır. Türkiye’de de devletle işbirliği içerisinde çiftçileri girdi, kredi ve pazarlama mekanizmalarıyla kontrol etmektedir.

Türkiye’de uygulanan neoliberal politikalarla çökertilen tarım sektörü, çokuluslu şirketlerin serbest piyasası haline getirilmiştir. Bu amaca ulaşmak için sektörde kamuya ait tarımsal işletme ve kuruluşlar ya özelleştirilmiş ya da kapatılmıştır. EBK, SEK ve YEMSAN gibi tarımsal KİT’ler elden çıkarılarak yerli tekelere peşkeş çekilmiştir. Bu şirketlerin kısa bir süre içerisinde yabancılarla ortak girişim kurmalarıyla bu kuruluşlar bir kez daha el değiştirerek yabancılaştırılmaya başlanmıştır. Öte yandan son 15 yıllık dönemde gerçekleşen krizler sonrasında piyasa değerleri düşen gıda şirketleri, yabancı yatırımcılara oldukça cazip gelmiş; birçok şirket yabancılar tarafından satın alınmıştır.

TOHUMCULUK SEKTÖRÜ

Tarımda en önemli girdi tohumdur. Kullanılan tohumun yüksek verimli, hastalık ve zararlılara dayanıklı, ekoloji ile uyumlu olması, tarımsal üretimi belirleyen önemli özelliklerdir.

Türkiye’de tohumculuğun geliştirilmesi için başlatılan çalışmalar 1930’lu yıllara kadar gitmektedir. 1963 yılında çıkarılan kanunla tohumluk üretim, denetim ve dış ticareti Tarım Bakanlığı’nın izni ve denetimi altında alınmıştır. 1980’lere kadar tohumculuk tümüyle devletin tekelinde kalmış; tohum fiyatları devletçe belirlenmiştir. 1982 yılında tohum fiyatları serbest bırakılmış, 1984 yılında “Tohumluk İthalatının Serbest Bırakılması” ve 1985 yılında çıkarılan “Tohumluk Teşvik Kararnamesi” ve bunları izleyen politikalarla tohumculuk özel sektöre dayalı bir yapılanma içine girmiştir.

Bu politikaların etkisiyle ülkemizde özel tohumculuk şirketlerinin sayısı hızla artmış, dünyanın en büyük tohumculuk şirketleri ülkemizde yatırım yapmışlardır. Ancak bu şirketlerin pek azı ıslah ve adaptasyon çabası içine girmiş, çoğunlukla bilinen çeşitlerin çoğaltılması ya da ithalat tercih edilmiştir. Tohumculuğun özelleştirilmesi hibrit tohumun yeni bir uluslararası meta haline gelmesi ile çakışmış, sonuçta Türkiye uluslararası tohum tekelininin açık pazarı haline gelmiştir (Tümay 1998).

2006 yılında çıkarılan 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu hükümlerinden kamunun tohumculuğun her alanından çekilerek bu alanı özel firmalara terk edeceği anlaşılmaktadır. Kanunun “yetki devri” başlıklı 15. maddesine göre; kamu üretim, sertifikalandırma, ticaret ve denetim yetkilerini kurulacak olan tohumculuk birliğine (gerçekte ise buna hakim olacak çokuluslu şirketler ve onların yerli taşeronlarının egemenliğine) devredebilecektir.

1980’li yıllarda tohumluk pazarının büyüklüğü 80 milyon dolar olarak tahmin ediliyordu. Ticari tohumluk hacminin 400 milyon dolara ulaştığı günümüz Türkiye’sinde tohum pazarının %40’ı özel tohum şirketlerinin elinde. Özellikle hibrit sebze, ayçiçeği, mısır ve patatesten özel şirketlerin payı %100’lere ulaştı. Büyük bölümü yabancı ortaklı, çoğu da yalnızca tohum ithalatı yapan 250’yi aşkın tohumculuk şirketi mevcut. İhtiyaç duyulan tohumun en az üçte biri ithal ediliyor. Sebze tohumlarında dışa bağımlılık oranı %85’e çıkıyor. Patatesin neredeyse tümü ithal tohumla üretiliyor. Sertifikalı hububat tohumluğunun ise ancak %25’i üretilebiliyor.

Mısır tohumluğunda Monsanto %10, Pioneer %72’lik bir paya sahip. Pamukta Monsanto ve Bayer’in ağırlığı toplam %80 düzeyine ulaşıyor. Pioneer’in Cargill ile işbirliği içerisinde olduğu düşünüldüğünde Türkiye mısır piyasasında “işgal” ettiği yer daha kolay anlaşılır. Ancak asıl tehlike kamunun yetkilerini tohum birliklerine ve özel şirketlere devretmesi. Böylesi bir tohum piyasası, özel şirketlerin lisans sağlayıcılığı altında ABD, İsrail, İspanya ve Fransa gibi ülkelerin tarım şirketlerinin doğrudan belirleyicisi olduğu bir yapıya bürünecek (Express Dergi, 2009/05).

KİMYASAL GÜBRE PİYASASI

Kimyasal gübreler, bitkilerin besin gereksinimi karşılamak amacıyla mevsimsel olarak kullanılan, tarımsal üretimde tek başına %40 verim artışı sağlayabilen girdilerdir.

Türkiye gübre piyasasında üretici olarak toplam 5 sermaye grubuna bağlı 7 kuruluş faaliyet göstermektedir. Sektörde yer alan kamuya ait kuruluşların (TÜGSAŞ’ın bağlı ortaklıkları Gemlik Gübre ve Samsun Gübre ile İGSAŞ) özelleştirilmeleri 2005 yılında tamamlanmış ve kamunun üretici olarak varlığı sona ermiştir. Özelleştirmeler sonrası iki yeni grup, Yılyak Yakıt Pazarlama Tic. A.Ş. Gemlik Gübre hisselerini, Yıldız Entegre Ağaç San. ve Tic. A.Ş. İGSAŞ hisselerini ve Kütahya Gübre varlıklarını satın alarak sektöre girmiş, sektörde yer alan Toros Gübre, Samsun Gübre hisselerini alarak kurulu kapasitesini artırmıştır.

Üretim kapasitesi 5.3 milyon ton/yıl olan Türkiye gübre sanayii iç pazara yönelik olarak kurulmuş olup, iki ana mal (kompoze ve TSP) dışında kurulu kapasitesi iç talebi karşılayamaz durumdadır. Son 10 yıllık ortalamalara göre, kimyasal gübre tüketiminin yaklaşık %55’i yerli üretimle karşılanırken %45’i ithalata karşılanmaktadır. Fiilen ithalat yapan firma sayısı 15 dolayındadır. Ayrıca yerli gübre üreticileri de üretmedikleri gübre cinslerini ya da üretebilmelerine karşın ithal etmeyi daha ekonomik buldukları gübreleri ithal etmektedirler. İthalatın tamamına yakını Rusya, Ukrayna, Romanya ve Bulgaristan gibi ülkelerden yapılmaktadır.

¹ Dr., Ziraat Mühendisleri Odası Bursa Şubesi

Gübrenin başlangıç hammaddeleri doğalgaz, fosfat kayası ve potas tuzu; ara maddeleri amonyak, nitrik asit, sülfürik asit, fosforik asittir. Maliyetlerin %65-80'i hammadde maliyeti olup; yukarıda sayılan girdilerin yaklaşık %80-85'i ithalat yoluyla sağlanmaktadır. Çünkü Türkiye, kimyasal gübre üretiminde kullanılan hammadde kaynaklarına sahip değildir. Dolayısıyla Türkiye'de gübre sanayii ithal girdilere bağımlı bir endüstridir. Bu çerçevede, iç piyasadaki gübre fiyat değişimlerini uluslararası piyasadaki gübre ve hammadde fiyatları; döviz kur değişimleri ve gübre tekellerinin kar hırsı belirlemektedir.

TARIM İLAÇLARI PİYASASI

Türkiye'de tarım ilaçları pazarının büyüklüğü yaklaşık olarak 350 milyon dolar olup; yıllık ortalama ilaç tüketimi 33 bin tondur. Tarımsal ilaçların yaklaşık %40'ı Akdeniz (Adana, Mersin, Antalya) ve Ege (İzmir) bölgelerinde tüketilmektedir. Tarım ilacı kullanımına ürün bazında bakıldığında; %40'lık payla pamuk ve hububat ilk sırayı almakta, onu %27'lik paylarla turunçgiller, üzüm, meyveler ve %16'lık payla sebzeler izlemektedir.

Türkiye aktif madde açısından dışa bağımlı olup; tarım ilacı imalatında kullanılan girdilerin yaklaşık %90'ı ithal edilmektedir. Yerli firmalar aktif maddeleri ithal ederek jenerik ilaç üretmektedirler.

Tarım ilaçları pazarında %22'lik payı ile Hektaş ilk sırayı almakta, onu Bayer ve Syngenta izlemektedir. Bu üç firmanın pazardaki payı %65'i bulmaktadır. Hektaş dünya tarım ilaçları sektörünün önemli şirketleri arasında yer alan DuPont, Makhteshim-Agan, FMC, Chemtura, Sipcam ve Agrichem'in Türkiye dağıtıcısıdır. Ayrıca pazarda ithalat yoluyla ilaç sağlayan 350 dolayında şirket bulunmaktadır.

TARIM MAKİNELERİ PİYASASI

Traktör, tarımsal üretimde modern üretim teknolojilerinin kullanılma olanağını sağlayarak verimliliği artırmakta ve maliyetleri düşürmektedir.

Türkiye'de traktör üretiminin tarihi 1955 yılına kadar gitmektedir. Türkiye 1949'dan itibaren traktör ithal ediyordu. Bu nedenle ilk üretimin yapıldığı 1955'te traktör parkı 40 bin adede ulaşmıştı. 1954'de kurulan ve ilk yılı hazırlıklarla geçiren Türk Traktör bir sonraki yıl üretime başlamıştır.

Traktör satışlarında yıldan yıla büyük dalgalanmalar olmaktadır. Bunun en önemli nedeni, izlenen destekleme politikaları ve değişken iklim koşullarından dolayı çiftçi gelirinin yıldan yıla büyük değişiklikler göstermesidir. 1995-1998 döneminde tarımsal gelirdeki artışla birlikte traktör talebinde de artış yaşanmış; 1994 yılında 23 bin traktör satılırken, 1998 yılında bu sayı 49 bine yükselmiştir. Ancak 17 Ağustos 1999 depreminden sonra traktör talebi olağanüstü bir şekilde düşmüştür. 1999 yılındaki traktör satışı 19 bin adede ulaşabilmiştir. 2001 kriz yılında 11 bin; 2002 yılında ise yalnızca 7 bin adet traktör satılabilmektedir. 2006 yılında 40 bin adede ulaşan traktör satışları 2008'de 27 bin adet olarak gerçekleşmiştir. Yaşanan küresel kriz başta olmak üzere, çiftçinin borçlu olması, girdi ve ürün fiyatlarındaki dengesizlik nedeniyle alım gücünün iyice daralması gibi faktörlerin etkisiyle, 2009 yılında traktör üretimi ilk altı ayda %60'tan fazla daralmış; iç pazardaki daralma, firma bazında %80-90 seviyelerine ulaşmıştır.

Türkiye traktör pazarı uzun yıllar pazar payları birbirine oldukça yakın iki üretici şirket tarafından kontrol edilmiştir. Bunlarda ilki, Koç Grubu ile Hollanda merkezli CNH Global NV'nin ortaklığında faaliyetini sürdüren Türk Traktör 2007 yılında %48'lik bir pazar payına sahipti. Aynı yıl Massey Ferguson lisansı ile üretim yapmakta olan diğer üretici şirket Uzel Makine'nin pazar payı ise %37 olarak gerçekleşmişti (Uzel Grubu, 2008 yılında AGCO'ya ait Massey Ferguson traktörlerinin üretim ve dağıtım lisansını kaybetmesi nedeniyle faaliyetine ara vermiştir). Bu şirketlerin yanı sıra, daha düşük pazar paylarına sahip Alçelik (Tümosan), Hattat, Erkunt da traktör pazarında faaliyetlerini sürdürmektedir.

TARIM BANKACILIĞINDA YABANCILAŞMA

58 Merkez Bankası verilerine göre; 2009 yılı Mart ayı itibarıyla Türkiye'de bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 49 bankanın 32'si mevduat bankası, 13'ü kalkınma ve yatırım bankası, 4'ü ise katılım bankasıdır.

Mevduat bankalarından yalnızca 3'ünün sermayesi kamuya aittir (Ziraat Bankası, Halk Bankası ve Vakıflar Bankası). Ancak kamu bankaları özelleştirme tehdidi altındadır. 31 Aralık 2008 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı"na göre, "Özelleştirme vizyonu çerçevesinde önümüzdeki dönemde, devletin bankacılık alanından tamamen çekilmesi" hedeflenmektedir. Bu programın uygulanması halinde Türkiye'de kamu bankası kalmayacaktır.

1990'lı yıllarda birçok ülkede uygulanan neoliberal politikalarla yabancı bankaların şube açmalarına ve banka kurmalarına imkân tanıyan düzenlemeler, az gelişmiş ülkelerde yaşanan bankacılık krizleri, uluslararası sermaye akımları, teknolojik yenilikler özellikle az gelişmiş ülkelerde yabancı bankaların sektördeki payının önemli ölçüde artmasına yol açmıştır. Türkiye'de de, özellikle liberalizasyon sürecinden sonra yabancı banka girişleri artmıştır. Bunda 1989 yılında sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi ve uluslararası ticaretin artması etkili olmuştur (Apak ve Tavşancı, 2008). Bankacılık sisteminde yabancılaşma süreci, ekonomik krizin yaşandığı 2001 yılından itibaren ivme kazanarak günümüze kadar süregelmiştir. Tablo 1, ülkenin öz kaynakları ile kurulmuş bankaların son yıllarda yabancıların eline geçtiğini göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Tablo 1. Bankacılık Sisteminde Yabancılaşma Süreci

TARİH	BANKA ADI	YABANCI ORTAK	PAYI (%)
2001	Demirbank	HSBC (İngiltere)	100
2002	Koçbank	Italiano (İtalya)	50
2003	Site Bank	Millennium BCP (Portekiz)	100
2005	T. Ekonomi Bankası	BNP Paribas (Fransa)	42,1
2005	Dışbank	Fortis Bank (Belçika)	89,3
2005	Yapı Kredi Bankası	Koçbank-UniCredito	57,4
2005	Garanti Bankası	General Electric Capital Corporation (ABD)	25,5
2006	Bank Pozitif (C Bank)	Bank Hapoalim (İsrail)	65
2006	Finansbank	National Bank of Greece (Yunanistan)	89,4
2006	Denizbank	Dexia (Belçika-Fransa)	99,8
2006	Akbank	Citibank (ABD)	20
2006	Şekerbank	Bank Turan Alem Group (Kazakistan)	34
2006	Tat Bank	Merill Lynch European Asset Holdings Inc (ABD)	100
2006	Tekfenbank	Eurobank EFG (Yunanistan)	70
2006	MNG (Turkland) Bank	BankMed ve Arab Bank (Ürdün)	91
2007	Oyakbank	ING Bank (Hollanda)	100
2007	Turkish Bank	National Bank Of Kuwait (Kuveyt)	40
2007	Türkiye Finans	The National Commercial Bank (S. Arabistan)	60

Kaynak: Günaydın (2009)

Gelinen noktada ödenmiş sermayedeki payları esas alındığında, yabancı hissedarların aktif büyüklüğü içindeki payı 2009 yılı Mart ayı itibarıyla %25,3 olarak gerçekleşmiştir. Öte yandan, %16 olan halka açık paylar içindeki yabancı payları da eklendiğinde bankacılık sektöründeki yabancı payı %41,3 düzeyine ulaşmaktadır (TCMB, 2009). Oysa AB ülkeleri bankacılığın ulusal sermayenin elinde kalması için uğraş vermektedirler. Bu nedenle yabancılaşma oranı Almanya’da %5, İtalya’da %8, İspanya’da %10, Hollanda’da %11, Danimarka’da %17, Avusturya ve Fransa’da %19, Yunanistan’da %20 dolayındadır. IMF kontrolündeki ülkelerde bankacılık sektöründeki yabancılaşma oranı dikkat çekicidir. Bu oran Estonya’da %100, Çek Cumhuriyeti’nde %95, Slovakya’da %93, Meksika’da %82, Macaristan ve Polonya’da %65, Arjantin’de %48, Peru’da %47 ve Şili’de %42 düzeyindedir (Uzunlu, 2007).

Türkiye bankacılık sektöründe yabancı sermayeye üst sınır getirilmesinde geç kalmıştır. Mevcut koşullar devam ettiğinde sektör aşama aşama %70'lere varan oranda yabancılaşacaktır.

Tablo 2’den görüldüğü gibi, 2008 yılında kullanılan toplam kredinin %45’i Ziraat Bankası, %15’i tarım kredi kooperatifleri, %8,2’si İş Bankası, %7,9’u Denizbank, %5’i Halkbank, geri kalanı ise diğer bankalar tarafından kullanılmıştır. Bu durumda kredilerin %60’ı Ziraat Bankası ve tarım kredi kooperatifleri, %40’ı da diğer bankalar tarafından kullanılmıştır. Bunlardan Denizbank ve Finansbank yabancı sermayeli bankalardır. Kamu bankaları (Ziraat Bankası, Vakıfbank ve Halkbank) ve yerli özel sermayeli İş Bankası dışındaki diğer tüm bankaların değişen oranlarda yabancı hissedarları bulunduğu göz önüne alındığında, tarım bankacılığı alanındaki yabancılaşma tüm çıplaklığıyla ortaya çıkmaktadır (Günaydın, 2009).

Tablo 2. Tarım Kredilerinin Bankalara Göre Dağılımı

BANKA ADI	2006		2007		2008	
	Milyon TL	%	Milyon TL	%	Milyon TL	%
T.C. Ziraat Bankası	3.522	42,3	4.810	45,5	6.358	45,8
Tarım Kredi Koop.	1.452	17,5	1.723	16,3	2.124	15,3
Türkiye İş Bankası	536	6,4	908	8,6	1.140	8,2
Denizbank	512	6,2	804	7,6	1.100	7,9
Halkbank	391	4,7	567	5,4	737	5,3
Akbank	350	4,2	550	5,2	430	3,1
Yapı- Kredi Bankası	339	4,1	401	3,8	410	3,0
Garanti Bankası	473	5,7	292	2,8	382	2,8
Şekerbank	400	4,8	235	2,2	350	2,5
Vakıfbank	175	2,1	12	0,1	309	2,2
T. Ekonomi Bankası	-		35	0,3	231	1,7
Finansbank	108	1,3	168	1,6	219	1,6
Fortis Bank	61	0,7	73	0,7	100	0,7
GENEL TOPLAM	8.319	100,0	10.576	100,0	13.890	100,0

Kaynak: TZOB (2009)

ÖZET VE SONUÇLAR

1980 sonrasında devletçe korunan ve desteklenen tarımdan devlet desteği giderek artan bir biçimde çekilmiş; bu süreç 1999 sonrasında ivme kazanmıştır. Son 30 yıldır uygulanan neoliberal saldırı politikaları tamamen köylülüğü tasfiyeye yöneliktir. Bu politikalarla sermaye hayatın her alanında belirleyici hale getirilmiş; köylü ile doğrudan ilişkiye giren devletin yerini köylüyü sermaye ile yüz yüze bırakan devlet almıştır. Bu süreçte küçük ve orta ölçekli üreticiler ya tasfiye edilip kentlere göç etmişler ya da kendi topraklarında ırgatlaşarak sözleşmeli üreticilere dönüşmüşlerdir. Girdi sağlamadan üretime, işleme ve pazarlamaya kadar tüm süreç ise çokuluslu tarım/gıda şirketleri, onların taşeronları ya da yerli tekeli sermayenin denetimine girmeye başlamıştır. Bu süreç, sözleşmeli üretim aracılığıyla yabancı şirketlerin tarımı doğrudan kontrol etmesi ya da hibrit tohum ve onun zorunlu girdilerinin -gübre, hormon, tarım ilacı gibi- dağıtımını yoluyla da ivme kazanmaktadır.

Çiftçi üretim için gerekli tohum ve girdileri Monsanto, DuPont, Sygenta, Bayer gibi biyoteknoloji ve agro-kimya devlerinden satın almakta; çokuluslu şirketler toprak satın alma, kiralama ya da sözleşmeli tarım modeli ile üretime girmektedir. Yabancı ortaklı/sermayeli bankaların çiftçiye kredi vermesiyle birlikte tarım arazileri yabancıların eline geçmektedir. Öte yandan yabancılar son 5 yılda toplam 10 milyar dolarlık taşınmaz satın almışlardır.

SONUÇ OLARAK BELİRTMEK GEREKİRSE; TÜRKİYE TARIMDA YENİ SÖMÜRGE OLMA YOLUNDA HIZLA İLERLEMEDİR.

KAMUSAL DENETLEME ERKİNİ ÖZELE DEVREDEN VE ZİRAAT MÜHENDİSİNİ GÖRMEZDEN GELEN YÖNETMELİK DANIŞTAY'DAN DÖNDÜ!

Danıştay 10. Dairesi, su yapılarının denetiminde ziraat mühendislerini devre dışı bırakan Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliği'nin yürütmesini durdurmuştur.

Bilindiği üzere Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nce hazırlanan Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliği, 15.8.2009 gün ve 27320 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Ek-1). Su yapıları denetim hizmetlerinde ziraat mühendislerine yer vermeyen; bu nedenle 7472 Sayılı Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanun ve Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzük hükümlerine aykırılık taşıyan Yönetmelik hakkında TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası tarafından dava açılmıştır.

Söz konusu davaya bakan Danıştay 10. Dairesi, 27 Nisan 2010 tarihinde, Yönetmeliğin Amaç, Kapsam ve Dayanak hükümlerini düzenleyen 1, 2 ve 3. maddeleri ile 4. maddesindeki "Kilit Personel" tanımına ilişkin (d) bendinin yürütmesini durdurmuştur (Ek-2). Yönetmelikteki "Kilit Personel" tanımıyla, su yapılarının denetiminde inşaat, makine, elektrik, jeoloji, harita ve çevre mühendisleri yetkili kılınırken, ziraat mühendisleri devre dışı bırakılmıştı.

Oysaki sulama tesisleri, sulama suyu ve hayvan içme suyu sağlamak için yapılacak göletler, drenaj, toprak erozyonunu önleyici toprak ve su muhafaza edici tesisler ziraat mühendisleri tarafından yapılmalıdır. Çoraklaşan toprağı ıslah etmek, drenajını sağlamak, kirlenen toprağı temizlemek, toprağı oluşturduğu yerde tutmak, suyu da toprağı eridiği noktada yarayılı duruma geçirmek, fazla suyun süzülmesi için gerekli yapıları planlamak sadece ziraat mühendislerinin bileceği ve yapacağı işlerdir.

Öte yandan DSİ'nin Su Yapıları Denetim Hizmetleri Uygulama Genel Tebliği de 3.2.2010 gün, 27482 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik ile aynı yanlış/kasıtlı içeriğe sahip Tebliğe karşı da dava açılmış olup, yargı süreci devam etmektedir.

Danıştay 10. Dairesi'nin kararı uyarınca söz konusu Yönetmelik ve Tebliğ derhal ziraat mühendislerini de kapsayacak şekilde değiştirilmelidir. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak, DSİ Genel Müdürlüğü'nü yargı kararının gereğini yerine getirmeye çağırıyoruz.

EK-1

15 Ağustos 2009 Sayı : 27320

SU YAPILARI DENETİM HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, gerçek veya tüzel kişiler tarafından, yeraltı ve yerüstü sularından faydalanmak ve bunların zararlarını önlemek amacıyla yapılacak her türlü su yapılarının inşası esnasında yatırımların hızlandırılması, taşkın, deprem gibi doğal felaketlerden sonra meydana gelebilecek ülke kaynaklarının israfının önlenmesi, çevre ile uyumlu uygulama projelerinin ve yapım aşamasındaki teknik denetimlerinin yapılması ve bu denetimi yapacak firmalara verilecek izin belgeleri ile çalıştırılmaları yetkili elemanların niteliklerine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, gerçek veya tüzel kişiler tarafından tesis edilecek su yapılarının proje onayını, yapım aşamasındaki denetim iş ve işlemlerini ve bu işlemlerin yerine getirilmesi aşamasında denetim firmalarının görev ve sorumlulukları ile bu firmaların yetkilendirilmesini ve bu işlerde çalışacak denetim elemanlarının niteliklerinin belirlenmesini, yetki belgesi ile ilgili işlemlerin yapılmasını, yetkilendirilmiş firma ve bu firmalarda çalışan denetim elemanlarının

görev ve sorumlulukları ile su yapıları denetim hizmet sözleşmesinin düzenlenmesi ve hizmet bedellerinin ödenmesine ilişkin hususları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanununun 2 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bakanlık: DSİ'nin bağlı olduğu Bakanlığı,

b) Denetçi mühendis: Denetim mühendisini,

c) DSİ: Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünü,

ç)EPDK: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunu,

d) Kilit personel: Su yapılarının projelerinin etüd, planlama, teknik araştırma, proje yapımı, kontrolü, tasdiki ve denetim faaliyetlerinin herhangi birinde en az 10 yıl çalışmış, mesleki faaliyetleriyle ilgili suçlardan ve 5 inci maddenin birinci fıkrasının (e) bendinde belirtilen suçlardan kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunmayan İnşaat mühendisi ile aynı görevlerde aynı süre çalışmış makine, elektrik (elektronik, elektrik-elektronik), jeoloji, harita ve çevre mühendislerinden herhangi birini,

e) Kontrol elemanı: Şantiye sahasında denetçi mühendislerin sevk ve idaresi altında su yapılarının inşaatını kontrol eden mühendisi,

f) Proje müellifi: Proje yapımı hizmetlerini iştigal konusu seçmiş, su yapıları projelerini hazırlayan gerçek veya tüzel kişiyi,

g) Su yapıları: Yeraltı ve yerüstü sularından

faydalanmak ve bunların zararlarını önlemek amacıyla yapılacak yapılar ile bunların tamamlayıcı tesislerini,

ğ) Su yapıları denetim komisyonu (SYDK): DSİ bünyesinde oluşturulan yetkili denetim komisyonunu,

h) Tüzel kişi: Su yapıları yapmak üzere görevlendirilmiş, yetkilendirilmiş ve izin verilmiş merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idarelerden oluşan genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş ve 20/2/2001 tarihli ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında EPDK'dan lisans almış elektrik üretim şirketlerini ve diğer şirketleri,

ı) Yardımcı kontrol elemanı: Kontrol elemanının sevk ve idaresi altında görev yapan tekniker ve teknisyenleri,

i) Yetkili denetim firması: Su yapılarının proje onayı, inşaat, elektrik ve elektromekanik tesislerin yapım ve montajının denetim hizmetleri için DSİ tarafından yetkilendirilen ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre sermaye şirketi olarak kurulmuş şirketler ile gerçek kişileri,

j) Yetkili denetim firması izin belgesi: DSİ tarafından yetkili denetim firmasına verilen izin belgesini,

k) Yüklenici: Su yapılarının yapımını üstlenen gerçek veya tüzel kişiyi, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Su Yapıları Denetim Hizmetlerinin Yürütülmesi

Genel Hükümler

MADDE 5 – (1) Su yapılarının denetim hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili olarak;

a) Yetkili denetim firması, DSİ'den almış olduğu izin belgesine istinaden proje onayı ve su yapılarının inşaatı aşamasında gerekli denetim işlemlerini yapar.

b) Yetkili denetim firması, SYDK'nın önerdiği sürede ve sayıda ihtiyaç duyulan branşlarda mühendis çalıştırmak zorundadır.

c) Su yapılarının uygulama projesini yapan proje müellifi ile projeyi onaylayan, yapım aşamasındaki denetimini yapan yetkili denetim firması, aynı firma olamaz.

ç) Su yapılarının inşaatında, hazırlanacak olan teknik şartnamelerde DSİ teknik şartnameleri esas alınır ve gerektiğinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının teknik şartnameleri de kullanılır.

d) Geçici ve kesin kabul işlemleri 4/3/2009 tarihli ve 27159 sayılı mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanan Yapım İşleri Muayene ve Kabul Yönetmeliğine göre başka bir yetkili denetim firmasına yaptırılır. Bu takdirde bu firmanın ücretleri tüzel/gerçek kişi tarafından ödenir.

e) Yetkili denetim firmasında görev alacak kilit personelin, taksirli suçlar hariç olmak üzere, ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis, basit veya nitelikli zimmet, cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, hileli iflas gibi yüz kızartıcı suçları işlemediği; istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, kara para aklama, Devlet sırlarını açığa vurma veya vergi kaçakçılığı suçlarından dolayı kesinleşmiş mahkûmiyet kararlarının bulunmaması zorunludur.

Yetkili denetim firması izin belgesi alma şartları

MADDE 6 – (1) Yetkili denetim firması izin belgesi alabilmek için,

a) Şirketler;

1)Şirketin ödenmiş sermayesinin nama yazılı hisselerinin tamamının kilit personele ait olduğu ve yalnızca bu Yönetmelikte belirtilen denetim faaliyetlerinin işgal konusu olarak seçildiğini gösteren Ticaret Sicil Gazetesini,

2)Ticaret ve Sanayi Odası kayıt belgesinin kurumca onaylı örneği,

3)Şirket ortaklarının noter tasdikli imza sirkülerini,

4)Tüzel kişilikte yüzde on ve üzerinde pay sahibi olan gerçek kişi ortaklar ile kilit personelin adli sicil yazılı beyanı,

b) Gerçek kişiler;1)Bu Yönetmelikte belirtilen denetim faaliyetlerinin işgal konusu olarak seçildiğini gösteren Ticaret Sicil Gazetesini,

2)Ticaret ve Sanayi Odası kayıt belgesinin kurumca onaylı örneği,

3)İmza sirkülerini,

4)Kilit personeldeki şartları haiz mühendis olduğunu belirtir belgeleri,

5)Kendisi dışındaki kilit personeli istihdam ettiğine dair belgeleri,

6)Kilit personelin adli sicil yazılı beyanı ve başvuru dilekçelerini ekleyerek SYDK'ya müracaat etmek zorundadır.

(2)SYDK, yapılan talepleri değerlendirerek sonucu yetkili denetim firmasına bildirir.

(3)Yetkilendirilmiş olan firmalar, DSİ'nin internet sayfasında yayımlanır.

(4)İşi gerçekleştirecek tüzel/gerçek kişi yayımlanmış denetim firmalarından birini yetkili denetim firması olarak SYDK'ya bildirir.

(5)Bu belgelerden herhangi birinin gerçeğe aykırı düzenlendiğinin anlaşılması halinde; düzenleyenler ve bu tür belgeleri kullananlar hakkında suç duyurusunda bulunulur ve izin belgesi verilmiş ise iptal edilir.

Yetkili denetim firmasının görev ve sorumlulukları

MADDE 7 – (1) Yetkili denetim firması, aşağıda belirtilen görev ve sorumlulukları yerine getirir:

a)Yetkili denetim firması, su yapılarının proje onayı, denetim hizmetleri ve bu görevlerle ilgili olarak bu Yönetmelikte belirtilen diğer görevleri yapar.

b)Yetkili denetim firması, denetleyeceği tesisin ismini, tesisle ilgili bilgileri içeren bir bilgi formunu ve tüzel/gerçek kişi ile yaptığı hizmet sözleşmesinin bir kopyasını imzalanma tarihinden itibaren onbeş gün içinde SYDK'ya göndermekle yükümlüdür.

c)Projeler, yetkili denetim firmasının ilgili branşlardaki mühendisleri tarafından imzalandıktan sonra firma yetkilisince onaylanır. Yetkili denetim firması, onayladığı proje dosyasının bir takımını bir ay içinde bilgi için SYDK'ya göndermekle yükümlüdür.

ç)Tüzel/gerçek kişi, onaylı projede değişikliğe gidilmesi teklifinde bulunduğu takdirde tadilat projesini yetkili denetim firmasına onaylatmak zorundadır.

d)Yetkili denetim firması inşaat aşamasında, yapılacak olan yapıların, proje tanıtım dosyasına ve çevresel etki ve değerlendirme (ÇED) raporuna uygun olarak yapılmasını sağlar.

e)Yetkili denetim firması, üç aylık dönemlerde faaliyet raporu düzenleyerek SYDK'ya sunar. Bu rapor içerisinde çalışanların sigorta ve primlerinin yatırıldığına dair belgeler de yer alır.

f)Yetkili denetim firması, izin belgesini devredemez.

g)Yetkili denetim firması, yapının projesine, fen ve sanat kaidelerine uygun olarak bitirildiğini belirten iş bitirme tutanağını düzenler ve bilgi için SYDK'ya gönderir.

ğ)Geçici kabulün yapılabilmesi için yetkili denetim firması tarafından nihai denetim raporu

hazırlanarak SYDK'nın onayına sunulur.

h)Geçici kabulü yapılamayan tesisin işletmeye açılması mümkün olmayıp bu konuda doğacak her türlü sorumluluk tüzel/gerçek kişi ile yetkili denetim firmasına aittir.

i)Denetim işlemleri 5/9/1979 tarihli ve 16745 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kontrol Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde tespit edilecek sayı ve nitelikteki kontrol teşkilatına tekabül eden yeterli denetim elemanları tarafından yapılacaktır. Denetim elemanlarının sayı ve nitelikleri iş programına uygun olarak SYDK'ya bildirir.

i)Yetkili denetim firması, çalıştıracağı denetim mühendislerinin niteliklerini belirten belgeleri SYDK'ya sunar.

j)Su yapılarının tüm inşaat ve montaj işleri, yetkili denetim firmasının gözetim ve denetiminde yapılır.

k)Su yapılarının inşaatı süresince teknik şartnamelere göre yapılması gerekli muayene ve deneyler, bedeli tüzel/gerçek kişi tarafından ödenmek üzere, yetkili denetim firması tarafından standartlara uygun olarak yeterli donanımına sahip laboratuvarlarda yaptırılır. Bu raporun sonuçları periyodik faaliyet raporlarına işlenir. Yetkili denetim firması bu raporları inceleyerek imalatın ve malzemenin uygunluğuna karar verir.

l)Yetkili denetim firmasının ihtarına rağmen onaylı projesine ve mevzuata aykırı iş yapılması halinde bu durumun düzeltilmesi için tüzel/gerçek kişiye yazılı olarak 30 gün süre verilir. Verilen süre zarfında bildirilen uygunsuzlukların giderilmemesi halinde takip eden üç iş günü içinde bu durum SYDK'ya bildirilir. SYDK konuyu en geç otuz gün içerisinde inceleyerek sonuçlandırır, gerektiği takdirde inşaat çalışmasını durdurabilir.

m)Yetkili denetim firması, denetleme raporlarını üçer aylık süreler için tanzim eder ve denetleme raporlarını tüzel/gerçek kişi veya yükleniciler ile SYDK'ya göndermekle yükümlüdür.

n)Yetkili denetim firması, denetleme raporlarına, izin belgesini, raporu tanzim eden mühendislerin ad ve soyadlarını, branşlarını, oda veya diploma numaralarını belirten belgeleri ekler. Bu raporlar firma yetkilisi tarafından onaylanır.

o)Yetkili denetim firması, personel kadrosunda oluşacak herhangi bir değişikliğe dair bilgi ve belgeleri en geç otuz gün içinde onaylanmak üzere SYDK'ya bildirmek zorundadır.

ö)SYDK tarafından istenebilecek ek belgeler, talimatlandırılması halinde istenilen süre ve düzende gönderilmek zorundadır.

p)Herhangi bir şekilde yetkili denetim firmasının faaliyetlerinin sona ermesi halinde yeni denetim firmasının işe başlamasına kadar inşaat faaliyetleri durdurulur.

r)Yetkili denetim firması, yapım işlerinde kullanılacak malzemelerin; teknik şartnamelere, standartlara uygun olmadığını belirlediğinde,

bunların imalatla kullanılmasına izin vermez, bu durumda işi kısmen veya tamamen durdurabilir ve durumu bir rapor ile SYDK'ya bildirir.

s)Yetkili denetim firması, inşaat alanında işçi sağlığı ve iş güvenliği ile çevre sağlığı ve güvenliğinin korunması için gereken tedbirlerin alınıp alınmadığını kontrol eder. Eksikliklerin tespit edilmesi durumunda, tüzel/gerçek kişiye bu eksiklikleri gidermesini bildirir.

ş)Yetkili denetim firması, istihdam ettiği denetim elemanlarının yüklenilen işin gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip olmalarını sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülük kapsamında, denetim elemanlarının meslek içi eğitimlere katılmaları da sağlanır.

t)Yetkili denetim firması, her yılın sonu itibari ile tüzel/gerçek kişi adına şantiye şefiyle birlikte yapının fiziki durumunu belirleyen yılsonu tespit tutanağını tanzim ederek bir suretini SYDK'ya gönderir.

u)Görevi nedeniyle hakkında mahkûmiyet kararı kesinleşen denetim mühendisleri, kararın kesinleşme tarihinden itibaren 5 yıl süreyle başka bir yetkili denetim firmasında görev alamaz.

(2)Birinci fıkrada belirtilen görev ve sorumlulukları yerine getirmeyen yetkili denetim firmalarının izin belgeleri iptal edilir.

Denetçi mühendis, kontrol elemanı ve yardımcı kontrol elemanı ile ilgili hususlar

MADDE 8 – (1) Denetim elemanları görevlerini Kontrol Yönetmeliği esaslarına göre yerine getirir. Ayrıca denetçi mühendis olarak görev yapabilmek için mesleğinde toplam on yıl ve bu sürenin en az beş yılını su yapılarının etüt, planlama çalışmaları, proje yapımı, kontrolü ve tasdiki ile inşaat aşamasında denetim faaliyetlerinin en az birinde çalışmış olması zorunludur.

(2)Denetçi mühendis, kontrol elemanı veya yardımcı kontrol elemanının, denetim sorumluluğunu üstleneceğine ilişkin taahhünameyi yetkili denetim firmasına verir.

(3)Kendi adına veya hizmet akdiyle çalışan ve denetçi mühendis olarak görev alacak mühendislerin meslek deneyimleri ve çalışma süreleri; ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile meslek kuruluşlarınca onaylanan belge ile doğrulanır.

(4)Denetçi mühendis, sorumluluğu altındaki işler için aynı işte görevli kontrol elemanı ve yardımcı kontrol elemanlarını uygun şekilde görevlendirmek, sevk ve idare etmekle yükümlüdür.

(5)Yetkili denetim firmasındaki denetçi mühendis, kontrol ve yardımcı kontrol elemanları diğer mesleki ve inşaat işleriyle ilgili ticari faaliyette bulunamaz.

(6)Kontrol elemanı ve yardımcı kontrol elemanı, görevlendirildikleri yapılarda denetçi mühendisin vereceği görevi yerine getirir ve sorumluluğu altında bulunan işlerden denetçi mühendisler ve bu elemanlar sorumludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Su Yapıları Denetim Komisyonunun Oluşumu ile Çalışma Usul ve Esasları

Su yapıları denetim komisyonu (SYDK)

MADDE 9 – (1) DSİ Genel Müdürü tarafından görevlendirilen bir başkan, altı asil ve altı yedek üyeden oluşan SYDK oluşturulur. İhtiyaç duyulması halinde SYDK'nın teklifi ile DSİ Genel Müdürü tarafından alt komisyonlar oluşturulabilir. Bu alt komisyonların görev ve yetkileri SYDK tarafından hazırlanan ve DSİ Genel Müdürü tarafından onaylanan alt düzenleyici işlemler ile belirlenir.

(2)SYDK, su yapılarının inşaatı aşamasında faaliyet gösterecek yetkili denetim firmalarına izin verir, faaliyetlerini denetler ve bu firmalar ile tüzel/gerçek kişiler veya yüklenici tarafından yapılan şikâyetleri inceler.

a)SYDK, yetkili denetim firmalarına Genel Müdür onayı ile izin belgesi verir, faaliyetlerini denetler, yapılan müracaatları inceler ve mevzuat çerçevesinde görüşünü bildirir, geçici ve kesin kabul tutanaklarını onaylar.

b)SYDK, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır. Kararlar salt çoğunluk ile alınır. Oyların eşit olması halinde başkanın kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır. Kararlarda çekimser oy kullanılmaz.

c)SYDK ihtilafli konuları, şikâyetler ile gerekli gördüğü durumlarda yetkili denetim firmalarının denetim faaliyetlerini mahallinde inceler. Gerekli gördüğü takdirde her türlü incelemeyi yaptırır.

ç)Mevzuata göre denetim görevini yerine getirmeyen yetkili denetim firmaları yazılı olarak SYDK tarafından uyarılır. Yükümlülüklerini yerine getirmeyen denetim firmalarının izin belgesi SYDK'nın teklifi ve Genel Müdür onayı ile iptal edilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Su Yapıları Denetimi Hizmet Sözleşmesi ile İlgili Esaslar

Su yapıları denetimi hizmet sözleşmesi

MADDE 10 – (1) Su yapıları denetimi hizmet sözleşmesi, tüzel/gerçek kişi ile yetkili denetim firması arasında yapılır. Su yapıları denetimi hizmet sözleşmesinde aşağıdaki esaslara uyulur:

a)Taraflarca imzalanan sözleşme imza tarihinden sonraki bir ay içerisinde bilgi için SYDK'ya sunulur.

b)Su yapıları denetimi hizmet sözleşmesi fesih veya tasfiye ile sonlandırıldığında, durum üç gün içerisinde SYDK'ya bildirilir.

c)Su yapıları denetim sorumluluğunu üstlenen denetim firmasının sunduğu hizmeti bırakması halinde yürütülen su yapıları denetiminde, su yapıları denetim sorumluluğunu üstlenen yetkili yeni denetim firması ile görevi bırakan yetkili denetim firması/firmaları sorumludur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Devam eden işler

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmelik kapsamında devam eden ve SYDK tarafından belirlenen işler, bu Yönetmeliğin yayımlanmasından dört ay sonra bu Yönetmelik hükümlerine tabi olur.

Yürürlük

MADDE 11 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 12 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini DSİ Genel Müdürü yürütür.

EK-2

T.C. DANIŞTAY ONUNCU DAİRE

Esas No: 2010/1494

Davacı ve Yürütmenin Durdurulmasını

İsteyen: TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası

Vekili: Av. Zuhal Sirkecioğlu Dönmez

Davalı: Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

Davanın Özeti: 15.8.2009 tarih ve 27320 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliğinin 1, 2, 3. maddelerinin ve 4. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinin iptali ve yürütülmesinin durdurulması istenmektedir.

Danıştay Tetkik Hakim: Sevil Mehel Telli

Düşüncesi: Yürütmenin durdurulması isteminin davalı idarenin savunması alınmaya kadar kabulü gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı: Asım Özcan

Düşüncesi: 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27. maddesi uyarınca yürütmenin durdurulması isteminin karara bağlanabilmesi için, davalı idarenin savunmasının alınması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince gereği görüldü: Davanın durumu ve uyuşmazlığın hukuki niteliğine göre, idarenin tüm bilgi ve belgeleri içeren işlem dosyasının da eklendiği birinci savunması alındıktan sonra veya savunma verme süresi geçtikten sonra, bu konuda yeniden bir karar verilmeye kadar yürütmenin durdurulması isteminin kabulü ile 15.8.2009 tarih ve 27320 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliğinin 1, 2, 3. maddelerinin ve 4. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinin yürütülmesinin durdurulmasına, 27.4.2010 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan Mehmet ÜNLÜÇAY

Üye Nuket YOKLAMACIOĞLU

Üye Tülin ÖZDEMİR

Üye Kemal BİLECEN

Üye Ziya ÖZCAN

DANIŞTAY, SU YAPILARI DENETİM HİZMETLERİ UYGULAMA GENEL TEBLİĞİ'NİN YÜRÜTMESİNİ DURDURDU

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE
Esas No : 2010/3521

Davacı ve Yürütmenin Durdurulmasını İsteyen : Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası - ANKARA

Vekili : Av. Zuhâl Sirkecioğlu Dönmez
Bestekar Sok. No:49/5 Kavaklıdere/ANKARA

Davalı : Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü - ANKARA

Davanın Özeti : 3.2.2010 tarih ve 27482 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Su Yapıları Denetim Hizmetleri Uygulama Genel Tebliğinin 6. maddesinin 1. fıkrasının (a-6) bendinin; 11. maddesinin 1. fıkrasının ve 19. maddesinin 5. fıkrasının iptali ve yürütülmesinin durdurulması istenilmektedir.

Danıştay Tetkik Hakimi : Sevil Mehel Telli

Düşüncesi : 6200 sayılı Yasanın 2. maddesinde, davalı idareye verilen su yapılarının inşası sırasında yapılacak denetime ilişkin yetkinin gerçek kişilere veya özel hukuk tüzel kişilerine devrini düzenleyen bir hüküm bulunmadığından, yasal dayanağı olmadan yönetmelik ve tebliğle davalı idareye ait olan denetim yetkisinin devredilmesinde hukuka aykırı bulunmadığından, yürütmenin durdurulması isteminin kabulü gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı : Hüseyin Ünal Kara

Düşüncesi : Yürütmenin durdurulmasına karar verilebilmesi için, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmediği anlaşıldığından, istemin reddi gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince, davalı idarenin savunmasının alınmasından sonra incelenmesine karar verilen yürütmenin durdurulması istemi, davalı idarenin savunmasının geldiği anlaşılınca yeniden incelendi, gereği görüldü:

Dava, 3.2.2010 tarih ve 27482 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Su Yapıları Denetim Hizmetleri Uygulama Genel Tebliğinin 6. maddesinin 1. fıkrasının (a-6) bendinin; 11. maddesinin 1. fıkrasının ve 19. maddesinin 5. fıkrasının iptali istemiyle açılmıştır.

Tebliğin 6. maddesinin 1. fıkrasının (a-b) bendi ve 11. maddesinin 1. fıkrasında, ziraat mühendislerine yer verilmemesi nedeniyle eksik düzenleme yapıldığından bahisle hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenildiğinden, bu maddelere yönelik, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesinde öngörülen koşulların bu aşamada gerçekleşmediği anlaşıldığından yürütmenin durdurulması isteminin reddi gerekmektedir.

Tebliğin 19. maddesinin 5. fıkrası yönünden;

6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun'un 2. maddesinde; "Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü'nün vazife ve safahiyetleri şunlardır:

- Taşkın sular ve sellere karşı koruyucu tesisler meydana getirmek;
- Sulama tesislerini kurmak, sulama sahalarında mevcut parsellerin tamamını veya aksamını gösterir harita ve planları yapmak veya yaptırmak ve icabı halinde kadastrasını

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE
Esas No : 2010/3521
yaptırmak;

- c) Bataklıkları kurutmak;
d) a, b, c fıkralarındaki faaliyetlerle ilgili olmak şartıyla sudan ve zaruret halinde yardımcı diğer kaynaklardan enerji istihsal etmek;
e) Şehir ve kasabaların içme su ve kanalizasyon projelerini tetkik, tasdik ve murakabe etmek;

Köy içme suları için teknik organizasyon ve murakabeyi sağlamak ve bu iş için Bayındırlık Müdürlükleri emrinde çalışacak lüzumlu bilgiye sahip elemanları yetiştirmek;

- f) Akar sularda ıslahat yapmak ve icabedenleri seyrüsefere elverişli hale getirmek;
g) Yukardaki fıkralarda yazılı tesislerin (Çalıştırma, bakım ve onarım dahil) işletmelerini sağlamak;

h) Yukardaki fıkralarda yazılı işlerle ilgili olmak üzere rasat, tecrübe, istatistik, araştırma ve her türlü istikşaf işlerini yapmak ve ezcümle toprağın cins ve karakterini, yetiştirilecek mahsul nevelerini ve elde edilecek zirai, iktisadi faydaları ve verimlilik derecelerini tesbit etmek ve bu mevzularda gerekirse ilgili vekalet ve müesseselerden faydalanmak, amenejman planları hazırlamak ve bunları, temin edecekleri fayda ve ele alınmalarındaki zaruretlere göre seçmek, sıralamak ve Vekaletle teklif etmek;

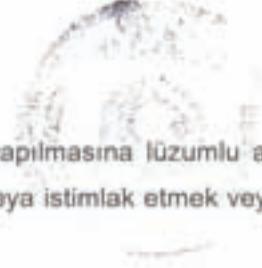
i) Yukardaki fıkralarda yazılı işlerin her türlü etüd ve projelerini yapmak veya yaptırmak (Bunlardan d fıkrasında yazılı işlerde Elektrik İşleri Etüd İdaresi ile işbirliği yapar);

j) Tesislerin yapılması hususunda her türlü mali imkanları araştırmak ve icabı halinde ortaklıklar kurulmasını Vekaletle teklif etmek ve Maliye Vekaletinin muvafakat ve kefaleti ve İcra Vekilleri Heyeti kararı ile uzun vadeli iç ve dış istikrazlar yapmak;

k) Umum Müdürlüğün yaptığı veya devraldığı tesislerden işletmelerini bizzat deruhte etmediklerinin işlemelerini sağlamak üzere işletmeler kurmak ya doğrudan doğruya veyahut da işletmeler marifetiyle ortaklıklar teşkil etmek ve lüzumu halinde tesisleri hakiki ve hükmi şahıslara devretmek üzere Vekaletle teklifte bulunmak;

l) Hükümet daireleriyle Hükümete bağlı müesseseler ve diğer hükmi ve hakiki şahıslar tarafından yapılıp amme menfaati bulunan ve Umum Müdürlüğün vazifesi ile ilgili işlere ait proje ve keşif evrakını tetkik ve tasdik etmek, inşaatın yapılmasının proje ve fenni icaplara uygunluğunu murakabe etmek ve bu işlerin etüd ve projelerini uygun gördüğü bir ücret mukabilinde yapmak veya yaptırmak;

m) Umum Müdürlüğün yukarki fıkralarda yazılı çalışmalarının yürütmesine ve gelişmesine muktazi garaj ve atelyeleri, makine ve malzeme ambar ve depolarını, idare binalarını, servis ve akaryakıt tesislerini, laboratuvarları, deneme istasyonlarını, işletme ve koruma emniyetlerini sağlayacak bina ve lojmanlarla telefon şebekelerini, radyo verici istasyonlarını, Umum Müdürlüğün vazifelerinin verimli yönetimine yarayacak diğer tesisleri yapmak veya yaptırmak, teçhiz etmek, kiralamak ve bakımlarını temin etmek;

n) Umum Müdürlüğün vazifesi içinde bulunan işlerin yapılmasına lüzumlu arazi ve gayrimenkulleri kanunlarına göre muvakkat olarak işgal etmek veya istimlak etmek veya satın almak;

o) Umum Müdürlüğün çalışma konusuna giren işleri yapmaya lüzumlu malzeme, makine, teçhizat ve taşıtları seçmek, sağlamak, çalıştırmak ve icabında kira mukabili vermek ve bunlar için gerekli tamir atelyeleri ile tesisleri kurmak ve işletmek." hükmü yer almaktadır.

Gerçek veya tüzel kişiler tarafından, yeraltı ve yerüstü sularından faydalanmak ve bunların zararlarını önlemek amacıyla yapılacak her türlü su yapılarının inşası sırasında yatırımların hızlandırılması, taşkın, deprem gibi doğal felaketlerden sonra meydana gelebilecek ülke kaynaklarının israfının önlenmesi, çevre ile uyumlu uygulama projelerinin ve yapım aşamasındaki teknik denetimlerinin yapılması ve bu denetimi yapacak firmalara verilecek izin belgeleri ile çalıştıracakları yetkili elemanların niteliklerine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla, 6200 sayılı Yasanın 2. maddesine dayanılarak, 15.8.2009 tarih ve 27320 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliği çıkarılmıştır.

Bu Yönetmeliğin uygulanmasına açıklık getirilmesi ve bu hususlarda ilgililerce uyulması gerekli usul ve esasların belirlenmesi amacıyla 3.2.2010 tarih ve 27482 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Su Yapıları Denetim Hizmetleri Uygulama Genel Tebliği düzenlenmiştir.

Dava konusu edilen Tebliğ ve dayanağı Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliği ile 6200 sayılı Yasanın 2. maddesinde, davalı idarenin yetki ve görevleri arasında sayılan, su yapılarının inşası sırasında yapılacak denetime ilişkin yetkinin, davalı idareden izin alan, yetkili denetim firması olarak adlandırılan gerçek kişilere veya özel hukuk tüzel kişilerine devredilmesine olanak tanınmıştır.

6200 sayılı Yasanın 2. maddesinin (I) bendinde davalı idarenin görevleri arasında, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün vazifesi ile ilgili işlere ait proje ve keşif evrakını tetkik ve tasdik etmek, inşaatın yapılmasının proje ve fenni icaplara uygunluğunu denetlemek ve bu işlerin etüd ve projelerini uygun gördüğü bir ücret mukabilinde yapmak veya yaptırmak sayılmıştır. Bu maddeden de görüleceği üzere, su yapılarının etüd ve projelerinin uygun bir ücret karşılığında gerçek kişilere veya özel hukuk tüzel kişilerine yaptırılması düzenlenmiş iken, inşaatların proje ve fenni icaplara uygunluğunu denetleme yetkisi sadece davalı idareye verilmiş olup; bu denetimin, idarece gerçek kişilere veya özel hukuk tüzel kişilerine yaptırılması açıkça Yasada öngörülmemiştir. Dolayısıyla, 6200 sayılı Yasanın 2. maddesinde, davalı idareye verilen su yapılarının inşası sırasında yapılacak denetime ilişkin yetkinin devrini düzenleyen bir hüküm bulunmadığı açıktır.

İdarelerin yasayla kendilerine verilen görev ve yetkileri devredebilmeleri için yasada buna ilişkin bir düzenleme yapılması gerektiğinden; yasal dayanağı olmadan yönetmelik ve tebliğle bu şekilde davalı idareye ait olan denetim yetkisinin gerçek kişilere veya özel hukuk tüzel kişilerine devredilmesinde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

T.C.
DANIŞTAY
ONUNCU DAİRE
Esas No : 2010/3521

Diğer taraftan, dava konusu Tebliğin dayanağı Su yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliğinin yetki yönünden hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek tamamının iptali istemiyle açılan davalarda, Dairemizin 16.3.2010 tarih ve E:2010/2183 sayılı kararı ile 16.3.2010 tarih ve E:2010/2366 sayılı kararında, savunma alındıktan sonra veya savunma verme süresi geçtikten sonra, bu konuda yeniden bir karar verilmeye kadar Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliğinin yürütülmesinin durdurulmasına; Su Yapıları Denetim Hizmetleri Uygulama Genel Tebliğinin tamamının iptali istemiyle açılan davada ise, Dairemizin 28.7.2010 tarih ve E:2010/3646 sayılı kararıyla Tebliğin yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı Yasa'nın 27 nci maddesi uyarınca, davacının yürütmenin durdurulması isteminin kısmen kabulü ile 3.2.2010 tarih ve 27482 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Su Yapıları Denetim Hizmetleri Uygulama Genel Tebliğinin 19. maddesinin 5. fıkrasının yürütülmesinin durdurulmasına; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27 nci maddesinde öngörülen koşulların bu aşamada gerçekleşmediği anlaşıldığından, dava konusu Tebliğin 6. maddesinin 1. fıkrasının (a-b) bendi ve 11. maddesinin 1. fıkrasına yönelik yürütmenin durdurulması isteminin ise reddine, bu kararın tebliğini izleyen günden itibaren yedi (7) gün içinde, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na, itiraz edilebileceğinin taraflara duyurulmasına, 28.7.2010 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
Mehmet ÜNLÜÇAY	Nüket YOKLAMACIOĞLU	İbrahim BERBEROĞLU	Emin Celalettin ÖZKAN	Ziya ÖZCAN

ÇEVRE DİRENİŞÇİLERİ BULUŞTU

Murat ASLAN*

Bergama'yla başlayan bir süreçti bu. Siyanürle altın aramasına karşı çıkan bir grup Bergamalı ilk kez kitlesel bir eylem yapıp ülkemizdeki çevre duyarlılığını arttırmayı amaçlayanlardı.

İlk kez çizgili pijamasıyla tanıdık Bayram Kuzu'yu... O köylü kadınlar ki ellerindeki süpürgelerle, sanki Kurtuluş Savaşı yıllarındaymış gibi savunmaya geçiyorlardı.

Ülkemiz tarihi, duyarlılık göstergesiyle ilgili olarak, ateş yine düştüğü yeri yakıyordu. Bergamalılar'ın sesleri seslere karışıyordu, ancak Meclise ulaşamıyordu. Birileri tarafından ise bu insanlar sermaye düşmanı ilan edilip, bu karşı duruşlarının ideolojik olduğu belirtiliyordu.

Çernobil faciası ve bunun sonrasında gerçekleşen doğa katliamı ise artık bu işin bölgesel olmaktan çıkıp bütün dünyayı tehdit eden bir boyuta ulaşabileceğinin sinyallerini veriyordu. Yaşanan çevre katliamına karşı, ülke insanı ve çevreyi korumak görevi anayasadan kaynaklanmış bir görev olarak kendilerine

verilenler ise malum duyarsızlığı göstererek kameraların önünde çaylarını içiyorlardı. Bu olaydan yıllar sonra bile Ukrayna'nın Çernobil bölgesi halen canlıdan muaf yeryüzündeki yerini korurken, ülkemiz açısından özellikle Karadeniz Bölgesi ve diğer bölgelerde kanserli insan sayısı artıyordu.

“O dönemlerden bana kalan bir mirastır”, diyordu: Kazım Koyuncu ve otuz üçünde ayrılıyordu aramızdan. Sonrasında özellikle ülkemiz duyarlı kesimin bir toplumsal mutabakat oluşturmak adına, “Karadeniz’de nükleere hayır” diyen gençlerden, Öner, Soner ve Güneş kayboluyordu Karadeniz’in hırçın dalgalarında.

Görünen o ki, yaralı kurtulmak yok, doğanın intikamından. Ne kadar kirletirsek doğayı, o ölçüde katlimize ferman yazılıyor. Elbette ki en çok da masum insanlar tükenmekte, bitkiler ve hayvanlar da... Adını bilmediğimiz ve de tanışmadığımız nice canlılar, birilerinin çıkarları yüzünden kayboluyorlar bir bir...

Hükümetlerin bu konudaki duyarsızlıkları ise adeta, birbirleriyle yarış yapar gibi devam ediyor. Hiçbir siyasi partinin çevre ile ilgili bir parti görüşü olmadığı gibi, çevreyi koruma mücadelesi yapan insanlarınsa, mutlak suretle kolluk kuvvetlerince engellenmesi gerektiği görüşü ağırlık kazanmaya devam ediyor.

Şu an itibarıyla ülkemiz açısından çevrenin korumasına yönelik hukuki süreçleri incelersek birbiriyle çelişen bir dizi uygulamanın devam ettiğini görürüz. Avrupa Birliği'ne uyum çerçevesinde yasalar çıkarılırken, öbür taraftan siyanürle altın arama faaliyetleri devam ediyor. Bir taraftan küresel ısınma ve iklim değişikliği konusunda mücadeleyi sağlamaya yönelik uluslararası tek çerçeve belgesi olan Kyoto Protokolü 05.02.2009 tarihinde kabul edilirken, öbür taraftan sayıları 1.700'ü bulan Hidroelektrik Santrallerin yapımına ruhsat veriliyor.

Bütün bu gelişmeler ışığında geçmişten bugüne değişen bir şey varsa bu konuda özellikle yöre insanında oluşan çevre duyarlılığı, geleceğe dair umutlarının kaybolacağı düşüncesi... Bu insanlar hukuki süreçlerde dâhil olmak üzere mücadele vermeye devam edecektir.

Sonuç itibarıyla 26–27 Haziran 2010 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Ankara İl Koordinasyon Kurulu'nun gerçekleştirmiş olduğu ve Türkiye'nin dört bir yanından bütün çevre direnişçilerini iki günlük etkinlik kapsamında bir araya getiren toplantı, bundan sonraki süreçte birlikteliğin artırılarak ortaklaşa bir mücadele verileceğinin işareti olarak algılanmalıdır.

*TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası YK Üyesi

BAFRA VE ÇARŞAMBA OVALARI BÜYÜK OVA KORUMA ALANI İLAN EDİLMELİDİR

Murat AKAR*

3/07/2005 tarihinde kabul edilen 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 14. maddesi; "Tarımsal üretim potansiyeli yüksek, erozyon, kirlenme, amaç dışı veya yanlış kullanımlar gibi çeşitli nedenlerle toprak kaybı ve arazi bozulmalarının hızlı geliştiği ovalar; kurul (Toprak Koruma Kurulu) veya kurulların görüşü alınarak, Bakanlığın (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı) teklifi ve Bakanlar Kurulu kararı ile büyük ova koruma alanı olarak belirlenir", şeklindedir.

Samsun ili arazi varlığı 957.888 hektardır. Bu alanın 325.693 hektarlık kısmı (% 34) ekonomik olarak sulanabilir nitelikte olup, bu arazilerin büyük kısmını Bafra ve Çarşamba Ovaları oluşturmaktadır.

Bafra Ovası Samsun ilinin 20 km batısından Çakırlar altı mevkiinden başlayıp, batıda Yakakent İlçesine kadar devam eder. Kuzeyde Karadeniz, Güneyde Canik Dağları yer almıştır. Ova Doğu-Batı yönünde 60 km Kuzey-Güney istikametinde 32 km uzunluktadır.

Bafra Ovası toplam arazi varlığı 80 bin hektar olup, bunun 50 bin hektarı tarım arazisidir. Söz konusu alanların tamamı ekonomik olarak sulanabilir nitelikte olup, DSİ 7.Bölge Müdürlüğü Bafra Ovasında, 47 bin hektarlık sulama projesinin 12 bin hektarını sulamaya açmıştır.

Projenin yapımı devam etmektedir.Bittiği zaman dekar başına ortalama 100 TL net gelir artışı beklenmektedir.

Bafra ve Çarşamba Ovaları ülkemizin kuzeyinde tarımsal potansiyeli en yüksek alanlarından ikisini oluşturmaktadır. Samsun ili sınırları içerisinde yer alan Bafra ve Çarşamba Ovalarının toplam genişliği 183 766 hektar olup bu alanın yaklaşık olarak 130 bin hektarı iyi vasıfta tarım arazisidir. Ovaların tarım arazisi dışında kalan kısımlarını mera, orman ve iskan sahaları oluşturmaktadır.

Samsun il merkezinin doğusunda yer alan Çarşamba Ovasının arazi varlığı ise 103 766 hektar olup, Yeşilirmak'ın delta ovasıdır. 50,00 m. kotu altındaki alanlar ova alanı olarak değerlendirilmektedir.

Çarşamba Ovasında DSİ 7. Bölge Müdürlüğü, 83 bin hektar alanda drenaj ve sulama projesi gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bölge Müdürlüğüne gelen ödenekler çerçevesinde proje devam etmektedir. Projenin % 41 lik kısmını oluşturan 34 bin hektar sahanın drenajı tamamlanmıştır. Proje alanının % 7 lik kısmı ise sulamaya açılacak hale getirilmiştir.

Bu proje için şu ana kadar yaklaşık 200 trilyon TL harcama yapılmış, bunun dört katı kadar da kamulaştırma için ödeme yapılmıştır.Proje tamamlandığında dekar başına ortalama 125 TL net gelir artışı beklenmektedir.

Yeşilirmak'ın denize döküldüğü deltada, yüzyıllarda oluşan alüvyonal topraklara sahip Çarşamba Ovasında pamuk hariç tüm ürünleri yetiştirmek mümkündür. Bu ürünlerin hasadını takiben bazı ürünleri aynı yıl içerisinde ikinci kez yetiştirilmektedir.

Çarşambalıların ova için; "adam diksen adam biter" deyişi meşhurdur. Ülkemizin bitkisel üretimden elde ettiği gelirin % 3 e yakın bir kısmı bu ova topraklarından karşılanmaktadır. Alt yapı hizmetleri bittiğinde bu oran daha da artacaktır.

Samsun; lahana, taze fasulye ve kabak üretiminde ülkemizde ilk sırayı almaktadır. Biber ve hıyar üretiminde ikinci, patlıcan üretiminde ise altıncı sıradadır.

Örneğin; Bafra Ovası, Türkiye yağlık biber (kapy) üretiminin % 8'ini karşılamaktadır. Bu ovalar, ülkemizde taze fasulye üretiminin % 15,6'sını, lahana üretiminin % 28'ini, biber üretiminin % 13'ünü, ıspanak üretiminin % 6'sını, hıyar üretiminin % 6,4'ünü ve marul üretiminin % 6'sını karşılamaktadır.

Özellikle kışlık sebze üretiminde mukayeseli üstünlüğe sahip olan bu ovalar, büyük bir ticari potansiyel taşımaktadır.

Bafra Ovasında işletmeye açılan 12 bin hektar alanın önemli bir kısmında çeltik ekimi yapılmaktadır. Halen Çarşamba-Terme Ovasında ekimi yapılan çeltik, artık Bafra Ovasında da ekim alanını genişletmiş ve bu ovaların çeltik üretiminde Türkiye de söz sahibi olmasına katkıda bulunmuştur.

Böylesine yüksek bir tarımsal üretim potansiyeli taşıyan Bafra ve Çarşamba Ovalarına gereken saygı, önem ve değer veriliyor mu? diye soracak olursak, buna verecek cevabımız ne yazık ki ; "hayır" olacaktır.

Samsun'da Tekkeköy Ovasının sanayiye açılması ile başlayan süreç Çarşamba Ovası için olumsuzlukların başlangıcı olmuştur. Nihayet Çarşamba'dan karaya çıkan mavi akım projesi de bu anlamda ova topraklarını tehdit eden bir unsura dönüşmüştür.

Tekkeköy'de inşa edilen ve adı Mobil Santral olan 1200 MW kurulu güce sahip 6 nolu Fuoil yakarak elektrik üreten Termik Santral, şubemizin de içinde bulunduğu Samsun Çevre Birlikteliğinin büyük mücadelesi sonucunda yargı kararı ile kapatılmıştır. Ancak Mobil Santral, sistemini doğalgaza dönüştürerek yeniden faaliyete geçmek üzeredir.

Bunun yanında, 870 MW güce sahip başka bir Doğalgaz Kombine Çevrim Santrali de 444 dekar tarım arazisi satın alarak, Çarşamba Ovası sınırında Terme-Akçay-Kozluk mevkiinde inşaata başlamıştır.

Buradaki tarım arazileri için İl Toprak Koruma Kurulu'nun verdiği amaç dışı kullanım kararı odamız tarafından yargıya taşınmış olup dava halen devam etmektedir.

Bu civarda yapılması düşünülen ve EPDK'dan lisans bekleyen bir kaç termik santralin daha olduğu bilinmektedir.

Çarşamba 'ya gelmeden önceki yerleşim yeri olan Tekkeköy'de birkaç ay önce Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsüne ait 208 dekarlık deneme arazileri, Tarım ve Köyişleri Bakanı tarafından bir protokolle Samsun Gıda ve Organize Sanayi Bölgesine devredilmiştir. Tarım İl Müdürlüğü tarafından organize edilen, Tarım ve Köyişleri Bakanının ve Samsun'da tarımla ilgili kurum-kuruluş, meslek odası ve sivil toplum örgütlerinin katıldığı bir toplantıda Sanayi ve Ticaret Odası temsilcisi tarafından Karadeniz Araştırma Enstitüsüne ait geri kalan 500 dekarlık arazinin de OSB ye devri talep edilmiştir.

O Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü ki; taze fasulye ıslahı çalışmaları kapsamında "Ayşe kadın fasulye" özelliklerinde "Zeynebim" ve "Karabacak" isimleri verilen Türkiye'ye özgü iki yeni fasulye çeşidi üretme başarısını göstermiş ve meslektaşlarımızın özverili çalışmaları ile örnek bir araştırma kurumu haline gelmiştir. Artık bu araştırma enstitüsünün deneme tarlaları organize sanayiye devredilmiş durumdadır.

Çarşamba Ovasının kendine özgü karakteristik sorunları vardır. Ovanın % 17'si söğüt ağaçları tarafından işgal edilmiştir.

Ovayı orman görünümüne sokan fındık, kavak, meyve ve ormanlık alanların toplam oranı % 49,7 ve toprak işlenmesi yapılmayan çayır ve mera toplamı olan % 4,7 oranındaki alanların % 83 pay içerisindeki oranı % 45,2 olmaktadır.

Söğütlerle birlikte % 62 oranındaki alanın tamamı çok yıllık bitkiler ve çayır-mera ile kaplı olduğundan diğer ürünler ovanın ancak % 38'lik bölümünde üretilebilmektedir. Ova topraklarının bu şekilde kullanılması DSİ projelerini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Özellikle "fıraklı" diye tabir edilen söğüt gibi sınır ağaçlarının temizlenmesi gerekmektedir. Çarşamba Ovasının % 17'si bu ağaçlar yüzünden ekilememekte ve kullanılamamaktadır ki; bu ova bazında yaklaşık 15 bin hektarlık araziye karşılık gelmektedir.

Dönüme 500 kg mısır alındığı hesabı ile 75 bin ton mısır kaybı söz konusudur. Bu da yaklaşık 40 milyon TL lik bir parasal kayba eşdeğerdir.

Ayrıca Çarşamba Ovasında, taban arazide yoğun bir fındık dikimi söz konusudur. Verimli topraklarda fındık alanları istenmeyen oranlarda genişlemiştir. Yeni fındık stratejisinde, alternatif ürün desteği getirilmesine rağmen, Samsun il bazında bu destek talebinde bulunan çiftçi sayısı 100 ü bulmamıştır.

Bu durum karşısında ova topraklarından fındığı söküp, dışarıya döviz ödeyerek satın aldığımız likit yağın hammaddesi yağ bitkileri ekimi özendirilmektedir. Yine tüketime yetmediği için dışarıdan satın aldığımız ve GDO'lu oldukları artık bilinen mısırın yerine, yerli mısırın bu topraklardaki ekim alanlarını genişletmek için gerekli destekler verilerek ova topraklarının yanlış kullanımı önlenmelidir.

Bafra Ovasında tuzlanma sorunu vardır. Taban suyunun yüksek olması, drenajın yetersiz olması nedeniyle biriken sular buharlaşarak uzaklaşmakta, tuzlar toprakta kalmaktadır.

Tuzluluk tarımsal üretimde en önemli sorunların başında gelmektedir. Bu nedenle verim düşmekte hatta sorun giderilmediği takdirde toprak kullanılamaz hale gelmektedir. Tuzlanmanın önüne geçilebilmesi sulama ve drenaj projesinin bir an önce tamamlanmasına bağlıdır.

Ovadaki her belde belediyesi imar sınırlarını tarım arazileri aleyhine genişletmek istemektedir. Tarım arazileri üzerine okul gibi, karakol gibi binalar yapılmak istenmektedir. Organize sanayi bölgeleri genişlemek için tarım arazilerini talep etmektedirler.

Bu ve benzeri pek çok gerekçe ile ovanın verimli toprakları tehdit altındadır.

5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı ile ilgili 13. maddesine göre kamu yararı gerekçesiyle İl Toprak Koruma Kurulu çok kolay bir şekilde bu verimli ova topraklarını üretimin dışında bırakabilmektedir.

Binlerce yılda oluşan bu toprakların amaç dışı kullanılması bu kadar kolay olmamalıdır.

Bu nedenle Bafra ve Çarşamba Ovaları aynı kanunun 14. madde kapsamına alınarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın teklifi ile Bakanlar Kurulu kararı ile büyük ova koruma alanı olarak belirlenmelidir.

KAYNAKÇA

DSİ 7. Bölge Müdürlüğü verileri

Resmi gazete 19.07.2005 sayı 25880

İstatistiklerle Samsun Tarımı, Tarım İl Müdürlüğü

Samsun Tarım Master Planı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Samsun Tarım İl Md.

TMMOB Samsun Kent Sempozyumu Bildiriler Kitabı,2008

SU KULLANIM HAKKI ANLAŞMASI: HES'LERİ VE HES'LER ÜZERİNDEN DEĞİŞİMİ ANLAMAK

Prof. Dr. Fuat ERCAN*

SU AKAR TÜRK BAKMAZ

Değişen ne? Bu soruya bu günlerde verilecek cevap insanın canını acıtıyor. Ama bazıları içinse bu can acıtma hali bir acayip şaşkınlık yaratıyor. Canımızı acıtan gelişmeleri DSİ'nin 55. Yılı kutlama buluşmasında Tayyip Erdoğan yapıyor. Başbakan hizmete alınan tesislerle ülkenin nasıl bir şantiyeye dönüştüğünü işaret ettikten sonra "Bu konuda hükümetimiz kararlı, ülkemizin sulanabilir arazilerinin tamamına suyu götüreceğiz. Daha önceki dönemlerde devamlı söylenen 'Su akar, Türk bakar' sözünü su kaynaklarına yaptığımız yatırımlarla 'Su akar, Türk yapar'a çevirdik" diyor. (www.dsi.gov.tr) Aynı kaynak yani DSİ web ortamına baktığımızda, kurulan, devam eden ve kurulacak olan yeni HES'lerle Anadolu'nun gerçekten de bir şantiye yerine dönüştü(rüldü)ğünü söyleyebiliriz. Binlerce yıldır akan derelere dur diyen ve önüne setler çeken, onu betonların içinde aktığı yerlerden çekip alan mantık ve bu mantığa ilişkin düzenlemeleri anlamak, şantiye yerine dönüştürülen yerlerde yaşanan tahribatların önüne geçmenin yani politik karşı çıkışların neden/nasıl olması gerektiği hakkında da bizlere bilgi veriyor. Ama neden şimdi ve neden HES'ler. Çok daha önemlisi artık akan suya bakmayacak olan Türkler kim? Biliyoruz ki akan suyun önüne konan engellerden rahatsız olan rahatsızlıklarını ifade eden insanlar/oluşumlar da var. O zaman kim ya da kimler sorusu özel bir önem kazanıyor.

Neden şimdi sorusu Türkiye'nin içinden geçtiği ve geçerken eklemlendiği dünya kapitalizmindeki ulaştığı aşamayı işaret ederken, kimler sorusu ise gerçekleşen yapısal değişimlerin öznelere işaret ediyor. Süreci inşa edenler açısından dönemin kendine özgü oldukça önemli bir değişimi tüm düzenlemelerin devlet otoritesi yani kamu dolayında gerçekleşmesi. HES'lere ama özellikle son dönem gerçekleştirilen veya inşa halinde olan HES'lere özgü kendine özgü bir yandan Türkiye'de

önemli bir sermaye birikimine sahip SANKO ve ZORLU gibi büyük şirketlerin yanı sıra sayıları epey fazla lan ve yerel olduğunu düşündüğümüz ve yeni kurulan şirketlerin bu alanda yer alması. Ama çok daha önemli olan değişken ise kamu ile sermaye (şirketlerle) arasında yeni tamamlayıcı ilişki/biçimlerin oluşturulmasıdır. Belki HES özelinde söylenecek bir diğer önemli kendine özgü ise enerji ve su ile ilgili genelleştirilmiş ve kolayca kaçan emperyalizm, dış düşman ifadelerinin yetersiz kalması. Yetersiz çünkü en azından kısa sürede sayıları (işletilen ve işletilecek olan) 1500'ü aşan HES'lerin bu topraklara ait sermayelerden yapılıyor olması. Biraz açalım isterseniz.

"PRAGMATİK KAPİTALİST ERDOĞAN" VE İŞLEYİŞİ DERELERE KADAR ULAŞAN KAPİTALİZMİN MANTIĞI

Pragmatik Kapitalist Erdoğan, bu ifade bana ait değil. İfade *ABD'de* yayınlanan Washington Post gazetesini yazarlarından Janine Zacharia'nın yorumu. Zacharia önemli tespitlerde bulunuyor, bu tespitlerden en önemlisi Erdoğan'a ilişkin onun bir ideolog değil de kapitalist piyasaya uygun eylemliliklerde bulunması değil ama bu yorumu da daha önemli kılan Türkiye'de kapitalizmin hızla gelişmesi ve Ortadoğu'ya nüfuz etmeye çalışması. Bu kısacık yazıda detaylara giremem ama son dönem yaşanan önemli gelişmeleri ama özellikle de konumuzla ilgili değişiklikleri anlamak için Türkiye'de yaşanan yapısal değişimlere bakmamız gerekiyor. HES'lerle doğrudan bağlantıyı kuracak olursak Türkiye'de kapitalizmin gelişim hızı eşzamanlı ve birbirini tetikleyen iki dinamiğin önünü açıyor. İlki artan kapitalist yaşam ve kapitalist yatırımlar *enerjiye olan ihtiyacı* artırırken, diğer yandan aynı gelişmeyle doğrudan bağlantılı olarak enerji ihtiyacının varlığında enerji yatırımlarını önemli kılıyor. Türkiye pratiğinde suya ilişkin değişimlerin en azından şimdilik gerek ideolojik ve gerekse doğrudan maddi kaynağı *enerji* olarak karşımıza çıkıyor.

Kapitalist gelişmelerin temelinde enerji yani doğada var olan kaynakların değişim değeri yani piyasa için işlenerek dönüştürülmesi/üretimi enerji gereksinimini artırıyor. Bu enerji ilk elden emek-gücü olarak işçileştirilenlerin maddeye biçim veren enerjilerini sisteme tabi kılarken, aynı zamanda emek-gücünün açığa çıkardığı iş yapma yeteneğini arttıracak enerjiye de ihtiyaç var. Etimolojik köken olarak enerji eski Yunan dilinde zaten bir şeye verecek etkinlik ve iş kelimelerinden türeyor. Neyse Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi hem bir yaşam tarzı olarak üretim ve tüketim alanında enerji ihtiyacını arttırırken, bu ihtiyaç ise birfil enerji kaynaklarını açığa çıkarmak ve bir aşamada da bu alanlara yatırım yapmak yani sermayenin değerlendirme alanı olarak bu alanları kullanmak özel önem kazanıyor. İnternet taramasında bulduğum Yukarı Manahoz Regülatörü ve Hidroelektrik Santral Projesi tanıtım Raporu'nda HES'lerin neden gerekli olduğu açıklanıyor.

"Hızlı nüfus artışı ve buna bağlı olarak hızlı gelişme ve endüstrileşme sonucunda ülkemizde enerji açığı oldukça önemli bir şekilde kendini hissettirmeye başlamıştır. Gereksinim duyulan enerji açığı çeşitli yollardan temin edilmektedir. 1999 yılı itibariyle Türkiye'de üretilen enerjinin sadece % 59.2'si öz kaynaklarımızdan sağlanmaktadır. Dışa bağımlı enerji üretiminin büyük bir bölümü petrolden (% 8.9) ve doğalgazdan (%31.9) sağlanmaktadır ve Türkiye gelişen ihracatına rağmen, ihracat gelirlerinin büyük bir bölümünü petrol alımına ayırmak zorundadır. Dış ekonomik dengesi olumsuz etkileyen dışa bağımlı enerji üretimi ayrıca güvenilir de değildir. Bu nedenle enerji üretiminde öz kaynaklarımızın arasında hidrolik potansiyel, yenilenebilir kaynak olması, işletme ve bakım masraflarının az olması, çevre kirliliği yaratmaması en önemlisi ulusal niteliği ile güvenilir enerji arzını sağlayan kaynak oluşu gibi özellikleri dolayısıyla ilk sırayı alıyor" (Yukarı Manahoz Regülatörü ve Hidroelektrik Santral Projesi tanıtım Raporu)

Açıklama bir yandan sistemin üretim ve tüketim için artan enerji ihtiyacını işaret ederken diğer yandan nasıl oluyorsa ilk defa "bağımsız" olma önem kazanıyor. Ve enerjiyi kendi kaynaklarından yaratma özel bir önem taşıyor. Yine bir toplumsal iyiye işaret ediliyor; ödemeler dengesi açıkları. Ama HES'ler için özellikle son zamanlarda gerçekleştirilen ve literatürde "mini" ve "mikro" ölçeklerdeki HES yapımları için önemli bir tespiti daha yukarıda görebiliyoruz. Bu tespit ise HES'lerin sabit ve işletme sermaye maliyetlerinin az olması. Bu ifade sayısı yüzleri bulan ve yerelliklerden yükselen ve genellikle de mühendis yatırımcılar tarafından kurulan şirketlerin varlığını da açığa çıkarması açısından önem kazanıyor. Yerel-mühendislerin etkin

olduğu şirketlerin varlığı iki açıdan önem kazanıyor, birincisi yerel güç ilişkilerinin devreye girmesi. HES'lere karşı verilen mücadelelerin daha çok yerel topluluklardan açığa çıktığı düşünülürse bunun mücadele açısından ne kadar önemli olduğu açığa çıkıyor. Diğer yandan mühendis-çekişli şirketleşme eğilimi bu alanda toplumsal açıdan muhalif işlevler üstlenecek olan TMMOB'nin işini zorlaştıracak nitelikte. Yerel ölçekte gelişen şirketler ile artık gözümüz açıldı diyerek enerji ve dolayısıyla HES alanında yatırım yapan Sanko, Çalık, Anadolu Holding gibi büyük sermayeler kapitalizmin temel işleyişini hem merkezileşen sermayeler ve hem de küçük ölçekli ve yerel sermayeler üzerinden toplum üzerinde dolayısıyla bitkiler, hayvanlar ve insanlar üzerinde daha bir artışı gösterecek nitelikte. Kapitalizmin işleyişinin geniş alanlara yansiyacak/etkileyecek biçimler alması aynı zamanda siyasi iktidarın bu çevrelere ilişkin düzenlemeler yaptıkları ölçüde güç donanımlarını arttırmaya yarıyor. Bu ifade AKP iktidarı için çok daha bir önem kazanıyor. Çalık gibi geç kapitalistleşen ama kendi değerleri ile agresif bir birikim süreci izleyen sermaye grupları ile Sanko gibi grupların ve daha adlarını sanlarını duymadığımız onlarca şirketin siyasi iktidar dolayında güçlerini arttıracaklarını ama siyasi iktidar ise bu ilişkilerin derinleşip-merkezileşmesinden güçleneceğini söylemek sürece ait kötümser olmamızı sağlayacak gerçeklikler. Bu ilişki kendisini siyasi iktidarın yasal hukuksal düzenlemeler yapması ile daha açık bir biçim alacak.

SU KULLANIM HAKKI ANLAŞMASI:

SUYA BAKMAYANLARIN, DOKUNANLARIN ANAYASASI

HES'lere ilişkin en önemli gelişme Su Kullanım Hakkı Anlaşması'dır. Bu önemi zaten düzenlemeyi yapanlarda biliyor. HES temel atma merasiminde Çevre ve Orman Bakanı Eroğlu açıkça ifade ediyor:

“Bizim yapmaya çalıştığımız ekonomik büyümenin talep ettiği enerji ihtiyacını karşılamak ama aynı zamanda yerli ve yenilenebilir kaynakları en üst seviyede değerlendirmektir. İşte bu sebeple Su Kullanım Hakkı Anlaşması ülkemiz için bir milattır”(HES Temel Atma Merasimi Veysel Eroğlu'nun Konuşma Metni 03 Nisan 2008 – Karabük)

Evet HES'ler için bu bir milattır ama bu milattı tanımlayan en önemli yasal düzenek ise enerjide özelleştirmenin önünü açacak 4628 Sayılı Elektrik Piyasası Kanunu olmuştur. Kanun birinci maddede kanunun amacını işaret ediyor:

“Bu Kanunun amacı; elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterebilecek, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanmasıdır.

Bu Kanun; elektrik üretimi, iletimi, dağıtımı, toptan satışı, perakende satışı, perakende satış hizmeti, ithalat ve ihracatı ile bu faaliyetlerle ilişkili tüm gerçek ve tüzel kişilerin hak ve yükümlülüklerini, *Elektrik Piyasası Düzenleme Kurumunun kurulması ile çalışma usul ve esaslarını ve elektrik üretim ve dağıtım varlıklarının özelleştirilmesinde izlenecek usulü kapsar.*”

Kanun “bir elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması” için gerekli düzenekleri işaret ediyor. Piyasa var olan ama kullanılmayan potansiyeli harekete geçirmeyi amaçlıyor. Potansiyeli harekete geçirmek belki de en açık ifade ama en teknik ifade. Potansiyel olanı açığa çıkarmak yani *henüz kullanılmayan* kullanılması gereken şeyleri işaret etmeye yönelik her türlü nötr/teknik dil bu anlamda kötü. Kötü insanlar için, kötü hayvanlar için kötü canlı olmayan canlı doğa için kötü. Potansiyel ne için potansiyel. Kalkınma ilerleme ve gelişme için potansiyel. Bu teknik mühendislik dili kadar tehlikeli bir meşrulaştırma hali yok herhalde.

Potansiyeli açığa çıkarma çabasındaki güçlere baktığımızda epey bir çeşitlenme halinin olduğunu görüyoruz. Birkaç örnek

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) Başkanı Hasan Köktaş sermayenin yapımını üstlendiği 61 hidroelektrik santralin (HES) temelini atma töreninde, sürmekte olan özel sektör yatırımlarının tutarının 18 milyar YTL olduğunu belirterek, “Ülkemizin her yerinde temelleri atılan yeni üretim tesisi yatırımları, önümüzdeki 12 yıl içinde ülkemiz enerjisi sektörüne yapılması gereken yaklaşık 100 milyar dolarlık yatırımın özel sektör tarafından yapılabileceğinin somut göstergesidir”(Referans Gazetesi)

diye bir açıklamada bulunuyor. Aynı açılış buluşmasında DSİ Genel Müdürü Haydar Koçaker: Potansiyelimizin yüzde 80'ini kullanacağız diyor. Genel Müdürü Haydar Koçaker “su kullanım hakkı anlaşmaları ile özel sektör tarafından yapımına talip olunan projelerin 20 bin 620 MW kurulu gücünde olduğunu belirterek, “Bu rakam, ülkemizin kurulu güç bakımından en büyük santrali olan Atatürk Barajı'ndan sekiz kat daha büyük. Bu projeler tamamlanınca ülkemizin hidroelektrik potansiyelinin yüzde 80'i kullanılabilir hale gelecek” diyor (Referans Gazetesi).

Aynı temel atma töreninde çok açık ve açık olduğu kadar sürece sermayenin nasıl agresif yaklaştığının göstergesi olarak Sanko Holding Başkanı Abdülkadir Konukoğlu'na kulak verelim.

“Temeli atılan Yedigöze HES'i yapacak olan Sanko Holding Başkanı Abdülkadir Konukoğlu “Şimdi sen tekstilcisin, ne işin var elektrik sektöründe diyeceksiniz. Herkes böyle bakıyor. Tekstilde 5'inci, elektrikte 1'inci kuşağız. Yıllarca barajlar yapılmış biz bakmışız, ama şimdi gözümüz açıldı. Bunu da herkes bilsin” dedi. Konukoğlu, dağdaki esen rüzgarı, akarsuları evlere getireceklerini söyledi. (Referans Gazetesi)

Çevre ve Orman Bakanı ve DSİ gibi kamusal işleyişe sahip yapılar sıkça işaret edildiği gibi güç kaybetmiyorlar, tam tersine bazen düzenleyici ama genellikle neredeyse piyasada sermaye gibi hareket eden öznelere aktörlere dönüyorlar. Kamuya ilişkin değişiklikleri burada detaylı analiz edemem ama son dönem gelişmelerde kamunun içsel mimarisinin önemli ölçüde değiştiği ve piyasa mantığının sadece kamuya egemen olmakla kalmayıp, kamunun piyasa mantığı dolayında biçimlendiğini gösteren gelişmeler/uygulamalara tanık oluyoruz. Kamu-özel işbirliği, yap-işlet devre ya da buna benzer düzenlemeler ile bu düzenlemeleri toplumsal alana yayacak yerinden yönetimlerin kaynak yapısını güçlendirerek da piyasa işleyişine içine çekecek düzenlemelerle karşılaşıyoruz. Bu gelişmeler sadece kamu-özelin kendi içinde ve kendi aralarındaki ilişkilerin değişmesi anlamına gelmiyor. Çok daha önemlisi açığa çıkan yıkım ve tahribatın daha bilinçli ve daha donanımlı hale geleceğinin işareti. Bu gelişmelere bir de suyu koruma adı altında hızla biçimlenen sivil toplum kuruluşları ya da proje yönelimli ulusal ve uluslararası yapılanmaları eklediğimizde durumun vahameti daha bir açığa çıkıyor.

Suya sadece bakmayan ona müdahale edenlerin anayasası olan “Elektrik Piyasasında Üretim Faaliyetinde Bulunmak Üzere Su Kullanım Hakkı Anlaşması İmzalanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” ve bu yönetmelik üzerinden DSİ ile anlaşma yapan firmaların dökümünü yine

DSİ web ortamında bir araya getirdiğimizde kısa sürede bütün ülkenin HES şantiyesein edönmesinin tarafları ve izledikleri yolu da daha detaylı görmüş oluyoruz. Zaten yönetmeliğin amaçlar kısmında temel yönelim belirlenmiş:

“Bu Yönetmeliğin amacı, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu hükümleri çerçevesinde halen piyasada faaliyet gösteren veya gösterecek tüzel kişiler tarafından hidroelektrik enerji üretim tesisleri kurulması ve işletilmesine ilişkin üretim, otoprodüktör, otoprodüktör grubu lisansları için DSİ ve tüzel kişiler arasında düzenlenecek Su Kullanım Hakkı Anlaşması imzalanması işlemlerinde uygulanacak usul ve esasları belirlemektir”

Yine yönetmeliğin 4.maddesi yani tanımlar kısmı da kamu-özel ilişkisi üzerinden kurulan ilişkiyi yani bakmayanlar daha bir belirgin kılıyor. Tanımlar kısmında kamuya atfen bakanlık (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı), DSİ (Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünü), TÜİK (Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumunu),EİE(Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğünü), kamunun özelleşme sürecindeki iki önemli kurumu; EPDK(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunu) ve EÜAŞ (Elektrik Üretim Anonim Şirketini) işaret ediyor. Diğer yandan *şirket* ise lisans almak üzere Su Kullanım Hakkı Anlaşması yapmak için başvuran anonim veya limited şirketi yani sermayeyi temsil ediyor. Burada HES’lerin özellikle mikro ve mini HES’lerin ilk sabit maliyet ve işletme maliyetlerinin düşük olması farklı ölçeklerdeki ve dolayısıyla anadolu’ya yayılmış sermayeyi temsil ediyor. Peki bunlar nerede buluşuyorlar? Tanımlar kısmının m bendinde işaret edilen piyasada yani yönetmeliğin dili ile Elektrik enerjisi piyasasında buluşuyorlar. Peki bakanlar bunlarla mı sınırlı hayır. Bir de ÇED yani çevresel etki değerlendirmesini yapan akademik dünyanın ve alanın uzmanları da sürece dahil oluyor.

Tanımlar kısmında yer alan Ortak Tesis ifadesi aslında konumuz açısından çok ama çok önemli. Çünkü HES olarak uzun zaman aralıkları ile sermayeye aktarılan suyun kullanımı sadece enerji üretimi değil bu tanımda işaret edildiği üzere “ Enerji üretimi yanında sulama suyu, içme ve kullanma suyu temini ve taşkın koruma gibi birden fazla maksada hizmet eden tesisi” ifade ediyor. Yani her geçen gün önemi artan bir meta olarak suyun sadece enerji değil depolama ve başka amaçlarla kullanılması da açık bir şekilde dile getiriliyor. Hükümetin Orta Vadeli Program’ına ve Krize Karşı Teşvik programlarına bakıldığında bu ortak tesis ifadesi de belirginlik kazanıyor. Yukarıda işaret ettiğimiz kapitalizmin Türkiye’de hem merkezileşen hem de saçılan dinamik yapısı aynı zamanda sermayenin değerlenme alanı olarak doğal kaynakları hızla gündemine aldığı gösteriyor. Yani yıkım makinesi olan kapitalizm insanlar üzerinden yarattığı sermayeleri değerlendirmek için hızla doğaya gözünü dikmiş durumda.

SUYA DOKUNANLAR ÇEVREYE DOKUNMAYACAKLAR:

HES’lere ilişkin açıklamalarda belki de en çok dikkat çeken yukarıdaki HES projesinde de belirtilen HES’lerin “*çevre kirliliği yaratmadığı*” ifadesidir. Öyle ya toplumun kalkınması için, lüks yaşam için, ödemeler dengesindeki enerjiye yapılan harcamaların azaltılması için enerjiye ihtiyacımız var ve HES’lerde çevreye en az zarar veren enerji kaynağı olduğu için potansiyellerin değerlendirilmesi gerekiyor. Tunceli’deki Munzur Vadisi Milli Parkı içinde yer alan Mercan deresine vurulan altın kelepçenin nasıl binlerce yıl yatağında akan dere ile birlikte çevresini tahrip ettiğini gözlerimizle gördüğüm için HES’lerin çevre kirliliği yaratmadığı ifadesinin dile getirildiği her durumda içim sızlıyor. Toplumsal ortak çıkar adına savunulan ve akan derelere onlarca kelepçe anlamına gelen HES’ler doğayı ve dolayısıyla bu bölgelerde yaşamlarını sürdüren insanların yaşam ortamını mahvediyor. Şirketlerin, sermayenin enerji ve başka nedenlerle suyun kullanım hakkını elde etmesi, hem de bunu kamu ile işbirliği ile elde etmesi yaşana süreci yani tahribatı hızlandırıyor. Yüzlerle ifade edilen HES’lerin kısa zaman dilimi içinde 1600 civarında bir rakama ulaşması suya dokunmanın hızını gözler önüne seriyor.

YEREL TOPLULUKLARDAN KABARAN ÖFKESİ VE PROAKTİF BİLİNÇLENME

Suya dokunma hızlandıkça Anadolu’nun dört bir yanından öfkelerde artıyor. Suya dokunma yukarıda yönetmelikte gösterildiği gibi ülke düzeyinde organize bir şekilde gerçekleştirilince, sermaye-kamu işbirliği ile tahrip edilen yer-mekânlardan da karşı çıkışlar yükseliyor. Yaşam ortamını savunan bu öfke oldukça anlamlı ve önemli ama bir o kadar yerel-mekânlara yayıldığı için ortak bir dil-talep üzerinden biçimlenmesi bir o kadar zor. Suya dokunmaları ortak kılan karlılık iken ve bu amaç Anadolu’da yer-mekân ayırmadan türkünü, kürdünü, alevisini içine alacak şekilde yıkım sürecini işletirken (Karadeniz’deki HES projesi sayısının 341 olarak açıklandığı raporda, Akdeniz bölgesi 225, Doğu Anadolu 30, Güney Doğu Anadolu 20) ulusalçı-şoven duygulara sarılmak oldukça anlamsız.

Gördüğüm sorunlu bir diğer alan ise, su sorunun kendisine gereken önemi vermeden, politik genel amaçlar üzerinden su sorununa yaklaşmak. Yükselen öfkenin kaynağını görmeden o öfkeyi kafa-kola almak. Belki de yıkım sürecine/kapitalizme karşı mücadeleyi en çok olumsuz etkileyen tarz bu olsa gerek. Su sorunumu ve onu yaşayan farklı yereller mi, kadınlar mı, aman işçi sınıfı olmadan bu kesimlere yönelik her çaba anlamsız diyen bilinçli olarak karikatürize ettiğimiz bir yaklaşım. Su sorunu sadece insana ait sorun değil tüm yaşama ait sorundur ve su sorunun varlık nedeni de kapitalizmdir. Ama suya ulaşma ya da ulaşıp da gereken fiyatı karşılayamama ve bu sorunla kadın olarak yüzleşme kendi içinde farklılıkları içeriyor. Bu sorunu yaşayanlara dokunmak ancak sorunu politik düzleme taşıma anlamına gelir.

Fakat suya dokunana karşı gösterilecek bir diğer sorunlu yaklaşım da yerel/olgusal ve kendine olamı öne çıkararak sorunu romantikleştirmek, lokalize etmek olacak. Sorunu yaratan kapitalizmdir. Çözümde kapitalizme karşı ortak bir zemin hazırlamaktan geçer. Ama bu zeminin yaratılması sorunu yaşayanlarla anti-kapitalistler arasında kurulacak ve her iki tarafında zaman içinde yeniden yeniden biçimlenmesine yol açacak esnek ama kararlı bir birlikteliği içermeli. Ne sorunu yaşayanın kendine özgü olma hallerini göz ardı etmek ama ne de sorunu genelleşmiş anti-kapitalist, anti-patriarkal dinamiklerden ayrı düşünmemek.

Evet HES’lere karşı bir şeyler yapmak daha zor. Ama bir o kadar da zorunlu. Çünkü artık yaşamın özü olan *ortak kullanımlar-commons-* (suya, ormana) sermayenin yeni birikim dinamiklerinin temel belirleyeni oldu, oluyor. Bu onları daha pragmatist kılıyor. Ama kapitalizmin yapısal belirleyeni daha belirleyici olduğu ölçüde, arkasında daha büyük enerjiler açığa çıkarıyor. Konukoğlu “*ama şimdi gözümüz açıldı... dağdaki esen rüzgarı, akarsuları evlere getireceklerini*” söyleyecek kadar kararlı, bakan Veysel Eroğlu “Bu sebeple kim ne derse desinYapmamız gerektiği için yapacağız.” derken kararlı. O zaman bu yıkımı yaşayanlar ve yıkımın kapitalizme ait sürecin parçası olduğunu bilenler de kararlı olması gerekiyor. Sadece sokaklar da değil, suya dokunmaların hareketlerini önceden tanımlayacak *proaktif bilinçlenme* ile *sokakları birleştirecek* organizasyonlar oluşturmakta kararlılık gerektiriyor.